

อนันตราชเนตรพระราชาธิบดี

พระศรีวิสุทธิวงศ์ (พระยาพิชัย) (เจ้าเมือง)

วัดมหาธาตุ อ.เมือง จ.สุโขทัย

๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๕

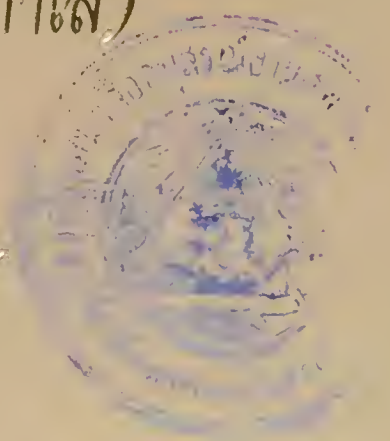
294.304
อ234พ
ฉ.2

จิตร. นวต.
๒๕๒๗

อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
พระครูญาณทิสฺส (หลวงปู่คำดี ปภาโส)
วัดท่าผาปุ่ อ.เมือง จ.เลย
๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๗

อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
พระครูญาณทูลส์ (หลวงปู่คำดี ปภาโส)
วัดท่าผา ๒ อ.เมือง จ.เลย
๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๘

เลขหมู่

294.304

:

0 234 น

เลขทะเบียน

ท. 2

035265

14085

พระครูญาณทัสสี (หลวงปู่คำดี ปภาโส)

วัดถ้ำผาปู่ อ. เมือง จ. เลย

(សិក្សា គណិតវិទ្យា) គណិតវិទ្យា

សិក្សា គណិតវិទ្យា

ด่วนที่สุด

ที่ รด ๐๐๐๓/ ๑๔๕๓๖

สำนักพระราชพิธี

พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๑๐๐

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๗

เรื่อง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ในการศพ
พระครูฐานทัตศรี เจ้าอาวาสวัดจำปา

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย

ด้วย ๑. นายเชาวน์ ฅศลวันต์ องคมนตรี ขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา
ว่า พระครูฐานทัตศรี (อาจารย์คำดี ประภาโล) เจ้าอาวาสวัดจำปา อำเภอเมือง จังหวัดเลย
อายุ ๘๘ ปี ได้ถึงแก่มรณภาพด้วยโรคหัวใจล้มเหลว ที่โรงพยาบาลแพทยปัญญา กรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ เวลา ๑๗.๓๐ น. และได้ตั้งศพไว้ที่วัดจำปา
ซึ่งความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระมหากรุณาครั้งนี้

๑. พระราชทานนำสรองศพ และพวงมาลาหลวง

๒. พระราชทานเพลิงศพ

๓. พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ในการศพ

ขอได้โปรดส่งเจ้าหน้าที่ไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง โทร.

๒๒๑๔๐๖๒ เกี่ยวกับรายละเอียดในเรื่องนี้ โดยด่วนด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์)

ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์

โทร. ๒๒๑๑๑๕๑ - ๕ ต่อ ๒๑ และ ๕๕

(แบบ ก.)

สำนักพระราชวัง

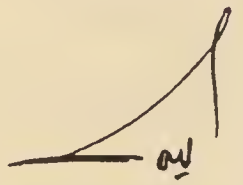
หมายรับสั่งที่ ๑ ๕๓๑๓

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๗

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระราชมารดาของ พระครูญาณทัสสี (พระอาจารย์คำดี ประภาโส) เจ้าอาวาสวัดถ้ำนาปู่ ๗ ศาลา วัดถ้ำนาปู่ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

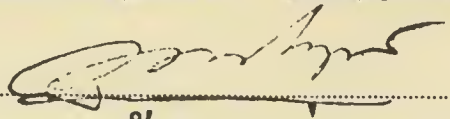
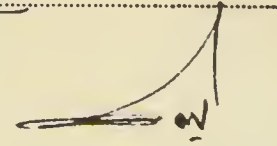
วันเสาร์ ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ เวลา ๑๐.๐๐ น. พระราชทานพวงมาลาของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ วางที่หน้าหีบศพ พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธรูป ๑๐ มีพระธรรมเทศนา ๑ แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน พระสงฆ์อีก ๑๐ รูปบังสุกุล เวลา ๑๕.๐๐ น. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม.

บุญสม / พิมพ์ / ๘๘ / ๖๖๗ / ทาน.

วัน	หน้า	พนักงานพระราชพิธี
		นำหมายเวียน เจ้าภาพศพ พระครูญาณทัสสี
	เพื่อทราบ.	

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง

โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

ที่ ลย ๐๐๑๕/๗๖

ศาลากลางจังหวัดเลย
ถนนมะลิวัลย์ ลย ๔๒๐๐๐

๒ มกราคม ๒๕๒๘

เรื่อง การบำเพ็ญพระราชกุศลศพหลวงปู่คำดี ปภาโส

นมัสการ เจ้าอาวาสวัดถ้ำขาม

ด้วยได้รับการแจ้ง เป็นการภายในจากสำนักพระราชวังว่า ในวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๘ ซึ่งเป็นวันครบกำหนดบำเพ็ญกุศลศพหลวงปู่คำดี ปภาโส ครบ ๕๐ วัน ทางสำนักพระราชวังจะส่งเจ้าหน้าที่มาจัดพิธีบำเพ็ญพระราชกุศล ส่วนค่าใช้จ่ายในการบำเพ็ญพระราชกุศล ครบ ๗ วัน เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ เป็นเงินจำนวนเท่าใด ขอให้รวบรวมแจ้งให้จังหวัดทราบ เพื่อขอการเบิกจ่ายไปยังสำนักพระราชวัง

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดทราบไว้ชั้นหนึ่งก่อน สำหรับรายละเอียดการจัดเตรียมงานจะแจ้งให้ทราบเมื่อได้รับแจ้งยืนยันจากสำนักพระราชวัง

ขอแสดงความเคารพ

(นายมังกร กองสุวรรณ)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด รักษาการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย

สำนักงานจังหวัด

ฝ่ายบริหาร

โทร. ๘๑๑๗๕๖

ด่วนที่สุด

ที่ รล ๐๐๐๓/๑๐๓๓๗

1.8267
๒๖๘.๓.๖๘

สำนักราชเลขาธิการ

พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๒๓ สิงหาคม ๒๕๒๘

เรื่อง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ทัพบก นายเชาวน์ ฅศิลวัฒน์ องคมนตรี เป็นผู้แทนพระองค์ไปในการพระราชทานเพลิงศพ พระครูญาณทัสสี (พระอาจารย์คำดี ปภาโส)

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย

อ้างถึง หนังสือที่ ลย ๐๐๖๕/๕๔๕๐ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๒๘

ตามที่ได้มีหนังสือขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานอัญเชิญเสด็จฯ ไปพระราชทานเพลิงศพ พระครูญาณทัสสี (พระอาจารย์คำดี ปภาโส) ณ วัดถ้ำผามู้อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ในวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๘ เวลาใดสุดจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ความแจ่มอยู่แล้ว นั้น

ใ้้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ทัพบก นายเชาวน์ ฅศิลวัฒน์ องคมนตรี เป็นผู้แทนพระองค์ไปในการนี้ ในวันอาทิตย์ ที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๘

ส่วนกำหนดเวลานั้น ขอให้โปรดส่งเจ้าหน้าที่ไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง เพื่อร่วมกันพิจารณาจัดทำกำหนดการ แล้วรีบจัดส่งไปยังสำนักราชเลขาธิการโดยด่วนด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(หม่อมหลวงทวีสันต์ ลกาวัลย์)

ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์

โทร. ๒๒๑๑๔๑ - ๕ กอ ๒๑ และ ๕๕

คติธรรม

ในการพระราชทานเพลิงศพ
พระครูญาณทัสสี (คำที ปภาโส)
ณ วัดถ้ำนาปู่
อำเภอเมือง จังหวัดเลย
๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๔

บึงสุกุลทั่ว

อนิจจา วต สงขารรา
ไอ้ชีวิต ร่างกาย ทั้งหลายหนอ อุบัติก่อ เกิดกาย ไม่เที่ยงสุข
อุปาทายขมมิโน
พร้อมปัจจัย ให้เกิด เทิดทุกขุม หลงรักกุ่ม ยึดมั่น ชันฆมาร
อุปชติควา นิรุชณนติ
ครันเกิดไ้ ไช้คง ค่างงอยู่ กลับเกินสู่ ทางลับ กับสังขาร
เศสั วุปลโม สุไซ
สงบเกิด คับมั่น ในสันทาน ประสบสาน-ศิสุช ปราศทุกขทน
สพเพ สตุคา มรณติ จ
สัตว์ทั้งหลาย ไค้ชาติ อุบัติแล้ว เป็นไม่แคล้ว ย่อมตาย สลายปน
มริสุ จ มริสุสเร
ตายไปแล้ว ก็มี ทั้งคิชน จักรบผล ตายคาม นำค่านึง
คเดวาท มริสุสามี
ควเรานี้ ทางหนี มิมีแน่ ย่อมม้วยแม่ เช่นกัน หมั่นคิดถึง
นตติ เม เอกตถสัสโย
จงเห็นชค คคสงสย ใฝ่รำพึง เป็นทางตรง ทรงธรรม นำพิจารณา

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

(สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม
กรุงเทพมหานคร

สัญญาฉบับที่ ๑๗

ข้าพเจ้า นาย... แห่งมหาวิทยาลัย... ขอเรียนว่า...
คำนี้... ได้เป็นที่รู้จัก...
อัน... สืบ...
โดย... ได้...
ตาม... ได้เห็น...
คือ...
ทุก...
ม...

ขอ...
ซึ่ง...
ทั้ง...
ได้...
อัน...
ซึ่ง...
อัน...
มา...

ดร. ...
...

...

“หลวงพ่อพระพุทธ” อันศักดิ์สิทธิ์ในถ้ำ วัดถ้ำผาปู่เขานิมิตร ไม่ทราบปี พ.ศ. ที่สร้าง
มีอยู่ดั้งเดิม ก่อนหลวงปู่คำดีฯ จะมาจำพรรษา เมื่อปี พ.ศ. 2498

ภาพถ่ายหลวงปู่หน้าพระประธานบนวิหารญาณทัตถ์

รูปเหมือนหลวงปู่คำดีฯ ลูกศิษย์สร้างถวายอายุครบ 72 ปี

พระบรมราชโองการ
พ.ศ. ๒๕๒๑

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณมุนีการวชิราลงกรณ
สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะรองฝ่ายใต้
สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะรองฝ่ายเหนือ
สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะรองฝ่ายกลาง
สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะรองฝ่ายตะวันออก
สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะรองฝ่ายตะวันตก
สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะรองฝ่ายใต้
สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะรองฝ่ายเหนือ
สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะรองฝ่ายกลาง
สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะรองฝ่ายตะวันออก
สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะรองฝ่ายตะวันตก

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณมุนีการวชิราลงกรณ
สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะรองฝ่ายใต้
สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะรองฝ่ายเหนือ
สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะรองฝ่ายกลาง
สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะรองฝ่ายตะวันออก
สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะรองฝ่ายตะวันตก

ประกาศนียบัตรเลื่อนฐานานุกรมเป็นพระครู เทียบผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง
ชั้นเอก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑

พระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล

พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ

ภาพหลวงปู่ฯ ถ่ายเมื่อปี พ.ศ. 2484
หลังจากแรงความเพียรอย่างหนัก ออกจากถ้ำกวาง

โบสถ์วัดป่าคีรีวัน (คำหวายยาง)
ลูกศิษย์สร้างถวาย เมื่อปี พ.ศ. 2496

หอรระฆังวัดป่าคีรีวัน สร้างปี พ.ศ. 2496

ทางเดินขึ้นไปยังกุฏิของหลวงปู่ สมัยจำพรรษา
ที่วัดป่าคีรีวัน ปี พ.ศ. 2496 - 2497

กุฏิที่หลวงปู่ จำพรรษา ที่วัดป่าคีรีวัน

กุฏิที่ลูกศิษย์สร้างถวายหลวงปู่ เมื่อครั้งไปจำพรรษาอรัญญวาสี บ้านเหล่านาดี
อันเป็นบ้านเกิดของท่าน ที่ จังหวัดขอนแก่น

ศาลาซึ่งเป็นที่ใช้ปฏิบัติศาสนกิจสงฆ์ วัดป่าอรัญญวาสี

วิหารญาณทัสสี วัดถ้ำผาปู่เขานิมิตร เป็นสิ่งก่อสร้างที่หลวงปู่ปรารภไว้
และลูกศิษย์ลูกหาตลอดจนศรัทธาญาติโยมต่าง ๆ มีจิตศรัทธาร่วมกันสร้างถวาย

ภาพทิวทัศน์อันสวยงามของวิหารญาณทัสสี มองจากบนถ้ำ

ทางขึ้นยังกุฏิบนถ้ำผาปู่ด้านบนเขาที่หลวงปู่เคยขึ้นไป
จำพรรษาอยู่หลายพรรษา

ถ้ำผาปู่ด้านบนภูเขาที่หลวงปู่ใช้เป็นที่พักจำพรรษา
และประสพการทดสอบของเทวดาเมื่อปี พ.ศ. 2501

กุฏิที่ท่านเจ้าพระราชาในถ้ำ

พระสังกัจจายน์ ปากทางเข้าถ้ำ “หลวงพ่อพระพุทธร”

รอยพระพุทธรบาทอันศักดิ์สิทธิ์
บนเขาก่อนถึงถ้ำที่หลวงปู่เจ้าพระราชา

กุฎิสามัคคีธรรม เป็นกุฎิหลังแรกที่ถูกศิษย์สร้างถวาย ให้หลวงปู่ เพราะเห็นว่าท่านชราภาพมากแล้ว ไม่สะดวกขึ้นไปอยู่กุฎิบนถ้ำ

กุฎิที่หลวงปู่อยู่จำพรรษาในปี พ.ศ. 2510 ต่อมาใช้เป็นหอประชุมสงฆ์

สมเด็จพระสังฆราชเสด็จไปถวายผ้าพระกฐิน ที่วัดถ้ำผาปู่ เมื่อ พ.ศ. 2522

หลวงปู่ฯ กำลังสนทนากับท่านองค์มนตรี ดร.เชาวน์ ณ ศีลวันต์

ครูบาอาจารย์ต่าง ๆ มาเยี่ยมเยียน เมื่อปลายปี พ.ศ. 2526 ต้นปี พ.ศ. 2527
หลังจากอาการอาพาธเกือบหายเป็นปกติ อาทิเช่น หลวงปู่ชอบ ฐานสโม

หลวงปู่หลุย จันทสาโร, อาจารย์เพ็ง เขมาภริโต, อาจารย์น้อย ๆ

หลวงปู่สาม อภิภูจโน ขณะมาเยี่ยมหลวงปู่ว

หลังจากหายอาพาธได้เดินทางกลับวัด เมื่อวันที่ 4 มีนาคม-2527
โดยเครื่องบินเที่ยวบินพิเศษ

พักผ่อนอริยาบทหลังจากการอาพาธเกือบหายเป็นปกติ

คุณเฉลียว - คุณภavana อยู่วิทยา และครอบครัว ขณะมาเยี่ยมหลวงปู่

คุณหมอบัณฑิต
คุณชลุต ส่องสัมพันธ์
และ ครอบครัว
ขณะมาเยี่ยมหลวงปู่

หลวงปู่กำลังให้พรคุณชเนตร เอียสกุล
และบุตรชาย ซึ่งท่านเป็นโยมอุปัฏฐาก
หลวงปู่ อีกท่านหนึ่งมาตลอด

พล.อ.อ.ชากร ทัดตานนท์
ขณะมาเยี่ยมหลวงปู่

หลังจากที่ท่านกลับไปวัดเมื่อวันที่ 4 มี.ค. 2527 อาการไข้ได้กำเริบขึ้นอีกครั้ง คุณหมอมอบกลับมารักษาจนถึงวันที่ 17 พ.ย. 2527 เวลา 17.13 น. ท่านได้ทิ้งสังขารไปด้วยอาการสงบ

คุณตา เอี่ยม หมายบุญ ซึ่งเป็นศิษย์
ที่ติดตามอุปัฏฐากหลวงปู่มาตลอด
อายุขัย กำลังกราบคารวะเป็นครั้ง
สุดท้าย

บุตรชายคุณหมอบัญญา
กำลังอาบน้ำศพหลวงปู่

เตรียมการนำหลวงปู่ออกจากห้อง
เลขที่ 302 ที่ท่านอยู่รักษาพยาบาล
นำท่านไปวัดถ้ำผาปู

หลวงปู่ชอบท่านทราบการมรณภาพ
ของหลวงปู่ฯ ท่านได้เมตตา
เยี่ยมคารวะศพด้วย

เคลื่อนย้ายหลวงปู่
ออกจากห้อง
ขึ้นบนรถพยาบาล

หลวงปู่ชอบฯ คอยส่งที่หน้า
รพ.แพทย์ปัญญา

รถพยาบาลนำศพหลวงปู่กลับถึง
วัดตอนเช้าวันที่ 18 พฤศจิกายน
2527

นำศพลงจากรถเข้าสู่วิหาร
ญาณทัสสี

หลวงปู่บนแท่นเตรียม
การรับการอาบน้ำจากญาติโยม
เป็นครั้งสุดท้ายที่วิหารญาณทัสสี
เมื่อวันที่ 18 พ.ย. 2527 7

ผู้แทนพระองค์สร้างน้ำอบศพ
วางหรีด

และฟังสวดพระอภิธรรม

หลวงปู่มหาบัว ญาณสัมปันโน วัดป่าบ้านดาด อุตรธานี กราบเยี่ยม
คารวะและอาบนํ้าศพ

ท่านอาจารย์เพ็ง เขมาภิรโต
วัดถ้ำกลองเพล จ.อุดรธานี
และลูกศิษย์อาบน้ำ และ
กราบคารวะศพ

คุณบ๋นยง - คุณคำคุณ ทรัพย์ ผู้ว่าการรถไฟฯ
ลูกศิษย์อีกท่านหนึ่งที่ติดตามอุปัฏฐากมาตลอด
กำลังอาบน้ำศพ

หลังจากบรรจุหลวงปู่วางโลงแล้ว ลูกศิษย์ต่างช่วยกันนำขึ้นตั้งบนแท่นบูชา

พวงหรีดชั่วคราวของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่มอบให้ทางจังหวัดเป็นผู้แทนพระองค์ นำมาคารวะในวันแรก

พวงหรีดจริงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ที่นำมาถวายสักการะในวันต่อมา

การตั้งโลงบรรจุหลวงปู่และการจัดดอกไม้ประดับเป็นเครื่องสักการบูชา
ที่หน้าแท่นบรรจุศพอันสวยงาม

ท่านเจ้าคุณราชสีลสังวร เจ้าคณะจังหวัดเลย (๕) เทศน์วัน
บำเพ็ญพระราชกุศลครบ 7 วัน

พัดยศและเครื่องอัฐบริหารของหลวงปู่ฯ

คุณบัณฑิต ทรัพย์ ผู้ว่าการรถไฟฯ กำลังทอดผ้าบังสุกุล

ท่านเจ้าคุณเทพบัณฑิต รองเจ้าคณะภาค 9 และ
ท่านเจ้าคุณเทพวรालังการ ร่วมบำเพ็ญกุศล

ท่านเจ้าคุณเทพเมธาจารย์
กำลังเทศน์อบรมสั่งสอน
ศิษยานุศิษย์ หลังจากพิธีสวด
พระอภิธรรมเรียบร้อยแล้ว

พระภิกษุสงฆ์สวดพระอภิธรรม

ลูกศิษย์กำลังถวายจตุปัจจัยไทยทาน
แด่พระภิกษุสงฆ์ที่สวด
พระอภิธรรม

คำนำ

การเขียนประวัติ หลวงปู่คำดี ปภาโส ข้าพเจ้าเองผู้เขียนไม่สามารถจะเขียนให้ละเอียดได้ เพราะท่านเองเมื่อมีชีวิตอยู่ท่านก็ไม่ได้เขียนเอาไว้ เพราะท่านเองก็ไม่ค่อยจะเล่าให้ฟัง ถึงท่านเล่าก็ไม่ต่อเนื่องกัน เพราะท่านมีนิสัยไม่ค่อยจะเปิดเผย ครั้งสมัยท่านมีชีวิตอยู่ ถ้ามีผู้ถามถึงประวัติ ท่านชอบตอบเขาว่า “เอาไปทำไม ไม่ใช่ยาประสะนอแรดหรือยาทันทันใจให้ตายเสียก่อนจึงรู้” ที่ได้เขียนประวัติท่านนี้ คือได้กราบเรียนถามท่านสมัยท่านยังมีชีวิตอยู่ บางตอนท่านก็เล่าให้ฟัง เมื่อท่านเล่าให้ฟังแล้วผู้เขียนก็ได้จดจำเอาไว้ บางตอนก็ได้ติดตามท่านไปบ้าง และรู้เห็นด้วยตนเองบ้าง และบางตอนได้ถามจากหมู่คณะบ้าง มีท่านอาจารย์ท่อน ญาณธโร ท่านอาจารย์เผย วิริโย และรวบรวมจากการเล่าของลูกศิษย์หลาย ๆ ท่านมารวมกันเข้า จึงเป็นเรื่องติดต่อกันขึ้นมาได้ ถึงจะผิดพลาดบกพร่องก็คงเป็นบางแห่งนิดหน่อยเท่านั้น คงไม่เคลื่อนจากความจริงเท่าใด

ฉะนั้นผู้เขียนจึงขอภัยจากท่านผู้อ่านด้วย ถ้าตรงไหนผิดพลาด ตรงไหนขาดหรือเกิน ขอจงให้อภัยแก่ผู้เขียนด้วยเถิด

พระอาจารย์สีทน สีธโน

สารบัญ

	หน้า
● ประวัติหลวงปู่คำดี ปภาโส	1
● ธรรมเนียมของหลวงปู่คำดี ปภาโส	37
- การปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ	39
- ข้อวัตรปฏิบัติ	47
- แสดงเรื่องศีล - และธรรม	51
- เรื่องศีลสมาธิ	56
- ศีลและผลกรรมที่ไม่รักษาศีล	63
- อริยทรัพย์ 7 ประการ	68
- หลักคำสอน 3 ประการ	77
- คดีโลก - คดีธรรม	85
- การทำสมาธิ	90
- การแก้อาการของนิมิต	96
- จิตกับใจ	100
- ความสุขของผู้ปฏิบัติธรรม	105
- ปัญหาการปฏิบัติธรรม	111
● บันทึกเกี่ยวกับหลักธรรม	117

ประวัติของหลวงปู่คำดี ปภาโส

หลวงปู่คำดี ปภาโส ท่านเป็นเกจิอาจารย์กรรมฐานองค์หนึ่ง ซึ่งท่านเป็นลูกศิษย์หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต และท่านอาจารย์สิงห์ ขนุตยาคโม

ชาติกำเนิด

หลวงปู่คำดี ปภาโส เกิดวันพฤหัสบดี วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2445 ตรงกับแรม 14 ค่ำ ปีมะเส็ง ท่านเป็นบุตรคนที่ 2 ของนายพร - นางหมอก นินเขียวเกิดที่บ้านหนองคู ตำบลบ้านหว้า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ท่านมีพี่น้องร่วมบิดามารดากันคือ ชาย 3 คน หญิง 3 คน รวม 6 คนด้วยกันดังนี้

1. นายบุญตา นินเขียว ถึงแก่กรรม
2. หลวงปู่คำดี ปภาโส
3. นายอ่อน นินเขียว ถึงแก่กรรม
4. นางซา กมล ถึงแก่กรรม
5. นางบาง พันธุ์เมือง ยังมีชีวิต
6. นางหลง บำรุง ยังมีชีวิต

สมัยหลวงปู่คำดี ท่านเป็นเด็กท่านไม่ได้เข้าโรงเรียน เพราะสมัยนั้นตามชนบทบ้านนอกไม่มีโรงเรียน ท่านได้ศึกษาเล่าเรียนเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้วโดยเข้าเรียนโรงเรียนผู้ใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บริบูรณ์ ในสมัยที่ท่านยังเป็นเด็ก ท่านเป็นเด็กที่อ่อนน้อมถ่อมตนและมีจิตใจเลื่อมใสในทางพระพุทธศาสนาตลอดมา ท่านนี้ก็อยากจะบวชมาตลอด เมื่ออายุของท่านพอบวชเป็นสามเณรได้ ท่านขออนุญาตโยม บิดา - มารดาของท่านบวช โยมบิดา - มารดาของท่านไม่อนุญาต และบอกว่า เอาไว้อายุครบบวชเป็นพระแล้วค่อยบวชทีเดียวเลย เพราะตอนนี้ทางบ้านกำลังต้องการให้ช่วยทำงานก่อน ท่านก็ได้ช่วยโยมของท่านทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียรด้วยความอดทนมาตลอดจนกระทั่งอายุของท่านครบ 22 ปีบริบูรณ์ ท่านจึงได้ขออนุญาตโยม บิดา - มารดาของท่านบวชอีกครั้งหนึ่ง ครั้งนี้โยมของท่านเห็นว่าอายุครบบวชแล้ว จึงยินดียินยอมอนุญาตให้ท่านบวชได้ตามความต้องการ เมื่อท่านได้ยื่นคำอนุญาตจากโยมของท่าน ท่านดีใจมาก เพราะสมใจที่ท่านคิดไว้ ท่านพูดว่าสมัยท่านเป็นเด็กมองเห็นภูเขาเขียว ๆ ที่ใกล้บ้านท่าน เป็นสถานที่ที่เหมือนว่าท่านเคยอาศัยอยู่มาแต่ก่อนแล้ว และคิดว่าบวชครั้งนี้แล้ว คงจะได้ไปอยู่อาศัยทำความเพียรแน่ จึงบังเกิดความปิติ และเกิดความชื่นใจตลอดเวลา

อุปสมบท

หลวงปู่คำดี ปภาโส ท่านบวชเป็นพระมหานิกาย ที่วัดหนองแขว บ้านเมืองเก่า ตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พระอาจารย์ที่บวชให้ท่านคือ

พระครูเมือง	เป็นพระอุปัชฌาย์
พระอาจารย์โพธิ์	เป็นพระกรรมวาจาจารย์
พระอาจารย์ชานุหลิด	เป็นพระอนุสาวนาจารย์

เมื่อท่านบวชแล้วท่านไปจำพรรษาอยู่ที่บ้านหนองคู ตำบลบ้านหว้า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำพรรษากับอาจารย์ของท่าน ต่อมาไม่นานอาจารย์ของท่านได้ลาสิกขาจากท่านไป ท่านจึงต้องทำหน้าที่เป็นสมภารวัดแทนอาจารย์ของท่าน ท่านได้บวชเป็นพระฝ่ายมหานิกายอยู่ 4 พรรษา ในระหว่างที่บวชอยู่นั้น ท่านไม่มีความยินดีและพอใจในความเป็นอยู่ เพราะท่านได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการบวชตามประเพณีเช่นนี้ คงจะไม่ใช่ทางพ้นทุกข์ ถ้าฝืนบวชและจำพรรษาอยู่อย่างนี้แล้ว คงขาดทุนในการบวชแน่นอน เพราะเป็นการอยู่ด้วยความประมาท เลินเล่อเปลอสติ ทั้งวันทั้งคืน อยู่ตลอดเวลาเมื่อท่านพิจารณาเห็นโทษในความเป็นอยู่ ท่านจึงคิดอยากที่จะออกไปชุกคกรรมฐานปฏิบัติภาวนาให้รู้แจ้งเห็นจริงให้ได้

ลาญาติโยมออกชุกคกรรมฐาน

วันหนึ่งในตอนกลางคืนเวลาประมาณ 2 ทุ่ม ท่านได้สั่งให้เณรตีกลองสัญญาณเพื่อเรียกญาติโยม อุปัฏฐากวัด มาร่วมประชุมกัน เมื่อญาติโยมทั้งผู้เฒ่า ชาย หญิง เด็กหนุ่มสาว ได้ยินเสียงกลองสัญญาณเรียก ต่างก็รู้สึกแปลกใจเพราะไม่เคยมีเช่นนี้มาก่อน คิดว่าคงมีอะไรเกิดขึ้น ญาติโยมทั้งหลายได้มารวมกันที่วัดจนเต็มศาลา เมื่อท่านเห็นว่าญาติโยมทั้งหลายได้มาพร้อมกันเรียบร้อยท่านจึงได้พูดกับญาติโยมทั้งหลายว่า

โยมทั้งหลายโปรดทราบ อาตมาได้มาจำพรรษาอยู่ที่วัดนี้ก็นานหลายปีแล้ว ไม่ค่อยสบายใจนี้ก็อยากจะสึกแล้ว

โยมทั้งหลายเมื่อได้ยินเช่นนั้นจึงคัดค้านว่า “ไม่ให้ท่านสึกหรอกเพราะท่านบวชมานานหลายพรรษาแล้วเสียค่าย่าเหลือ”

หลวงปู่คำดี ฯ จึงถามว่า “ถ้าไม่ให้อาตมาสึก อาตมาจะขอลาญาติโยมออกชุกคกรรมฐาน เพราะถ้าให้อาตมาอยู่อย่างนี้เรื่อย ไปสักวันหนึ่งต้องสึกแน่นอน”

โยมทั้งหลายพอได้ฟังคำพูดท่านอย่างนั้น ก็รู้สึกเสียใจ และเสียดายท่านกันทุกคน ถ้าให้ท่านอยู่ก็เกรงว่าท่านจะสึก จึงได้ปรึกษากันว่าจะให้ท่านอยู่ หรือให้ท่านออกธุดงค์กรรมฐาน เมื่อโยมปรึกษากันแล้ว ทุกคนมีความเห็นพ้องต้องกันว่า ควรให้ท่านออกธุดงค์กรรมฐาน ตามความประสงค์ของท่านเถิด เมื่อท่านรู้ธรรมจรรยา และเห็นธรรมแล้ว ท่านคงกลับมาโปรดพวกเราอีกเป็นแน่

เมื่อญาติโยมเห็นชอบ และไม่ขัดศรัทธา ท่านรู้สึกดีใจมาก สมกับความตั้งใจของท่าน เหมือนกับว่าปล่อยนกออกจากกรงขัง เพราะท่านอดัดใจมานานแล้ว เพราะว่าท่านเป็นพระที่เกรงใจ อ่อนน้อม ถ่อมตน เมตตากรุณาต่อผู้อื่นอยู่เสมอ ซึ่งเป็นอุปนิสัยที่ท่านปฏิบัติติดตัวท่านมาตลอดจนสิ้นชีวิต

การภาวนาครั้งแรก

การจะออกธุดงค์กรรมฐานท่านมีความตั้งใจตั้งแต่ครั้งท่านยังบวชเป็นพระฝ่ายมหานิกายอยู่ โดยครั้งหนึ่งท่านเคยพาสามเณรออกไปนั่งกรรมฐานที่ป่าช้า ท่านเล่าให้ฟังว่า วันหนึ่งมีคนตายใหม่เพิ่งเอาไปเผา เวลาประมาณ 2 ทุ่ม ท่านไปกับสามเณรเพียง 2 องค์ ถึงป่าช้าท่านกับสามเณรแยกกัน ท่านอยู่ที่โคนไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง และสามเณรอยู่อีกที่หนึ่ง เมื่อแยกย้ายกัน หาที่ภาวนาเรียบร้อยแล้วต่างคนต่างนั่งภาวนากัน การภาวนาของท่านครั้งนั้นยังไม่มีครูอาจารย์สอน ท่านได้ศึกษาตามแบบแผนที่ท่านอ่านพบ และปฏิบัติภาวนาตาม คือ ให้บริกรรมพุทโธ ท่านก็เลยเอาพุทโธบริกรรม ท่านภาวนาไปสักพัก ทำให้เกิดจิตว่างจากความนึกคิด กายก็ปรากฏว่าหายไปหมด มีสติกับความรู้อยู่เฉย มีแต่ความสุขใจ ท่านนั่งประมาณ 3 ชั่วโมงจิตจึงถอนออกมา เห็นว่าดีมากแล้ว จึงลุกขึ้นไปดูสามเณรน้อย ที่นั่งภาวนาอยู่อีกแห่งหนึ่ง ปรากฏว่าสามเณรน้อยนั่งหลับจึงปลุกลุกขึ้นพากันกลับวัด นี่แสดงว่าสมัยท่านเป็นพระมหานิกายท่านเคยปฏิบัติมาแล้ว การได้รับความสงบจากครั้งนั้นครั้งเดียวนี้แหละ เป็นเหตุและปัจจัยให้ท่านตัดสินใจออกธุดงค์กรรมฐาน

แรงอธิษฐาน

ก่อนที่ท่านจะไปปฏิบัติเป็นพระธรรมยุต เพื่อออกธุดงค์กรรมฐานนั้น ตอนเย็นหลังจากท่านทำวัตรเสร็จแล้ว ท่านได้ตั้งสัจจะต่อหน้าพระประธานว่า “ถ้าหากข้าพเจ้าจะได้ออกธุดงค์กรรมฐานแล้ว ขอมองให้ข้าพเจ้าได้พบพระผู้ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มาโปรดข้าพเจ้าด้วยเถิด” เสร็จแล้วท่านก็พักผ่อนหลับนอนไปตามอัธยาศัย

รุ่งขึ้นหลังจากฉันภัตตาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ท่านก็พักผ่อนตามวิสัยของท่าน พอเวลาประมาณ บ่าย 1 โมง มีพระอุปัชฌาย์มา 2 องค์ เดินอุปัชฌาย์มาพักอยู่ที่ต้นโพธิ์ใหญ่ริมวัดของท่าน โดยไม่ยอมเข้าพักที่วัดและบริเวณบ้านของคน หลวงปู่คำดี ท่านมองเห็นพระอุปัชฌาย์ 2 องค์ พักที่ริมโพธิ์ใหญ่ริมวัดของท่าน ท่านก็แปลกใจ และทำให้ท่านนึกถึงแรงอธิษฐานจิตที่ท่านอธิษฐานกับพระประธานไว้ ทำให้ท่านรู้สึกปีติยินดีเป็นอย่างยิ่ง ต่อจากนั้นท่านก็รีบเอาสิ่งของไปต้อนรับพระอุปัชฌาย์ 2 องค์นั้น มี น้ำ บุหรี่ เสื้อผ้า เป็นต้น พอถวายของเรียบร้อยแล้ว หลวงปู่คำดีก็นิมนต์พระอุปัชฌาย์นั้นเข้าพักที่วัด ท่านพระอุปัชฌาย์ 2 องค์นั้นตอบว่า “พวกกระผมไม่พักวัดตามบ้าน และบริเวณในบ้านคน ต้องพักตามป่า เพราะได้อธิษฐานอุปัชฌาย์ไว้แล้ว ถ้าพวกกระผมไปตามนิมนต์ของท่าน อธิษฐานอุปัชฌาย์ของพวกกระผมก็ขาดเท่านั้นเอง”

หลวงปู่คำดี ท่านกำลังสนใจการอุปัชฌาย์ ท่านจึงถามพระอุปัชฌาย์ทั้ง 2 องค์ว่า การออกอุปัชฌาย์ทำอะไบบ้าง กระผมขอนิมนต์ช่วยอธิบายให้ฟังด้วย พระอุปัชฌาย์ทั้ง 2 จึงอธิบายให้หลวงปู่คำดี ฟังว่า

คำว่า “อุปัชฌาย์” หมายถึง ข้อปฏิบัติเพื่อขัดเกลากิเลส

คำว่า “พระอุปัชฌาย์” ก็คือ พระภิกษุที่มีกิเลสอันกำจัดแล้วด้วยการถืออุปัชฌาย์

คำว่า “ถืออุปัชฌาย์” หมายถึง เจตนาที่แสดงออก เพื่อขจัดกิเลสของตนเกี่ยวกับเรื่องเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และความเพียรด้วยข้อปฏิบัติ “อุปัชฌาย์” การถืออุปัชฌาย์นี้สำเร็จด้วยการสมาทาน คือ ด้วยอธิษฐานใจ หรือแม้แต่เปล่งด้วยวาจาที่อยู่ด้วยกัน

13 ข้อคือ

1. บังสุกุลิกังคะ ถือผ้าบังสุกุลเป็นวัตร
2. เตจิวริกังคะ ถือผ้าสามผืนเป็นวัตร
3. บิณฑปาติกังคะ ถือเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร
4. สปะทานจาริกังคะ ถือเที่ยวบิณฑบาตไป โดยลำดับแถวเป็นวัตร
5. เอกาสนิกังคะ ถือฉันจังหันในอาสนะเดียว (ฉันมือเดียว)
6. ปัตตะปิณฑิกังคะ ฉันในภาชนะอันเดียว ถือฉันในบาตเป็นวัตร
7. ขลุปัจฉาภัตติกังคะ ถือห้ามภัตตาหารที่เขานำมาถวายภายหลังเป็นวัตร
8. อรัญญิกังคะ ถืออยู่ป่าเป็นวัตร
9. รุกขมุลิกังคะ ถืออยู่โคนต้นไม้เป็นวัตร
10. อัปโภกาสิกังคะ ถืออยู่อัปโภกาสที่แจ้ง (การอยู่ในที่แจ้งเป็นวัตร)

11. โสสานิกังคะ ถืออยู่ป่าช้าเป็นวัตร

12. ยถาสันถติกังคะ ถืออยู่เสนาสนะที่เขาจัดให้อย่างไร ยินดีเท่านั้นเป็นวัตร

13. เนสัชชิกังคะ ถือไม่นอนเป็นวัตร

เมื่อพระรุดงค์ทั้ง 2 องค์อธิบายเรื่องรุดงค์กรรมฐาน ตลอดจนข้อวัตรปฏิบัติให้ หลวงปู่คำดีฯ พังจบลง หลวงปู่คำดีฯ ยังมีเจตนาศรัทธาแรงกล้ายิ่งขึ้นกว่าเดิม หลวงปู่ จึงขอติดตามพระรุดงค์ทั้ง 2 องค์ไปด้วย ท่านจึงถามว่าท่านเป็นพระฝ่ายมหานิกาย หรือ พระธรรมยุต

หลวงปู่ฯ ตอบว่า กระผมเป็นพระฝ่ายมหานิกาย

พระรุดงค์ จึงบอกว่าถ้าท่านเป็นพระฝ่ายมหานิกาย ไปกับพวกกระผมไม่ได้ ถ้าท่านอยากจะไปกับกระผมจริง ๆ ท่านต้องไปยุติเป็นพระธรรมยุตเสียก่อน ท่านจึง จะไปกับพวกกระผมได้ พอท่านได้รับทราบแล้ว ท่านจึงรู้เรื่องการออกรุดงค์กรรมฐานดี

ยุติเป็นพระธรรมยุต

หลังจากที่หลวงปู่ฯ ได้ยินคำอธิบายจากพระรุดงค์ทั้ง 2 องค์ ผ่านไปไม่กี่วัน ท่านก็บอกญาติโยมให้เตรียมบริวารที่จะไปทำการยุติใหม่ ไม่กี่วันการเตรียมบริวาร เสร็จเรียบร้อย ท่านจึงลาญาติโยมเพื่อไปยุติเป็นพระธรรมยุต ญาติโยมต่างก็อนุโมทนา กับท่านทุกคน ท่านจึงออกเดินทางจากวัดบ้านหนองคู ซึ่งเป็นบ้านเกิดของท่านนั่นเอง เดินทางไปเมืองขอนแก่น เมื่อถึงแล้ว ท่านจึงขออนุญาตเข้าพบ พระครูพิศาลธรรมาธิบดี เจ้าอาวาสวัดศรีจันทร์ราชวาส ตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และนมัสการ กราบเรียนท่านว่า จะขอให้พระเดชพระคุณ ท่านช่วยยุติเป็นพระธรรมยุต ท่าน เจ้าอาวาสท่านก็รับไว้ด้วยความเมตตา และพักอยู่ที่วัดนี้ จนกระทั่งหลวงปู่คำดีฯ ได้ฝึกหัด อ่านอักขระฐานกรณ์จากอาจารย์ได้เรียบร้อยไม่ขาดตกบกพร่อง ท่านจึงได้อนุญาต ให้ยุติได้เมื่อ

วันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2471 ตรงกับปีมะโรง เวลา 13.30 น. เป็นอันเสร็จพิธี โดยมี

พระครูพิศาลธรรมาธิบดี	เป็นพระอุปัชฌาย์
พระปลัดสังข์	เป็นพระกรรมวาจาจารย์
พระสมชาย	เป็นพระอนุสาวนาจารย์

อบรมกรรมฐานภาวนา

อบรมกรรมฐานกับท่านอาจารย์สิงห์ ขนดฺยาคโม

ปีพ.ศ. 2471 หลังจากท่านญัตติแล้ว ท่านพักอยู่ที่วัดศรีจันทร์ราวาสกับพระครูพิศาลธรรมาธิบดีพระอุปัชฌาย์ ไม่กี่วันก็ลาท่านอุปัชฌาย์ไปจำพรรษาที่อาจารย์ปลัดคำพวยวัดบ้านยาง ตำบลโคกศรี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 1 พรรษา และออกพรรษาแล้ว ท่านตั้งใจว่าท่านจะออกธุดงค์กรรมฐานไปเรื่อย ๆ ตามอัธยาศัยของท่าน ท่านจึงกราบนมัสการลาอาจารย์ปลัดคำพวยฯ ท่านอาจารย์ฯ ได้ห้ามไว้และบอกว่า

ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2472 จะมีอาจารย์กรรมฐานที่สำคัญ 2 องค์มาจากนครราชสีมา คือ

ท่านพระอาจารย์สิงห์ ขนดฺยาคโม

ท่านอาจารย์พระมหาปิ่น ปญฺญาพโล

ท่านอาจารย์ทั้ง 2 องค์นี้ท่านจะมาอบรมสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐานให้กับชาวจังหวัดขอนแก่น พอถึงเดือนมีนาคม 2472 ท่านอาจารย์ทั้ง 2 ก็มาถึงจังหวัดขอนแก่นจริง ท่านพักที่ป่าช้าวัดเหล่าंगा ปัจจุบันเรียกว่า “วัดป่าวิเวกธรรม” ท่านอาจารย์ปลัดคำพวยท่านก็พาหลวงปู่ไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์ กับท่านอาจารย์สิงห์ และอาจารย์มหาปิ่น ท่านก็ยินดีรับไว้เป็นศิษย์ นับว่าเป็นบุญกุศลที่ท่านหลวงปู่ ได้อธิษฐานจิตเอาไว้ หลวงปู่ท่านได้อยู่ปฏิบัติภาวนาที่วัดวิเวกธรรมประมาณ 3 - 4 เดือน เวลานั้นมีท่านอาจารย์ใหญ่ ๆ ร่วมอยู่ด้วยอีกหลายท่าน เช่น

- ท่านอาจารย์อ่อน ญาณสิริ
- ท่านอาจารย์ฝั้น อาจาโร
- ท่านอาจารย์จันทร์ เขมปฺปโต

การปฏิบัติภาวนาก็ดี การปฏิบัติรับใช้ครูบาอาจารย์ก็ดี หลวงปู่ท่านได้รับเมตตาอบรมแนะนำสั่งสอน เตือนสติจากท่านอาจารย์อ่อน และอาจารย์ฝั้นอยู่เสมอ ๆ และหลวงปู่ท่านถือว่าท่านอาจารย์ทั้งสองเป็นพระพี่เลี้ยงของท่าน

ลุล่วงปลายเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2472 ท่านอาจารย์สิงห์ และท่านอาจารย์มหาปิ่นพร้อมหมู่คณะของท่านก็กลับไปจำพรรษาที่วัดป่าศาลวัน จังหวัดนครราชสีมา เหมือนเดิม ส่วนหลวงปู่คำดีฯ เมื่อท่านอาจารย์ทั้ง 2 จากไปแล้ว ท่านรู้สึกกังวลใจไม่รู้ว่าจะไปไหนดี ท่านมีเพื่อนองค์หนึ่งเป็นที่ชอบอัธยาศัยกันดีมาก ท่านเลยชวนกันไปจำพรรษาที่วัดป่าศาลวันจังหวัดนครราชสีมา กับท่านอาจารย์สิงห์-ท่านอาจารย์มหาปิ่น เมื่อออกพรรษาแล้วหลวงปู่คำดีฯ กับท่านอาจารย์จันทร์ฯ ได้กราบลาอาจารย์ทั้ง 2 ไปวิเวกตามอัธยาศัย ท่านอาจารย์สิงห์ท่านจึงแนะนำให้หลวงปู่ฯ ไปวิเวกทางเขาตะกูตรังสะแกกราช อำเภอ

ปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ท่านได้รุดงค์ไปตามคำแนะนำของท่านอาจารย์ ถึงเขา
ตะกุดรังสะแกกราชแล้ว ท่านให้ญาติโยมชาวบ้านพาขึ้นชมดูภูเขา ท่านรู้สึกชอบใจมาก
เห็นว่าเป็นที่สัปปายะดี และห่างไกลจากหมู่บ้านคนอื่นอีกด้วย ท่านได้ทำความเพียรภาวนา
ที่นี่เป็นเวลา 6 เดือน ก็กลับจากเขาตะกุดรังสะแกกราชไปวัดป่าศาลวัน เพื่อกราบเรียน
ผลคืบหน้าของการปฏิบัติภาวนา และสอบถามปัญหาธรรมต่าง ๆ จากท่านอาจารย์สิงห์
หลวงปู่ ท่านได้รับคำแนะนำสั่งสอน จากท่านอาจารย์สิงห์ จนเป็นที่เข้าใจ ท่านพัก
จำวัดที่วัดป่าศาลวันเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ท่านจึงขอลาท่านอาจารย์สิงห์ - อาจารย์มหาปิ่น
กลับจังหวัดขอนแก่น เพื่อเยี่ยม โยม บิดา - มารดาของท่าน

ปีพ.ศ. 2473 - 2474 - 2475 หลวงปู่ท่านเจ้าพรรษาอยู่ที่วัดป่าหนองกุง บ้านหนองคู
ตำบล บ้านหว้า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีพระร่วมกับท่าน 2 รูป สามเณร 2 รูป
ตาปะขาว 1 คน และมีโยมบิดา - มารดาของท่าน อยู่ร่วมปฏิบัติภาวนา ซึ่งการปฏิบัติ
ภาวนาของท่านในระหว่าง 3 พรรษา นี้ ไม่มีอุปสรรคแต่อย่างใด มีความก้าวหน้าในการ
ปฏิบัติภาวนาเพิ่มขึ้น และสามารถทำให้จิตสงบได้ในปีนั้น การจำพรรษาที่วัดนี้ ท่านรู้สึก
ดีใจ ที่ท่านได้ทำประโยชน์สองอย่างคือ

- ส่วนตัวคือท่านได้ปฏิบัติภาวนาได้เต็มที่ไม่มีอุปสรรค และข้อกังวลใด ๆ
- ประโยชน์ของผู้อื่นท่านได้มีโอกาสสนองคุณบิดา - มารดา ญาติโยม
ของท่าน ด้วยการอบรมแนะนำการปฏิบัติภาวนา ซึ่งไม่เคยมีพระมาอบรมแนะนำเช่นนี้
มาก่อน

อาจารย์สิงห์เดือนสติ

ลู่ปี พ.ศ. 2476 ท่านอาจารย์สิงห์ และท่านอาจารย์มหาปิ่น ได้รุดงค์มาพักที่
วัดป่าวิเวกธรรมอีก ท่านถามข่าวคราวถึงหลวงปู่คำดีฯ ว่าระยะนี้ท่านอยู่ที่ไหน
พระและสามเณรกราบเรียนท่านว่า ระยะนี้ท่านจำพรรษาอยู่ที่บ้าน
ท่านอาจารย์สิงห์ฯ จึงสั่งให้ท่านอาจารย์อ่อน ญาณศิริ ไปตามหลวงปู่คำดีฯ
มาพบท่านที่วัดป่าวิเวกธรรม ซึ่งขณะนั้นหลวงปู่ท่านคิดอยากจะสึก ท่านอาจารย์สิงห์ฯ
กำชับท่านอาจารย์อ่อนว่า ให้เอาตัวท่านคำดีมา เอามาให้ได้เฉพาะท่านคำดี ส่วนลูกศิษย์
ไม่ให้ติดตามมา ท่านอาจารย์อ่อนไปตามหลวงปู่ฯ ท่านก็มาตามคำสั่งของอาจารย์
ถึงวัดป่าวิเวกธรรมแล้ว เข้ากราบนมัสการท่านอาจารย์สิงห์ ท่านได้ถามข่าวคราว
ความเป็นอยู่ของหลวงปู่ฯ ได้กราบเรียน ข้อวัตรปฏิบัติภาวนา ตลอดจนสุขภาพะ
ของจิตให้ท่านอาจารย์ทราบโดยละเอียด มิได้ปิดบังทุกประการ ท่านอาจารย์สิงห์เมื่อ

ทราบแล้ว ท่านจึงย้อนถามหลวงปู่ว่า

ท่านคำดี ท่านจะสละชีพเพื่อพรหมจรรย์ได้ไหม ถ้าได้จึงจะอนุญาตให้ท่านไป
นครราชสีมา

ท่านอาจารย์สิงห์เมื่อเห็นหลวงปู่ไม่ตอบและยังมีความลังเลใจอยู่ ท่านจึงพยายาม
รุกคำถามอยู่เรื่อย ๆ ว่า

“ท่านคำดี ว่าอย่างไรกัน”

“กระผมยังสงสัย ครับผม”

จนเวลาล่วงเลยไปเป็นเวลานาน หลวงปู่ ก็ยังตกลงใจไม่ได้ ท่านอาจารย์อ่อนๆ
ซึ่งนั่งอยู่เคียงข้างหลวงปู่จึงให้สติว่า

“การสละชีพนั้น ท่านจะสละเพียง 3-4 เดือน หรือเพียงไตรมาส ก็ได้ทั้งนั้น
ทำไมท่านจึงโง่หนักหนา”

หลวงปู่จึงได้สติทันที จึงรับกับท่านอาจารย์สิงห์ว่า “กระผมยอมสละชีพของ
กระผมเพื่อพรหมจรรย์ได้ครับกระผม”

ท่านอาจารย์สิงห์ ได้ฟังคำตอบของหลวงปู่ ก็รู้สึกยินดี เบิกบานใจ และพูดว่า
“ท่านตัดสินใจแล้ว ให้ท่านเตรียมบริวาร และสิ่งของเดินทางไปยังหัวตนนครราชสีมาพร้อม
กับผม” หลวงปู่ท่านพิจารณาแล้วจึงตอบท่านอาจารย์ว่า

“กระผมขอลาญาติโยมเสียก่อน แล้วจะเดินทางตามท่านไปที่หลัง” ท่านอาจารย์
ไม่ขัดข้องอนุญาตให้หลวงปู่ฯ ตามไป แล้วท่านอาจารย์สิงห์ และคณะท่านก็เดินทาง
กลับยังวัดป่าสาละวัน ต่อจากนั้นไม่กี่วันหลวงปู่ก็ลาญาติโยมและแจ้งให้ทราบว่าปีนี้
จะไปจำพรรษาที่วัดป่าสาละวันตามที่รับปากกับท่านอาจารย์สิงห์ไว้แล้ว

การเดินทางไปยังหัวตนนครราชสีมาครั้งนี้ เป็นครั้งที่ 2 ก่อนจากวัดและลา
ญาติโยมท่านรู้สึกสลดสังเวชใจมาก เพราะพวกคณะศรัทธา ญาติโยมทุกคนรู้สึกเศร้าใจ
เพราะคิดถึงท่าน ต่อจากนั้นท่านก็ออกเดินทางตรงดิ่งไปโดยมีพระ 2 รูป สามเณร 2 รูป
ตาปะขาว 1 คน ร่วมเดินทางไปด้วยไปเรื่อย ๆ ตามอรัญญิก จากวัดบ้านท่านเดินทางไป
ถึงจังหวัดขอนแก่น เข้าไปพักที่ วัดป่าชัยวัน เป็นเวลา 1 สัปดาห์ แล้วเดินทางต่อไปทาง
อำเภอบ้านไผ่ การพักผ่อนหลับนอนเมื่อค่ำมืดที่ใดก็พักที่นั่น บางครั้งพักตามป่าช้า ตาม
ทุ่งนา ตามภูเขาระหว่างการเดินทางบางครั้งก็มีศรัทธามาถวายอาหารพอประทัง
ชีวิต ไปได้วันหนึ่ง ๆ ท่านใช้เวลาเดินทางจากขอนแก่น ถึงอำเภอบ้านไผ่ประมาณ 7 วัน
แต่ถึงเวลาค่ำมืดพอดี ไม่รู้ว่าจะพักที่ไหนดี จึงพากันเดินทางเดาสุ่มไปพบวัดจันทร์

เข้า จึงขอเข้าพักหนึ่งคืน ที่วัดจันทร์ไม่มีพระมาต้อนรับเลย ไปขอน้ำท่านก็ให้นานิดหน่อย พอได้แบ่งปันกันดื่ม เพราะที่วัดนี้กันดารน้ำ ที่พักคืนนั้นได้ที่ศาลาร้างหลังหนึ่ง เสื่อสาดไม่มี เลยเอาผ้าอาบน้ำ ปูแทนเสื่อนอนกัน ที่บ้านไผ่นี้ตอนนั้นโจรผู้ร้ายชุกชุม พวกเหล่าโจรเห็นว่า เป็นพระกรรมฐานคงมีสมบัติติดตัว หรือคงจะมีของดีกัน พวกเหล่านั้นจึงมารบกวนกันทั้งคืน ขณะที่เดินทางร่วมไปด้วยจึงไม่ได้หลับนอนกัน รุ่งเช้า ออกบิณฑบาตตามตลาดได้อาหารมาพอฉัน ฉันเสร็จยังล้างบาตรไม่ทันเสร็จเรียบร้อยดี มีคณะแม่ชีเดินบิณฑบาตมาพบเข้า รู้สึกมีจิตศรัทธา จึงนิมนต์ไปพักที่ วัดป่าสุมนะมัย เป็นสำนักที่พวกตนอยู่ คณะแม่ชีได้พร้อมกันมาช่วยกันเก็บสิ่งของนำไปพักที่วัดดังกล่าว ที่วัดนี้มีแม่ชีสังฆ์เป็นประธาน แม่ชีคนนี้ภาวนาดีมาก สามารถเทศน์อบรมหมู่คณะได้ เหมือนกับพระ มีหมู่คณะชี และญาติโยมต่าง ๆ มาอบรมภาวนาด้วยเป็นจำนวนมาก แม่ชีได้ทำที่พักให้กลางป่าร่มเย็นดีมาก ได้พักอยู่ประมาณ 2 อาทิตย์ ก็เตรียมตัวเดินทางต่อไป แต่แม่ชีขอร้องให้ขึ้นรถไฟไป เพื่อสะดวกในการเดินทางและถึงนครราชสีมาได้ง่าย เพื่อไม่เป็นการขัดศรัทธาจึงยอมให้แม่ชีซื้อตั๋วให้ แต่ให้ซื้อให้แค่เมืองพลเท่านั้น เพราะหลวงปู่ท่านต้องการเดินธุดงค์มากกว่า จากบ้านไผ่ถึงเมืองพลค่าตัวราคาคนละ 2.50 บาท เมื่อไปถึงเมืองพลมีป่าไผ่ร่มเย็นเป็นที่สัปปายะดี หลวงปู่จึงพักอยู่ที่ป่านี้ รู้ดีว่าการภาวนาของท่านก้าวหน้าไปมาก การพักภาวนาของท่านที่นี่ดีมากจนเกือบลืมนึกถึงคำสั่งของท่านอาจารย์ ท่านอยู่ที่เมืองพลนี้ประมาณเกือบเดือน จึงได้พาลูกศิษย์ของท่านธุดงค์ต่อไปหลายวัน จนถึงทุ่งมะค่า ทุ่งนี้กว้างขวางมาก เดินทางถึงบ้านทุ่งมะค่า ได้พักอยู่ในป่าใกล้ ๆ ลำธารน้ำ และใกล้ทางรถไฟ รุ่งเช้าออกบิณฑบาตได้ แต่ข้าวมาอย่างเดียวไม่มีกับข้าว จึงให้เณรไปเก็บมะกอกมาฉันกับข้าวพอประทังความหิวไปได้ ฉันเสร็จแล้วเดินทางผ่านทุ่งมะค่า ทุ่งนี้เป็นทุ่งที่แปลกมาก เพราะไม่มีต้นไม้ใหญ่และมีแต่ทุ่งหญ้ามองไปทางไหนเห็นแต่ฟ้าจรดดิน ระหว่างการเดินทางผ่านทุ่งนี้ ทั้งแดดจัดร้อนมาก และลมพัดแรงจัดมาก กางร่มไม่ได้ หาร่มไม้เป็นที่พักก็ไม่มี ใช้เวลาเดินทางผ่านพื้นที่นี้ได้ก็เป็นเวลาค่าพอดี ขณะเดินทางกลางทุ่งมองดูสามเณรและตาปะขาวแล้วรู้สึกสงสาร แต่ทุกคนที่ร่วมคณะก็เชื่อมั่นในธุดงค์กรรมฐาน จึงไม่รู้สึกรเหน็ดเหนื่อย หน้าตาสดชื่นผ่องใสตลอดเวลา การธุดงค์ของท่านได้ผ่านความยากลำบากนานา จนกระทั่งถึงจังหวัดนครราชสีมา เข้ากราบนมัสการท่านอาจารย์ทั้ง 2 แล้วพักที่ วัดป่าศาลวันกับท่าน ในครั้งนั้น ที่วัดมีพระเณรร่วมอยู่ด้วยเป็นจำนวนมาก ประมาณ 100 รูป ล้วนแต่เป็นพระธุดงค์กรรมฐานทั้งนั้น ถ้าวรมแม่ ชี และตาปะขาวที่ธุดงค์

มากับพระ แต่ละคณะมีประมาณ 250 คน ได้ หลวงปู่ท่านเป็นพระที่ชอบสงบไม่คลุกคลีกับใคร ท่านได้พาลูกศิษย์ของท่าน ไปพักอาศัยอยู่ในป่าห่างจากหมู่คณะ จะพบกับหมู่พระเพื่อนเฉพาะตอนฉันภัตตาหาร เวลาออกทำกิจวัตรส่วนรวม และเวลาเข้าอบรมธรรมะจากครูอาจารย์เท่านั้น ถ้านอกจากเวลานี้แล้ว ส่วนใหญ่ของท่านจะมุ่งหน้าเร่งความเพียร เดินจงกรมภาวนาตลอดเวลา ระหว่างอยู่ที่วัดป่าสาละวันนี้ ท่านมักจะอบรมลูกศิษย์ของท่านอยู่เสมอ ๆ ว่า

“เรามีตาเท่ากับว่าไม่มีตา มีหูเท่ากับว่าไม่มีหู มีท้องก็ฉันอยู่ได้”ไปวัน ๆ เท่านั้นไม่ต้องแสดงความโลภและตะกละ”

ก่อนเข้าพรรษาในปี 2476 นี้ ประมาณต้นเดือนกรกฎาคม ที่วัดป่าสาละวันมีพระอยู่รวมกันมาก และท่านอาจารย์สิงห์ท่านได้อบรมชี้แนะการปฏิบัติภาวนาให้ลูกศิษย์ทั้งหลายทราบ เป็นแนวทางปฏิบัติภาวนาแล้ว ท่านเห็นว่าการอยู่รวมกันมาก ๆ จะทำให้การปฏิบัติภาวนาไม่ก้าวหน้าอีกด้วย ขณะนั้น ที่วัดป่าสาละวันมีพระอาจารย์ที่สำคัญ ๆ อยู่รวมกันหลายรูป นอกจากท่านอาจารย์สิงห์แล้วมีรูปอื่น ๆ คือ

ท่านอาจารย์มหาปิ่น ปัญญาพล

ท่านอาจารย์อ่อน ญาณสิริ

ท่านอาจารย์ฝั้น อจาโร

ท่านอาจารย์ป้อม

ท่านอาจารย์สีโห

ท่านอาจารย์ญาคูดี

ท่านอาจารย์กงมา จิรปุญโญ

ท่านอาจารย์สิงห์ ท่านได้พิจารณาแล้วจึงได้จัดให้ครูบาอาจารย์เหล่านั้นแยกย้ายไปจำพรรษาในที่ต่าง ๆ กัน เพื่อฝึกอบรม ธรรมะ สมถกรรมฐาน คือ

ท่านอาจารย์ฝั้น อจาโร พร้อมลูกศิษย์ของท่านประมาณ 40 รูป ให้ไปจำพรรษาที่บ้านใหม่สำโรง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

ท่านอาจารย์อ่อน ญาณสิริ อาจารย์เล่าพร้อมด้วยลูกศิษย์ประมาณ 20 รูป ให้ไปจำพรรษาที่บ้านใหม่สำโรง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

หลวงปู่คำดีจำพรรษาที่วัดป่าช้าดงขวาง บ้านหัวถนนโนนฝรั่ง ระหว่างจำพรรษาที่วัดนี้มีคุณนายแดงอ่อน คุณหลวงเพชร คุณหลวงชาญ มีความศรัทธาในหลวงปู่มาก ได้พิจารณาเป็นโยมอุปัฏฐากท่าน ในระยะจำพรรษาท่านนำพาลูกศิษย์ของท่าน ทั้งพระ

เนร และญาติโยม ให้ทำความเพียรกันอย่างจริงจัง ท่านอบรมลูกศิษย์ของท่านให้
กินน้อย นอนน้อย คุยน้อย แต่ให้ทำความเพียรปฏิบัติภาวนาให้มาก ท่านได้จำพรรษา
ที่วัดนี้ถึง 5 พรรษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476-2477-2478-2479-2480 โดยท่านอยู่เฉพาะใน
ระหว่างเดือนที่เข้าพรรษาเท่านั้น พอออกพรรษาของแต่ละปีท่านมักจะออกไปปฏิบัติ
ภาวนาที่เขาคะกุตรังสะแกราช อำเภอปักธงชัย เพราะสถานที่นั้นเป็นที่สัปปายะถูกต้องกับ
ท่าน เป็นสถานที่วิเวก ภาวนาก้าวหน้าได้ผลดี สะดวกต่อการประกอบความเพียรเป็น
อย่างยิ่ง และเมื่อจวนเข้าพรรษา ท่านก็กลับมาจำพรรษาที่วัดป่าช้าดงขวางทุกปี ปฏิบัติ
ในการปฏิบัติของท่าน ๆ เอาความตายเข้าสู่เลย คือบางวันเดินจงกรมตลอดคืนก็มี บาง
ครั้งนั่งสมาธิตลอดคืน บางวันเดินจงกรมตลอดวันอีก การปฏิบัติของท่านปฏิบัติแบบเอา
เป็นเอาตาย ไม่ห่วงแม้แต่เรื่องการอาบน้ำ แม้เหงื่อจะไหลชุ่มโชกก็ตาม ท่านบอกว่า
เหงื่อไหลตามตัวไม่เป็นไร แต่ใจมันเย็นชุ่มฉ่ำตลอดเวลา จึงไม่เกิดความรำคาญ ลูกศิษย์
ที่ศึกษาปฏิบัติภาวนากับท่าน กราบเรียนถามท่านอีกว่า

“ท่านอาจารย์ กระผมเห็นท่านปฏิบัติภาวนาตลอดวันตลอดคืน ไม่ทราบที่ท่านเอา
เวลาไหนนอน”

ท่านตอบว่า “จิตมันพักอยู่ในตัวนอนอยู่ในตัว มีความยินดีและเพลิดเพลินในการ
ปฏิบัติภาวนา จึงไม่รู้สึกเหนื่อยและไม่่วงนอน”

ในระหว่างที่ท่านวิเวกภาวนาอยู่ที่เขาคะกุตรังนั้นท่านได้ถือสัจจะอันหนึ่งคือ
ท่านถือสัจจะฉันผลไม้แทนข้าว และอาหารสับเปลี่ยนกันไปคือ

ฉัน กล้วย มะพร้าว มัน เผือก น้ำอ้อย น้ำตาล 5 วัน แล้วจึงกลับไปฉันอาหาร
คาว-หวาน 3 วัน สลับกันเช่นนี้ตลอดเวลาขณะที่ท่านออกธุดงค์ประมาณ 3-4 เดือน
ในระหว่างที่เร่งความเพียรอยู่นั้นท่านพูดแต่น้อย ไม่มีเรื่องจำเป็นท่านไม่พูด คือท่าน
พยายามฝึกสติไม่ให้ผลออกออกจากกายและใจไปทุก ๆ อิริยาบถ 4 คือ ยืน เดิน นั่ง นอน
ท่านมีความเพียรพยายามจนจิตของท่านได้สมาธิใหม่สมความประสงค์ของท่าน จิต
ของท่านรวมอยู่เป็นวันเป็นคืนก็ได้ ขณะที่จิตของท่านได้กำลังเช่นนี้ ท่านได้พิจารณา
ธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ตลอดทั้งอาการ 32 ก็เห็นเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ท่านได้
เพียรพยายามพิจารณาทะลุเข้าไปถึงเวทนาทั้ง 3 ตลอดไปถึงสิ่งต่าง ๆ ก็เห็นเป็น อนิจจัง
ทุกขัง อนัตตา ท่านได้พิจารณาไปจนกระทั่ง จิตแสดงความบริสุทธิ์ของจิตให้เห็นอย่าง
ชัดเจน ขณะนี้แสดงว่า จิตของท่านได้ผ่านไตรลักษณ์ไปแล้ว (หรือจิตของท่านถึงธรรม
เบื้องต้นก็ถูก)

ปี พ.ศ. 2480 ท่านพาลูกศิษย์ไปจำพรรษาที่เขาตะกุดรังเหมือนที่เคยปฏิบัติ
ในปีนี้ลูกศิษย์ของท่านองค์หนึ่งป่วยเป็นไข้มาลาเรียอย่างหนัก หายาให้รับประทาน
ก็ไม่หาย ท่านพาลูกศิษย์ของท่านลงภูเขา มาทำการรักษาที่วัดคลองเตย มีหมอแผน
โบราณมารักษา รักษาเท่าไรก็ไม่หาย ผลสุดท้ายลูกศิษย์ของท่านก็มรณภาพลง ท่าน
จัดการฌาปนกิจศพให้เป็นที่เรียบร้อย

พบเสือใหญ่

ในฤดูแล้ง ต้นปี 2476 เมื่อสอบนักธรรมเสร็จแล้ว ได้ไปวิวาทกับท่านอาจารย์จันทร์
เขมปุตโต เป็นคนอำเภอภูเวียง เคยเป็นนักเรียนนักธรรมอยู่ที่กรุงเทพฯ ได้ลาออกจาก
การศึกษา ลาอุปัชฌาย์กรุงเทพฯ ไปพบหลวงปู่คำดีที่วัดเหล่าंगा ขอนแก่น ตอนก่อน
จะลงไปโคราช เคยชอบพอกัน จึงได้ออกธุดงค์ด้วยกัน

การออกไปบำเพ็ญสมณธรรมคราวนี้ นับว่าเป็นความเด็ดเดี่ยวครั้งแรก ได้ออก
เดินทางไปอำเภอปักธงชัย และเดินทางต่อไปยัง “เขาตะกุดรัง” ด้วยกัน 2 รูป การ
บำเพ็ญในครั้งนั้นได้กำลังใจและเป็นหลักใจเรื่อยมา

เมื่อไปถึงเขาตะกุดรัง ท่านอาจารย์ เขมปุตโต เลือกเพิกหน้าผาที่อยู่สูงขึ้นไป
ด้านหนึ่ง มีทางจงกรมของท่านอีกด้านหนึ่งเป็นที่บำเพ็ญภาวนา ส่วนหลวงปู่คำดีอยู่
ในถ้ำ และมีทางจงกรมอยู่หน้าถ้ำ ต่างก็แยกกันทำความเพียร ถ้าต้องการติดต่อกันก็
เป่าไม้หวอด เสียงดังโวกัด...เตือนกัน ท่านอยู่ในเพิกหน้าผา ส่วนหลวงปู่คำดีอยู่
ในถ้ำ เป่าไม้หวอดจะไม่ได้ยินกัน ถ้าต่างฝ่ายอยู่ที่ทางจงกรม จึงพอได้ยินเสียงกันได้

ไปคราวนั้นประสบอุบัติเหตุ มีอุปสรรค....เสือ!

ขณะนั้นเป็นฤดูแล้ง ตรงกับเดือน 3 แรม 3 ค่ำ ปี พ.ศ. 2476 ได้ยินเสียงใบพลวง
หล่นดังกังก้าง ๆ เวลาที่หลวงปู่คำดีเดินจงกรมอยู่นั้น ประมาณ 3 ทุ่ม สมัยนั้นใช้
เทียนไขตั้งไว้ตรงกลางโคมผ้าที่ทำเป็นรูปทรงกลม เจาะรูมันก็สว่างดี ลมพัดไฟก็ไม่ดับ
มองไกล ๆ เห็นแดงว่า

ทางจงกรมสูงขึ้นไปจากพื้นประมาณ 2 เมตร เงียบสงบดี ได้ยินแต่เสียงใบพลวง
ตกดังกังก้าง ๆ ทันใดนั้นได้ยินเสียงสัตว์ขู

ได้ยินเสียงขูครั้งแรก สงสัยเสียงอะไรแปลก ๆ ใจมันบอกว่า “เสือ” แต่ก็ยังไม่
แน่ใจ จึงเดินกำหนดจิตกลับไปกลับมา ที่ทางจงกรมอยู่อย่างนั้น

มันขูครั้งที่สองนี่ชัดเสียแล้ว มันดังชัด “อา...อา...อา...อา!” เสียงหายใจดัง

โครกคราก โครก คราก ไกลออกไปประมาณ 10 เมตร

ไม่นานนักได้ยินเสียงขู่คำรามอีก มาอยู่ใกล้ ๆ ทางจงกรม แหงนหน้าขึ้นดู แล้ว
ขู่ อ่า....อ่า....อ่า....อ่า

กลัวแสนกลัว ยืนอยู่กับที่เปลวไฟไปพักหนึ่ง จิตมันจึงบอกว่า “กรรม” พอจิตมัน
แสดงความผุดขึ้นในใจว่า “กรรม” ก็มีสติดีขึ้น ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย พระพุทธเจ้า
พระธรรม พระสงฆ์ และครูบาอาจารย์ พอระลึกได้แล้ว มีสติปกติ จึงได้พูดกับมันว่า
ถ้าเราเคยทำกรรมทำเวรต่อกัน ถ้าจะขึ้นมากินข้าพเจ้า จงขึ้นมากินเถิด ถ้าเราไม่เคย
ทำเวรทำกรรมต่อกัน ก็จงหนีเสีย เรามาอยู่ที่นี่ก็ไม่เคยรบกวนใคร ไม่เบียดเบียนใคร
ไม่ว่าสัตว์ตัวเล็กและสัตว์ตัวใหญ่ เรามาที่นี่เพื่อมาปฏิบัติสมณธรรมเท่านั้น

พอระลึกได้ จิตตั้งมั่นแล้ว หายกลัว ความกลัวหายหมดเลย ไม่มีความกลัว เกิด
ความเมตตา รักมัน ฉวยโคมได้ออกตามหามันทันที ถ้าพบแล้วจะไม่มี ความกลัว ไม่ว่า
จะเป็นเสือเล็กหรือเสือใหญ่ สามารถจะเข้าลูบหลังและขี่หลังมันได้ คล้ายกับว่า น้องรัก
หรือลูกรัก เสียไปหลายปี (เสีย = หาย) ถ้าพบเข้าก็อดใจจะเข้ากอดไว้ไม่ได้ เกิดรัก
เสือตัวนั้น รักอย่างแรง ขณะนั้นจิตใจไม่นึกกลัวอะไร ไม่ว่าจะ เป็นเสือ งู หรือสัตว์ใหญ่
สัตว์เล็ก ต่าง ๆ คิดว่ามันจะไม่กัดแน่ ๆ

พยายามค้นหาอยู่ 3 วัน ได้ยินเสียงมันเดินผ่านใบพลวง คล้าย ๆ ผู่งว้าวผ่านไป
พอมันเดินมา เราก็ถือโคมลัดหน้ามัน (ลัด = ดัก) พอลัดหน้าแล้วเสียงหายไป ไม่รู้ว่ามัน
หยุดหรือไปที่ไหน ค้นหาอย่างไรก็ไม่พบ ภายหลังจึงได้คิดว่า

“โอ้.....! เราบ้า ไปหามันทำไม”

จึงเลิกค้นหา เสือที่ว่านี้เสียงมันขู่เป็นเสือใหญ่

เวลาท่านอาจารย์จันทร์ เขมปุตโต ขึ้นมาเดินจงกรมได้เห็นเสือเหลืองนั่งอยู่ที่
ก้อนหินเมื่อมันเห็นคนก็หนีหรือก คงเป็นเสือตัวนี้

พบงูใหญ่

ไปวิเวกที่เขาตะกุดรังอีกครั้งที่สอง เมื่อถึงฤดูแล้งหลังจากได้กลับคืนมา
จำพรรษาที่บ้านเม็ง ตำบลบ้านเม็ง จังหวัดขอนแก่น ท่านอาจารย์อ่อน ท่านอาจารย์
ฝัน ซึ่งเป็นพระพี่เลี้ยงของหลวงปู่คำดี เล่าให้ฟังว่า ท่านทั้งสองได้ไปทำที่พักริม
ทางเดินจงกรมไว้ก่อนแล้ว

หลวงปู่คำดีไปแทนที่ของท่านอาจารย์ฝัน ถ้าที่พักริมเป็นเพิกหมาหอน (ถ่านพริกหมา

แขนง) สูงข้างหนึ่ง ต่ำลงไปข้างหนึ่ง พื้นเป็นดินทรายขาว ๆ

ทางเดินจงกรมของท่านทำไว้เป็นอย่างดี เตียนดี มีดินอ่อนสีขาวโรยข้างหน้า
ท่านใช้ก้อนหินเทินกันขึ้นทำเป็นร้านนั่ง สูงประมาณ 1 เมตรเศษ หรือ 2 เมตร

(เทิน = วางทับ)

เดินจงกรมแล้วก็ขึ้นไปนั่งสมาธิ จิตถอนออกจากสมาธิก็ลงมาเดิน ปฏิบัติอยู่
อย่างนั้น หลวงปู่คำดีไปก็ปฏิบัติเหมือนท่านอาจารย์ฝั้น

มีครั้งหนึ่งจิตถอนจากนั่งสมาธิ สมองขึ้นจะลงมาเดินจงกรม พบงูสีดำตัวหนึ่ง
ยาวประมาณ 2 เมตรเศษ ลำตัวขนาดแขน ขวางอยู่ทางจะลงพอดี

ท่านตะโกนบอกว่า “เฮ้! ทำอย่างไรเราจะเดินจงกรม ไป... ไป ทางใดก็ไปเถอะ”

รวบเอาสะเก็ดไม้และหินหว่านลงใส่หว่านลงไป แล้วบอกให้ไป เราจะเดินจงกรม
งูไม่เคยเลื่อนไหว นั่งอยู่คล้ายงูตาย ท้ายที่สุดต้องกระโดดข้ามไป

บอกให้ไปก็ยังไม่ไปชอบขี้ดินโพะ (โพะ = สาดดินรด)

ไป ไป เราจะเดินจงกรม

งูตัวนั้นกลับเลื้อยเข้าไปในถ้ำที่ท่านอยู่อีกนั้นแหละ

อีกทีหลัง (ต่อมา) ได้ยินเสียงดัง คล้ายเสียงเครื่องบินหรือเสียงรถไฟ ไม่เคยได้ยิน
เสียงเช่นนี้มาก่อน เสียงดัง ตึง....ตึง....ตึง....ตึง ข้างทางจงกรม ซึ่งเป็นป่าละเมาะที่บ
สูงขนาดเอาตลอดแนวทาง จึงยืนตั้งใจฟัง เอ! เสียงมันดังอยู่ใกล้ ๆ นี้ ได้ยินเสียงกิ่งไม้
แห้ง หรือต้นไม้ขนาดนิ้วมือหักดังเปาะแปะ ๆ เสียงมันไปทืด ทืด ทืด ทืด....

เอ! ครั้งนี้ มีทั้งกลัวทั้งหาญ เดินแล้วก็เลยเข้าไปทำวัตร ทำวัตรสวดมนต์เสร็จ
แล้วก็มองหา ทำจิตคงไว้ มองเห็นงูห่างออกไปประมาณ 5 เมตร

โอ้! คราวนี้เห็นงูใหญ่ทั้งสอง หล่วย หล่าย หล่วย หล่าย (กิริยาของงูเลื้อย) เลื้อย
อยู่ในถ้ำที่พักนั้น ท้ายที่สุดไม่มีทางจะหนีไปที่อื่น จึงเข้าภาวนา

จิตถอนแล้วจึงเปิดมุ้งขึ้นดู ปราบกวางูทั้ง 2 ตัว ขดเป็นวงกว้างขนาด 1 เมตร
ขดสูงขึ้นมาประมาณเข่า ชูหัวขึ้นมาตรงกลาง ตัวน้อยก็ขดเข้าด้วยกันเกี่ยวกันเป็นกอง
(เกี่ยว = พัน) ถ้ามันเป็นเป็นอย่างอื่นก็ขึ้นไปนั่งสมาธิได้

โอ ชนคิงลูก (ชนลูกชู้ = ชนตามร่างกาย)

บอกให้หนีอย่างไรก็เฉย ไม่กระดุกกระดิก โคมเทียนไขห้อยอยู่กับราวที่นอน
ที่นอนมีเสื่อหว่าย ยาวประมาณเมตรกว่า ๆ ปลูกไว้พอดีขนาดของมุ้ง ได้เข้าภาวนาอีก

ได้ร้านที่พักมีช่องโหว่เข้าไปในถ้ำ กว้างประมาณ 1 ศอก พอจิตถอนออกจาก

ภานาสำรวจดูพบว่าเจ้างูตัวใหญ่เข้ามาอยู่ใต้ร้านที่ปัก เอาหัวมุดเข้าไปในช่องโหว่ถ้า
ใต้ร้านที่ปัก นอนนิ่งอยู่ ส่วนหางเลยร้านไปประมาณ 1 เมตร ร้านยาวเมตรเศษ
สำรวจดูปากช่องโหว่พบว่า เป็นส่วนลำตัว ไม่ใช่หัว ขนาดลำตัวส่วนนั้น ประมาณ
กระดิกน้ำร้อน (ชี้ไปที่กระดิกน้ำร้อนขนาดกลางประกอบคำอธิบาย) นอนนิ่ง
อยู่อย่างนั้น จะเข้าไปอีกก็ไม่เข้า จะออกก็ไม่ออก ก็เฝ้าดูอยู่ถึงตี 1 ตี 2 ไม่รู้สึกง่วงเลย

เมื่อเห็นว่ามันไม่ไปแน่ ก็เลยเอามุ้งเหน็บกับเสื่อหวายตลอดแนวให้มันคง ล้มตัว
ลงนอนโงมโงะ (นอนคุดคู้) ถ้าเหยียดขากลับมันพันขา คุ่มสติไว้โคมก็ติดไว้อย่างนั้น

เมื่อตื่นขึ้นมองดูไม่เห็นไม่รู้ว่าเข้าไปในที่ลึก หรือกลับไปเอง ไม่เห็นอีกเลย

โอ! ก่อนหน้านั้น วันเดียวกันกับที่งูมาผ่านนั้นแหละ มีหนูตัวโตหางยาวตัวหนึ่ง
อยู่ในทางจงกรม เวลาเดินจงกรมก็เดินไปด้วย เวลาเดินกลับก็เดินกลับด้วย เป็นอยู่
อย่างนั้น เลยหยุดเดินแล้วจับหางขึ้นดูว่าจะเป็นตัวผู้หรือตัวเมีย ปรากฏว่าเป็นตัวเมีย
ก็เลยปล่อย

ตอนกลับขอนแก่นได้เล่าให้ท่านเจ้าคุณ เทพบัณฑิต เจ้าคณะธรรมยุต วัดศรีจันทร์
ฟัง ท่านบอกว่า

“ท่านไปจับสัตว์เดรัจฉานตัวเมีย เป็นอาบัติ ทุกกฎ”

ปี พ.ศ. 2479 ออกพรรษาแล้ว หมดเขตกฐินแล้ว ท่านก็พาลูกศิษย์ท่านกลับเข้า
มาพักที่วัดป่าสาละวัน ราชสีมา กับท่านอาจารย์สิงห์ท่านอาจารย์มหาปิ่น เพราะเป็น
อาจารย์ที่เคารพของท่านทั้งเป็นผู้ที่ชี้ทางให้ แต่หลวงปู่คำดีได้เข้าอบรมธรรมกับหลวงปู่
มัน แต่ไม่ได้จำพรรษาพร้อมท่าน เพราะท่านอยู่กับท่านอาจารย์สิงห์เป็นส่วนมาก ส่วน
ท่านอาจารย์อ่อน ญาณสิริ และท่านอาจารย์ฝั้น อาจาโร ท่านถือเป็นพระที่เลื่องของท่าน
เพราะท่านทั้งสองมีเมตตาต่อท่านมาก หลวงปู่คำดี ท่านพักอยู่วัดป่าสาละวันไม่นาน
ท่านก็พาลูกศิษย์ของท่านเข้านมัสการ กราบลาครูบาอาจารย์ กลับเยี่ยมบ้านที่จังหวัด
ขอนแก่น แต่ท่านก็อนุญาตให้แบบไม่พอใจด้วย ท่านอาจารย์สิงห์ ให้คิดตอนท่านลาพา
ลูกศิษย์กลับบ้านว่า จะพาลูกศิษย์ไปสักหรือ เป็นความจริงเมื่อท่านกลับไปถึงขอนแก่น
ก็พาลูกศิษย์ไปพักอยู่ที่วัดป่าหนองกุง บ้านหนองคู ตำบลบ้านหว้า อำเภอเมือง จังหวัด
ขอนแก่น ซึ่งเป็นบ้านเกิดของท่านหลวงปู่คำดีพักอยู่ไม่พอเดือน ท่านก็พาลูกศิษย์ ของ
ท่านออกเที่ยววิเวก สามเณร 2 รูป สามรูปกับท่านไปที่วิเวกป่าช้า บ้านค้อ ตำบล
บ้านเหล่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นป่ารกชัฏดีมาก มีความร่มรื่นตลอดวัน
สัปปายะทุกอย่าง ต่อมาไม่นาน เณรที่ติดตามองค์หนึ่ง อยากจะสึกท่านก็ให้สึกไปตาม

อัครยาศัย เหลือเณรอยู่กับท่านองค์เดียว ต่อมาเณรที่เหลืออยู่ ก็อยากจะสึกอีก ท่านก็เลยอนุญาตให้สึกไปอีก ตกลงเหลือท่านองค์เดียวพอเณรสึกจากท่านหมดแล้ว ท่านบอกว่าโล่งใจมาก หายความกังวล เมื่อเณรสึกจากท่านหมดแล้ว ท่านอยู่องค์เดียว ท่านก็ตั้งใจประกอบความเพียรอยู่ที่ป่าช้าบ้านค้อ 3 เดือน ได้รับความสบายพอสมควร จวนจะเข้าพรรษา ปี พ.ศ. 2480 ท่านไปจำพรรษา ที่วัดอภัยวันบ้านท่อม กับท่านอาจารย์ สุภิกการอยู่ท่านไม่เอาธุระอะไรทั้งนั้น เรื่องภาระในวัดก็มอบให้ท่านอาจารย์สุภิกการหมด ท่านหลวงปู่คำดี เพียงแค่อุบัติอาศัยจำพรรษา และภาวนาเฉย ๆ ตกลงหลวงปู่จำพรรษา วัดอภัยวันบ้านท่อมหนึ่งพรรษา เมื่อออกพรรษาแล้วท่านก็เดินธุดงค์ เพื่อแสวงหาที่วิเวกไปเรื่อย ๆ ตามอัครยาศัยของท่าน ท่านธุดงค์ไปเรื่อย ๆ ไปเจอที่วิเวกเอาที่ถ้ำกวางบ้านหินร่อง อำเภอกุเวียง เขตขอนแก่น

ปี พ.ศ. 2481 ท่านจำพรรษาที่วัดถ้ำกวาง บ้านหินร่อง ตำบลเมืองเก่า อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ครั้งแรกท่านอยู่องค์เดียว อาศัยญาติโยมชาวบ้านหาที่พักให้ชั่วคราว ต่อมาเมื่อมีหมู่คณะไปอยู่ด้วย มีพระ 3 องค์ ตาปะขาว 1 คน ถ้ำกวางนี้เป็นสถานที่ที่มีป่าที่บรกดชุกชุมมาก ห่างไกลจากหมู่บ้านประมาณ 2 กม. ก่อนที่ท่านจะมาถ้ำกวางนี้ ท่านมุ่งมั่นทำความเพียรอย่างเดียว ยอมสละชีพเพื่อพรหมจรรย์ เพื่อมรรคผลนิพพาน ท่านได้ตั้งสัจจะอธิษฐานอยู่จำพรรษาที่ถ้ำกวางนี้ 5 พรรษา ถ้าหากจะมีอุปสรรคอะไรเกิดขึ้น ท่านก็จะไม่ยอมหนีให้เสียสัจจะโดยเด็ดขาด การจำพรรษาที่นี้ท่านได้ปฏิบัติภาวนาอย่างชนิดที่เรียกว่าแบบเอาเป็นเอาตายเลยทีเดียว จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2483 ท่านได้เป็นไข้มาลาเรียอย่างหนัก แม้แต่หมู่คณะของท่านทุกองค์ก็เป็นไข้ไม่มีใครดูแลกันได้เลย ได้อาศัยชาวบ้านหินร่องมาช่วยอุปฐากดูแล ต่อมาพระ 2 รูป มรณภาพ และตาปะขาว 1 คน ได้ตายจากไป ส่วนพระที่ยังไม่ตายต่างก็หนีไปทีต่าง ๆ ไม่มีใครกล้าอยู่เพราะกลัวไข้มาลาเรียกัน สำหรับหลวงปู่ได้มีญาติโยมมาอ่อนวอนให้หนี แต่หลวงปู่อธิษฐานไว้แล้ว ท่านอยู่ของท่านองค์เดียวตลอดฤดูแล้ง พอจวนจะเข้าพรรษามีพระไปร่วมจำพรรษาอีก 4 รูป ตาปะขาว 1 คน คือ พระอ่อน หลวงตาสีดา หลวงตาช่วงฯ ตาปะขาวบัว (หลวงปู่บัว สิริปัญโญ วัดป่าหนองแขง จังหวัดอุดรธานี) ได้ร่วมกับเพื่อนพระด้วยกันปฏิบัติภาวนาจนกระทั่งออกพรรษา ปีนั้นญาติโยมนิมนต์ไปงานกฐินที่บ้านกุดดุก ตำบลหว้าทอง อำเภอกุเวียง พอกฐินเสร็จเกิดอาการจับไข้อีกเกือบไม่รอดชาวบ้านไปหาหมอพื้นบ้านตำบลนั้นหมด ก็ไม่มีหมอกคนไหนกล้ารักษามีแต่เขาเห็นว่าจะไม่ไหวแล้ว ก็เลยจะกำเรือใหญ่ สมัยนั้นไม่มีหมอรักษา มี

แต่หมอเถื่อนเขาไปตามการรักษา หมอให้ยาถ่ายเวลาประมาณ 5 โมงเย็น

พอฉันยาถ่ายลงไปถ่ายมาก ถ่ายตลอดทั้งคืน ถึงเวลารุ่งหมด กำลัง พอสว่างก็ยังถ่าย สังเกตเห็นถ่ายมีเลือดปนเป็นฟองสีจาง ๆ ถ่ายเป็นเลือดออกมาด้วย ชาวบ้านพากันตกใจว่าจะไม่รอด

ได้ตามหาหมอกันอีก ได้ทราบว่ามีหมออพยพต่างถิ่นคนหนึ่ง ไม่รู้ว่าย้ายมาจากไหนมาอยู่บ้านโป่งได้ไม่นาน จึงไปนำหมออพยพต่างถิ่นมาถึงกุฎที่พักท่าน หมอใช้ยารากไม้ต้องฝนไว้หลาย ๆ ถ้วย ใส่ขันบ้างใส่ถ้วยบ้าง ปกติขณะป่วยหนัก กินน้ำไม่ได้กินไม่แช่บไม่อร่อย เมื่อได้ฉันยาของเขาเป็นเหมือนกับธรรมดา เหมือนกับกระหายน้ำมาจากป่าจากดง มีรสดี เย็นดี

ตอนแรกเขาก็ไม่ให้ฉันมาก ท่านได้ขอเขาฉันอีก เขาเอาขันอื่นมาให้ ฉันไม่ได้มีกลืนคาว ๆ พอฉันยาขันนั้นดูเหมือนหอม รสดี

หมอบอกว่า ถูกยาแก้แล้ว ได้ขอน้ำอีก พอตื่นเช้าค่อยรู้สึกเบาตัว จิตใจปกติแต่อ่อนเพลียลุกไม่ได้

ญาติโยมผู้เฒ่าผู้แก่จากขอนแก่นพากันไปเยี่ยม ต่างพากันนำตาตกเห็นร่างกายท่านซูบผอมมาก แต่ระยะที่ไปเยี่ยมนั้นมีอาการทุเลาลงบ้างแล้ว เรียกว่าถูกยาเขาแล้ว อาการจะหายไปบ้างแล้ว แต่พูดไม่ออก ไม่ได้ยินเสียงการส่งข่าวเล่าเรื่องอาจารย์ ต้องมีคนเอียงหูฟังใกล้ ๆ จึงบอกเล่าแก่พวกผู้หญิงผู้ชายที่ไปเยี่ยมฟังจึงรู้ ญาติโยมชาวบ้านกุดดุกได้อุปถัมภ์ค้ำชูดูแลอาการของท่านตลอดจนอาหารการฉันดีมากจนมีกำลังแข็งแรงเป็นปกติ

พอหายไข้ท่านก็กลับคืนถ้ากว้างไปอยู่วัดบ้านหนองบัวน้อย บ้านโยมอุปัฏฐากที่ภูเวียงอีก อาการไข้กลับเป็นซ้ำเรื้อรังอีก บางครั้งก็เป็นไข้เรียงวัน (เรียง = ทุกวัน) บางครั้งก็บาววัน (บา = เว้น) ถึงเวลาไข้มันก็ไข้ แต่ก็ฉันอาหารได้บ้างแล้วมีกำลังพอสมควร

ในขณะที่อยู่ถ้ากว้าง บ้านหินร่อง กลางฤดูแล้ง ปี พ.ศ. 2484 คิดอยากจะไปวิเวกที่ “ภูเก้า” ขณะนั้นไข้ยังไม่หายดี ก่อนไปคิดเสียสละตัดสินใจไป หากจะเป็นอย่างไรก็ยอมเป็น จะหายก็หาย จะตายก็ตาย ตัดสินใจอย่างนั้นก็เล่าให้ลูกศิษย์ซึ่งเป็นไข้เหมือนกันฟัง

“ผมจะไปภูเก้า ท่านจะไปด้วยไหม ถ้าผมไปผมยอมสละชีพได้นะ จะหายก็หายจะตายก็ตาย หากถึงภูเขาและถ้ำแล้ว ถ้ำลงบิณฑบาตไม่ได้ ผมก็ไม่ลง หากชาวบ้านเขาไม่เอาอาหารมาส่งผมก็ไม่ฉัน” โสสุุดอย่างนี้ก็ตกลงไปด้วยกัน (โสสุุด = ตั้งใจแน่วนอน)

การเดินทางจากถ้ำกว้างไปภูเก้า ยากลำบากมาก เพราะยังเป็นไผ่ด้วยกันทั้ง 2 ถ้ำท่านเป็นไผ่ก่อน ลูกศิษย์ก็ปูผ้าอาบน้ำให้นอนไผ่เสียก่อน (นอนพักขณะเป็นไผ่) กลัวจะไม่ถึงจุดหมายเมื่อไผ่หายก็เดินทางต่อไป เดินไปได้ระยะไม่ไกลลูกศิษย์ก็จับไผ่บ้าง ต้องนอนพักผ่อนอีก ช่วยกันไปตามกำลัง

จะด้วยอำนาจการสละชีพเพื่อศาสนา หรือเป็นด้วยกุศลผลบุญของท่านก็ตาม พอย้ายจากบ้านกุดดุกไปพักอยู่หมู่บ้านเชิงภูเขา ชื่อบ้านหนองกุงก็มี ญาติโยม ผู้เฒ่าผู้แก่มาก เยี่ยมได้เล่าให้ฟังว่าเป็นไผ่ แต่ก็เลยมาหาไผ่ที่นี้ตื่นเช้ามันเคยไผ่ก็ไม่ไผ่ สามารถขึ้นภูเขาได้ เทียบวิเศษบาดทางไกลประมาณร้อยกว่าเส้นได้

ท่านได้มาวิเวกที่ถ้ำพระถ้ำหามต่างภูเก้า อำเภอโนนสัง จังหวัดอุดรธานี เป็นเวลา 3 เดือน ถ้ำนี้ก็กันดารมากพอสมควร และอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้าน การบิณฑบาตต้องอาศัยชาวไร่สามสี่หลังคาเรือนเขาใส่บาตรให้ฉัน พออยู่ไปได้วัน ๆ เท่านั้นอาหารอิมบ้าง ไม่อิมบ้าง แต่ท่านก็ไม่รู้สึกอาหารร้อนใจ เพราะว่าท่านมุ่งหน้ามาทำความเพียร จิตท่านจึงไม่กังวลเรื่องอาหารของฉันเท่าใดนัก ที่ถ้ำภูเก้านี้มีสัตว์ต่าง ๆ นานาชนิด เช่น ช้าง เสือ ลิง ค่าง วันหนึ่งประมาณ 3 หุ่มีฝูงช้างมาเที่ยวหากินอาหาร ผ่านที่ท่านอยู่ ขณะฝูงช้างหาอาหารกินใกล้เข้ามา เหล่าช้างใหญ่หน่อยเมื่อมันเห็นว่ามีคนอยู่ที่นั่นต่างก็ตกใจพากันวิ่งเตลิดหนีไป แต่มีช้างใหญ่ตัวผู้ตัวหนึ่งเข้าใจว่าจะเป็นหัวหน้าฝูงไม่ยอมหนี รู้สึกว่ามันจะโกรธมาก มันได้เดินตรงมาที่ท่านอาศัยอยู่ ด้วยความกลัวมากและตกใจจนตั้งสติไม่อยู่ ท่านได้วิ่งขึ้นไปบนหิน ไกล ๆ หินก้อนนั้นก็สูงพอสมควรด้วยอาการกลัวตายจึงวิ่งขึ้นไปได้ ท่านยืนบนก้อนหินสักพักพอหายเหนื่อยท่านจึงได้สติท่านจึงหันหน้ามองไปทางช้างแล้วก็แผ่เมตตาให้กับมัน พร้อมกับบอกว่า พ่อช้างเรามาที่นี้ ไม่ได้มารบกวนท่าน แต่เรามาเพื่อประกอบความเพียรเพื่อความสงบ ขอท่านไปตามทางของท่านเถิด ส่วนเราก็จะอยู่ทางของเรา ต่างคนต่างอยู่โดยไม่เบียดเบียนกันขอให้ท่านจงเป็นสุขอยู่ตลอดตลอดภัยเถิด สักพักหนึ่งช้างเชือกนั้นก็ค่อย ๆ จากไปและตั้งแต่นั้นจนกระทั่งออกจากภูเก้า ช้างหัวหน้าฝูงเชือกนั้น ก็ไม่เคยผ่านมารบกวนอีกเลย

เมื่อออกจากถ้ำหามต่าง ภูเก้า ท่านลงจากภูเขาไปพักบ้านท่าเสี้ยว ลูกศิษย์เดินทางล่วงหน้าไปก่อน เพราะท่านเดินไม่ทันเขา เมื่อเดินไปพบหมู่บ้านท่าเสี้ยวได้พักผ่อนมีแรงแล้วจึงเดินทางต่อไปยังบ้านดงกลาง ลูกชายของโยมอุปัฏฐากซึ่งเป็นครู มีครอบครัวอยู่บ้านดงกลาง มีงานทำบุญหาเงินสร้างบ้าน บิดา มารดา ญาติพี่น้องมาร่วมงานด้วย ท่านและลูกศิษย์ได้รับนิมนต์ไปร่วมงานนี้ด้วยเช่นเดียวกัน เมื่อเสร็จงานแล้วโยมอุปัฏฐาก

จึงรับท่านและลูกศิษย์กลับจำพรรษาที่ถ้ำกวาง และตั้งแต่ท่านหายไข้ครั้งนั้นแล้วท่านก็ไม่เคยเป็นไขอีก ตลอดจนลูกศิษย์ของท่านก็ไม่เป็น นับว่าอัศจรรย์ และท่านก็ได้อยู่จำพรรษาทำความเพียรภาวนาด้วยความเจริญก้าวหน้าตลอดมาจนกระทั่งครบ 5 พรรษาตามที่ท่านได้อธิษฐานจิตไว้

ปี พ.ศ. 2486 หลวงปู่ท่านได้ไปจำพรรษาที่วัดป่าชัยวัน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เนื่องจาก โยมพิม โยมโสภา และท่านนายอำเภอหา บุญมาชัย มานิมนต์ท่านให้ไปจำพรรษาที่วัดนี้ ท่านพิจารณาแล้วเห็นว่าสิ้นสุดเวลาที่ท่านตั้งสัจจะไว้แล้ว ท่านจึงรับนิมนต์ ญาติโยมเหล่านั้นก็เตรียมรถไปรับท่านที่บ้านเมืองเก่า เพราะทางที่เข้าไปถ้ำกวางเป็นทางเกวียน รถยนต์เข้าไปไม่ได้ หลวงปู่ได้มาอยู่ที่วัดป่าชัยวันเพื่อฉลองศรัทธาญาติโยมชาวขอนแก่น 9 พรรษา ในระหว่างที่จำพรรษาท่านก็ได้อบรมสั่งสอนให้ญาติโยมทำสมณวิปัสสนา รู้สึกว่าญาติโยมเข้าใจและยึดมั่นถือมั่นในธรรมะคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากันดีพอสมควร

ปี พ.ศ. 2494 ท่านได้ลาญาติโยมชาวขอนแก่นไปจำพรรษาที่วัดป่าอรัญวาสีบ้านเหล่านาคี ตำบลบ้านหว้า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นบ้านเกิดของท่านเพราะตั้งแต่ท่านได้จากไปเป็นเวลานานหลายปี ท่านเพิ่งจะกลับครั้งนี้เพื่อโปรดญาติพี่น้องของท่าน

ปี พ.ศ. 2495 ท่านกลับมาจำพรรษาที่วัดป่าชัยวัน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นอีกครั้ง เพราะทายกทายิกาของวัดป่าชัยวันนิมนต์กลับมา เมื่อออกพรรษาปีนั้นท่านก็ออกธุดงค์ไปทาง ภูพานคำ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ท่านไปพบสถานที่ชื่อคำหวายยาง ภูพานคำ ท่านเห็นว่าเป็นที่เงียบสงบร่มรื่นดี เหมาะเป็นที่วิเวก สัปปายะดีมาก เหมาะกับการปฏิบัติธรรม ท่านจึงพักอยู่ที่นั่น

ปี พ.ศ. 2496-2497 หลวงปู่จำพรรษาที่วัดคีรีวันคำหวายยาง บ้านปากช่องบ้านหนองผือ ตำบลบ้านกง อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น อยู่จำพรรษาได้สองพรรษามีญาติโยมชาวขอนแก่นที่ศรัทธาท่าน เมื่อทราบว่าท่านไปอยู่ที่คำหวายยางภูพานคำต่างก็ตามไปกราบนมัสการท่าน ไปเห็นสถานที่ที่ท่านอยู่อาศัยปลูกด้วยเพียงอยู่อาศัยชั่วคราว ญาติโยมเห็นว่าเป็นสถานที่สงบร่มรื่น เหมาะกับการปฏิบัติภาวนาทำความเพียร ประกอบกับหลวงปู่ชอบเพราะเป็นที่สัปปายะดี ญาติโยมจึงมีศรัทธาที่จะก่อสร้างวัดให้ท่าน โดยมีเถาแก่แข่ง เป็นประธานด้านการก่อสร้างศาลาการเปรียญ โบสถ์หอรบั้งกุฎี ที่อยู่อาศัยของพระเถรที่ไปปฏิบัติธรรมประมาณ 20 หลัง และทำฝายน้ำสำหรับกักเก็บน้ำไว้ใช้ด้วย นับว่าญาติโยมชาวขอนแก่น ด้วยการนำของเถาแก่แข่งมีจิตใจเลื่อมใส

หลวงปู่ฯ และเลื่อมใสฝึกฝนในพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ในระหว่างจำพรรษาท่านพิจารณาแล้วเห็นว่ามียี่งก่อสร้างมากขึ้นจะเป็นภาระหนัก ประกอบกับท่านเป็นพระมกน้อย ชอบสันโดษ อีกทั้งต้องการเร่งความเพียรเพื่อมรรคผลนิพพานถ้าอยู่ต่อไปจะทำให้ติดวัตถุจะถอนตัวไม่ขึ้น แต่เรื่องนี้ท่านคิดอยู่ในใจ และเมื่อออกพรรษาปีนั้นแล้ว ท่านจึงมอบวัดให้หลวงพ่อกหา บุญมาชัย อยู่ดูแลแทน ในคราวนั้นท่านได้กลับมาพักที่วัดป่าชัยวันชั่วคราว เพื่อท่านจะออกไปหาสถานที่วิเวกต่อไป

ในระหว่างที่ท่านจำพรรษาอยู่ที่คำหวายยางนั้น ในฤดูแล้งท่านออกธุดงค์ไปทางคำเม็ก ถ้ำวัวแดง เขตภูพานคำ อยู่ห่างจากวัดไปประมาณ 10 กม. ไม่ค่อยมีหมู่บ้านอยู่ใกล้ ต้องอาศัยบิณฑบาตกับตาปะขาว 15 วัน จึงมีญาติโยมไปทำบุญครั้งหนึ่ง นับว่าเป็นสถานที่กัณดารมาก ที่ป่าแห่งนี้ก็เหมือนกับป่าหลาย ๆ แห่ง คือมีทั้ง ช้าง เสือ หมู หนู ป่า ลิง ค่าง และสัตว์เล็กอื่น ๆ อีกมากมาย พระก็อยู่ส่วนพระ ส่วนสัตว์เขาก็อยู่ของเขา ต่างคนต่างไม่เบียดเบียนกัน ไม่เกี่ยวข้องกันและกัน ต่างก็อยู่กันอย่างมีความสุขโดยพระก็จะสุขอยู่ในความเพียรภาวนาไป ส่วนสัตว์เขาก็มีความสุขในการหากินไปวัน ๆ ด้วยอำนาจเมตตาของท่านไม่เคยถูกสัตว์รบกวนเลย อยู่ป่านี้ ท่านเคยพูดว่ามีเทพมารักษาเสมอ - บางครั้งเขาก็ทำหน้าที่ปรนนิบัติอุปฐาก แต่เรื่องนี้จะรู้ได้เป็นไปไม่ได้และเห็นได้ เฉพาะท่านที่มีแสงสว่างภายใน หรือรู้ได้เฉพาะผู้ที่มีภูมิจิตภูมิธรรมแก่กล้าเท่านั้น

ธุดงค์ไปจังหวัดเลย

ในระหว่างที่ท่านกลับจากคำหวายยางแล้วออกพรรษาปี 2497 ท่านมาพักที่วัดป่าชัยวันนั้น ท่านเจ้าคุณอดิสัยคุณาธาร เจ้าอาวาสวัดเลยหลวง จังหวัดเลย ท่านได้เดินทางจากจังหวัด เพื่อจะไปตรวจปัญหาธรรมที่จังหวัดนครราชสีมา ท่านได้มาและพักที่วัดป่าชัยวันกับหลวงปู่คืนหนึ่ง

(ท่านเจ้าคุณอดิสัยคุณาธาร ปัจจุบันเลื่อนยศเป็นพระเทพวราลังการ รองเจ้าคณะภาค 11)

หลวงปู่จึงเรียนถามว่า สถานที่วิเวกทางจังหวัดเลย ที่ไหนพอจะเป็นที่วิเวกประกอบความเพียรได้สะดวกบ้าง

พระเดชพระคุณเจ้าคุณอดิสัยคุณาธารจึงเล่าให้ท่านฟังว่า มีหลายแห่งเป็นถ้าที่สำคัญ ๆ ทั้งนั้น แต่ระยะนี้ไม่ค่อยมีพระอยู่ มีบ้างก็ไป ๆ มา ๆ กัน ไม่ค่อยอยู่เป็นประจำ เพราะถ้าเหล่านี้เป็นที่กัณดารมาก น้ำก็ขาดแคลน อาหารก็ลำบาก พระจึงอยู่กันไม่ได้ถ้า

นี้มี 3 แห่ง คือ

ถ้ามโหฬาร อำเภอวังสะพุง

ถ้าผาบึง ----- ” -----

ถ้าผาบู่ บ้านนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

โดยปกตินิสัยของหลวงปู่ ท่านชอบที่กั้นดาร์ เพราะจะได้ทราบกิเลสได้โดยปริยาย ท่านได้ฟังท่านเจ้าคุณแล้ว ท่านมีความสนใจมาก พอรุ่งเช้าท่านเจ้าคุณฉันอาหารเสร็จ ท่านก็เดินทางต่อไปจังหวัดนครราชสีมา ตามความประสงค์ของท่าน

ต่อมาหลวงปู่ก็ปรารภกับลูกศิษย์ของท่านหลายองค์ว่า “เราควรลองไปเที่ยววิเวกทางจังหวัดเลยกันเถอะ” ผมได้ฟังท่านเจ้าคุณอดิสัยคุณาธารเล่าถึงสถานที่วิเวกให้ฟังคงจะภาวนาได้ดี เมื่อท่านปรารภกับลูกศิษย์ท่านก็ถามว่า “ใครจะไปเที่ยววิเวกอุดงกรรมฐานจังหวัดเลยกับผมบ้าง ถ้าไปกับผมครั้งนี้ต้องเป็นผู้เสียสละชีพกับศาสนาจริง ๆ จึงจะไปกับผมได้ เพราะเมืองเลยเป็นไข้มาลาเรียกันมาก และยังเป็นถิ่นกั้นดาร์อีกด้วย” เมื่อท่านพูดจบลงก็มีพระยอมสละชีพติดตามท่าน 6 รูป สามเณร 2 รูป ตาปะขาว 1 คน มีดังนี้

ท่านอาจารย์ท่อน ญาณธโร

ท่านอาจารย์สีทน สีลธโน

ท่านอาจารย์พลวง สิริปญโญ

ท่านอาจารย์เสน ๗

ท่านอาจารย์หนู ๗

ท่านอาจารย์กอง จันทวณฺโณ

สามเณรทองอยู่ ๗

ตาปะขาวแพง ๗

วันที่ 10 มกราคม 2498 หลวงปู่พร้อมด้วยลูกศิษย์ดังกล่าวได้มุ่งหน้าเดินทางไปสู่จังหวัดเลย เพื่อแสวงหาความวิเวกโดยรถยนต์ของโยมเอื้อม-เฉลิม หมายบุญ ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของท่านครอบครัวหนึ่ง เป็นผู้มีจิตศรัทธาอย่างแรงกล้า นำส่งท่าน สมัยนั้นถนนระหว่างจังหวัดขอนแก่นถึงเมืองเลยเป็นถนนดินลูกรัง การคมนาคมลำบาก อีกทั้งถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ รถวิ่งเร็วไม่ได้ และถนนแคบมาก สองฟากข้างทางเป็นป่า ถนนหนทางทำไว้พอรถวิ่งได้เท่านั้น เวลาเดินทางบางครั้งก็พบฝูงช้างต้องบีบแตรรถยนต์ไล่ช้างหนี การเดินทางสมัยนั้นน่ากลัวมาก เพราะเป็นถิ่นทุรกันดาร

วันนั้นออกเดินทางจากขอนแก่นเวลา 10.00 น. ถึงบ้านหนองหิน ตำบลปวนพุก

อำเภอกุกระดิง เวลาค่ำมืดพอดี พวกกันไปพักผ่อนที่วัดร้างกลางโคก บ้านหนองหิน 1 คืบ รุ่งเช้าออกบิณฑบาตในหมู่บ้าน ซึ่งมีบ้านราว ๆ 30 หลังคาเรือน ญาติโยมในหมู่บ้าน มีจิตศรัทธากันดี แต่ก็ได้ข้าวเปล่าไม่มีกับข้าว จึงฉันกันตามมีตามเกิด พอช่วยให้ท้องอืดได้ ด้วยชีวิตของผู้เสียสละเพื่อเพศพรหมจรรย์แล้ว เรื่องอาหารน้อยหรือไม่มีอาหารขบฉันเลยถือเป็นเรื่องธรรมดา เพราะเรามาเพื่อมุ่งแต่ความเพียร เมื่อฉันจ้งหันเสร็จแล้วเตรียมบริหารขึ้นรถออกเดินทางไปดูถ้ำมโหฬาร โดยโยมชาวหนองหินพาไปดู พอเข้าไปถึงถ้ำเห็นแต่รอยพระอยู่เก่า กุฎีรกร้างรุงรังพอสมควร และหลวงปู่พิจารณาดูแล้วยังไม่ปาก (ปาก = พุด) ชั่วครู่หนึ่งจึงกลับมายังบ้านหนองหิน และบ้านพ่อเลียน-แม่เลียน ผู้ใหญ่ดำ เขาขอนิมนต์หลวงปู่แต่ท่านไม่รับนิมนต์ สักพักหนึ่งจึงลาโยมเหล่านั้นเดินทางต่อไปยังเมืองเลย โดยออกจากบ้านหนองหิน เวลาประมาณบ่ายโมงถึงเมืองเลย 5 โมงเย็น การเดินทางสมัยนั้นล่าช้าผิดกับสมัยนี้มาก ถึงวัดเลยหลงแล้วเข้านัมัสการท่านเจ้าคุณอดิสัยคุณาธารขอพักค้างคืน 1 คืบ พระเดชพระคุณท่านเมตตาอุปการะดีมาก รุ่งเช้าบิณฑบาตและฉันจ้งหันเรียบร้อยแล้ว พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณอดิสัยคุณาธาร จัดให้โยมนำทางไปยังวัดถ้ำผาปู่ มีโยมพ่อศึกษาประจักษ์ และอาจารย์คง บ้านปากภู นำออกจากวัด ก่อนออกจากวัด หลวงปู่อนุญาตให้ไปดูตลาดเมืองเลยโยมเอื้อม ฯ เจ้าของรถยีนดีพาไปดูในเมือง ตลาดเขี้ยวหวานไม่ค่อยมีผู้คน มีแต่อีกาเต็มไปหมด เสร็จแล้วออกจากตัวเมือง 12 กิโลเมตร จึงถึงวัดถ้ำผาปู่

ถ้ำผาปู่เป็นสถานที่ที่น่ากลัวมาก มีภูตผีปิศาจรุนแรงพอสมควร พระมาอยู่หลายรุ่นก็อยู่ไม่ได้ ถึงอยู่ได้ก็อยู่ไม่ได้นาน เพราะพวกอมมนุษย์รบกวน แสดงตัวให้เห็นเป็นรูปต่าง ๆ นานา การเดินทางไปถึงวัดถ้ำผาปู่ลำบากมาก ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ บางแห่งรกมากเอารถเข้าไปไม่ได้ ต้องจอดรถลงทางปาก่อน จึงค่อยเอารถเข้าไป ถึงถ้ำเวลาบ่ายโมง เมื่อถึงปากถ้ำ มีต้นไม้เถาไม้เลื้อยต่าง ๆ ปกคลุมอยู่รกรมาก มองไม่เห็นอะไรหลวงปู่ท่านลงจากรถท่านยังไม่ให้เอาของลง หลวงปู่ท่านเดินตรวจดูสถานที่ก่อนเมื่อท่านเดินดูแล้วท่านพบพระพุทธรูปอยู่ในถ้ำ ไม่ทราบว่าจะสร้างมาตั้งแต่สมัยใด เป็นพระเก่ามาก ท่านชอบใจ ท่านจึงให้เอาของลงจากรถ ท่านก็ให้ญาติโยมที่ไปส่งทำความสะอาดบริเวณหน้าถ้ำ พอได้เป็นที่พักอาศัยอยู่ได้ชั่วคราว วันต่อมาท่านเดินไปดูศาลาเก่าหลังหนึ่งชำรุดทรุดโทรมมาก ท่านขึ้นไปดูเห็นว่าพื้นยังดีอยู่พอพักอาศัยได้ ท่านให้ตาปะขาวทำความสะอาด แล้วหาหญ้ามาปูหลังคาพอกันแดดกันฝน ใช้เป็นที่ฉันจ้งหันได้ หลังจากนั้นไม่กี่วัน ท่านก็เรียกลูกศิษย์ประชุม เพื่อที่จะให้แยกย้ายกันไปอยู่กันคนละ

แห่ง เพื่อให้มีโอกาสดำเนินการร่วมกันได้เต็มที่ เมื่อลูกศิษย์มาพร้อมเพรียงกันท่านพูดว่า
“ผมจะภาวนาทำความเพียรอยู่ที่นี้ให้พวกท่านแยกกันไปอยู่คนละแห่ง” พวกลูกศิษย์
ได้ฟังดังนั้นรู้สึกพากันวิตกมาก เกรงว่าท่านจะลำบาก เพราะสถานที่กันดารมาก
น้ำใช้น้ำฉันก็ไม่มี หนทางไปบิณฑบาตก็ไกลจากหมู่บ้านมาก ต่อมาลูกศิษย์ก็แยกย้ายกัน
ไปปฏิบัติภาวนาตามความประสงค์ของหลวงปู่ที่ตั้งเจตนาไว้คือ

ท่านอาจารย์ท่อน หลวงตาพลวง ท่านอาจารย์หนู ไปวิเวกที่ถ้ำผาปิ้ง อำเภอวัง
สะพุงจังหวัดเลย

ท่านอาจารย์สีทน ท่านอาจารย์กอง ท่านไปวิเวกอยู่ที่ถ้ำมโหฬาร อำเภอภูกระดึง
จังหวัดเลย

หลวงตาเสน พระเสาร์ สามเณรทองอยู่ สามเณรหนูเทียน ตาปะขาวแพง อยู่ที่วัด
ถ้ำผาปู่กับหลวงปู่

เมื่อท่านแยกย้ายกันไปอยู่ที่วิเวก ต่างก็มุ่งความเพียรปฏิบัติภาวนากันอย่าง
เอาจริงไม่ทอดยถ้อยความยากลำบากทั้งหลายแต่อย่างใด ส่วนหลวงปู่ ด้วยบุญบารมีของ
ท่านเมื่อญาติโยมจังหวัดเลยทราบปฏิบัติภาวนาของท่านต่างก็มีจิตใจศรัทธาเลื่อมใสในตัวท่าน
จึงได้มาราบนมัสการฝากตัวเป็นศิษย์และขอเป็นโยมอุปัฏฐากท่านหลายคน คือ

พ่อเป่าเกิน

พ่อคำ

คุณแม่มีวน

เมื่อท่านเหล่านี้เข้าวัดมาปรนนิบัติหลวงปู่ จึงทำให้ญาติโยมอื่น ๆ มีความศรัทธา
หลวงปู่ตามมาอีกหลายคน เป็นคนของหมู่บ้านนาอ้อก็มี บ้านนาโคกก็มี ต่อมาคุณนาย
เกื้อกุล อดีตภรรยาคนจังหวัดเลย คุณนายแจ่มและคุณนายเกตุ ได้มาสมทบเป็นกำลังเพิ่ม
อีก ท่านเหล่านี้เป็นผู้นำชาวบ้านสร้างกุฏิชั่วคราวหลังเล็ก ๆ สีฟ้าหลังให้พระเณรได้อยู่
อาศัย ส่วนหลวงปู่ท่านอยู่ในถ้ำจนตลอดฤดูแล้ง สำหรับน้ำอาบฉัน ฉันทหลวงปู่ท่านอาศัยใช้
น้ำจากทุ่งนาบ้านนาอ้อ อยู่ห่างจากถ้ำประมาณ 1 กิโลเมตร เมื่ออาบน้ำเสร็จพระหนุ่มก็
หามน้ำมาเพื่อสรองหลวงปู่ เก็บไว้ฉัน และล้างบาตรทุกวัน ในระหว่างนั้น ท่านต้องผจญ
กับพวกเปรต และพวกอมนุษย์คอยรบกวนอยู่เสมอ ๆ หลวงปู่ท่านก็แผ่เมตตาให้กับพวก
เปรตเหล่านั้น จนหายจากความเป็นมิจฉาปฏิภูมิ ต่อมาก็เกิดศรัทธาหลวงปู่ฯ ท่านจึงอยู่ที่ถ้ำ
ผาปู่ อยู่ต่อมาด้วยความสบาย สามารถทำความเพียรภาวนาได้สะดวก และเจริญก้าวหน้า
หน้ายิ่งขึ้นเป็นลำดับ ๆ

พอถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2498 เริ่มเข้าฤดูฝน ท่านจึงมีคำสั่งให้ลูกศิษย์ของท่านที่ไปเวกที่ต่าง ๆ เข้ามาพบท่านที่วัดถ้ำผาปู่ ลูกศิษย์เหล่านั้นก็ลาจากสถานที่ที่เวกที่ต่าง ๆ นั้น มาพร้อมเพรียงกันตามคำสั่งถึงวัดถ้ำผาปู่ ท่านก็นัดประชุมและพากันทำวัตรสวดมนต์แผ่เมตตาเสร็จแล้วท่านปรารภกับลูกศิษย์ว่า “จะพาไปจำพรรษาที่วัดป่าชัยวัน จังหวัดขอนแก่น เหมือนเดิม” ลูกศิษย์ก็เห็นดีทุกคน และท่านก็พูดว่า

“ผมอยู่ที่นี้สบายทั้งกายและใจ การทำความเพียรก็สะดวกสบาย คนที่จะมารบกวนก็น้อย อาหารก็พอดีไม่มาก ไม่น้อย พออยู่ได้ไปวัน ๆ” แต่ลูกศิษย์พยายามขอให้ท่านกลับวัดป่าชัยวัน จังหวัดขอนแก่นอย่างเดียว หลวงปู่ท่านมีเมตตาต่อลูกศิษย์มาก ท่านก็เลยตามใจกลับขอนแก่น วันต่อมาท่านได้นัดให้ญาติโยมอุปัฏฐากท่านมาประชุมพร้อมกัน มีโยม เกื้อกุล กลางแก้ว โยมชาวบ้านนาอ้อ นาโคก รวมกันมากพอสมควรแล้ว หลวงปู่จึงพูดว่า

“อาตมาอยู่ที่นี้ เป็นเวลาหลายเดือนพอสมควรแล้ว อาตมาพร้อมลูกศิษย์จะลาท่านทั้งหลายกลับไปจำพรรษาที่ขอนแก่น ถ้าไม่ตายและมีชีวิตอยู่ก็จะกลับมาเยี่ยมพวกท่านอีก ถ้าตายก็แล้วกันไป เพราะความตายอยู่ข้างหน้าเรามองไม่เห็น” โยมทั้งหลายได้ฟังหลวงปู่จะอำลาก็รู้สึกตกใจพูดไม่ออกกัน ได้แต่นั่งหน้าเศร้า

แต่ชาวคณะจังหวัดเลยมีจิตศรัทธาท่านมาก โดยการนำของคุณนายเกื้อกุลกลางแก้ว ได้อาราธนานิมนต์ท่านให้อยู่จำพรรษาที่วัดถ้ำผาปู่นี้ ท่านไม่ยอมรับ และบอกพวกโยมว่า

“ถ้าจะให้อาตมาจำพรรษาที่วัดถ้ำผาปู่นี้ให้พวกโยมไปขอกับพวกโยมชาวขอนแก่นและท่านเจ้าคุณพิศาลสารคุณ เจ้าคณะจังหวัดขอนแก่นเสียก่อน เมื่อท่านอธิบายเหตุผลให้โยมชาวจังหวัดเลยทราบแล้ว ในวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2498 ท่านและลูกศิษย์ได้พากันกลับวัดป่าชัยวันโดยรถยนต์ของโยมเอื้อม หมายบุญ มารับกลับสำหรับที่ถ้ำผาปู่ มีหลวงตากับตาปะขาวคนหนึ่งอยู่ เนื่องจากญาติ โยม ขอร้องเอาไว้ว่าจะกลับตามที่หลัง”

เมื่อหลวงปู่กลับถึงขอนแก่นไม่กี่วัน คุณนายเกื้อกุลเป็นหัวหน้าหมู่คณะนำชาวจังหวัดเลย ไปขอนิมนต์หลวงปู่ที่วัดป่าชัยวัน ให้มาจำพรรษาที่วัดถ้ำผาปู่ โยมชาวขอนแก่นทราบข่าวกันต่างก็พากันมาที่วัดเป็นจำนวนมาก เพื่อจะมากัดค้านไม่ให้เอาหลวงปู่ไป ขณะนั้นแต่ละคนต่างก็มีสีหน้าท่าทางแสดงความโกรธไม่พอใจ คณะโยมชาวจังหวัดเลย จึงต้องพยายามข่มสติ อารมณ์ และไม่มีปฏิกิริยาตอบโต้แต่อย่างใดคุณนายเกื้อกุลได้ไปกราบคารวะ ท่านเจ้าคุณพิศาลสารคุณ ที่วัดศรีจันทร์ราวาส เจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น

แก่น ยศขณะนั้น (ปัจจุบันท่านเลื่อนเป็นพระเทพบัณฑิต รองเจ้าคณะภาค 9) ท่านอนุญาโตให้หลวงปู่มาจำพรรษาที่วัดถ้ำผาปู่ จังหวัดเลย เพราะเห็นว่าญาติโยมที่ไปนิมนต์หลวงปู่ นั้นไปด้วยความเคารพศรัทธาหลวงปู่ อีกทั้งอ่อนน้อมถ่อมตนต่อโยมชาวขอนแก่น จึงทำให้ชาวขอนแก่นไม่ขัดข้อง และยอมตามที่ท่านเจ้าคุณอนุญาโต และพากันไปกราบเรียนหลวงปู่ให้ทราบว่า ท่านเจ้าคุณอนุญาโตให้หลวงปู่ไปจำพรรษาที่วัดถ้ำผาปู่ จังหวัดเลยเพื่อโปรดช้าน้อยแล้ว หลวงปู่พูดว่า

“ถ้าท่านอนุญาโต อาตมาก็ยินดีรับนิมนต์ไปจำพรรษาที่ จังหวัดเลย”

คุณนายเกื้อกุล ได้จัดหาเช่ารถมารับหลวงปู่ ออกจากวัดป่าชัยวัน ขอนแก่นวันที่ 18 มิถุนายน 2498 เวลา 10.00 น. ถึงวัดถ้ำผาปู่เวลาประมาณ 18.00 น. โดยมีพระที่ติดตามท่านทั้งหมดติดตามท่านกลับมาด้วย และเมื่อถึงวัดแล้วไม่กี่วัน ลูกศิษย์ต่างก็แยกย้ายกันไปจำพรรษาตามสถานที่ที่เคยวิเวกอยู่เดิม ส่วนหลวงปู่พร้อมหมู่คณะอยู่ที่วัดถ้ำผาปู่ ดังนี้

1. หลวงปู่คำดี ปภาโส
2. อาจารย์ท่อน ญาณธโร
3. หลวงตาพลวง สิริปัญโญ
4. หลวงตาเสน
5. หลวงตานู
6. สามเณรหนูเทียน
7. สามเณรทองอยู่
8. ตาปะขาวแพง

เมื่อจวนจะเข้าพรรษา คุณนายเกื้อกุลพร้อมด้วยญาติโยมชาวบ้านนาอ้อ-นาโคกสร้างกุฏิหลังเล็ก ๆ ไว้ในถ้ำหลังหนึ่งเพื่อให้หลวงปู่จำพรรษา และสร้างให้ลูกศิษย์อีกองค์ละหลังจนครบทุกองค์ หลวงปู่ท่านอยู่ในถ้ำมาตลอด และท่านได้ใช้สถานที่ภายในถ้ำ เป็นจุดรวมของหมู่คณะ และใช้เป็นที่อบรมกรรมฐานอีกด้วย

เทวดาทดสอบ

ปี พ.ศ. 2501 หลวงปู่เกิดอาพาธหนัก ญาติโยมนิมนต์ให้ท่านไปรักษาที่โรงพยาบาล ท่านไม่ยอมไปรักษา แต่ท่านกลับบอกว่า

“เวลามันป่วยมันก็ป่วยเอง เวลามันหายมันก็หายเอง ถ้าไม่ถึงคราวตายมันก็ไม่

ตาย” ต่อมาไม่กี่วัน มีแพทย์แผนโบราณนำยามารักษา อาการของท่านทุเลาดีขึ้นเรื่อย ๆ จนหายเป็นปกติ ในขณะที่ท่านนอนป่วยอยู่ในถ้ำนั้น ค่ะวันหนึ่ง ฝนตกหนักมาก ถ้าเกิด พังทลายลงมา ทั้งก้อนหินทั้งน้ำฝนร่วงลงมาใส่ที่ท่านอยู่ มีเสียงดังมากเหมือนกับภูเขา ระเบิด หินก้อนใหญ่ก้อนน้อยเมื่อตกลงมาแล้วบ้างก็กลิ้งตกไปทางอื่น บ้างก็กลิ้งเข้ามาตรงที่ที่ ท่านนอนอยู่ แต่ไม่ถูกท่าน ก้อนหินเหล่านั้นกลับมากองรวมรอบ ๆ ตัวท่าน เป็นที่น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก แม้แต่โยมที่มาเฝ้าปรนนิบัติท่านอีก 2-3 คน ก็ไม่เป็นอันตราย เพราะเหตุนี้แม้ แต่ชนิดเดียว เมื่อหนีหยุดถล่มสัปดาห์ ญาติโยมเกรงว่าหินจะตกลงมาเป็นอันตรายกับท่าน อีก จึงนิมนต์ให้หนี ท่านจึงหัวเราะแล้วว่า “ไม่เป็นไร เทพท่านมาล้อเล่นต่างหาก” เดียว ท่านก็หยุดเอง ต่อจากนั้นสักครู่ ก้อนหินก็ไม่ตกลงมาอีก นับว่าเป็นที่อัศจรรย์กับลูกศิษย์ ที่ประสบพบเห็นมากับตาตนเองเป็นอย่างยิ่ง

ถูกปองร้าย

ในครั้งแรก ๆ ที่หลวงปู่มาอยู่ที่วัดถ้ำใหม่ ๆ ชาวบ้านปากภู ที่มีจิตศรัทธาเลื่อมใส ท่านได้มานิมนต์ท่านให้ไปเทศน์อบรมธรรมะวิปัสสนาที่บ้านปากภู (อยู่ตรงข้ามกับ ทางไปเมืองเลยบ้านที่ท่านแสดงธรรมะอบรมอยู่นั้น อยู่ใกล้ชิดกับวัดบ้าน ท่านแสดงธรรม เวลากลางคืนจบเวลาประมาณ 4 ทุ่ม ท่านก็ลาญาติโยมกลับวัดถ้ำผาปู่ ท่านเดินกลับวัด พร้อมด้วยญาติโยม 2-3 คน ด้วยกัน เดินทางห่างจากบ้านมาประมาณครึ่งกิโลเมตรมีคน ร้ายดักอยู่ และใช้ก้อนหินขว้างทำร้ายท่าน ก้อนหินปลิวมาถูกที่เอวท่าน พระและโยมตก ใจกันมาก กลัวว่าท่านจะเป็นอันตราย จึงถามท่านว่า

“ท่านอาจารย์เจ็บมากไหมครับ”

ท่านตอบว่าเจ็บนิดหน่อยไม่เป็นไร ไม่ต้องดู และท่านพูดต่อไปว่าถูกพระบ้านล้อ เล่นเอา อย่าไปฉายไฟดูเขา ประเดี๋ยวเขาจะตกใจวิ่งหนีเป็นอันตราย ปล่อยไปตามกรรมที่ เขาทำเถิด ต่อมาได้ทราบว่า พระที่มาดักคอยทำร้ายท่านมี 2 องค์ ด้วยกัน ต่อมาให้หลัง ประมาณ 1 เดือน พระทั้ง 2 องค์ ก็ได้รับกรรม คือ

องค์หนึ่งเป็นบ้าเสียสติไปจนกระทั่งถึงวันตาย

อีกองค์หนึ่งเป็นนิดหน่อยและ ต่อมาก็รักษาให้หายได้

นี่แสดงให้เห็นว่าการทำบาปกับหลวงปู่ กับพระที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ และทำ บาปกับพระอริยะเจ้าแล้ว จะได้รับผลกรรมปัจจุบันทันตาเห็น ส่วนพระอีกองค์หนึ่งนั้นคง จะไม่ได้ตั้งใจมาทำร้ายท่าน คงจะมาเป็นเพื่อนเท่านั้น บาปกรรมที่ร่วมกระทำจึงเบาจึง

รักษาให้หายได้ กรรมที่พระได้กระทำไปนี้ ท่านจัดเข้าในจำพวกอนันตริยกรรม 5 ประการ คือ

1. ปิตุฆาต คือ ฆ่าบิดา
2. มาตุฆาต คือ ฆ่ามารดา
3. อรหันตฆาต คือ ฆ่าพระอรหันต์
4. โลहितุปบาท คือ ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงห้อพระโลหิต
5. สังฆเภท คือ ทำให้สงฆ์แตกกัน

ในระหว่างที่หลวงปู่จำพรรษาที่นี่ ท่านได้จำพรรษาอยู่บนถ้ำมาตลอด 7 พรรษา

ในปี พ.ศ. 2505 ญาติโยมทั้งหลายได้มีจิตศรัทธาสร้างกุฏิให้หนึ่งหลัง ชื่อว่ากุฏิสามัคคีธรรม สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็นิมนต์ท่านลงจากถ้ำมาจำพรรษาที่กุฏินี้ท่านก็ยินดีลงมาจำพรรษา เพื่อฉลองศรัทธาให้ญาติโยม ประกอบกับท่านเริ่มชรภาพแล้ว การขึ้นลงลำบาก ท่านได้จำพรรษาที่กุฏินี้รวม 4 พรรษา

จำพรรษากับหลวงปู่บัว

ปี พ.ศ. 2509 ท่านไปจำพรรษาที่วัดป่าหนองแขง ตำบลหมากหญ้า อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี กับ หลวงปู่บัว สิริปัญโญ ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของท่านองค์หนึ่ง หลวงปู่บัว สมัยเป็นตาปะขาว เคยไปอยู่จำพรรษากับหลวงปู่ที่ถ้ำกวาง บ้านหินร่อง ตำบลเมืองเก่า อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ในระหว่างนั้น หลวงปู่ท่านเป็นผู้ฝึกสอนการขานนาคให้หลวงปู่บัว (ตาปะขาวบัว) ท่านสอนอยู่ถึง 1 พรรษา หลวงปู่บัว จึงขานนาคได้คล่อง จึงได้บวชเป็นพระ เมื่อท่านบวชแล้วได้อยู่ศึกษาอบรม สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐานกับหลวงปู่คำดี จนกระทั่งหลวงปู่รับรองว่า เป็นผู้สามารถออกไปปฏิบัติธรรมด้วยตนเองผู้เดียวได้แล้ว ท่านจึงขอลาหลวงปู่คำดีไปศึกษาธรรมกับหลวงปู่มันต์ต่อไป

การที่หลวงปู่คำดีไปจำพรรษาที่ วัดป่าหนองแขง นั้น เพราะหลวงปู่บัวท่านนิมนต์ให้ไปอยู่ เพื่อท่านจะได้มีโอกาสอุปัฏฐากหลวงปู่บ้าง เพราะตั้งแต่ท่านจากไปยังไม่เคยอุปัฏฐากกันเลย ประกอบกับหลวงปู่คำดี เคยเป็นครูบาอาจารย์ท่านมาก่อน และเป็นผู้ชี้ทางเดินไปสู่มรรคผลนิพพานให้ท่านก่อนใครทั้งนั้น ท่านจึงไม่ลืมบุญคุณของหลวงปู่หลวงปู่จำพรรษาอยู่ที่วัดป่าหนองแขงเป็นเวลา 1 พรรษา

จำพรรษาวัดถ้ำผาปู่

ปี พ.ศ. 2510 ญาติโยมชาวเมืองเลยได้ไปนิมนต์ท่านกลับมาจำพรรษาที่วัดถ้ำผาปู่ เช่นเดิม ท่านได้จำพรรษาที่หอประชุมสงฆ์ 2 พรรษา ต่อมาญาติโยมได้สร้างกุฏิวิเวกธรรมขึ้นอีก 1 หลัง จึงนิมนต์หลวงปู่ไปฉลองศรัทธา หลวงปู่ก็รับนิมนต์ไปอยู่ที่กุฏิหลังนี้ตลอดมา ส่วนกุฏิหลังเก่าก็ได้จัดไว้ทำเป็นที่ประชุมสงฆ์ต่อมา

เริ่มอาพาธ

ปี พ.ศ. 2518 หลวงปู่ฯ เริ่มอาพาธด้วยโรคต่อมลูกหมากโต ปัสสาวะออกบ้าง ไม่ออกบ้าง กะปริดกะปรอย ท่านเป็นพระที่มีความเกรงใจ ต่อลูกศิษย์และญาติโยมท่านได้ทนทุกข์ทรมานโดยไม่ยอมบอกใครมาตลอด จนกระทั่งวันหนึ่ง คุณบัญญัติคุณแก้ว วงษ์ไทย ซึ่งเป็นลูกศิษย์ที่ใกล้ชิด ไปกราบเยี่ยมท่าน จึงได้ทราบว่าอาการของท่านเริ่มกำเริบมากขึ้น ลูกศิษย์ทั้ง 2 จึงขอนิมนต์ท่านให้มารักษาที่กรุงเทพฯ หากปล่อยไว้จะเกิดอันตรายมาก ท่านจึงรับนิมนต์ และด้วยความอนุเคราะห์ของท่านองคมนตรี ดร. เชาวัน และคุณหญิงไขศรี ณ ศีลวันต์ ได้จัดการติดต่อโรงพยาบาลสงฆ์ให้ จึงได้รับหลวงปู่ลงมา โดยมีลูกศิษย์ เช่น คุณบันยงค์ ศรีลัมภ์ ตลอดจนลูกศิษย์อื่น ๆ เป็นโยมอุปัฏฐาก การบำบัดรักษา ท่านองคมนตรีท่านได้ติดต่อคุณหมอมาช่วยผ่าตัดรักษาให้คือ

คุณหมออุดม

ไปษกฤษณะ

คุณหมออวย

เกตุสิงห์

คุณหมอจำลอง

มุ่งการดี

คุณหมอเกษม ฯ

ในขณะที่หมอทำการผ่าตัด หลวงปู่ท่านบอกว่า ท่านเข้าใจภาวณา จิตมันรู้ อยู่ตลอดไม่ได้สลบอะไรเลย แต่ไม่รู้เรื่องของกาย เมื่อคุณหมอทำผ่าตัดเสร็จเรียบร้อยเขาห้ามออกจากเตียงผ่าตัด จึงรู้สึกกายว่าเจ็บ เมื่ออยู่ห้องพักรักษา 2-3 คืน ท่านก็ลุกมาภาวณา และเดินจงกรมได้ แผลผ่าตัดทำการรักษาได้เพียงอาทิตย์เดียว ก็หายเป็นปกติท่านอยู่ทำการรักษาประมาณครึ่งเดือน ก็ออกจากโรงพยาบาลไปพักรักษาอยู่ที่บ้านท่านองคมนตรี ช่วงระยะเวลาหนึ่ง ท่านก็ขอลาองคมนตรีกลับวัดถ้ำผาปู่ เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2518 โดยเครื่องบิน บดท. เที่ยวบินที่ 222 ออกจากสนามบินดอนเมือง กรุงเทพฯ เวลา 8.30 น. โดย คุณหญิงไขศรี ณ ศีลวันต์ ได้จัดภัตตาหารคาว-หวาน เตรียมให้ไปถวาย หลวงปู่บนเครื่องบิน เพราะคุณหญิงเป็นห่วงหลวงปู่ เกรงว่าอาหารบนเครื่องหลวงปู่จะฉัน

ไม่ได้ การเดินทางในวันนั้น พอเครื่องขึ้นสักครู่หนึ่งก็ได้นำภัตตาหารถวายหลวงปู่ฯ ซึ่งท่านก็ฉันได้พอประมาณ เครื่องบินก็ถึงสนามบินจังหวัดเลย เวลา 11.05 น. ในขณะที่ดินติดตามมากับหลวงปู่ มี

1. ท่านอาจารย์เผย วิริโย
2. ท่านรองคมนตรี ดร.เชาวน์ ณ ศีลวันต์
3. คุณปัญญา วงษ์ไทย

เมื่อเครื่องบินถึงเมืองเลย ท่านอาจารย์สีทน สีธโน ได้นำคณะลูกศิษย์ ตลอดจนคณะข้าราชการ และพ่อค้าประชาชนชาวจังหวัด มาคอยรับหลวงปู่กันอย่างคับคั่งทุกคน มีสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส และดีใจที่หลวงปู่รักษาอาการไข้จนหายเป็นปกติ กลับมาเป็นมิถุนขวัญให้กับชาวจังหวัดเลย ในขณะที่มาต้อนรับมี คุณหญิงสงศรี เกตุสิงห์ และคุณจำลอง สวัสดิพงษ์ ซึ่งล่วงหน้าเดินทางมาก่อน มาต้อนรับด้วย หลวงปู่เดินทางถึงวัดแล้วจำวัดพักผ่อนตามปกติ

งูใหญ่มาเยี่ยม

เวลาประมาณบ่าย 3 โมง ท่านลุกขึ้นจากจำวัตรปฏิบัติกิจของท่านเสร็จเรียบร้อยแล้ว ด้วยความเป็นห่วงแขก คือท่านรองคมนตรีและคุณหญิง ท่านเกรงว่าจะต้อนรับได้ไม่เรียบร้อยและกลัวแขกจะลำบาก จึงได้ชวนท่านอาจารย์เผย คุณจำลอง และคุณปัญญา ออกจากกุฏิวิเวกธรรม เวลาประมาณ 16.00 น. ไปเยี่ยมคุณหญิง ซึ่งให้พักอาศัยที่กุฏิแม่ชี หลวงปู่เดินถึงศาลาโรงธรรมที่แม่ชีใช้เป็นสถานที่ไหว้พระสวดมนต์ หลวงปู่ท่านนั่งพักผ่อนอยู่ที่ม้ายาวข้างโรงธรรม สักครู่หนึ่งมีเสียงดังผิดปกติ เสียงดังกราวใหญ่ขณะที่ร่วมไปกับหลวงปู่หันไปมอง ได้พบเห็นงูใหญ่ตัวหนึ่งกำลังเลื้อยมาอย่างรวดเร็วพอมากลัวถึงหลวงปู่มันก็หยุดแล้วขดตัวเป็นวงกลมอยู่ห่างจากหลวงปู่ประมาณ 1 ศอกลูกศิษย์ต่างก็กลัวว่ามันจะทำอันตรายหลวงปู่ จึงร้องบอกหลวงปู่ว่า

หลวงปู่ งูใหญ่ขดอยู่ใกล้ ๆ ให้ระวังครับ

ท่านถามว่า ไหน ๆ อยู่ตรงไหน พร้อมกับหันหน้าหา งู ขณะนั้นเป็นเวลาเย็นมาก มีแสงขมุกขมัว พอท่านพบงูท่านจึงหยุดนั่งพร้อมกับบริกรรมคาถาแผ่เมตตาให้กับงูตัวนั้น เมื่อท่านแผ่เมตตาเสร็จ ท่านก็กลับนั่งห้อยขาอยู่ม้ายาวตามเดิม พร้อมกับพูดกับงูใหญ่ว่า

“อย่าแสดงตัวแบบนี้ มนุษย์ทั้งหลายเขากลัวมาก จงแสดงแบบใหม่เถอะ งูใหญ่ก็ ‘ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงคงร่างอยู่อย่างเดิม’” ท่านจึงพูดกับงูใหญ่อีกว่า ไปรักษาโรคที่กรุง-

เทพฯ กลับมาถึงแล้ว หายดีแล้ว พันอันตรายแล้ว ไม่ต้องเป็นห่วง ขอบใจ แล้วจงหนีไปเสียเถิดคนเขากลัว ขณะที่หลวงปู่ พุดกับงูใหญ่อยู่ นั้นยังคงขดตัวสงบนิ่งขวางหน้าอยู่ ระหว่างลูกศิษย์กับหลวงปู่ สักครู่หนึ่งมันก็เลื้อยออกไปนอนอยู่หลังศาลาโรงธรรม ขณะมันคลายตัวออกเลื้อยไปสังเกตดูยาวประมาณ 2 เมตรกว่า ๆ ลำตัวโตประมาณ $3\frac{1}{2}$ นิ้ว เมื่องูออกไปแล้ว ลูกศิษย์ถามหลวงปู่ว่ามันทำไม หลวงปู่บอกว่า ไม่ใช่งูจริงหรอก เป็นพวกเทพเขาคิดถึงที่หลวงปู่จากไปรักษาใช้นาน เขามาถามข่าวคราวความทุกข์สุขต่างหาก เพราะเขาเป็นห่วง และตอนที่เราไปทำการรักษาเขายังติดตามไปส่งถึงกรุงเทพฯ จึงค่อยกลับมายังวัดถ้ำผาปู่

ลูกศิษย์สงสัยว่าขณะหลวงปู่พบบงู หลวงปู่ใช้คาถาบทใดแผ่เมตตาให้กับมันท่านตอบว่า

ใช้บท ชันฐปริต (วิรูปักเขติ) แผ่เมตตา

หลังจากคุยกันสักครู่หนึ่ง ลูกศิษย์กลับไปดูงูใหญ่ยังเห็นมันนอนอยู่ที่หลังโรงธรรมจึงทดลองเอาไม้กวาดสำหรับกวาดลานวัดอันยาว ๆ ลองเขี่ยเพื่อไล่ให้มันกลับไปอยู่ที่ของมัน เข้าใจว่ามันจะโกรธมันได้ยกตัวสูงขึ้นประมาณ 1 เมตร พร้อมกับแผ่แม่เบี้ยเมื่อเห็นเช่นนั้นลูกศิษย์จึงเลิกขี้ไล่และขอโทษเขาอยู่ในใจจึงไม่รบกวนเขาอีก ขณะนั้นงูใหญ่ยังไม่ไป หลวงปู่ท่านเลยแสดงธรรมให้งูใหญ่ฟัง พอได้เวลาประมาณ 18 นาฬิกา พลบค่ำพอดี เห็นว่างูใหญ่ไม่ยอมกลับ ท่านจึงบอกกล่าวกลับกุฏิ

เรื่องของกรรม

หน้าแล้งปี พ.ศ. 2524 ท่านได้เดินทางไปวัดบ้านเหล่านาคี (วัดป่าอรัญวาสี) จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นบ้านเกิดของท่านเพื่อเป็นประธานสร้างกุฏิที่ญาติโยมเขามีศรัทธาที่จะสร้าง เป็นอนุสรณ์ในด้านวัตถุถาวรไว้ แต่ท่านไม่รู้สึกยินดี เพราะท่านชอบสันโดษ ไม่มีนิสัยชอบก่อสร้าง ส่วนที่เห็นว่าทางวัดมีการสร้างสิ่งต่าง ๆ ส่วนมากเป็นศรัทธา มาสร้างถวายท่านก็ไม่ขัดศรัทธา การก่อสร้างกุฏิที่วัดนี้ก็เช่นเดียวกัน มีศรัทธา 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายหนึ่งต้องการก่อสร้าง อีกฝ่ายหนึ่งไม่ต้องการสร้างไม่เป็นที่ตกลงกันฝ่ายที่ต้องการสร้างไม่ฟังเสียงคัดค้านได้ดำเนินการก่อสร้างไปเลย เมื่อรีบเตรียมหาวัสดุก่อสร้าง พวกที่คัดค้านก็หาเรื่องคัดค้านฟ้องร้องกัน หว่านทำผิดกฎหมายบ้านเมืองให้เจ้าหน้าที่มาจับไม้ที่จะทำก่อสร้างยึดไว้เป็นของหลวงหมด พวกที่ขัดขวางได้กล่าววาจาก้าวร้าวต่อท่านนานาประการ ท่านก็ไม่โกรธ มีแต่ขอร้องให้หันหน้าเข้าหาปรองดอง

กัน พวกคัดค้านก็ไม่ยอมตกลง การก่อสร้างกุฏิหลังนั้นเดิมกะว่าจะใช้เป็นกุฏิไม้แต่ไม้ไม่มี เพราะถูกจับไป แต่ศรัทธาญาติโยมยังมีอยู่ จะสร้างให้ได้ หลวงปู่ท่านเห็นใจในเจตนารมณ์ของญาติโยม ท่านจึงบอกว่าสร้างเป็นกุฏิคอนกรีตเสริมเหล็กก็แล้วกัน ญาติโยมก็เห็นดีด้วยและสามารถสร้างกุฏิได้สำเร็จ เป็นกุฏิ 2 ชั้น ยาว 9 เมตร กว้าง 7 เมตรครึ่ง ขณะนั้นเพิ่งเริ่มก่อสร้าง พอประมาณเดือนมิถุนายนจวนเข้าพรรษาท่านก็กลับไปจำพรรษาที่วัดถ้ำผาปู่

พอออกพรรษาในปี พ.ศ. 2525 ท่านกลับไปวัดบ้านเหล่านาดีอีก พอดีกับการก่อสร้างเสร็จทางญาติโยมที่มีจิตศรัทธาก็ได้ทำบุญถวายกุฏิเป็นที่เรียบร้อย

ในปีนั้น พวกโยมที่คัดค้านการก่อสร้างกุฏิและกลั่นแกล้งท่านพร้อมพูดจาก้าวร้าวท่านต่าง ๆ นานับประการนั้น คนที่เป็นหัวหน้าเกิดอาเจียนเป็นเลือดตายส่วนอีกคนหนึ่งนอนหลับตายไปเฉย ๆ พวกญาติ ๆ ของฝ่ายคัดค้านเห็นเหตุการณ์เช่นนั้น ก็กลัวกันมากเกรงว่า บาปกรรมที่พวกตนทำไว้ กับพระอริยเจ้า จะตกสนองเช่นเดียวกับสองคนแรก จึงพากันไปกราบนมัสการขอขมาโทษจากท่าน ๆ จึงเทศน์ให้ฟังว่า

“เรื่องเป็นเรื่องตายไม่ใช่เรื่องของอาตมาเป็นเรื่องของพวกเขาต่างหาก เป็นเพราะใครทำกรรมอย่างใดก็ได้รับผลของกรรมอย่างนั้น ส่วนพวกเจ้าทำกันเองพวกเจ้าคงจะรู้ว่าเป็นเพราะอะไร” แล้วท่านก็ให้พากันทำคารวะสงฆ์ หลวงปู่พร้อมด้วยสงฆ์ก็ให้ศีลให้พร และท่านได้เทศน์ให้สติเตือนใจอีกว่า

“นี่แหละ การเบียดเบียนท่านผู้มีศีลย่อมได้รับกรรมทันตาเห็น จะหาว่าไม่มีบาปมีบุญที่ไหนได้ ศาสนามีทั้งคุณและโทษ ถ้าผู้ปฏิบัติดีก็นำพาจิตใจคนเหล่านี้ขึ้นสวรรค์นิพพาน ถ้าคนเหล่านี้ปฏิบัติไม่ดี ก็พาคนเหล่านั้นตกนรกอเวจีก็มีมาก เรื่องบาปกรรมย่อมไม่ยกเว้นให้กับใครทั้งนั้นไม่ว่าจะเป็นพระ เณร หรือเจ้านายชั้นไหน ๆ ก็ตาม ถ้าทำบาปลงไปเป็นบาปทั้งนั้นไม่มีการยกเว้น ลำเอียง”

เริ่มอาพาธ

ต้นปี พ.ศ. 2526 หลวงปู่คำดีเริ่มป่วยกระเสาะกระแสะ สามวันดีสี่วันไข้ เมื่อท่านเห็นว่าร่างกายของท่านไม่ดี ท่านมักเตือนลูกศิษย์ของท่านเสมอว่า ร่างกายสังขารของผมแก่พอควรแล้ว ถ้าเป็นรถยนต์ก็ทิ้งได้แล้ว ถ้าหากผมล้มป่วยคราวนี้คงจะไม่ไหวแน่ถ้าหมู่คณะจะรักษา ร่างกายผมก็รับจัดการรักษาเสีย พวกสานุศิษย์ทั้งหลายเห็นท่านพอเดินได้ พูดได้ ฉันทได้ เทศน์ได้ ก็พากันใจเย็นและจัดยาให้ฉันตามปกติ แต่ไม่ได้พาหลวงปู่เข้าตรวจรักษาที่โรงพยาบาล

ต่อมาวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2526 ตอนเช้าหลังจากฉันภัตตาหารเรียบร้อยแล้ว ท่านก็เรียกญาติโยมทั้งหลายมาพร้อมกันแล้ว ท่านก็พูดว่า

“มาฟังเทศน์กัน อาตมาจะเทศน์ครั้งสุดท้ายต่อไปจะไม่ได้เทศน์อีกแล้ว จะไม่ได้ประ-
พรมน้ำพระพุทธมนต์อีกแล้ว และจะไม่ได้พูดกันอีกต่อไป”

พระลูกศิษย์ และโยมทั้งหลายเมื่อได้ฟังคำพูดของหลวงปู่อย่างนั้นก็พากันแปลกใจ แต่ไม่มีผู้ใดเฉลียวใจว่า คำพูดของท่านนั้นเป็นการพูดครั้งสุดท้ายจริง ๆ และท่านได้พรมน้ำพระพุทธมนต์ได้ทุกคนแล้ว ท่านยื่นหย้าคาให้แจกกันต่างก็ได้รับทั่ว ๆ กัน ทุกคน ๆ ละเส้นสองเส้น

เทศน์ครั้งสุดท้าย

หลวงปู่เริ่มเทศน์เรื่อง “ความไม่ประมาท” ความประมาทเป็นหนทางแห่งความตาย คำว่าตายในที่นี้ ไม่ได้หมายความว่าร่างกายเราตาย หมายถึงจิตใจคนเราตาย คือตายจากมรรคผลนิพพานต่างหาก

ความไม่ประมาทเป็นหนทางแห่งความไม่ตาย คือไม่ประมาทต่อการทำความดี ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา มีโอกาสจะได้ไปสวรรค์พรหมโลก หรือมรรคผลชั้นใดชั้นหนึ่ง ตลอดถึงพระนิพพานข้างหน้าแน่นอน ช้าหรือเร็วแล้วแต่บุญบารมีหรือความพากเพียรของตนเอง ความไม่ประมาทคือ เป็นผู้ที่มีสติจดจ่ออยู่ที่ กาย และใจ ทุกอิริยาบถทั้งสี่ คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ไม่มีการเผลอสติจากอิริยาบถทั้งสี่ จึงจัดว่าเป็นผู้ไม่ประมาทเข้าใจไหมฯ (ท่านถามลูกศิษย์)

คำว่าประมาทนั้นคือ เป็นคนเลินเล่อเผลอสติ นึกคิดออกไปนอกกายและใจของตนเอง ตามอารมณ์ของโลกเขา คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ เหล่านี้เป็นต้น ท่านถือว่าเป็นผู้ประมาททั้งนั้นถึงมีร่างกายอยู่ท่านก็เปรียบเหมือนคนที่ตายแล้วเอวัง

นี่คือเทศน์ครั้งสุดท้ายของท่านก่อนที่ท่านจะล้มป่วยลง เมื่อท่านเทศน์จบลูกศิษย์ลากลับแล้วท่านเข้าพักผ่อนตามอัธยาศัยของท่านจนกระทั่งเวลา 15.00 น. ของวันที่ 28 มิถุนายน 2526 ท่านเดินเข้าห้องน้ำล้างหน้าเรียบร้อยแล้ว ท่านก็พูดขึ้นว่าผมเป็นลม ขณะนั้นมีพระอุปฐากท่าน 4 รูปได้ประคองท่านนอนลงที่อาสนะ เมื่อนอนลงแล้วท่านไม่พูด ไม่คุยกับใครทั้งนั้น มีแต่นอนเฉย ๆ ไม่มีการขยับตัว ลูกศิษย์ต่างก็พากันตกใจต่างก็พยายามให้ท่านฉันแต่ไม่หาย จนถึงเวลา 18.00 น. ก็ให้โยมไปเชิญหมอจากโรงพยาบาลมาตรวจดูอาการของหลวงปู่ มีการฉีดยาให้น้ำเกลือท่านก็ยังไม่ฟื้น

รุ่งขึ้นวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2526 คุณหมอก็สวณปัสสาวะให้ท่าน สายยาง

ที่สวนเข้าไป ทำให้เกิดเป็นแผลภายใน เลือดไหลไม่หยุด จึงโทรศัพท์ติดต่อเรียนท่านองคมนตรี ดร.ชาวนัน และคุณหมอปัญญา ส่งสัมพันธมิตร ทราบอาการป่วย คุณหมอได้ทราบและปรึกษาลูกศิษย์กรุงเทพแล้วเห็นควรรับตัวมารักษาในกรุงเทพฯ คุณหมอจึงได้นำรถพยาบาลไปรับหลวงปู่ ถึงวัดเวลา 17.00 น. ตรวจดูอาการเห็นว่าอาการหลวงปู่หนักมาก จึงทำการผ่าตัดเสียก่อน ผ่าตัดเสร็จเลือดหยุดไหลออกจากช่องปัสสาวะและนำหลวงปู่ขึ้นรถพยาบาล ออกจากโรงพยาบาลเมืองเลยเวลา 22.00 น.

วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2526 คุณหมอนำหลวงปู่ถึงโรงพยาบาลแพทย์ปัญญา ตรวจสอบอาการของหลวงปู่ แล้วให้การบำบัดรักษา ประมาณ 4 - 5 วัน หลวงปู่ก็พูดได้ เริ่มฉันทงั้นได้บ้างเล็กน้อย แต่ยังให้น้ำเกลืออยู่ ส่วนเรื่องอาหารคุณชลุต ส่งสัมพันธมิตร คอยดูแลคอยคุมคุณภาพให้ได้ตามหลักโภชนาการ โดยมีได้บกร่องไม่มีอะไรขาดแคลน จนกระทั่งหลวงปู่หนึ่งได้เดินได้ และฉันทงั้นได้พอสมควร เมื่อมีอาการดีขึ้นหลวงปู่อยากจะกลับวัดถ้าผ่าปู่เมืองเลยคุณหมอจึงปรึกษาหารือกับท่านองคมนตรี ดร.ชาวนัน ฦ ศีลวันต์ คุณชเนศ เอียสกุล คุณเฉลียว อยู่วิทยา พร้อมทั้งลูกศิษย์หลายท่านทางกรุงเทพฯ ต่างเห็นสมควรให้ท่านกลับวัดถ้าผ่าปู่ โดยทุกคนเห็นว่าการเดินทางโดยทางรถยนต์จะทำให้หลวงปู่เหนื่อยมาก จึงขอความกรุณาจากท่านองคมนตรี จัดหาเครื่องบินพิเศษนำหลวงปู่ส่งกลับวัดถ้าผ่าปู่ จังหวัดเลย

วันที่ 4 มีนาคม 2527 หลวงปู่และคณะโดยสารเครื่องบินพิเศษออกจากดอนเมือง เวลา 9.00 น. ถึงสนามบินเมืองเลยเวลา 11.00 น. โดยมีท่านอาจารย์เผย วิริโยท่านองคมนตรี ดร.ชาวนัน คุณไชย ฦ. ศีลวันต์ ร่วมเดินทางมาส่งด้วย ส่วนที่สนามบินมีข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนมาคอยรับการกลับของหลวงปู่ด้วยความดีใจกันอย่างคับคั่ง ขบวนรถรับหลวงปู่ออกจากสนามบิน ถึงวัดด้วยความเรียบร้อยทุกประการ

หลวงปู่คำดีข ได้พักนอนอยู่ที่วัดประมาณ 9 วัน อาการไข้ได้กำเริบขึ้นอีกถึงวันที่ 14 มีนาคม 2527 อาการไม่ดีขึ้น หมอปัญญาส่งรถพยาบาลมารับท่านไปรักษาที่โรงพยาบาลแพทย์ปัญญาที่กรุงเทพฯ อีก คราวนี้มีแต่ทรงกับทรุดมาตลอด พอถึงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2527 เวลา 13.13 น. หลวงปู่ท่านก็สิ้นลมจากไปด้วยอาการสงบก่อนที่ท่านจะสิ้นใจท่านลืมตาขึ้นมาแล้วกะพริบตาสามครั้งก็หมดลมหายใจ ซึ่งเสมือนหนึ่งว่าท่านได้บอกลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ปรนนิบัติท่านว่า หลวงปู่ขอลาแล้วนะ แล้วต่อจากนั้นท่านก็ลาจากพวกเราไปจริง ๆ ไม่มีวันที่จะหวนกลับคืนมาให้พวกเรา ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟังและได้รับศีลพรที่ท่านเคยให้พวกเราอีกต่อไป

หลังจากท่านมรณภาพ ลูกศิษย์ต่างก็ทยอยกันมาที่โรงพยาบาลเพื่อมา
เคารพท่าน เป็นครั้งสุดท้าย จนเต็มโรงพยาบาลหลังจากที่ทางโรงพยาบาลและลูกศิษย์ได้
เตรียมการเรียบร้อยแล้ว เอาหลวงปู่ขึ้นรถพยาบาลแล้วเคลื่อนออกจากโรงพยาบาล
เวลา 23.30 น. โดยมีรถยนต์ติดตามส่งทั้งหมด 7 คันโดยคุณธเนศ เอียสกุล ได้จัดการ
เรื่องหีบใส่ศพของหลวงปู่ไปพร้อมด้วย สำหรับคณะนำส่งศพหลวงปู่มี คุณบัณฑิต
ศรีลัมพ์ ผู้ว่าการรถไฟ คุณหมอบัญญา และคุณญาติโยมอื่น ๆ ตามไปส่งถึงวัดถ้ำผาปู่
เวลา 7.30 น. ของวันที่ 18 พฤศจิกายน 2527 สรงน้ำศพท่านเวลา 13.00 น. ถึงเวลา
18.00 น. เสร็จแล้วบรรจุหีบ ตั้งศพบำเพ็ญกุศลที่วิหาร ญาณทัสสี วัดถ้ำผาปู่ตำบลนาอ้อ
อำเภอเมือง จังหวัดเลย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงโปรดรับเป็นเจ้าภาพบำเพ็ญพระราชกุศล
ตลอด 7 วัน และบำเพ็ญพระราชกุศล 50 วันและ 100 วัน ตามลำดับ

สำหรับอาหารของหลวงปู่รวมสองครั้งดังนี้

ครั้งแรก เป็นเวลา 9 เดือน

ครั้งที่สอง เป็นเวลา 9 เดือน

สิริรวมอายุจนถึงวันมรณภาพได้ 83 ปี รวมพรรษาธรรมยุตได้ 57 พรรษา
3 เดือน 23 วัน

สถานที่จำพรรษาของหลวงปู่คำดี ปภาโส

ปี พ.ศ. 2471

จำพรรษาที่ วัดบ้านยาง ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ปี พ.ศ. 2472

จำพรรษาที่ วัดป่าศาลวัน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ปี พ.ศ. 2473 - 2474 - 2475

จำพรรษาที่ วัดป่าหนองกุง บ้านหนองคู ตำบลบ้านหว้า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ปี พ.ศ. 2476 - 2477 - 2478 - 2479 - 2480

จำพรรษาที่ วัดป่าช้างdungขวาง ตำบลหัวทะเล บ้านโนนฝรั่ง จังหวัดนครราชสีมา

ปี พ.ศ. 2481

จำพรรษาที่ วัดป่าอภัยวัน บ้านทุ่ม ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ปี พ.ศ. 2482 - 2483 - 2484 - 2485 - 2486

จำพรรษาที่ ถ้ำกวาง บ้านหินร่อง ตำบลเมืองเก่า อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

ปี พ.ศ. 2487 - 2488 - 2489 - 2490 - 2491 - 2492 - 2493

จำพรรษาที่ วัดป่าชัยวัน ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ปี พ.ศ. 2494

จำพรรษาที่ วัดป่าอรัญญวาสี บ้านเหล่านาคี ตำบลบ้านหว้า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ปี พ.ศ. 2495

จำพรรษาที่ วัดป่าชัยวัน ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ปี พ.ศ. 2496 - 2497

จำพรรษาที่ วัดป่าศิรีวัน คำหวายยาง ภูพานคำ ตำบลบ้านกง อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

ปี พ.ศ. 2498 - 2499 - 2500 - 2501 - 2502 - 2503 - 2506 - 2507 - 2508

จำพรรษาที่ วัดถ้ำผาปู่ เขานิมิตร ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

ปี พ.ศ. 2509

จำพรรษาที่ วัดป่าหนองแซง ตำบลหมากหญ้า อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ปี พ.ศ. 2510 - 2511 - 2512 - 2513 - 2514 - 2515 - 2516 - 2517 - 2518 -
2519 - 2520 - 2521 - 2522 - 2523 - 2524 - 2525

จำพรรษาที่ วัดถ้ำผาปู่ เขานิมิตร ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

ปี พ.ศ. 2526 - 2527

จำพรรษาที่โรงพยาบาลแพทย์ปัญญา (เพื่อรักษาโรค) คลองตัน หัวหมาก
กรุงเทพฯ

ปี พ.ศ. 2499

วันที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2499 ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นที่พระครู
ญาณทัสสี พระครูชั้นโท ฝ่ายวิปัสสนาธุระ

ปี พ.ศ. 2521

วันที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2521 ได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระครูชั้นเอก ฝ่าย
วิปัสสนาธุระ

ธรรมเนียมเทศนา
ของ
หลวงปู่คำดี ปภาโส

การปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ

บรรดาศิษยานุศิษย์ และญาติโยมที่ไป
รวมประชุมฟังธรรมจากหลวงปู่ ขอโอกาส
ปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะเป็นอุบาสกอุบา-
สิกา

หลวงปู่กล่าวนำ

ให้ตั้งจิตอธิษฐาน ในใจของตนว่า ข้าพเจ้า
ขอถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ อริย-
เจ้า เป็นที่พึ่งที่ระลึก นับแต่วันนี้เป็นต้นไป
ตลอดจนสิ้นชีวิตของข้าพเจ้า

บรรดาศิษยานุศิษย์ กล่าวปฏิญาณตน
เอสาหัม ภนฺเต สุจิรปรินิพฺพตฺมปิ ตํ ภควนฺตํ
สรณํ คจฺฉามิ ฌมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ อุปาสกํ
(อุบาสิก)มํ สงฺโฆ ฐาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ
สรณํ คตํ

ทุติยมุปาหํ ภนฺเต สุจิรปรินิพฺพตฺมปิ ตํ
ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ ฌมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ
อุปาสกํ (อุบาสิก)มํ สงฺโฆ ฐาเรตุ อชฺชตคฺเค
ปาณฺุเปตํ สรณํ คตํ

ตติยมุปาหํ ภนฺเต สุจิรปรินิพฺพตฺมปิ ตํ
ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ ฌมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ
อุปาสกํ (อุบาสิก)มํ สงฺโฆ ฐาเรตุ อชฺชตคฺเค
ปาณฺุเปตํ สรณํ คตํ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย
ขอถึง พระผู้มีพระภาค อรหันตสัมมาสัมพุทธ-

เจ้า พระองค์นั้น พระธรรม และพระอริย-
สงฆ์สาวก ว่า เป็นสรณะที่พึ่ง ที่ระลึก ที่นับถือ
ของข้าพเจ้าทั้งหลายจะไม่ยึดถือสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง
ขอพระสงฆ์จงทรงจำไว้ว่า พวกข้าพเจ้าทั้ง-
หลายนี้ เป็นอุบาสก อุบาสิกา ในพระพุทธ-
ศาสนา ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นับแต่เวลา
นี้เป็นต้นไป ตราบเท่าสิ้นชีวิตแห่งพวกข้าพ-
เจ้าทั้งหลายนี้แล

พุทธสุสาห์ นิยุยาเทมิ สรฺรณชฺชีวิตญฺจิทํ
ข้าพเจ้าขอมอบกายถวายชีวิตนี้ แต่พระพุทธเจ้า
ธมฺมสุสาห์ นิยุยาเทมิ สรฺรณชฺชีวิตญฺจิทํ
ข้าพเจ้าขอมอบกายถวายชีวิตนี้ แต่พระธรรม-
เจ้า

สงฺฆสุสาห์ นิยุยาเทมิ สรฺรณชฺชีวิตญฺจิทํ
ข้าพเจ้าขอมอบกายถวายชีวิตนี้ แต่พระสงฆ์
อริยเจ้า

จากนั้น หลวงปู่ให้ศีลและให้โอวาท

การประกาศตนเป็นพุทธมามกะ เป็น
อุบาสก อุบาสิกา พุดง่าย ๆ คือ การบวชขั้นต่ำ
เป็นการบวชอย่างต่ำ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อ
เกิดเคราะห์เกิดภัยต่าง ๆ ก็ให้ทำอย่างนี้ จะ
หายเคราะห์ หายโศก หายโรค หายภัย

ถ้าเคยนับถือพระภูมิเจ้าที่ที่อยู่ ให้เลิกให้
ละเสียบ บรรดาภูต ผี ปีศาจ ต่าง ๆ ที่เคยนับถือ

อยู่ให้เลิกละเสีย ภูตผีปีศาจเป็นผีบาปจึงไม่ได้
ไปเกิด ผีไม่มีบุญจึงไม่ได้เกิด ผีเบียดเบียน
มนุษย์เรียกว่า มาสิง มาเทียม เพราะอยาก
เกิด

เราเป็นมนุษย์ประเสริฐแล้ว มีชั้นภูมิสูง
กว่าเขาแล้วใจจะไปยึดภูต ผี ปีศาจ เป็นที่
พึ่งอีกเล่า มันผัดกันไกลไปยึดถือของร้ายเป็น
ที่พึ่ง

ในโลกนี้ ไม่มีอะไรจะวิเศษไปกว่า พระ-
พุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์อรหันต์ เป็นที่พึ่ง

อันสูงสุดของมนุษย์ ในทางศาสนา เราถือ
พระไตรสรณคมน์เป็นที่พึ่ง ที่ระลึก

ในทางโลก ให้ถือ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา
ยาย ผู้มีคุณอื่น ๆ ตลอดถึงองค์พระมหากษัตริย์
เป็นที่พึ่ง เป็นบุคคลควรกราบไหว้บูชา และ
ตอบแทนบุญคุณ

ถ้าบุคคลไปถือศาสนาอื่นจริงจังเข้า ก็ขาด
จากไตรสรณคมน์ได้ หรือมัวไปยึดถือ ภูต
ผี ปีศาจ ไปกราบไหว้ผี มอบกายถวายชีวิตให้
กับผี ก็ถึงขาดพระไตรสรณคมน์ได้เหมือน
กัน

กุศลกรรมบถ 10 ประการ

จัดเป็นกายกรรม 3 อย่าง

1. ปาณาติปาตา เวรมณี ละการฆ่าสัตว์
เว้นการฆ่าสัตว์
2. อทินนาทานา เวรมณี ละการถือเอาสิ่ง
ของที่เจ้าของเขามีได้ให้ เว้นขาดจากการถือเอา
สิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้
3. กามสุมิฉุฉาจารา เวรมณี ละการประพฤติ
ผิดในกามทั้งหลาย เว้นขาดจากการประพฤติ
ผิดในกามทั้งหลาย

จัดเป็นวจีกรรม 4 อย่าง

4. มุสาวาทา เวรมณี ละการพูดเท็จ เว้น
จากการพูดเท็จคำไม่จริง
5. ปิสุณายวาจา เวรมณี ละจากการพูด
ส่อเสียด เว้นขาดจากการพูดส่อเสียด

6. ผรุสยวาจา เวรมณี ละจากการพูด
คำหยาบ เว้นขาดจากการพูดคำหยาบ กล่าว
แต่วาจาไม่มีโทษ ไพเราะหูคนอื่นชวนให้รัก
และจับใจ เป็นวาจาของชาวเมืองหรือผู้ดี คน
ส่วนมากรักใคร่และชอบใจ

7. สมฺมปฺปลาปา เวรมณี ละจากการพูด
เพื่อเจ้อ เว้นขาดจากการพูดเพื่อเจ้อ

จัดเป็นมโนกรรม 3 อย่าง

8. อนภิชฺชา เวรมณี เป็นผู้ไม่โลภมาก
ไม่เพ่งเล็งอยากได้ทรัพย์สิ่งของผู้อื่นมาเป็น
ของตน

9. อพฺยาปาท เป็นผู้มิจิตไม่พยาบาท มี
ความดำริใจไม่ชั่วช้าว่าคนเหล่านี้จึงเป็นผู้ไม่มี
เวร ไม่มีความเบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ มีแต่
ความสุขรักษาตนเถิด ดังนี้

10. สมุมาทิฏฐิ เห็นชอบตามคลองธรรม คือ ความเห็นไม่วิปริตว่าผลแห่งทาน ที่ให้แล้ว มีอยู่ในโลกนี้ และโลกหน้ามีอยู่ คุณบิดามารดา มีอยู่ สัตว์ทั้งหลายโอปปาติกะมีอยู่ สมณะและ พราหมณ์มีอยู่ ผู้ดำเนินปฏิบัติชอบ ผู้ทำโลกนี้ และโลกหน้าให้แจ้งชัดด้วยปัญญาอันยิ่ง แล้ว สอนให้ผู้อื่นรู้ตาม เห็นตามมีอยู่ในโลกดังนี้ ท่านผู้รู้ทั้งหลายเรียกว่า “สมุมาทิฏฐิ”

อกุศลกรรมบถ 10 ประการ

1. ปาณาติบาต ทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง (คือฆ่าสัตว์)
2. อทินนาทาน ถูเอาสิ่งของเขาที่เจ้าของ มิได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย
3. กามเมสุมิจจาจาร ประพฤติผิดในกาม (กายกรรม 3 อย่างนี้พึงเข้าเหมือนอย่างศีล 5 นั้นเอง)
4. มุสาวาท พูดเท็จคำไม่จริง ข้อนี้ก็ เหมือนกับศีล 5 จัดเป็นวจีกรรม คือ ทำบาป ด้วยวาจา 4 อย่าง
5. ปิสุณาวาจา พูดส่อเสียด คือ ได้ฟังคำ ของคนข้างนี้ แล้วนำไปบอกคนข้างโน้น เพื่อ ทำลายพวกข้างนี้บ้าง หรือได้ฟังของคนข้าง โน้นนำมาบอกข้างนี้ เพื่อทำลายพวกโน้นบ้าง ยุพวกที่พร้อมเพรียงกันให้แตกกันบ้าง ส่งเสริม พวกที่แตกกันบ้าง ชอบใจในคนที่แตกกันบ้าง ชอบใจในคนที่แตกกันเป็นพวก ยินดีในความ แตกกันเป็นพวก และกล่าววาจาที่ทำให้แตก กับพวก

6. ผรุสวาจา พูดคำหยาบที่เป็นโทษ อัน เผ็ดร้อนแก่บุคคลอื่นอันใกล้ต่อความโกรธ ไม่ เป็นไปเพื่อความสงบจิต

7. สัมผัปปลาปะ พูดเพ้อเจ้อ คือพูดใน เวลาไม่ควรพูด พูดในเรื่องที่เป็นไม่จริง พูด ไม่เป็นประโยชน์ พูดไม่เป็นธรรม เป็นวินัย กล่าววาจาที่ไม่มีที่ตั้ง ไม่มีหลักฐานอ้างอิง ไม่มี ที่สุด และไม่ประกอบด้วยประโยชน์โดยกาล ไม่ควร

8. อภิชฌา โลภอยากได้ของเขา คือ บุคคล บางคนในโลกนี้ เป็นผู้มีความโลภมาก คือ เพ่งเล็งทรัพย์ อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจ ของผู้อื่นว่าของผู้อื่นพึงมาเป็นของตนเถิด

9. พยาบาท ปองร้ายเขา คือดำริในใจอัน ชั่วช้าว่า ขอบุคคลเหล่านี้จงถูกฆ่าบ้าง จงถูก ทำลายบ้าง จงขาดสูญบ้าง อย่าได้มีแล้วบ้าง ดังนี้

10. มิจฉาทิฏฐิ เห็นผิดจากทำนองคลอง ธรรม คือ มีความวิปริตว่า ผลแห่งทานไม่มี ผลแห่งการบูชาไม่มี ผลแห่งการเช่นสรวง ไม่มี ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีให้แล้วไม่มี ผล แห่งการทำชั่วไม่มี โลกหน้าไม่มี สัตว์ทั้งที่เป็น โอปปาติกะไม่มี สมณะพราหมณ์ทั้งหลายผู้ดำเนิน ชอบ ปฏิบัติชอบ ผู้ทำโลกนี้โลกหน้า ให้แจ้งชัด ด้วยปัญญาอันยิ่ง แล้วสั่งสอนผู้อื่นให้รู้ ว่าไม่มี ในโลกดังนี้ ท่านผู้รู้ทั้งหลาย เรียกมิจฉาทิฏฐิ

วชิกรรม 4 อย่าง

1. มุสาวาท พุดเท็จ
2. ปิสุณาวาจา พุดส่อเสียด
3. ผรุสวาจา พุดคำหยาบ
4. สัมผัสปลลาปะ พุดเพื่อจ้อ

แต่จะนำมาอธิบาย เฉพาะปิสุณาวาจา ผรุสวาจา สัมผัสปลลาปะ แต่มุสาวาท จะไม่นำมาอธิบายในที่นี้ เพราะตามหลักก็อธิบายเนื้อความ ก็แจ่มแจ้งอยู่ จึงไม่จำเป็นจะนำมาอธิบายในที่นี้

ปิสุณาวาจา พุดส่อเสียด การพุดส่อเสียด แม้เจตนาเป็นมูลเหตุให้พุดวาจาที่ออกมา และเจตนาที่ประสงค์เอาในที่นี้ หมายถึงเจตนาของผู้ที่มีใจสกปรกมุ่งเพื่อให้เขาแตกกัน หรือทำตัวเพื่อให้เขารักตน จัดเป็นปิสุณาวาจา และปิสุณาวาจาที่นั้น ทำให้ผู้ที่มีคุณธรรมน้อย ให้แตกกัน ก็มีโทษน้อย ทำผู้ที่ทรงคุณธรรมมากให้แตกกัน ก็มีโทษมาก บาปมาก และองค์แห่งปิสุณาวาจา 4 อย่างคือ

1. มีผู้ที่ตนจะฟังทำให้แตกกัน หรือมุ่งให้เขาแตกกัน
2. มุ่งให้เขารักตน
3. ความพยายาม เกิดจากความคิดนั้น
4. มีคนเข้าใจความมุ่งหมายนั้น

คำพุดส่อเสียดหรือยุยง ร้ายแรงมาก เพราะเหตุใด เพราะเหตุว่าสามารถทำลายความสามัคคี ลองคิดดูเถิด คนเรารักกันดี ๆ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันดี ๆ อยู่ด้วยกันดี ๆ มีคนอื่นมายุยงให้เขาแตกกัน เกลียดซึ่งกันเลิกช่วยเหลือ

เกื้อกูลซึ่งกันและกัน มันร้ายขนาดไหน แล้วพิจารณาดูเถิด เป็นความชั่วร้าย เสียหายถึงขนาดไหน ในทางพระศาสนา ผู้ทำลายสงฆ์ให้แตกกัน พระพุทธเจ้าทรงประวิโทษอย่างหนัก และทุกดิอันที่เป็นไปของเขา เมื่อตายไปคือนรก เป็นที่อยู่ของเขา ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันนี้ เป็นสิ่งจำเป็นต้องปรารถนาในหมู่ภิกษุสงฆ์ชนทุกประเภท ถ้าใครก็ตาม ที่ยังสามารถบังอาจพุดทำลายความสามัคคี ยุยงให้แตกร้างจากกันดังกล่าวนั้น จงถือว่าเป็นคนเลวร้ายที่สุด ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่ฉลาดรู้จริง จึงควรระมัดระวังคำพุดเป็นอย่างยิ่ง แม้เห็นว่าคำพุดเป็นความจริง แต่เมื่อพุดออกไปแล้วคนเขาต้องแตกกัน ฮือเหมือนแม่ผึ้งถูกรมควันไฟ หรือควันยาฉุนฉะนั้น

ผรุสวาจา พุดคำหยาบ คำที่ว่าพุดหยาบตามหลักอรรถกถา อธิบายตามหลักของท่านบ้างตามมติอัตโนมติของข้าพเจ้าบ้าง และตามหลักของท่านว่า วาจาใด อันบุคคลทำตนเองบ้าง ทำผู้อื่นบ้างให้กล้าแข็ง ด้วยวาจาใด กล้าแข็งด้วยลำพังตนเอง ก็เป็นวาจาที่ทำให้ผู้อื่นได้ยินได้ฟัง ไม่สบายหู ไม่สบายใจ วาจาที่นั้นชื่อ ผรุสวาจา จัดเป็นวาจาหยาบคาย ทำให้ผู้ได้ยินได้ฟังแล้วรักไม่ลง วาจาหยาบคายนี้ มิใช่ว่าแต่มนุษย์คนเรา แม้สัตว์เดรัจฉานก็ไม่ชอบรวมความว่าผรุสวาจา พุดคำหยาบคายเกิดจากโทสะ หรือความโกรธ และสรุปความตอนนี้ว่า คำหยาบ คือคำที่พุดออกมาจากจิตใจหยาบ หรือบางคนที่ย่อนน้อมถ่อมตนเป็นปกติ

นิสัยดีอยู่แล้วนั้น แต่ถ้าได้ฟังคำหยาบหรือคำ
ด่าเป็นประจำบ่อย ๆ เขาก็เกิดกล้าแข็งกลายเป็นคนพูดหยาบขึ้นทีละน้อย จนขั้นสุดท้าย
แล้วนานเข้า ก็กลายเป็นคนพูดคำหยาบคาย
พอ ๆ กันกับคนที่ดูด่า ให้สังเกตดู ลูกสะใภ้ที่
ถูกเขาดูด่าทุกวันเถอะ ด่ามา ก็ด่าตอบไป ตอบ
มา ก็ตอบไป เพราะโทสะความโกรธทำให้ใจ
แข็งกล้า ปากเลยแข็งกล้าไปตามด้วยนี่แปลว่า
ทำให้คนอื่นกล้าแข็ง หรือพูดคำหยาบคายไป
ตามด้วยพระพุทธรเจ้าทรงเตือนไว้ว่า ท่านอย่า
พูดคำหยาบคายกับใคร ๆ ทั้งนั้น เพราะเมื่อ
ถูกเขาว่า เขาก็ตอบท่านบ้างเหมือนกัน คำ
หยาบนั้น ต้องมาจากเจตนาที่หยาบ ถ้าเจตนา
ไม่หยาบแม้จะพูดหยาบ ท่านไม่จัดเป็นคำหยาบ
เพื่อให้เข้าใจแจ่มแจ้ง คือท่านยกเรื่องมาแสดง
ว่า ยังมีเด็กชายคนหนึ่ง ดื้อดึงไม่เชื่อถ้อยคำ
ของพ่อแม่ที่ห้ามไม่ให้ไปเที่ยวป่า แม่หมดหน
ทางที่จะห้ามได้ แม่จึงด่าขึ้นว่า “ไป, ให้แม่
ควายดู ๆ จงได้มีเถอะ” เมื่อเด็กคนนั้น ไปถึง
ป่าแล้วก็เจอเข้ากับแม่ควายจริง ๆ อยู่ในป่า
แห่งนั้น เด็กนั้นจึงทำสักกิริยาขึ้นว่า “แม่ของ
เรา กล่าวคำใดแต่เพียงปาก คำนั้นจงอย่าเกิด
อย่ามีขึ้นเถิด แม่เราคิดสิ่งใดด้วยใจ สิ่งนั้น จัง
เกิด จึงมีขึ้นเถิด” แม่ควายนั่นก็หยุดอยู่กับที่
เหมือนกับจับผูกไว้ฉะนั้น

นิทานนี้หมายความว่า แม่ของเด็กนั้น จะ
ดูด่าสาปแช่งอย่างนั้นก็แต่เพียงปาก ใจหาได้
คิดอย่างนั้นไม่ ฟังแต่คำพูดก็รู้สึกว่ายาบ
แต่ที่จริงหาได้หยาบไม่ เพราะใจไม่หยาบ เรื่อง

เด็กเจอควายดูนี้ ใช้ได้เพียงเป็นตัวอย่างเท่านั้น
ในชีวิตประจำจริง ๆ อย่าได้ไปเสียด ดีไม่ดี
จะถูกแม่ควายขวิดตายเปล่า ท่านว่าประโยค
ความพยายาม หรือการกระทำเกิดจากความ
พยายาม แม้จะตัดความรักเช่นนี้ ก็ไม่จัดเป็น
คำหยาบ เพราะจิตอ่อน จริงอยู่บางครั้ง พ่อแม่
กล่าวกับลูก ๆ ว่า ขอให้ใจรัดพวกเจ้าเป็น
ท่อนน้อย ท่อนใหญ่ ความจริง ท่านหาได้
ประสงค์อย่างนั้นไม่ พ่อแม่ถึงแม้รั้นยุ้งก็ไม่ให้
กัด และรบกวนบุตรธิดาเลย บางครั้งอุปัชฌายา
จารย์ดูด่าศิษย์ว่า พวกนี้ไม่มีหิริโอตตปปะ จง
กำจิตมั่นไปเสีย ถึงแม้อุปัชฌาย์และอาจารย์
จะกล่าวดูด่าอย่างนี้ แต่ท่านก็อยากจะให้สาธุ
ศิษย์ เกิดมีคุณงามความดี ในทางอาคมและ
การศึกษาเล่าเรียนและอธิคมการบรรลุมรรค
ผล แก่พวกสาธุศิษย์เหล่านั้น พระสุวาจา จึง
ไม่มีแก่อุปัชฌาย์อาจารย์ เพราะเจตนามุ่งหวัง
ดีแก่สาธุศิษย์ และจิตอ่อนฉะนั้น เช่น ผู้ที่
ประสงค์จะฆ่า มุ่งเพื่อจะฆ่าอยู่แล้ว แม้พูดว่า
ขอให้ท่านนอนหลับสบายเถิดดังนี้ก็ยังเป็นคำ
หยาบอยู่นั่นเอง

องค์แห่งคำหยาบมี 3 คือ

1. มีคนที่ตนจะฟังด่า
2. มีความโกรธอยู่ในใจ
3. ด่าออกไป

สัมผัปปลาปะ พูดเพื่อเจ้อ

คำที่ว่าพูดเพื่อเจ้อนั้น ท่านหมายเอาบุคคล
ใช้วาจาใดพูดออกไป ทำให้เสียประโยชน์วาจา
นั้นเรียกว่า สัมผัปปลาปะวาจา ถึงเจตนาที่เป็น

อกุศลที่ทำให้เกิดประโยชน์ทางกายวาจา ของ
ที่ทำให้คนเข้าใจ แต่สิ่งที่หาประโยชน์อะไร
ไม่ได้ ก็เรียกว่าสัมผัปปลาปะ คนไทยเราแปล
คำว่า สัมผัปปลาปะไว้หลายอย่าง เช่น พุด
เพื่อเจ้อ พุดสำราญ พุดไร่ประโยชน์ ดังนี้เป็นต้น
อรรถกถาท่านแปลไว้ว่า ได้แก่พุดทำให้เสีย
ประโยชน์ ทั้งวาจาที่พุดออกมา ทั้งเจตนาที่
จงใจ พุดออกมาให้ไร่ประโยชน์เสีย จัดเรียกว่า
สัมผัปปลาปะทั้งนั้น ส่วนโทษนั้นท่านว่า ถ้าพุด
จนเป็นนิสัยก็มีโทษมาก แต่พุดบางครั้งบาง
คราวก็มีโทษน้อย

สำราญแปลว่าให้เบาละ และท่านให้เปรียบ
หลายอย่าง เพื่อเจ้อแปลว่าเหลวไหล พุดคล้าย
ละเมอ เอาเรื่องเอาราวอะไรก็ได้ ไม่รู้จักจบ
เช่นนี้เรียกว่าพุดเพื่อเจ้อเหลวไหล การพุดที่
หาสาระประโยชน์อะไรไม่ได้ ประเภทน้ำท่วม
ทุ่งผักบุงโหร่งเหรง ผอຍเต็มไปหมดไม่มีขึ้นดี
และการพุดเรื่องชวนให้สนุกเฮฮา ทั้งผู้พุด
ทั้งผู้ฟัง มีแต่ไร่ประโยชน์ทั้งนั้น ทำให้เสียเวลา
เวลาในการทำมาหากิน และการเล่าเรียน การ
ประพฤติปฏิบัติธรรม เหล่านี้ล้วนแต่เป็นการ
พุดสำราญ พุดเพื่อเจ้อทั้งนั้น ดังนี้

เรื่องกุศลกรรมบถ 10 ประการนั้น ขอให้
ท่านผู้อ่าน และผู้ฟังทั้งหลาย จงจดจำให้ได้
และพิจารณาความหมายให้ตลอดแจ่มแจ้งชัดใจ
ถ้าเราฟังและอ่านไม่เข้าใจในความหมายแล้ว
เลยไม่เกิดประโยชน์ การประพฤติและปฏิบัติ
ก็เพื่อละความชั่วประพฤติความดีทั้งหลาย
ความชั่วได้แก่บาปอกุศลกรรมบถ 10 ประการ

นั่นเอง ความดีได้แก่บุญกุศล หรือการปฏิบัติ
กุศลกรรมบถ 10 ประการนั้นแหละ

ศีลกุศลกรรมบถ 10 ประการ มีสมุฏฐาน
3 ประการ คือเกิดทางกายกับทางจิตหนึ่ง วาจา
กับจิตหนึ่ง ลำพังจิตหนึ่ง ทำด้วยความจงใจ
ประกอบด้วยศีลสิกขาบทใดบทหนึ่ง ศีลจะ
ทำลายสิกขาบทไหนก็ตาม ต้องประกอบจิต
เข้าด้วย เพราะจิตเป็นตัวศีล หรือว่าเจตนาเป็น
ตัวศีล นอกนั้นเป็นตัวศีลบ้าง เป็นประโยชน์ของ
ศีลบ้าง เจตนาที่ว่าเป็นตัวศีลนั้น หรือว่าจิตเป็น
ตัวศีลนั้น ก็เพราะจิตเป็นผู้งดเว้นในองค์ศีล
จะเป็นศีล 5 ศีล 10 หรือศีล 227 สิกขาบทก็ตาม
ต้องมีจิตงดเว้นจากการกระทำบาป 5 อย่าง
8 อย่าง 10 อย่าง หรือ 227 อย่างเสียก่อน จึง
จะเป็นศีล เป็นธรรมได้ ถ้าพุดถึงความจริงของ
ศีลแล้ว ได้แก่จิตดวงเดียวเท่านั้น ที่กล่าวตาม
หลักว่าศีล 5 ศีล 8 หรือ 227 นั้นเป็นอาการ
ทำบาปเฉย ๆ การที่ท่านชี้ถึงจิตดวงเดียวนั้น
เป็นตัวศีล เราจะไปฆ่าสัตว์ก็เพราะจิตเรานึก
คิดก่อน จนกระทั่งขโมย ประพฤติผิดในกาม
กล่าววมุสาวาท ดื่มสุราเมรัย เหล่านี้สำเร็จอยู่
ที่จิต ถ้าเรารักษาจิตของเราดวงเดียวเท่านั้น แล้ว
ไปหมดในศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 หรือ 227 นี้แหละ
ท่านผู้รู้ทั้งหลาย จึงหมายเอาจิตดวงเดียวเป็น
ตัวศีล เพราะจิตเป็นใหญ่ ของทุกอย่างสำเร็จ
แล้วด้วยใจ หรือจิต ในพุทธภาษิตท่านกล่าว
ไว้ว่า “เจตนาหิ ภิกขเว สีลํ วทามิ” เจตนาการ
งดเว้นจากการทำบาปทั้งหลายเป็นตัวศีล ส่วน
องค์ศีลนั้น เป็นเพียงสิกขาข้อห้าม กิริยาที่ทำ

ผิดในข้อห้าม หรือสิกขาบทนั้น ๆ เรียกว่า
ประโยคของศีล คือความปกติของ กาย วาจา
โดยสุจริตนี้ เป็นศีล 5 ศีล 8 อุโบสถ ปกติกาย
วาจา จิตนี้ เป็นศีลกรรมบท 10

อานิสงส์รักษาศีลกรรมบท 10

พระพุทธเจ้าตรัสแก่พราหมณ์ว่า ดูกร
พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลาย
บางพวกในโลกนี้ ที่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์
เบื้องหน้า แต่ตายเพราะกายแตก ก็เพราะเหตุ
ประพฤติปฏิบัติชอบสำรวมรักษาศีลกรรมบท
10 ประการ เว้นจากอกุศล 10 ประการ บริ-
สุทธิ์ด้วยดีแล้ว ดูกรพราหมณ์และคฤหบดี
ทั้งหลาย ถ้าบุคคลชายหญิง เหล่านั้น พึง
ปรารถนา หวังว่า โอหนอเบื้องหน้าแต่ตาย
เพราะกายแตก เราพึงเข้าถึงพวกกษัตริย์
มหาศาล พราหมณ์มหาศาล คฤหบดีมหาศาล
เถิด ข้อนี้เป็นฐานะที่จะมีได้เป็นได้ หรือว่าจะ
ปรารถนาหวังว่า เบื้องหน้าแต่ตายแล้วเพราะ
กายแตก

เราพึงเข้าถึงพวกเป็นเทวดาชั้นดาวดึงส์
เป็นเทวดาชั้นยามา

ความเป็นเทวดาชั้นดุสิต ความเป็นเทวดา
ชั้นนิมมานะระดี

ความเป็นเทวดาชั้นปะระนิมิตะวะสะวัตดี
หรือปรารถนาเบื้องหน้า แต่ตายเพราะกาย
แตก เราพึงเข้าถึงพวกเป็นเทวดาที่เนื่องในหมู่
พรหมเถิด

เราพึงเข้าถึงความเป็นเทวดาชั้นปะริต-
ตภา ความเป็นพวกเทวดาชั้นอัปปะมาณาภา

ความเป็นพวกเทวดาชั้นอัปปะมาณะสุกะ
ความเป็นพวกเทวดาชั้นสุกะกิณหะกะ

ความเป็นพวกเทวดาชั้นเวหัพพะละ ความ
เป็นพวกเทวดาชั้นอะวิหา

ความเป็นพวกเทวดาชั้นอะตัพปา ความ
เป็นพวกเทวดาชั้นสุทิสสา

ความเป็นพวกเทวดาชั้นสุทิสสี ความเป็น
พวกเทวดาชั้นอะกะนิม္มฐา

ความเป็นพวกเทวดาชั้นผู้เข้าถึงอากา-
सानัญญาเยตะนะภพ ความเป็นพวกเทวดาผู้
เข้าถึงวิญญาณัญญาเยตะนะภพ

ความเป็นพวกเทวดา ผู้เข้าถึงชั้นอาภิญ-
จัญญาเยตะนะภพ

ความเป็นเทวดาผู้เข้าถึงเนวะสัญญานา-
สัจญญาเยตะนะภพ

- ดูกรพราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย ถ้า
บุคคลชายหญิง ประพฤติปฏิบัติดี และสำรวม
รักษาศีล 5 กุศลกรรมบท 10 ประการ ละ
อกุศลกรรมบท 10 ประการ บริสุทธิ์ด้วยดีแล้ว
พึงปรารถนาหวังว่า เราพึงทำเจโตวิมุตติ และ
ปัญญาวิมุตติ อันไม่มีอาสวะ ให้แจ้งชัดด้วย
ปัญญาอันยิ่งเองแล้ว เข้าถึงอยู่ในชาตินี้เถิด
ข้อนี้เป็นฐานะที่จะมีได้เป็นได้ คือบุคคลนั้น พึง
ทำเจโตวิมุตติ และปัญญาวิมุตติ อันไม่มีอาสวะ
เพราะสิ้นอาสวะ ให้แจ้งชัดด้วยปัญญาอันยิ่ง
เข้าถึงอยู่ในชาตินี้นั้น เป็นเพราะเหตุอะไร เป็น
เพราะบุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติดี สำรวมรักษา
ศีลกุศลกรรมบท 10 ประการนั้นแหละ เมื่อ
พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสอย่างนี้แล้ว พวก-
พราหมณ์และคฤหบดีชาวบ้านสาละได้กราบ

ทูลพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ข้าแต่พระโคตมผู้
เจริญ ภาสิตของพระองค์แจ่มแจ้งนัก พระองค์
ทรงประกาศธรรมโดยเอนกปริยาย เปรียบ
เหมือนบุคคลหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด
บอกทางแก่ผู้หลง หรือตามประทีปในที่มืด ด้วย
ตั้งใจว่า คนมีจักขุจะเห็น รูปดังนี้ พวกข้าพระ-

องค์นี้ขอถึงพระโคตมผู้เจริญ พระธรรม และ
พระภิกษุสงฆ์ ว่าเป็นสรณะ ขอพระโคตมผู้
เจริญ จงทรงจำข้าพระองค์ว่าเป็นอุบาสก (อุบา-
สิกา) ผู้ถึงพระรัตนตรัย เป็นสรณะตลอดชีวิต
จำเดิมแต่วันนี้ไป ฉะนี้แล เอวังก็มีด้วยประ-
การฉะนี้

ธรรมเทศนาหลวงปู่คำดี ปภาโส

เรื่อง ข้อวัตรปฏิบัติ

เมื่อ 28 เมษายน 2521

การพูดธรรมในวันนี้ประสงค์ที่จะพูดเกี่ยวกับเรื่องของ ข้อวัตรปฏิบัติ ที่พ่อแม่ครูบาอาจารย์ในสมัยก่อน พาประพฤติกฎปฏิบัติมา ในสมัยก่อนนั้นการปฏิบัติได้ยึดถือนโยบายความสงบเป็นหลักใหญ่ จะเริ่มเล่าให้ฟังตั้งแต่เวลาเย็นเป็นต้นไป.....เมื่อหมดแสงตะวันแล้ว โดยมากก็จะขึ้นไปสวดมนต์ทำวัตรเย็นที่กุฏิของเจ้าของโดยต่างคนต่างทำ การทำวัตรเย็นนี้ ในวันอุโบสถถึงจะไปทำรวมกันครั้งหนึ่ง ที่ท่านวางระเบียบไว้เช่นนี้ ก็เพื่อที่จะต้องการให้ทำความเพียรกันได้มาก ๆ ไม่ต้องกังวลเรื่องการไปทำวัตรรวม และอีกอย่างหนึ่งเพื่อไม่ให้เป็นการคลุกคลีกันสำหรับการทำวัตรนั้นเมื่อสวดเสร็จแล้วก็จะสวดบทพิจารณาปัจจัยสี่ต่อไป สำหรับการสวดบทนี้ถ้าเราสวดเป็นบาลีก็จะไม่รู้ความหมาย ฉะนั้นเท่าที่ปฏิบัติมาก็จะสวดคำแปลไปด้วย มีดังต่อไปนี้

“จิวรใดที่เราบริโภคนุ่งห่มแล้วในวันนี้ เรา นุ่งห่มทรงจิวร ก็เพื่อเพียงบรรเทาความร้อน ความเย็น สัมผัสเหลือบ ยุง ลมแดด และสัตว์ เลื้อยคลานทั้งหลาย และปกปิดร่างกาย ที่ให้ความ สะอาดกำเริบเท่านั้น”

“บิณฑบาตใดที่เราฉันในวันนี้ ก็ไม่ได้ฉัน เพื่อความมัวเมา ไม่ได้ฉันเพื่อจะตกแต่งร่างกาย ให้อ้วนพี ให้สวยให้งาม เราฉันอาหารนี้ ก็เพียง เพื่อบรรเทาความลำบากแห่งกายอันนี้ เพื่ออนุเคราะห์พรหมจรรย์ และเพื่อให้บรรเทาเวทนา เก่า แต่จะไม่ฉันให้เวทนาใหม่เกิดขึ้น”

“เสนาสนะเหล่าใด ที่เราได้บริโภคในวันนี้ ก็เพียงเพื่อบรรเทาความร้อนและความเย็น สัมผัสเหลือบและยุง ลมแดด และสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย และเพื่อที่จะได้หลีกเลี่ยงความ เพียรให้สะดวกเท่านั้น”

“คิลานเภสัชทั้งหลายที่เราบริโภคฉันแล้ว เพียงเพื่อบรรเทาเวทนา ที่เกิดอาพาธต่าง ๆ อาพาธที่เกิดแล้วจะได้สงบ ระวังหายไป เมื่อ อาพาธนั้นได้หายไปแล้ว ความสะดวกสบายก็จะ มีแก่เราบ้าง”

วันใดถ้าเราไม่ได้พิจารณา ปล่อยให้ข้าม วันข้ามคืนไป เราก็คจะเป็นโทษเหมือนกัน เหมือน กับว่าเราเยี่ยมเขมานุ่งมาห่ม มาฉัน มานั่งมานอน ตามที่โยมเขามีศรัทธา แต่เราไม่ได้ใช้เขา ตาม โบราณท่านกล่าวว่า เมื่อตายไปแล้ว จะต้อง

ไปเกิดเป็นวัวเป็นควายเพื่อที่จะให้เจ้าของเขา
ได้ใช้ สิ่งเหล่านี้ถ้าไม่สำคัญแล้วพระพุทธเจ้า
ท่านจะไม่บัญญัติขึ้นมาหรอก เมื่อเสร็จจากการทำ
วัตรเรียบร้อยแล้ว ก็จะลงมาเดินจงกรมที่ทาง
เดินจงกรมต่อ ในสมัยก่อนนั้น จะต้องใช้โคมเทียน
เพราะยังไม่มีตะเกียงหรือไฟฟ้าอย่างในปัจจุบัน
นี้ สำหรับโคมเทียนนั้น จะใช้ผ้าบาง ๆ พันไว้
รอบ ๆ เพื่อที่จะกันลมไม่ให้เทียนดับ เมื่อเรา
มองไปตามทางเดินจงกรมของผู้อื่น ก็จะเห็นแต่
แสงเทียนทั้งนั้น ต่างคนต่างเดินอยู่อย่างนั้นจน
กระทั่งสีท่อมกว่า ๆ หรือห้าท่อมแล้ว สังเกตดู
แสงโคมก็จะน้อยลง บางที่ถึงหกท่อมไปแล้วจึง
จะหมดจากแสงเทียน เมื่อขณะที่ยังไม่ถึงเวลา
ที่จะเลิกเดิน แต่ว่าเราอยากจะทำแล้ว พอมอง
ไปเห็นแสงเทียนของเพื่อน ก็ไม่สามารถที่จะ
เลิกได้ เพราะเกิดความละอาย จึงต้องเดินต่อไป
คล้าย ๆ กับว่าทำแข่งกัน

หลังจากที่เราเลิกจากเดินจงกรมแล้ว ก็ขึ้น
มานั่งสมาธิต่อไปอีก จนกระทั่งถึงเวลาพักผ่อน
ก็เข้าจำวัตร เวลาประมาณตีสามก็ตื่น หลังจาก
ตื่นแล้วก็ทำธุระส่วนตัว เมื่อเสร็จแล้วก็ทำวัตรเช้า
หลังจากนั้นก็ลงมาเดินจงกรมและนั่งสมาธิต่อไป
จนกระทั่งได้เวลาที่จะออกไปบิณฑบาต

สำหรับพระหนุ่มและสามเณร จะต้องไป
เอาบาตรของครูบาอาจารย์ไปเตรียมไว้ที่ศาลา
โรงฉัน ในเวลานั้นจะมีอาจารย์องค์หนึ่งที่ได้รับ
หน้าที่ จะขึ้นไปนั่งเป็นประธานอยู่บนศาลาด้วย
เมื่อพระหรือเณรขึ้นไปบนศาลาแล้ว ก็จะจัดแจง
ปูเสื่อ อาสนะ กระโถน จนเรียบร้อย เมื่อเสร็จ
แล้วต่างคนก็จะไปนั่งประจำที่ของตนเอง จะมา
นั่งคุยกันไม่ได้ จะมองโน่นมองนี่ก็ไม่ได้ ถ้าบุคคล
ใดไม่นั่งกำหนดจิต อาจารย์ท่านก็จะเตือนว่า

“*ทำไมไม่กำหนดจิตล่ะ*” ท่านจะเตือนอยู่เสมอ
จนไม่มีใครที่จะหลงสติ ต้องกำหนดอยู่ตลอดเวลา
ในช่วงเวลานี้ พระเถระผู้ใหญ่ท่านก็ยังเดิน
จงกรมกันอยู่ จนกระทั่งได้เวลาที่ท่านจะออก
บิณฑบาต ท่านจึงจะขึ้นมาศาลา บรรดาพระ
เณรก็จะช่วยกันคลุมผ้าจีวรให้กับอาจารย์ เมื่อ
เสร็จแล้ว ท่านก็จะเริ่มเดินออก ตามปกติแล้ว
บรรดาพระหนุ่มและเณรก็จะรับบาตรของ
ครูบาอาจารย์ เดินนำออกไปก่อน เมื่อเดินไปถึง
ทางที่จะเข้าหมู่บ้านก็จะรอครูบาอาจารย์อยู่
ที่นั่น ก็จะยืนกำหนดของใครของตนอยู่ ไม่มี
การคุยกันเป็นอันขาด เมื่อครูบาอาจารย์ท่าน
เดินมาถึง ก็จะนำบาตรมาถวายให้ท่าน ท่านก็
จะพาเดินไปรับบาตร การเดินนั้นก็จะเดินตาม
อาวุโส จนกระทั่งเมื่อออกจากบ้านแล้ว พระหนุ่ม
และสามเณรก็จะเข้าไปรับบาตรจากครูบา-
อาจารย์ รีบเดินกลับไปก่อน สำหรับการเดิน
ทั้งขาไปและขากลับนั้น ก็ให้กำหนดเหมือนกับ
เวลาที่เราเดินจงกรมอยู่ที่ทางเดินจงกรม เรียก
ว่าภาวนาไป คือให้สำรวมจิตใจ เมื่อพระหนุ่ม
และบรรดาสามเณรกลับมาถึงศาลาแล้ว ก็
จะต้องเตรียมน้ำล้างเท้าไว้สำหรับครูบาอาจารย์
เมื่อท่านมาถึงก็จัดแจงล้างเท้าและเช็ดเท้าให้
ท่าน จากนั้นก็เข้าไปรับผ้าสังฆาฏิของท่านมา
พับให้เป็นระเบียบ เสร็จแล้วก็ไปจัดอาหาร
สำหรับฉัน เมื่อขณะที่จัดอาหารอยู่นั้นก็ต้อง
พิจารณาตลอดเวลา หลังจากนั้นก็รอให้ครูบา-
อาจารย์เริ่มลงมือฉันก่อน เราจึงจะฉันได้ ขณะที่
ฉันอยู่นั้นก็ต้องพิจารณาอยู่ทุกคำข้าว อย่า
เปลืองสติ อย่าฉันด้วยความมัวเมา เมื่อฉันเสร็จ
แล้วก็นำบาตรไปล้างและนำมาเช็ดให้เรียบร้อย
อันนี้ก็รวมถึงบาตรของครูบาอาจารย์ด้วย เมื่อ

เราได้เซ็ดบาตรเรียบร้อยแล้ว ก็ให้ดูเก็บเสื่อ และสิ่งของต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบ พร้อมทั้งปิด กวาดบริเวณศาลาหอนั้นให้เรียบร้อย เมื่อดูแล ทำความสะอาดเรียบร้อยแล้ว ก็ให้รีบหนีออกจากกัน ไม่ให้คุยกัน ให้รีบกลับไปกุฏิเก็บบาตร และตากผ้าจีวร รวมทั้งผ้าเซ็ดบาตรด้วย ตลอด จนทำกิจธุระส่วนตัวให้เรียบร้อย หลังจากนั้น ก็ให้เข้าทางเดินจงกรม จนได้เวลาพอสมควรแล้วก็ขึ้นไปนั่งสมาธิต่อไปอีกจนถึงเวลาพักผ่อนจึง นอนพักผ่อน สำหรับผู้ที่ไม่เคยจำวัดตอนกลางวัน ก็ให้ทำความเพียรต่อไปอีก โดยที่จะเป็นการเดินหรือนั่งก็แล้วแต่จริตและความเหมาะสม ตามโอกาส สำหรับการจำวัดนั้นให้ใช้หลักว่า

“จะนอนแค่ตื่นเดียว” หมายความว่านอนแล้ว เมื่อรู้สึกตัวครั้งแรก ก็จะลุกขึ้นเลย จะไม่นอนต่อไปอีก เมื่อเราลุกขึ้นแล้ว ก็ให้ล้างหน้าให้ เรียบร้อย หลังจากนั้นก็ให้ลงไปเดินจงกรมต่อไปอีก หรือจะใช้วิธีนั่งเอนก็ได้ แต่อันนี้ให้ข้อ สังกะตว่า โดยธรรมดาแล้วควรจะได้เดินเสียก่อน เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดอาการง่วงขึ้นอีก ทำความเพียรไปจนกระทั่งได้เวลาที่จะต้องทำ กิจวัตร เราก็ออกไปทำกิจวัตร การทำกิจวัตรนี้ ก็คือการออกไปปิดกวาดบริเวณลานวัด พระเจดีย์ ตามกุฏิที่ไม่มีผู้อาศัย ตลอดจนบริเวณทั่ว ๆ ไป เมื่อกวาดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ให้ช่วยกันถูศาลา อีก การถูศาลานั้นจะใช้มะพร้าวแก่ ๆ โดยที่ ไม่ต้องปอกเปลือก นำมาผ่าออกเป็นสองซีก และก็นำเอาไปถู วิธีถูนั้นก็ต้อออกแรงอย่าง จริงจัง เมื่อถูศาลาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ไปตัก น้ำสำหรับไว้ล้างเท้าที่ศาลา และตักน้ำสำหรับ ไว้ล้างบาตรในตอนเช้าด้วย ในขณะที่เราทำ กิจวัตรอยู่นี้จะมีการพูดเล่น หรือไม่สำรวม ไม่

ได้โดยเด็ดขาด ขณะที่เราทำกิจวัตรอยู่นั้น เราก้ ต้องกำหนดจิตใจของเราอยู่ตลอดเวลา บังคับ ให้จิตใจไม่ให้ส่งออกไปนึกคิดเกี่ยวกับข้าง นอก ให้กำหนดจิตใจอยู่ที่ผู้รู้ หรือให้อยู่กับพุทโธ ลมหายใจ อย่างไรก็ได้ เมื่อทำกิจวัตรเสร็จแล้ว ก็ให้รีบไปที่กุฏิของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ เพื่อที่ จะดูแลปิดกวาด เซ็ดถูในบริเวณกุฏิของท่าน ตลอดจนช่วยท่านสร่งน้ำ เมื่อเสร็จแล้วท่านก็ อาจจะถามเกี่ยวกับเรื่องภาวนาของเรา ว่าเป็น อย่างไร เมื่อเราปฏิบัติได้ผลหรือไม่ได้ผลอย่างไร

ก็ให้กราบเรียนท่านตามที่เราได้ปฏิบัติมา เมื่อ ผิดหรือถูกประการใดแล้ว ท่านก็จะได้ชี้แนะวิธี ปฏิบัติให้แก่เราต่อไปอีก การที่เราได้เข้าไป ปฏิบัติอาจารย์วัตรเช่นนี้ เป็นการช่วยให้อาจารย์ กับลูกศิษย์มีความคุ้นเคย ความกล้าหาญเพิ่ม ขึ้น ในช่วงนี้ถ้าอาจารย์มีความรู้อะไร ก็จะเล่า ให้ลูกศิษย์ได้ฟังกัน เช่นเรื่องเกี่ยวกับประวัติ พ่อแม่ครูบาองค์ต่าง ๆ หรือเกี่ยวกับการปฏิบัติ ของพระสมัย์รุ่นก่อน ๆ เป็นต้น เมื่อเราอยู่ที่กุฏิ ของท่านเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ท่านก็จะเป็นผู้สั่งให้เลิกจากกัน เราก้รีบกลับไปกุฏิเพื่อจัดแจง สร่งน้ำให้เรียบร้อย เมื่อเสร็จแล้วก็ให้เข้าทางเดิน จงกรมหรือจะนั่งสมาธิก็ได้ จนกระทั่งได้เวลาทำ วัตรเย็นของเรา เราก้ขึ้นไปทำวัตรต่อไป โดย ปกติแล้วในช่วงเย็นนี้หรือช่วงหัวค่ำนี้ บรรดา พระหนุ่มหรือเณร อาจจะมีการหลบไปคุยกัน บ้าง สำหรับเรื่องที่คุยนั้น ก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ผลของการภาวนาบ้าง เรื่องเกี่ยวกับคำเทศน์ คำอบรมของครูบาอาจารย์บ้าง เป็นต้น เพราะ บางครั้งพระผู้ที่มีความสงสัยนั้น ไม่กล้าถาม ครูบาอาจารย์เอง ก็จะต้องมาเล่าให้หมู่ผู้ฟัง ฟัง เพื่อที่จะเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือไป

เล่าให้กับเพื่อนที่สามารถจะกล้าถามอาจารย์ได้ จะได้เก็บไว้ถามในโอกาสต่อไป ถึงแม้ว่าจะเป็น การไปคุยกันในเรื่องเล่านี้ ท่านก็จะไม่อนุญาต ในบางสำนัก ท่านจะมีครูบาอาจารย์ที่ได้รับการ ไว้วางใจ ให้คอยเดินตรวจอยู่เหมือนกัน ถ้าท่าน ไปพบเห็น ก็จะมีการไต่สวนสาเหตุที่ต้องมาคุย กัน ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่สมควรแล้ว ท่านก็จะว่า กล่าวตักเตือน เพื่อที่จะไม่ให้ปฏิบัติอีกต่อไป นี่ เป็นข้อวัตรปฏิบัติของพระป่าที่ใช้กันมา ในบาง สำนักอาจจะมีการผิดกันไปบ้าง แต่ก็เป็นเพียง เล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ส่วนใหญ่แล้วก็จะเหมือนกันกับ ที่ได้กล่าวมา

ที่พูดมาให้ฟังนั้นเป็นการปฏิบัติโดยทั่วไป แต่ในบางช่วงพระบางองค์ท่านอาจจะปฏิบัติ อะไรเพิ่มเติมอีกก็ได้ เพื่อที่จะเป็นการช่วยตัดกิเลสหรืออยู่ในช่วงที่ท่านเร่งความเพียร ยกตัวอย่างเช่น ท่านอาจจะอดอาหาร 3 วันบ้าง 5 วัน

บ้าง 7 วันบ้าง หรือก็วันก็ตาม หรือในบางครั้ง ท่านอาจจะไม่นอนตลอดคืนตลอดวันเลยก็ได้ แต่สิ่งเหล่านี้ก็เป็นความประสงค์ของแต่ละบุคคล

แต่ก็มีอยู่ที่บรรดาพระป่าที่ท่านยึดถือปฏิบัติ กันมาเป็นประจำ คือ การฉันมือเดียว การฉัน ในบาตร การถือบิณฑบาตเป็นวัตร คือ ถ้าวัน ไหนไม่ได้บิณฑบาตก็จะไม่ฉัน ยกเว้นแต่มีการ เจ็บป่วย การไม่จับปัจจัย สิ่งเหล่านี้ บรรดา พ่อแม่ครูบาอาจารย์ท่านยึดถือปฏิบัติกันเป็น ประจำจนกระทั่งทุกวันนี้

นี่แหละธรรมที่ได้แสดงมาในวันนี้ ประสงค์ ต้องการให้พระภิกษุ สามเณร ชี พราหมณ์ ตลอดจนอุบาสก อุบาสิกา ได้ทราบประวัติการ ประพฤติปฏิบัติ ข้อวัตรของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ ที่ท่านได้กระทำมา ดังนั้นจึงขอให้ท่านทั้งหลาย จงจดจำและนำไปปฏิบัติ เพื่อจะได้เห็นผลอย่าง ที่พ่อแม่ครูอาจารย์ได้ผลมาแล้ว.....เอวัง

พระธรรมเทศนา

ของ

หลวงปู่คำดี ปภาโส

ธรรมเทศนาหลวงปู่คำดี ปภาโส

แสดง ณ วัดถ้ำยาปู่ เขานิมิตร จังหวัดเลย

(วันที่ 5 กันยายน 2517)

แสดงเรื่องศีล-และธรรม

การปฏิบัติ ศีล-ธรรม ต้องมีเหตุถ้าไม่มีเหตุไม่มีผลเหตุดีผลดีก็ดี ถ้าเหตุร้ายผลก็ร้าย

เปรียบเหมือนของภายนอก อย่างผลไม้ต่าง ๆ มันก็เกิดจากต้นของมันถ้าไม่มีต้นก็ไม่มีผล จะเป็นข้าวกล้าผลไม้ในไร่ในสวนก็เช่นกัน ดอกหรือผลของมันพวกชาวสวนทั้งหลายเขาก็ปฏิบัติตกแต่งแต่ลำต้นของมันเท่านั้นคือเขาต้องใส่ปุ๋ย ดายหญ้า รดน้ำ และรักษาสิ่งที่เป็นข้าศึกแก่ต้นไม้ของเขาทั้งนั้นเมื่อเขาปฏิบัติลำต้นของมันดังกล่าวเรื่องของดอกและผลมันก็เป็นเองดังนี้

ที่นี้การปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ก็คล้ายคลึงกัน ถ้าเราอยากเป็นคนมีเงินทอง อยาก ร่ำรวยเหมือนเขา อยากมีร่างกายสวยเหมือนเขา อยากมีลาภและยศเหมือนเขาเราจะไปปฏิบัติตรงไหนพระพุทธเจ้าท่านสอนให้ปฏิบัติ กาย วาจา ใจ ถ้ากายของเราดี วาจาของเราดี จิตใจของเราดี ได้ลาภมากก็มากและใหญ่ได้ยศก็ใหญ่ ได้อะไรมาก็มีแต่ของดีทั้งนั้น ถ้ากาย วาจา ใจดีแล้ว

เมื่อกาย วาจา ใจ ของคนเราเป็นบาปแล้ว ได้อะไรมาก็เป็นของที่ไม่ดีทั้งนั้น

เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอนให้รักษากาย วาจา ใจของเราอย่าให้เป็นบาป ถ้าใจบาปแล้วได้อะไรมาก็บาปทั้งนั้น ได้สามีมากก็สามีบาป ได้ภรรยามาก็ภรรยาบาป ได้บุตรมากก็บาป ได้วัตถุสมบัติต่าง ๆ มากก็สมบัติบาป

คำว่าบาปในที่นี้คือ ของไม่ดี ไม่น่าปรารถนา แต่โดยมากคนเราทั้งหลายชอบแต่ผล แต่ไม่ชอบทำเหตุ สิ่งของคนเราทั้งหลายในโลกต้องการอยู่มีสามประการ คือ

1. ความร่ำรวยประกอบด้วยลาภและยศ
 2. ความสวยงาม ของอวัยวะร่างกายพร้อมด้วยผิวพรรณวรรณะสดสวยงดงาม
 3. ความมีสติปัญญาดีเฉียบแหลมว่องไว
- ที่มีผลสามประการนี้ต้องอาศัยเหตุเป็นต้นและที่เกิด

1. เหตุที่ทำให้คนเราทั้งหลายเกิดมาในโลกเป็นคนร่ำรวย ประกอบด้วยลาภและยศต้องเป็นผู้มีศรัทธาในทาน และทำทานเอาไว้ บุคคล

ที่มีทานเป็นเหตุเกิดมาแต่ละภพและชาติจึงเป็น
คนรวยประกอบด้วยลาภและยศดังนี้

2. คนที่เกิดมาสวยพร้อมด้วยผิวพรรณ
วรรณะสวย เขาได้ทำเหตุเอาไว้คือ เขาได้รักษา
ศีลและรักษาความโกรธของเขาไว้ได้เมื่อ
เขาโกรธเขาไม่เปล่งวาจาออก เขาทำเหตุไว้
อย่างนี้เกิดมาแต่ละภพแต่ละชาติ เขาจึงเป็นคนมี
อวัยวะสมประกอบพร้อมด้วยผิวพรรณวรรณะ
สวยดังนี้

3. คนที่เกิดมามีปัญญาดีเฉียบแหลมว่องไว
เขาได้ทำเหตุเอาไว้คือเขาได้นำเพ็ญสมาธิอบรม
จิตใจให้สงบและได้คองนักปราชญ์อาจารย์มา
แล้วชาติใดชาติหนึ่งเมื่อเขาเกิดมาแต่ละภพแต่
ละชาติจึงเป็นคนมีปัญญาดี เฉียบแหลมว่องไว
ดังนี้

เมื่อสรูปความแล้วคนเราถ้ารักษากายวาจาใจดี
เกิดมาแต่ชาติได้ประสบแต่สิ่งที่ดีถ้ารักษากาย
วาจาใจไม่ดีเกิดมาแต่ละภพชาติก็ประสบแต่สิ่ง
ที่ไม่ดีตลอดตายดังนี้

นี่แหละพูดเรื่องศีลธรรมให้ฟังย่อ ๆ คงพอ
เข้าใจกัน ต่อไปจะได้ อธิบายเรื่องสมาธิต่อคือ
ผู้ประสงค์อยากจะฟังก็จะได้ฟังกัน ตามความ
ประสงค์

สัมมาสมาธิหมายความว่า ท่านสอน
ให้ปฏิบัติสำรวมจิตใจของตนให้ตั้งมั่นมีอารมณ์
เป็นอันเดียวสำหรับผู้ที่จะฝึกสมาธิเบื้องต้นควร
ศึกษาสนใจให้รู้เรื่องจิตนิสัยของตนเสียก่อน
ดีมากเพื่อจะได้หาอารมณ์ของกรรมฐานเพื่อให้
ถูกกับจิตนิสัยของตนเพื่อจะทำสมาธิให้เกิด
ขึ้นได้ง่ายในหลักทางพระพุทธานุศาสนาท่าน
แสดงไว้ เรื่องจิต 6 ประการไว้ดังนี้

1. ราคจิต

2. โทสจิต
3. โมหจิต
4. สัทธาจิต
5. พุทธิจิต
6. วิตกจิต

จิตที่ 1 ราคจิตคือ เป็นคนรักสวยรักงาม
เรียกว่าเป็นคนราคจิตคนราคจิตนี้ท่านให้
เจริญกัมมัฏฐานดังนี้ให้เจริญอุสุภะ 10 ประการ
และ กายคตาสติ ลักษณะของคนราคจิตมี
นิสัยชอบโก้ ไม่พอจะเป็นหนุ่มก็แต่งตัวเป็น
หนุ่ม ไม่พอที่จะเป็นสาวก็แต่งตัวเป็นสาว
(ไม่พอหมายความว่า แก่แล้วยังทำตัวเป็นหนุ่ม
สาว) ตามประสาพื้นบ้านเขาเรียกกันว่าของแก่
แดด ถ้าเป็นประเภทต้นไม้เขาก็เรียกว่า
มันดอ (ดอ = ให้ผลเร็ว) คือไม่สมพอจะเกิด
ดอกออกผลก็เกิดดอกออกผลดังนี้ ฉะนั้นคน
ประเภทนี้ท่านจึงให้เจริญอุสุภกรรมฐานให้
มาก ๆ หรือแล้วแต่เราได้เห็นซากศพคนตาย
เห็นมาแล้วอย่างใดก็ตามให้นำนมเอาสิ่งที่เราเห็น
นั้นแหละเข้ามาสูตัวเราขณะที่เราพิจารณา
ถ้าสมมุติว่าบุคคลเราท่านผู้ใดผู้หนึ่งเป็นคนราค-
จิตอย่างที่ว่าคำว่าอุสุภะหมายถึงเอาซากศพ ที่
เราได้พบได้เห็นมาแล้ว 1 ปี 2-3 ปีก็ตามก็ให้
ระลึกรับนมเอาซากศพนั้นแหละมาเปรียบเทียบกับ
ตัวเราว่าตัวเราก็จะเป็นเหมือนอย่างซากศพที่
เราเคยเห็นมานั้นแหละ จะเปลี่ยนจากสิ่งเหล่านี้
ไปไม่ได้เด็ดขาด ที่นี้เราไปเห็นมาอย่างใดหรือ
เห็นตอนเนาเปื่อย หรือเป็นร่างกระดูกหรือเห็น
ส่วนใดก็ตามให้นำนมเอาสิ่งนั้นและเข้ามาพิจารณา
เทียบใส่กับร่างกายของเราว่าร่างกายของ
เราก็จะเหมือนนั้นไม่พ้นความเป็นไปอย่างนั้น
ไปได้นี้เรียกว่ากายคตาสติเมื่อพิจารณาอย่างนี้

กัมมัญฐานถูกกับจริตนิสัยจึงทำให้จิตรวมได้ง่ายขึ้น

จริตที่ 2 โทสจริตหมายถึงคน โกรธง่าย ฉุนเฉียวง่าย ใจร้อน เรียกว่าเป็นคนโทสจริตนี้ ท่านให้เจริญเมตตาพรหมวิหารสี่ประการ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา อย่างเราสวดกันอยู่นี้ แล่นั้นเรียกว่าเจริญเมตตาให้พยายามเจริญเมตตาให้มาก ๆ คนนี้โกรธจิตจะได้ลงง่ายดังนี้

จริตที่ 3 สัทธาจริต ปกติเป็นคนเชื่องง่าย ได้ยินคนพูดอะไรแล้วก็เชื่อเอาง่าย ๆ เรียกว่าเป็นคนสัทธาจริตคนสัทธาจริตนี้ท่านให้เจริญกรรมฐาน 6 อย่างคือ

1. พุทธานุสสติ ระลึกถึงคุณพระพุทธรเจ้า เป็นอารมณ์ว่า พุทโธ ๆ

2. ธัมมานุสสติ ระลึกถึงคุณของพระธรรมเป็นอารมณ์ว่า ธัมโม

3. สังฆานุสสติ ระลึกถึงคุณของพระสงฆ์เป็นอารมณ์ว่า สังโฆ ๆ

4. ระลึกถึงศีลของตนที่ได้รักษาดีแล้วเป็นอารมณ์ว่า สีลัง เม ปริสุทฺธัง

5. หรือระลึกถึงทานของตนที่ได้บริจาคให้ทานไว้แล้วด้วยความบริสุทธิ์ใจเป็นอารมณ์ว่า ทานัง เม ปริสุทฺธัง

6. คนสัทธาจริตจริงนี้ถ้าเป็นโรคทางกายก็หายากง่ายถ้าคบคนดีมักจะได้ดี ถ้าคบคนชั่วก็คงเป็นไปได้เร็วเหมือนกัน ผู้มีโทสจริตไม่ค่อยจะมีคุณมีแต่โทษเป็นส่วนมาก ส่วนราคะจริตก็นับว่าเป็นของที่มีโทษมีคุณอยู่บ้างศรัทธาจริต ก็มีทั้งโทษและคุณ โทสจริตโกรธง่าย เป็นโรคทางจิตใจจริตทั้งหกนี้ถ้าสรุปแล้วเป็นโรคทางจิตใจส่วนราคะจริตถ้าเป็นโรคทางกายก็หายากง่าย แต่โทสจริตหายากยาก ต้องใช้ยา

ขนานพิเศษหน่อยจึงจะหายและบรรเทาได้อย่างเจริญเมตตาอย่างเราโกรธเขาแล้วเกลียดเขาแล้วจะไปมองดูหน้าเขาได้อย่างไรนี่ก็เป็นปัญหา น่าคิดเหมือนกันคนสัทธาจริตเป็นคนเชื่องง่าย ถึงว่าใจไม่ดีใจหงุดหงิดวุ่น ๆ เพียงได้มาฟังเทศน์ ครูปาอาจารย์ใจก็สบายแล้วหรือเวลาเช้าและเย็นได้ทำวัตรเช้าวัตรเย็นแต่นี้ก็สบายใจได้ เพราะฉะนั้น สัทธาจริตนี้เปรียบกับโรคทางกายก็หายากได้ง่าย คนสัทธาจริตก็ควรเจริญกัมมัญฐานหกอย่าง

จริตที่ 4 ก็หมายความว่าเป็นคนวิตกชอบเป็นคนตัน ถ้าคนทำอะไรไม่ถูกใจก็ไม่ยอมเหมือนกันถ้าหากเป็นผู้ชายก็เป็นคนโกรธง่ายเหมือนกัน คนวิตกจริตนี้คนทำอะไรไม่ถูกใจชอบโกรธคนมีนิสัยวิตกจริตโกรธแต่ไม่เหมือนโทสจริตโกรธไม่ค่อยจะแสดงออกทางกายและวาจาและไม่ค่อยจะต่อคนง่ายถ้าเป็นผู้ชายถ้าโกรธให้บุตร ธิดา ก็มักจะทำของอื่นแทน เช่น กับหมอน ทำลายตู้เตียงสิ่งของในบ้านไม่ค่อยจะต่อยตีคนแต่ถึงคราวตีจริงก็เอาหนักเหมือนกัน ถ้าขณะที่โกรธทำงานอะไรอยู่มักทำร้ายสิ่งนั้นให้พินาศเสียหายไปหมด คนวิตกจริตท่านให้เจริญอานาปานสติ

จริตที่ 5 โมหจริตชอบเป็นคนมักหลงลืมเวลาไปไหนมาไหนมักจะลืมสิ่งของ ๆ ตนบ่อย ๆ ทำอะไรก็ไม่ค่อยจะเข้าใจง่ายถ้าเป็นพระต้องอาศัย หมู่ฝูง และครูปาอาจารย์ตักเตือนบ่อย ๆ โมหจริตนี้ท่านให้เจริญกัมมัญฐานอานาปานสติเหมือนวิตกจริต

จริตที่ 6 เป็นคนที่มีความรู้ความฉลาดใจสูงประกอบด้วยสติปัญญา พวกพุทธิจริตนี้ถ้าเป็นผู้ชายก็เรียกว่าเป็นผู้ใจสูงถ้าเป็นผู้หญิงก็

เรียกว่าเป็นผู้ใจสูงประกอบด้วยสติปัญญา พวก
พุทธจริตนี้ชอบถือความรู้ของตน คือเป็นคนที่ดี
หลังในความคิดความเห็นของตน จริตทั้งหกนี้มี
ด้วยกันหมดทุกคน อย่างราคะก็มีด้วยกันทุกคน
แต่มีหนักและเบาต่างกันเท่านั้น คำว่าจริตท่าน
หมายถึงความปกติ บางคนก็เป็นคนซึ่งง่าย
นี้ท่านเรียกว่าสังฆาจริตบางคนก็เป็นคนชอบ
รักสวยรักงาม ทะเยอทะยานในเครื่องแต่งกาย
ท่านเรียกว่าเป็นคนราคะจริต ปกติเป็นคนชอบ
สวยชอบงามอย่างเครื่องแต่งเนื้อแต่งกาย มักจะ
เรียกเอาตามชอบใจตน อย่างสังฆาจริตความ
เชื่อก็มีกันทุกคนปกติเป็นคนซึ่งง่ายออก
หน้าออกตาเรียกว่านิสัย แต่ยิ่งหย่อนกว่ากัน
พิจารณาด้วยตนเองก็ได้ว่าเราเป็นจริตอะไร
อย่างว่าคนโทสจริต ถ้าเป็นพระภิกษุสามเณร
ถ้ามาอยู่ในพวกภิกษุสามเณรด้วยกันอย่างมาก
ไม่เลย 2-3 อาทิตย์ สังเกตรู้กันได้ทันทีว่าเป็นคน
โทสหรือไม่โทส ถ้าเป็นคนโทสจริง ๆ อด
ไม่ได้พอสามอาทิตย์เลย ต้องแสดงแน่นอนไม่
มากก็ต้องน้อยแหละ แต่หากว่าผู้มีสติอยู่บ้างถึง
โกรธอยู่ก็พอข่มไว้ได้มีความละเอียดในใจเช่นนี้
ไม่นับว่าเป็นคนโทสแรงหรือไม่ นับว่าเป็นคน
โทสจริตได้ พออดได้พอข่มได้เรียกว่าเป็น
ธรรมดา คำว่าโทสจริตหมายปกติไปอยู่ที่ไหน
เขาก็ยอมอยู่ได้เป็นคนโกรธมากสงสัยมากไม่
ต้องแยกกัน จะเป็นวิตกหรือโทส สองจริตนี้
คล้ายกันเพราะว่าคนวิตกจริตก็โกรธง่าย
เหมือนกัน แต่ว่าผิดกันแต่กริยาที่ทำเช่นนั้น

โทสจริต กับวิตกจริตเป็นคู่กัน

สังฆาจริต กับราคะจริตเป็นคู่กัน

แต่ว่าทำงานร่วมกันได้คนสองประเภทนี้
คนสังฆาจริตหรือราคะจริต สังฆาจริตก็เรียก

ว่ามีความเชื่อเป็นปกติ ราคะจริตเป็นคนรัก
สวยรักงามท่านแสดงลักษณะไว้ดังนี้ถ้าเป็น
พระภิกษุสามเณร ถ้าซักผ้า ย้อมผ้าก็ชอบ
ละเอียดสะอาดดี หรือ บัดกวาดลานวัดหรือกุฏิ
ก็สะอาดดีสังฆาจริตกับราคะจริตชอบสะอาด
และละเอียดเป็นคนเจ้าระเบียบทำอะไรก็เรียบ
ร้อยดีถึงเก็บสิ่งของไว้ก็เรียบร้อยไม่ระเกะระกะ
วิตกจริต กับโมหจริตมีลักษณะคล้าย ๆ
กัน นับเข้าเป็นคู่กันได้เราสังเกตดูที่หลับที่นอน
ก็ระเกะระกะไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยทำอะไร
ก็ชอบหลง ๆ ลืม ๆ ทำอะไรก็ไม่ค่อยเรียบร้อย
ดีเป็นจริตที่หยาบ

พุทธจริต กับโทสจริตเป็นคู่กัน พุทธจริต
กับโทสจริตกับราคะจริตนี้ไม่ตรงกัน ถ้าว่าเป็นคู่
สามีภรรยาทั้งคู่ก็ไม่ค่อยจะถูกกัน ชอบทะเลาะกัน
ขัดแย้งกันเสมอ ถ้าสามีเป็นคนโทสจริตภรรยา
เป็นคนราคะจริต เวลาจะไปไหนมาไหนไม่ค่อยจะ
ทันกัน ผู้ชายเป็นคนใจร้อนว่าอะไรก็ไปเลย
ไม่มีการรอใคร ผู้หญิงราคะจริตเวลาจะไปไหน
ต้องดูที่ดูทาง ดูแว่นหวิมม แต่งกายให้เรียบร้อย
เสียก่อนจึงออกบ้านไป ท่านจึงว่าเป็นมิตรเป็น
ทุกข์กัน ท่านเรียกว่าเย็นกับร้อนจึงไม่คิดผ่อน
สั้นผ่อนยาวใส่กันและกัน คนสังฆาอาราคะจริตนี้
เดินก็ไม่ช้าไม่เร็วนัก ตลอดทั้งการรับประทานอาหาร
ก็ไม่ช้านักไม่เร็วนักตลอดการนุ่งห่มผ้าก็มักจะ
เรียบร้อยดี

เพราะฉะนั้นการให้อารมณ์กัมมัฏฐานท่าน
จึงให้คนละเอียดเหมือนกันร่างกายของคนเรา
มีโรคในตัวยู่ทุกอย่าง เราจะใช้ยาขนานเดียว
ก็ไม่ถูกเหมือนกันแต่ก็ควรรู้ไว้ ถ้าคราวใด
โทสกำเริบเมื่อเราไม่ต้องการให้โทสกำเริบ
ในขณะนั้นก็ควรเจริญเมตตา กรุณา ทำอย่างไร

เราจึงจะเกิดเมตตากรุณาแก่เขา ท่านให้ระลึกถึงความดีของเขา ที่เขาได้ทำดีต่อเราแต่กัมมัญฐานเหล่านี้เป็นกัมมัญฐานที่ละเอียด ช่วยดับความโกรธให้บรรเทาลงได้เมื่อเจริญมาก ๆ จะเกิดองค์เมตตาขึ้น โทสะจึงจะเบาลงจึงเรียกว่ากัมมัญฐานเป็นสิ่งที่สำคัญเทียบกับการรักษาโรคทางกาย เมื่อองค์เมตตาแก่กล้าขึ้นไปแล้วโทสะก็จกเบาไป ให้สังเกตเอาคราวใดที่โทสะกำเรบให้เจริญเมตตา ถ้าจะโกรธให้บุคคลใดก็ให้ระลึกถึงความดีของเขา เขาได้ทำความดีอะไรกับเราบ้าง ถ้าคราวใดราคะกำเรบก็ต้องพิจารณาเอาอสุภะ ซากศพคนตายที่เราเคยรู้เคยเห็นมาแล้วเป็นอารมณ์มาเปรียบเทียบกับตัวเราให้พิจารณากายเราเหมือนกับซากศพนั้น

ที่นี้จะย่นใจความลงมา เพื่อจะได้เข้าใจง่าย กัมมัญฐานที่แสดงมาก่อนนั้นขออย่าอีกที่กัมมัญฐานห้า ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เรียกว่ากัมมัญฐานห้า อันนี้เป็นพุทธคำสอนแท้เป็นพุทธภาษิตออกจากพระโอษฐ์ของพระพุทธเจ้าแท้ ๆ ข้อนี้ไม่น่าสงสัย เราจึงมาพิจารณาดูกัมมัญฐานห้าอย่างนี้ ถ้ากัมมัญฐานอย่างอื่นดีไปกว่า กัมมัญฐานห้าทำไมท่านไม่สอนอุปัชฌาย์ให้สอนกุลบุตรผู้บวชใหม่ อุปัชฌาย์สอนกัมมัญฐานห้าก่อนกับกัมมัญฐานอื่นทั้งหมดให้พิจารณาผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ห้าอย่างนี้ อันนี้เป็นแต่หัตถ์นาคพิจารณาทั้งเข้าใจว่าเป็นของที่จำเป็นที่จะต้องพิจารณาเหมือนกันจะวันเสียไม่ได้เรื่องกัมมัญฐานห้าแต่เมื่อเราพิจารณาเป็นอุบายจะใช้เป็นคำบริกรรมก็ได้อย่างเนะและบางที่ถ้าสติยังน้อยสมาธิประจำบุคคลไม่มีแต่สมาธินั้นตามหลักท่านกล่าวว่าสมาธิประจำชาติพูดให้เข้าใจง่าย ๆ คือสมาธิประจำบุคคล

ถ้าเป็นบุคคลผู้มีสติสัมปชัญญะจิตใจไม่ฟุ้งซ่าน แม้เดินก็สามารถจะกำหนดพิจารณาเอาก็ได้ไม่ต้องระลึกบริกรรม หรือบางที่จิตใจไปรับอารมณ์อื่นมา เรากำหนดไม่อยู่จำเป็นต้องใช้บริกรรม ถ้าใช้คำบริกรรมจะว่าเกสาก็ได้ หรือจะว่าผม เป็นอารมณ์ก็ได้หรือจะนึกเอา ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นอารมณ์ก็ได้ที่กล่าวมานี้ไม่ทำให้พร้อมกันครั้งเดียว จะเอาอะไรเป็นอารมณ์ก็ได้เลือกเอาตามชอบใจ หรือจะทดลองดูอย่างละเอียดวันก่อนก็ได้ อันใดมันถูกกับจริตนิสัยเรา จะใช้กัมมัญฐานบทนั้นไปเรื่อย ๆ ก็ได้ คล้าย ๆ กับว่ายาห้าขนาน จะทดลองดูทั้งห้าก่อนก็ได้ จึงสังเกตว่าอะไรมันถูกกับโรคเรานั้นจะระงับโรคเราได้ ก็ให้เราสังเกตอย่างนั้นพระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้เรื่องกัมมัญฐานห้านี้ เมื่อพิจารณาดูเหตุผลแล้วก็เพราะคนเราทั้งหลายก็มาหลงกันอยู่ที่กัมมัญฐานทั้งห้านี้ วิธีพิจารณากัมมัญฐานนี้เป็นวิธีแก้ความหลงโดยตรงเมื่อพิจารณาเห็นกัมมัญฐานห้า เห็นตามความเป็นจริงแล้วจะคลายความหลงไปเองคนเกิดซังกันก็ดี คนกิดรักกันก็ดี ก็เพราะมีกัมมัญฐานห้านี้ปรากฏอยู่ ถ้าเลิกเอากัมมัญฐานทั้งห้านี้ออกไปหมดแล้วไม่เป็นที่น่ารักและน่าซัง มีแต่สิ่งที่เป็นน่ากลัวเท่านั้น กัมมัญฐานห้านี้เป็นบทที่แก้ความหลงโดยตรงที่คนเราหลงกันจริงก็คือ หลงผม หลงขน หลงเล็บ หลงฟัน หลงหนัง ที่หลงก็เพราะไม่ได้พิจารณาสิ่งเหล่านี้ด้วยความละเอียด ถ้าคนเราพิจารณาถึงมูลถึงฐานของมันแล้ว สิ่งเหล่านี้ไม่มีอะไรสวยงามเลย ล้วนแต่เป็นของปฏิกูลทั้งนั้น ดังแสดงมาก็เห็นสมควรแก่เวลา เอวัง

โอวาทของหลวงปู่คำดี ปภาโส

แสดง ณ. วัดถ้ำผาปู่ เขานิมิตร

ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

วันที่ 29 เม.ย. พ.ศ. 2521

เรื่องศีลสมาธิ

ธรรมที่จะแสดงต่อไปนี้ ก็ประสงค์ใคร่จะแสดงเฉพาะ ศีล สมาธิ สองประการเท่านั้นในหลักพระพุทธเจ้าทรงแสดง อาทิในเบื้องต้นของผู้ปฏิบัติว่า สมาธิอันศีลอบรมแล้วมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่เอาแต่เพียงสองประการนี้ ถ้าได้สองประการนี้แล้ว ส่วนปัญญาหรือจิตขั้นสูงขึ้นไปก็ก้าวขึ้นไปเอง

ก่อนอื่นจะพูดเรื่องศีลเพราะว่าศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 ศีล 227 เป็นต้นนี้ ศีลก็คือ เครื่องปราบหรือกำจัดกิเลสอย่างหยาบ ว่า กิเลสอย่างหยาบ หมายถึง ความโลภอย่างหยาบ ความโกรธ ความหลงอย่างหยาบ

สมาธิกำจัดนิเวศธรรม ธรรมดาสมาธินี้หรือบุญกุศลทั้งปวงพระนาคนเจ้าแสดงแก่พระเจ้ามิลินทร์ว่า ศีลนี้เปรียบเหมือนกับพื้นแผ่นดินแล้ว มนุษย์และสัตว์ทั้งหลายตลอดถึงรุกขชาติเล็กและใหญ่หรือภูเขาก็ตั่งอยู่ไม่ได้ เพราะไม่มีที่ตั่งและไม่มีที่อยู่ ไม่มีที่อาศัยข้อนี้ฉันใดก็เหมือนกับบรรดาชาวพุทธที่มานับถือพระพุทธศาสนาเบื้องต้นก็มีการทำบุญให้ทานตามมีตามเกิดต่อมาก็พยายามฝึกให้มีศีลก็เทียบกันว่าไม่มีที่ตั่งไม่มีที่อยู่ของบุคคล

ที่ว่าทานมัยบุญสำเร็จด้วยการให้ทานก็สำเร็จจริง ๆ

ที่ว่าศีลมัยบุญสำเร็จด้วยการรักษาศีลก็สำเร็จจริง ๆ ดังนี้

เมื่อสำเร็จเป็นบุญเป็นกุศลแล้วท่านยังมีข้อแนะนำปฏิบัติ วิถีการรักษาปฏิบัติที่เราเรียกว่า บุญกุศลหรืออริยทรัพย์ 7 ประการ ก็นับเข้าในประเภทบุญกุศลนี้เองนั่นแหละ ฉันใดสมบัติภายนอกก็เสื่อมเสียไปด้วยภัยภายนอก เช่น โจรภัย สมบัติภายนอกก็ฉิบหายไปเพราะโจรปล้นหรือรักรขโมยไปบ้าง มิฉะนั้นก็มีอุทกภัยเกิดน้ำท่วมฉิบหายไปเสียบ้าง หรืออัคคีภัยเกิดไฟไหม้บ้านไหม้เรือนให้ฉิบหายไปเสียบ้างอย่างที่เราเคยได้ยินได้ฟัง ได้รู้ ได้เห็นกันอยู่แล้วนี้แหละ สมบัติภายนอกจึงมีการรักษากัน ถ้าไม่มีภัยภายนอก สมมุติว่าในโลกนี้ไม่มีโจร ไม่มีขโมยน้ำก็ไม่มีความ ไฟก็ไม่เกิดไม่ไหม้อะไรอย่างนี้ ทรัพย์สมบัติของเราก็ไม่ต้องจำเป็นจะเอาไปฝากธนาคารหรือออมสินให้ลำบาก เก็บไว้ที่บ้านที่เรือนเราก็ได้แต่ที่ต้องเอาไปฝากธนาคารไว้นั้นสำหรับบรรดาผู้ที่มีทรัพย์สมบัตินับล้านขึ้นไป

แล้วจึงนำเอาไปฝากธนาคารหรือออมสินเพื่อ
ความปลอดภัยอันนี้ฉันใดก็เหมือนกัน ส่วนสมบัติ
ภายนอกก็ฉิบหายไปด้วยภัยภายนอกอย่างที
กล่าวแล้ว ส่วนสมบัติภายในก็ฉิบหายไปด้วยกัน
ภายในความว่าสมบัติภายในก็อย่าลืมคำว่าบุญ
กุศลหรือ สติปัญญา ความรู้ความฉลาดหรือรู้สึ
ทางอริยทรัพย์ 7 ประการนั้นด้วยรวมอยู่ในนั้น
ในประเภทส่วนที่ดีเป็นสมบัติส่วนที่ดีมีประโยชน์
แก่เราให้ความสุขความเจริญแก่ตัวของเรา

ที่ว่าสังวรปธานระวังไม่ให้บาปเกิดมี
ในตน คำว่าบาป คำว่ากิเลส เป็นเหตุให้ทำบาป
อกุศลกรรมคำว่า กิเลสก็มี 3 ประการคือ

ราคกิเลส

โทสกิเลส

โมหกิเลส

และที่ว่านิ वर्ณธรรม 5 ประการปราชญ์
ท่านกล่าวไว้ว่าเป็นเครื่องกันจิตไม่ให้บรรล
คุณงามความดีแก่ผู้ที่มีมั่งดี ทำดี ก็เพราะมีนิ वर्ณ
ธรรมเป็นเครื่องกันจิต เป็นเครื่องปิดเป็นเครื่อง
บังและห้ามเจตนาศรัทธา ให้เกิดขี้เกียจขี้คร้าน
อะไรเหล่านี้ นี้อำนาจของกิเลส 3 ประการหรือ
นิ वर्ณธรรมทั้ง 5 อันที่แท้กิเลส 3 และ นิ वर्ณ
ธรรมอย่าเข้าใจว่าเป็นคนละอย่างเป็นอันเดียวกัน

ที่ว่ากามฉันทะในนิ वर्ณธรรม ได้แก่ ราค
กิเลส

พยาบาทในนิ वर्ณธรรม ได้แก่ โทสกิเลส
ถีนะมิทธะ ความง่วงเหงาหาวนอน อุท
ถัจจะกุกกัจจะ ความฟุ้งซ่านถึงเกิดความรำคาญ
ใจ กิจิกังขา ความลังเลสงสัยในศีลในสมาธิ หรือ
ในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์นี้ก็จัดเข้าเป็น
โมหกิเลส

ตกลงให้เข้าใจว่าเป็นอันเดียวกัน แต่ท่าน

หมายความว่าให้เป็นโทษของกิเลสนี้มันเป็น
เครื่องกัน เป็นเครื่องปิด เป็นเครื่องบังเป็นเครื่อง
ห้ามบุคคล ไม่ให้ทำความดี ให้เกิดขี้เกียจขี้คร้าน
อย่างนี้ หรือไม่ให้เกิดฉันทะเจตนาเลยก็เพราะ
พวกกิเลสเหล่านี้แหละมันปิดบังเอาไว้แบบนี้
เหตุนี้ก่อนอื่นท่านจึงให้รักษาศีล ศีล 5 หรือ
ศีลแปดเพื่อปราบกิเลสอย่างหยาบนี้เสียก่อนแต่
ก็ปฏิบัติควบกันไปทั้งศีล และสมาธิที่อธิบายมานี้
มิได้หมายความว่า ให้รักษาศีลให้บริสุทธิ์เสีย
ก่อนจึงสร้างสมาธิ มิได้หมายความว่าอย่างนั้นคือ
ให้รักษาและปฏิบัติควบกันไปเลย ทั้งศีลและ
สมาธิรักษาควบกันไปคราวเดียวกันทุกวัน
ตลอดจนกว่าจะสิ้นความสามารถหรือตลอด
สิ้นชีวิตต้องรักษาและปฏิบัติควบกันไปดังนี้

คำว่าศีลในที่นี้จะหมายเอาอะไรเป็นศีล
ในหลักปราชญ์ทั้งหลายก็แสดงอยู่แล้วว่า มโน
ปุพพํ คมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโน มยา แปล
ความว่า ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นใหญ่ มีใจเป็น
หัวหน้าหรือมีใจเป็นประธาน การทำบุญหรือทำ
บาปย่อมสำเร็จแล้วด้วยใจ

มโนเสฏฺฐา มโนมยา ธรรมทั้งหลายมีใจ
ประเสริฐ คำว่าใจประเสริฐในที่นี้ก็เป็นสิ่ง
ประเสริฐโดยธรรมชาติแต่ก็มีกิเลสเป็นเครื่อง
ปิดบังหรือทับถมเอาไว้พวกปุถุชนจึงไม่รู้ไม่เห็น
มรรคผล นิพพาน ของวิเศษหรือความดีของ
จิตใจ อันวิเศษ ตรงกับว่ามโนเสฏฺฐา มโน มยา
ธรรมทั้งหลายมีใจประเสริฐ ธรรมแปดหมื่นสี่พัน
พระธรรมขันธ์ ถ้าไม่มีใจแล้วอะไรเล่าจะรู้ศีล
รู้ธรรม

คำว่าใจในที่นี้ปราชญ์ท่านกล่าวมาจาก
มะนะ มะโน มะนะ มโน ก็แปลว่า ใจ คำว่าใจก็
หมายความว่าผู้รู้ หรือว่าความรู้ที่นั่นแหละเรียก

ว่า ใจ ตัวใจนี้เป็นสิ่งสำคัญมาก แต่ธรรมดาจิตใจของคนเราโดยธรรมชาติบริสุทธิ์จริง แต่เหตุจะทำเรปเป็นข้าศึกก็เนื่องมาจากที่ตัว อุปาทาน คือ อวิชชา สังขาร จิตเดิมมายึดอุปติภพคือรูปนามขั้นห้านี้ว่าเป็นตัวตนจนเกิดมานะทิฏฐิ ความโลภ โกรธ หลง ฉะนั้นขณะที่เรานอนหลับ ไม่มีอะไรเลย เหลืออยู่แต่ลมหายใจเข้าออก

ที่ว่าจิตในที่นี้หมายเอาจิตดวงเดียวที่ว่านับว่ามาก นับตั้งแต่นามทั้ง 4 ไปตลอดถึงในส่วนที่นักอภิธรรมแสดงว่าจิต 89 ดวงนั้นตามหลักสูตรต่าง ๆ ท่านจัดเรียกว่า จรณจิต คำว่าจรณจิต หมายถึง จิตที่เกิดจากจิตแท้จิตเดิมคือ จิตตัวรู้ตัวแท้ตัวเดิม

ในภาษาธรรมเรียกว่า อมตธรรมเป็นธรรมที่ไม่ตาย

คำว่าจรณจิต จึงนับแต่นามทั้ง 4 คือ

เวทนา ความเสวยสุข ทุกข์ หรือกลาง ๆ
สัญญา ความจำได้หมายรู้ รูปทรงสีแสงต่าง ๆ

สังขาร คือ สภาพปรุงใจให้คิดดีบ้างคิดชั่วบ้าง คิดไม่ชั่วบ้าง

วิญญาณ ความรู้ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และทางใจนับแต่นี้ไปตลอดถึงจิต 89 ดวง เรียกว่าเป็น จรณจิต แต่จิต 89 ดวงนั้นมีสมุฏฐานที่เกิดก็เกิดจากจิตแท้จิตเดิม

ส่วนอมตธรรมเป็นธรรมที่ไม่ตายที่มีประจำอยู่ในบุคคลสัตว์ หญิง ชาย อย่างพวกเรา นี้แหละเป็นจิตแท้จิตเดิม เป็นจิตดวงเดียว จรณจิตนี้มีเป็นบางครั้งไม่เป็นบางครั้งหรือคือมีขณะที่เรตื่นและไม่มีขณะที่เรานอนหลับ ท่านจึงนับเข้าในจิตตานุปัสนาสติปัฏฐานก็นับจรณจิตทั้ง 89 ดวง หรือตลอดที่จัดเป็นกิเลสพันห้า

ตัณหาร้อยแปด จัดว่าเป็นจรณจิตทั้งนั้น แต่จรณะทั้งหลายนี้มีจิตแท้ จิตเดิมเป็นที่เกิดเหมือนกับว่าพื้นแผ่นดิน ถ้าไม่มีพื้นแผ่นดินแล้วก็ไม่มีความมั่นคงไม่ภูเขาถาว์ล้วยเล็กและใหญ่ อะไรก็เกิดขึ้นไม่ได้ทั้งนั้น อันนี้ฉันใดก็เหมือนกัน ถ้าจะยกตัวอย่างให้เห็นกันง่าย ๆ หรือว่าให้เป็นข้อพิสูจน์เพื่อผู้ฟังจะได้นำไปพิจารณาดูที่ว่าจรณจิตหมายทั้งกิเลสตัณหามาณะ ทิฏฐิ โลภ โกรธ หลง ทุกสิ่งทุกอย่างเหล่านี้

ในหลักปราชญ์ทั้งหลายก็แสดงแล้วว่า รูปนามขั้น 5 นี้เป็นสภาพสูญ คำว่า สูญ หมายความว่า ไม่มี ความว่า ไม่มีหมายความว่า ไม่มีสาระแก่นสารอะไรที่ว่า ไม่มีสาระ นี้เพราะไม่มีทุกเมื่อ มีเป็นบางครั้งไม่มีเป็นบางครั้ง จรณจิตมีขณะที่เรตื่นพอจิตแท้จิตเดิมตื่นจากภวังค์ มายึดถืออุปติภพ รูปนามขั้นห้า นี้ว่าเป็นตัวตนต่อแต่นั้นแหละจะต้องประสบ อิญฐารมณบ้าง อนิญฐารมณบ้างก็เกิดจากอันนี้เป็นเหตุท่านจึงว่า เหตุปัจจัย อารมณหกนี้ถ้าย่นลงมาก็เป็นสองคือ

อิญฐารมณ คือ อารมณที่ชอบใจ

อนิญฐารมณ คือ อารมณที่ไม่ชอบใจ

อันนี้เรียกว่า เป็นเหตุให้จรณจิต ความโลภ โกรธ หลง อะไรต่าง ๆ เกิดขึ้นนี้เรียกว่า มีเป็นบางครั้ง

ที่ไม่มีเป็นบางครั้งในขณะที่เราอนหลับ จรณจิตมันไปไหนหละ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความนึกความคิดอะไรต่าง ๆ ความฟุ้งซ่านรำคาญมันไปไหนหละ ขณะที่เรานอนหลับ อันที่จริงตัวของเรานี้ก็ตัวอุปาทาน คือ ให้จิตแท้จิตเดิมตื่นมายึดถือรูปนามขั้นห้านี้ว่า เราหญิงชายจึงมีเป็นตนเป็นตัวขณะที่เรานอนหลับอยู่

ไม่มีตนไม่มีตัวเหลืออยู่ แต่ลมหายใจเข้าออก
เท่านั้น กิริยาที่รู้ ที่นึก ที่คิด อะไรไม่มีเลย ที่
หลับสนิทตัวเราไปไหนจรณจิตทั้งหลายมัน
หายไปไหนทั้ง 89 ดวงนั้น ไปอยู่ที่ไหนที่ว่า 89
ดวงหรือว่า พิศดารกิเลสพันห้าตันหาร้อยแปด
มันไปที่ไหนอันที่จริงจิตแท้เดิมนี่จะเปรียบเทียบ
ก็เหมือนเมล็ดผลไม้ต่าง ๆ เช่น เมล็ดมะขาม
หรือเมล็ดอะไรก็ตาม ตัวอย่างเช่น เมล็ดมะขาม
ถึงแพทย์จะผ่าพิสูจน์เอากล้องจุลทรรศน์ส่องดูว่า
อะไรเป็นรากอยู่ในเมล็ดของมันนั้น สมมุติว่าทุบ
ออกผ่าออกดังกล่าวแล้ว ที่พิสูจน์ว่าอะไรเป็น
ราก อะไรเป็นลำต้น อะไรเป็นกิ่ง อะไรเป็นช่อ
อะไรเป็นผล ก็ยังพิสูจน์ไม่ได้อันนั้นก็ฉันใด ใน
บรรดาจิตทั้งหลายต่าง ๆ 89 ดวง มันก็เกิดจาก
จิตแท้จิตเดิมนี่เองเปรียบเหมือนเมล็ดมะขาม
หรือเมล็ดผลไม้ทุกชนิด แต่ตอนที่เรานำไปปลูก
ก็มีเมล็ดเดียว ถ้าจะเทียบกันเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย
ที่สุดอย่างเมล็ดมะขามเท่าที่เรารู้กันนั้นแหละ
แต่พอเพาะเกิดแล้วทำไมจึงเป็นต้นใหญ่ต้นโต
เมื่อมันงอกขึ้นแล้วตามที่เรารู้เคยเห็นมันจะมี
กิ่งมีใบมีไม้เถาทุกอย่างทุกอย่างบริบูรณ์สมบูรณ์
มันก็เกิดจากเมล็ดมันอันเดียวเท่านั้นแหละ จะ
ต้นเล็กหรือใหญ่ก็เหมือนกัน อันนี้ฉันใดก็เหมือน
กันนั้นแหละ จึงหมายความว่า ตัวเราขณะนอน
หลับไม่มีตัวมีตน มันหายไปแล้วคล้าย ๆ ดูตัวเรา
พิจารณาดูตัวเราที่เรายึดถือกันอยู่ตัวเดียวนี้
เรียกว่า สักกายทิฏฐิ เห็นกายของเราว่าเป็นตัว
เรา เพราะว่าตัวนี้เป็นตัวสมมุติ พอสมมุติว่ากาย
เป็นตัวเราแล้วหรือสมมุติรูปนามขันธ์ห้าว่าเป็น
ตัวของเราแล้วก็สมมุติผู้อื่น ตลอดจนสัตว์อื่น ๆ
ทั่วไปในโลกพวกเราที่เกิดมา จึงเรียกว่า หลง
สมมุติกันจึงไม่รู้วิมุติก็เพราะติดสมมุติ และหลง

สมมุติกันทั่วโลก เมื่อเราเรียนรู้สมมุติแล้วก็ติด
สมมุติกัน แต่หากสมมุติก็จริงสมมุติ แต่หาก
บัญญัติก็จริงบัญญัติ ปรมัตถ์ก็จริงปรมัตถ์
เรียกว่าสามจริง

ความว่าจริงสมมุติ สมมุติว่าหญิงและชาย
ว่าหนุ่ม ว่าสาวว่า เฒ่าแก่ ทุกสิ่งทุกอย่างมีที่
หลักสมมุติ มีตน มีตัว มีวัตถุ ที่เราสมมุติกันเมื่อ
สมมุติกันแล้วที่หลงกันที่สุดก็มาสมมุตินามขันธ์
ห้าว่าเป็นตัวเป็นตนนี้แหละเรียกว่าเป็นธรรม-
สมมุติ สมมุตินี้เรียกว่าหลง มีตมิดเอาเสียเลย
แหละ ไม่รู้ว่าตัวเรานี้มาจากไหน เกิดอย่างไร
ตายไปแล้วไปไหน ไม่รู้เอาเสียเลยแหละนั้นชี้
ตัวให้เห็นว่า จิตขณะที่เรานอนหลับนั้นเหลืออยู่
แต่ลมหายใจเข้าออกบางที่บางคนนอนหลับ มี
การละเมอถ้าคนอื่นได้ยินเสียงละเมอก็ไปเรียก
ก็พูดได้ รู้สึกตัวขึ้นได้ก็เพราะจิตดวงนั้นครอง
กายเราอยู่นั้นจิตแท้จิตเดิมนั้นอยู่ในภวังคจิต
เหมือนในหลวงเข้าบรรทมคล้าย ๆ อย่างนั้น
เหมือนกัน ขณะหลับสนิทจิตแท้จิตเดิมนั้นอยู่ใน
ภวังคจิตเป็นจิตดวงเดียวแท้ ๆ ไม่มีดวงที่ 2 -
3 - 4 - 5 หรือกรวมเข้าเป็นสภาพเดียวกันเหตุ
นั้นเวลาเราไปเรียกกันเมื่อเวลาที่มีผู้ฝันเพื่อละเมอ
ไปเรียก จึงรู้สึกตัวว่าฝันอย่างนั้นฝันอย่างนี้
นั้นแหละเป็นอมตจิต เป็นจิตที่ไม่ตายนี้ชี้ให้เห็น
ตัวอย่างที่นี้ถ้าเราวิชาศีลก็คือรักษาจิตใจนั้น
แหละ ตรงกับคำว่ามีใจเป็นใหญ่ มีใจประเสริฐการ
ทำบุญและบาปสำเร็จแล้วด้วยใจคำว่าศีลธรรม
ก็หมายถึงใจนี้แหละเป็นศีลธรรม ใจนี้หมายความว่า
ร้อนก็รู้ว่าร้อน หนาวก็รู้ว่าหนาว สุข ทุกข์
ก็รู้ รู้ดีรู้ชั่ว รู้ทุกสิ่งทุกอย่าง นี้แหละเรียกว่าใจ
คำว่าศีลก็รวมอยู่ที่ความรู้นี้ คำว่าธรรมก็รวมอยู่
ที่ความรู้ ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ รวมอยู่ที่นี้หมด

ทั้งแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ รวมอยู่ในใจดวงเดียว อันนี้หรือในผู้รู้อันนี้ ถ้าไม่มีผู้รู้แล้วอะไรเล่าอย่างการสอนการเรียนทางปริยัติ ผู้สอนก็สอนด้วยมีความรู้ผู้เรียนด้วยมีความรู้ผู้เทศน์เดี่ยวนี้ก็มีความรู้ท่านผู้ฟังก็มีความรู้นั้นแหละใจถ้าความรู้ไม่มีจะเอาอะไรล่ะมาฟังกัน ลองยกคนตายมานั่งนอนฟังลองดู จะรู้อะไรกันหรือเปล่า ไม่รู้อะไรเลยเพราะธาตุรู้ออกจากร่างกายไปแล้ว นั่นแหละความว่ารักษาศีลก็รักษาความรู้อันนี้แหละอย่าให้ความโลภ ความโกรธ ความหลงมาบังคับใจเรา ขอให้พวกเราท่านพากันรักษา แต่อีกอย่างหนึ่งอย่าพากันเข้าใจผิด คือถ้าพูดโดยสรุปความทางฝ่ายปริยัติท่านแยกประเภทธรรมเอาไว้อย่างไร เพื่อจะได้เข้าใจง่าย มีสองประเภท มีปหานกิจและภาวนากิจ วิธีท่านแยกปริยัติและปฏิบัติ

ปหานกิจ พระพุทธเจ้าสอนให้ละในสิ่งที่ไม่ควรละ คือ ละในสิ่งที่ เป็นโทษและเป็นบาป ส่วนที่ ทำลายศีลธรรมของตน พระพุทธเจ้าสอนให้ละให้สำรวม ให้ระวัง ที่เรียกว่า ปหานกิจปธานสังวรปธาน ปราชญ์ทั้งหลายท่านกล่าวไว้อย่างนี้

ภาวนापธาน เมื่อเราได้บำเพ็ญบุญกุศล คือ ทำความรู้ความฉลาด ให้มีแก่จิตใจของตนแล้ว

อนุรักษณาปธาน จึงต้องเพียรรักษาบุญหรือกุศล ความรู้ความฉลาดที่เราทำให้เกิดให้มีแก่เราแล้วนี้ จึงตรงกับในทางโลกบุญกุศล ถ้าถึงเราบำเพ็ญแล้วทำแล้วก็แล้วไป ถือไว้ว่าเราได้บุญแล้ว แต่ศีลไม่รักษานี้ก็เทียบกันว่าบุคคลหาทรัพย์สมบัติมาได้แล้วไม่เก็บไม่รักษาหรือซื้อทรัพย์สินมาแล้วทิ้ง เอาไว้ไม่รักษาศีลเมื่อสมาทานแล้วไม่รักษาก็ถือว่าทิ้ง เหตุนี้ให้รู้ว่า

ปหานกิจพระพุทธเจ้าสอนให้ละส่วนที่เป็นบาปให้เป็นผู้ถือหรือทรงไว้ซึ่งศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 และศีล 227 ต่อไปจะอธิบายเรื่องศีลเพื่อจะได้เข้าใจถึงรากถึงฐานของศีล สมมุติว่าศีล 5 ก็มีดังนี้

1. ปาณาติปาตา เวระมะณี พระพุทธเจ้าทรงห้ามไม่ให้ฆ่าสัตว์นับตั้งแต่แมลงหวี่ แมลงวัน รื่น ยุง มดง่าม มดคัน มดดำ มดแดง เหล่านี้เป็นต้น

2. อทินนาทานา เวระมะณี พระพุทธเจ้าทรงห้ามไม่ให้ขโมยเอาของคนอื่นมาเป็นของตน

3. กาเมสุมิจจาจारा เวระมะณี หรือ อพรหมจะริยา เวระมะณี พระพุทธเจ้าทรงห้ามผู้รักษาศีล 5 ไม่ให้เล่นบุตฺร ภรรยา และสามีของเขา

สำหรับผู้ถือศีล 8 อุโบสถพระพุทธเจ้าทรงห้ามไม่ให้หญิงและชายอยู่ร่วมสังวาสกันทั้งห้ามไม่ให้รับสิ่งของต่อมือของกันและกัน

4. มุสาวาทา เวระมะณี พระพุทธเจ้าทรงห้ามพูดปด พูดเท็จคำไม่จริง ให้พูดแต่ความจริง

5. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐาณา เวระมะณี พระพุทธเจ้าทรงห้ามไม่ให้ดื่มสุราและเมรัย

พระพุทธเจ้ากล่าวว่าเป็นบาป ฆ่าสัตว์เป็นบาป เล่นบุตฺรภรรยา สามีเขาเป็นบาป พูดปดเป็นบาป ดื่มสุราเมรัยเป็นบาป ที่กล่าวมานี้เป็นข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้ามไม่ใช่ศีลสิกขาบท สิกขาบท 8 สิกขาบท 10 ของสามเณร หรือ สิกขาบท 227 ให้พระปาฏิโมกข์ ของพระภิกษุสงฆ์ อันนี้ไม่ใช่ศีล

ถ้าหมายถึงศีลจริง ๆ เจตสิกจิตนั้นหมายเอาใจเป็นศีล คำว่าธรรมก็หมายเอาใจเป็นธรรม ในหลักท่านก็เรียกว่า ปริยัติสัทธรรม ปฏิบัติสัทธรรม ปฏิเวธสัทธรรม

ส่วนปริยัติสัทธรรมนั้น เป็นสาธารณธรรม คำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สัพพัญญู พระพุทธเจ้าของเราจริง

ส่วนปฏิบัติ และปฏิเวธสองข้อนี้เป็นของบุคคลแต่ละคน เช่น พระโมคคัลลาน์ ท่านก็ปฏิบัติของท่านต่างหาก มรรคผลก็เป็นของท่านต่างหาก

พระสาวรีบุตร และสาวกทุกองค์ ตลอดจนอุบาสกอุบาสิกาของเรา ศาสนาของใครก็เป็นเฉพาะของคนนั้น เหมือนเรือกสวนของใครก็ของคนนั้น ไม่ใช่เป็นของอันเดียวกัน ปฏิบัติ ปฏิเวธสองประการนี้ ส่วนปริยัติธรรมทั้ง 84,000 พระธรรมขันธ์ พระสูตร พระวินัย พระอภิธรรม ตลอดทั้งสิ้น นั้นแหละในพระไตรปิฎกแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ เรียกว่า เป็นพระธรรม คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราจริง ท่านวางไว้ให้ปฏิบัติศาสนาของเราของตนแต่ละคน เมื่อปฏิบัติจนเป็นของใครของมัน เมื่อผู้ใดปฏิบัติได้สำเร็จมาน หรือมรรคผลก็เป็นของผู้นั้น ผู้ใดทำสมาธิได้ หรือผู้ใดรักษาศีล ศีลก็เป็นศีลของผู้นั้น สมาธิเป็นของผู้ทำ เป็นปฏิเวธ ผู้ใดสำเร็จ สำเร็จเป็นมรรคผล นิพพาน ก็เป็นของผู้นั้น ให้พากันเข้าใจปฏิบัติกันอย่างนี้

ที่นี้การรักษาศีล จึงว่าให้รักษาใจ

ปาณาติปาตา เวระมะณี พระพุทธเจ้าทรงห้ามแล้วให้เว้นจากการฆ่าสัตว์อะไร ละมันพา

ฆ่าสัตว์ ฆ่าสัตว์ตัวเล็กและตัวใหญ่ ใจเราบางที่ก็โกรธเขา บางทีก็อยากได้เขามากินเป็นอาหารอย่างนี้ จึงได้ฆ่าสัตว์ตัวเล็กและตัวใหญ่ ก็เพราะใจพาให้ฆ่าไข่มุข

ขโมยของเขาก็เพราะใจพาขโมยของเขา เล่นดูก เมียเขา ผัวเขา ก็เรียกว่า จิตใจพาเล่น

มุสาวาท โทกเขา ก็ใจพาโทก
การดื่มสุราก็ใจอยากดื่ม ตลอดถึงอกุศล 10 ประการก็เป็นเรื่องของใจทั้งนั้น

เมื่อนักปฏิบัติเราปล่อยใจให้ทำบาปอยู่อย่างนี้ ใจของเราจะเป็นศีลได้อย่างไรเล่า และจะเป็นธรรมได้อย่างไร ถ้าเราไม่รักษาใจของเรา เราจะเป็นศีล 5 ศีล 8 ได้อย่างไร สมาธิจะบริสุทธิ์บริบูรณ์ได้อย่างไร เหตุนี้พระพุทธรเจ้าจึงว่า สมาธิอันศีลอบรมแล้วมีผลใหญ่ เราต้องยึดศีลนี้เป็นภาคพื้น เพราะว่ารักษาศีลนี้ ก็รักษาใจนั้นแหละ แต่ที่ว่าใจทำดี ทำชั่วก็อาศัยกาย วาจา เหตุนี้ท่านจึงให้สำรวมกาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อย อย่าพูดให้ผิดในข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม ให้กระทำตาม หรือพูดตามที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตอย่างนี้ นี้แหละเป็นสิ่งที่ควรรู้นั้นแหละหมดทั้งตัวเรานั้นก็มีใจนี้แหละเป็นแก่นของมนุษย์คนเรา

พระพุทธเจ้าแสดงไว้แล้วว่า คนเรานี้มีวิชาสังขารเป็นแก่น ท่านกล่าวไว้ว่าอย่างนั้น มีจิตแท้จิตเดิมนั้นแหละ ส่วนสมมุติความยึดถืออันนี้มันถือไม่จริงหรือ เรียกว่าถือไม่ได้ถือของสูญท่านจึงว่ารูปนามขันธ์ห้า ที่เราถืออยู่นี้ จึงว่าเป็นสภาพสูญ ความว่าสูญก็หมายความว่าไม่มี ความว่าไม่มี หมายความว่าไม่มีสาระแก่นสาร คิดดูปู่ ย่า ตา ยาย ของเรา ที่ท่านเกิดมา

แต่นาน แต่บัดนี้ท่านสูญหายไปไหน ใครจะ
สามารถไปตามเห็นได้มารดา บิดา ที่ล่องลับไป
แล้ว เราจะตามไปรู้ไปเห็นได้ไหม นี่ท่านจึง
เรียกว่าเป็นสภาพสูญ เมื่อละอัตภาพแล้ว
รูปนามขันธ์ห้านี้ต้องสูญ

ที่ไม่สูญก็มีแต่จิตแท้จิตเดิม ท่านจัดเรียกว่า
ปฏิสนธิวิญญาน ที่เรียกว่าสัมภเวสี แสงวงหาที่
เกิด ก็หมายถึงจิตแท้จิตเดิมนั้นแหละไปแสวงหา
ที่เกิดใหม่ เมื่อละอัตภาพนี้แล้ว ที่แสดงมาแต่
ต้นจนบัดนี้ก็เห็นว่าสมแก่กาลและเวลา.....
เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้

ธรรมเทศนาหลวงปู่คำดี ปภาโส เรื่อง ศิลและผลกรรมที่ไม่รักษาศีล

เมื่อ แรม 8 ค่ำ เดือน 7 พ.ศ. 2525

วันนี้จะพูดเรื่อง ศิล 5 หรือกุศลกรรมบท บางคนก็เคยได้ยินได้ฟังกันแล้วก็ดี ก็ขอให้ตั้งใจ ฟังกัน โดยปกติแล้วคนเราทุกวันนี้จะรู้เรื่องศีล ก็เป็นการรู้เฉย ๆ คือรู้จักกันแต่ชื่อ เหมือนกับว่าบางคนก็รู้จักอาตมาแต่ชื่อ ไม่เคยพบเห็นกัน ไม่เคยพูดคุยกัน เรียกว่าไม่รู้จักตัวจริง ฉะนั้นใจ ก็ฉนั้นนั่น ผู้ที่รู้จักศีลแต่ชื่อ ก็ไม่รู้ว่าตัวศีลจริง ๆ นั้น คืออะไร?

ที่จะพูดในวันนี้ มีจุดประสงค์ว่าต้องการ ให้ผู้ฟังได้รู้จักในเรื่องของศีลจริง ๆ ศิลก็หมายความว่า การสำรวม กาย วาจา ให้เรียบร้อย คำว่ากายก็หมายเอาร่างกายของเราทุกคน วาจาก็หมายเอาคำพูดของเราทุกคน ทำไมศีล จึงหมายความว่าสำรวมกายและวาจาให้เรียบร้อย? เพราะว่าการที่จะทำผิดศีลนั้น จะต้องกระทำด้วยทางกาย และทางวาจา เหตุนี้ท่านจึงบัญญัติว่าศีลหมายถึงการสำรวมกาย และวาจา ให้เรียบร้อย การกระทำที่ผิดศีลผิดธรรมนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นการกระทำทางกายหรือทาง วาจาก็ตาม ก็มีใจเป็นผู้สั่ง มีใจเป็นผู้อำนวย

ร่างกายของเรา ก็เปรียบเหมือนกับ รถยนต์ ธรรมดารถยนต์นั้น ถ้าไม่มีเจ้าของขับ รถนั้นก็ไม่สามารถที่จะเคลื่อนที่ไปมาได้ เมื่อ ว่างไม่ได้ ก็จะไม่มีความหมาย ร่างกายของเราก็เหมือนกับรถ คือถ้าใจไม่เป็นผู้สั่งเสียแล้ว ก็จะไม่ สามารถที่จะเคลื่อนไหวไปมาได้

เหตุไฉนพระพุทธเจ้าท่านจึงทรงบัญญัติ ลิกขาบทศีลห้าขึ้นมา เพื่อห้ามอุบาสก อุบาสิกา ชายหญิง ไม่ให้กระทำความผิดในสิ่งที่พระองค์ทรง บัญญัติ เพราะ

1. การฆ่าสัตว์เป็นบาป ตั้งแต่สัตว์เล็กสุด จนกระทั่งสัตว์ใหญ่สุด การฆ่านั้น ก็มีใจเป็นผู้ฆ่า แล้วใครละเป็นบาป ก็ใจนั้นแหละเป็นตัวบาป ถึงแม้ว่าฆ่าสัตว์เล็กจะเป็นบาปน้อยก็จริง แต่ถ้าเราฆ่ามาก ๆ เข้า ก็กลายเป็นบาป ใหญ่ได้เหมือนกัน และถ้าเราฆ่าสัตว์ที่มีคุณ เช่น วัว ควาย ยิ่งจะเป็นบาปมาก ข้อนี้ขอให้ รับรู้กันไว้

2. การลักขโมยเขาเป็นบาป การลักขโมย นั้น ก็มีใจเป็นผู้พาให้กระทำ และก็ใจนั้นแหละ ที่เป็นบาป

3. การประพฤตินอกใจในกามเป็นบาป การที่เราไปทำผิดในลูกเขา ภรรยาเขา สามีเขาก็ใจนั้นแหละที่เป็นผู้สั่ง ดังนั้นใจก็เป็นบาป

4. การกล่าวมุสาวาทเป็นบาป การที่เราจะพูดโกหกผู้อื่นนั้น ก็เป็นเพราะว่าใจเป็นผู้สั่งให้โกหก ดังนั้นใจจึงเป็นบาป

5. การดื่มกินสุราและเมรัยเป็นบาป การที่เรากินเหล้านั้นก็เพราะว่าใจอีกแหละ ดังนั้นใจจึงเป็นบาป

ตามตำนาน ตามแบบแผนท่านได้กล่าวไว้ว่า “เจตนาหัง ภิกขเว กัมมัง วทามิ” แปลได้ว่า ความว่า เราหมายเจตนาเป็นตัวกรรม การทำกรรมที่เป็นกุศลกรรม หรืออกุศลกรรมก็ดี ก็หมายเอาเจตนา คือใจที่เป็นเจตนาในการกระทำ

กรรมหมายถึงการกระทำ การกระทำที่มีเจตนาแรงกล้า ก็จะได้รับผลที่แรงตามด้วย เช่น ถ้าเรามีเจตนาในการทำบุญทำกุศลด้วยเจตนาที่แรง เราก็จะได้รับผลบุญที่มาก หรือถ้าเราไม่ค่อยจะมีเจตนาในการที่จะทำบุญทำกุศล ผลบุญที่เราจะได้รับก็จะน้อยตามไปด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้าเรามีเจตนาที่รุนแรงหรือเจตนาที่น้อยก็ตาม ในการที่เราจะทำบาปหรืออกุศลกรรมทั้งปวง ผลบาปที่เราจะได้รับนั้นก็มากหรือน้อยตามเจตนาของผู้กระทำ และเมื่อเราได้ละเมิดในสิกขาบทข้อใด ๆ ก็ตาม เราจะต้องไปรับผลกรรมในนรก ไปเสวยทุกข์ในอบายภูมิทั้งสิ้นหลายพันปีทิพย์ เมื่อพ้นมาแล้ว จะต้องไปเป็นเปรต เป็นอสุรกาย เป็นสัตว์เดรัจฉาน สิ่งเหล่านี้เรียกว่าเสวยผลกรรม และเมื่อเสวยผลกรรมแล้ว ก็มาเกิดเป็นมนุษย์ชายหรือหญิงก็ตาม จะต้องมาเสวยผลเวรอีกครั้งหนึ่ง เช่น เมื่อชาติก่อนเราเคยไปฆ่าลูกนก

เราก็ต้องไปเสวยผลกรรมในอบายภูมิ และไปเป็นเปรต อสุรกาย และสัตว์เดรัจฉาน ตามที่กล่าวมาแล้ว เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์แล้ว เราก็แต่งงานมีลูก ลูกของเราก็จะต้องถูกเขาฆ่า นี่เรียกว่าเราได้รับผลเวรอีก อันนี้เป็นการยกตัวอย่างที่เห็นได้ง่าย ๆ ก็ขอให้ท่านจงเก็บไปเป็นข้อพิจารณา

พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติสิกขาบทขึ้น ก็เพื่อเป็นการบำบัดทุกข์และบำรุงสุข ของมวลมนุษย์ทั้งหลาย และต่อไปนี้จะเป็นการแสดงเหตุผลให้ฟังกัน

สิกขาบทที่ 1 ปานาติปาตา เวรมณี ทรงห้ามฆ่าสัตว์และใช้ให้ผู้อื่นฆ่า ก็ดังตัวอย่างที่ยกมาแล้ว เมื่อลูกของเราถูกคนอื่นฆ่า พ่อแม่ซึ่งเป็นผู้ที่รับเวรนั้นจะทุกข์ขนาดไหน? ลองนึกสภาพดูเอาเอง ข้อที่ว่าบำรุงสุขนั้น ถ้าเรามีลูก ลูกของเราก็อยู่กับเรา จนกระทั่งเราแก่ชรา เราก็จะมีความสุขตามประสาของครอบครัว

สิกขาบทที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี ทรงห้ามไม่ให้ลักขโมย เอาของของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ การลักขโมยนั้น ก็ใจเป็นผู้ลัก ดังที่กล่าวมาแล้ว เมื่อตายไปแล้ว ก็ต้องตกนรกอบายภูมิ เมื่อพ้นจากนรกอบายภูมิแล้ว มาเกิดเป็นมนุษย์จะเป็นชายหรือหญิงก็ตาม มีทรัพย์มีสมบัติ ทรัพย์สมบัตินั้นก็วิบัติด้วยภัยต่าง ๆ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า เขาจะต้องได้รับผลเวร ที่เขาเคยลักขโมยของผู้อื่นในปุเรชาติหนหลัง คำว่าเวรนี้ เป็นเศษกรรม เราลองคิดดูเอาว่า ทรัพย์สมบัติของเราที่มีอยู่ จะต้องวิบัติไปนั้น เราจะมีความทุกข์หรือความสุขขนาดไหน เหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทที่ 2 ขึ้น เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของมนุษย์

สิกขาบทที่ 3 กาเมสุมิจจาจารา เวมณี
ทรงห้ามไม่ให้ประพฤตินิโคตติในกาม คือห้ามไม่ให้
หญิงหรือชายไปผิดในลูกเขา ภรรยาเขา สามี
เขา ผู้ที่ละเมิดสิกขาบทข้อนี้เมื่อตายไปแล้ว
ก็จะไปสู่ทุคติภูมิ และยังไปเกิดเป็นเปรต เป็น
อสุรกาย เมื่อพ้นจากสภาพดังกล่าวมาแล้ว ก็
จะมากเกิดเป็นมนุษย์หญิงหรือชาย ท่านว่าเวร
อันนั้น หรือเศษกรรมอันนั้น ก็จะตามทัน คือ
จะบันดาลใจให้หญิงไปรักชายอื่น ไม่พอใจใน
สามีของตน เพราะกรรมเวรเป็นผู้บันดาล สมมุติ
ว่าสามีภรรยากำลังรักกัน แต่ว่ามีผู้มาบอกว่า
ภรรยาของเรากำลังไปกับชายอื่น ซึ่งก็เป็นจริง
อย่างนั้น เราจะรู้สึกอย่างไร? เราจะทุกข์ขนาด
ไหน? ธรรมดาถ้าสามีรักภรรยา ก็ย่อมเข้าใจ
ว่าภรรยานั้นก็รักเราเช่นกัน แต่เมื่อมีเหตุการณ์
ดังกล่าวเกิดขึ้น กับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ตาม อีก
ฝ่ายหนึ่งจะเป็นเช่นไร? บางคนถึงกับกินไม่ได้
นอนไม่หลับ หรืออาจจะฆ่ากันเลยก็ได้ อย่าง
ที่เราท่านเคยได้ยินข่าวกัน

คนที่มินิสัยเจ้าชู้นั้น ย่อมจะได้คู่ครองที่
ไม่ดี ถึงแม้ว่าคู่ครองจะเป็นคนดีมาก่อนก็ตาม
แต่เมื่อมาแต่งงานแล้ว พบว่าสามีเป็นคนเจ้าชู้
ก็จะทำให้ภรรยานั้นกลายเป็นคนที่ร้ายไปได้
หรือบางครั้งเมื่อมีลูกขึ้นมาแล้ว ลูกที่เกิดมาก็
จะว่ายากสอนยาก มักจะทำขายหน้าขายตา
ถ้าเป็นลูกผู้หญิงก็มักจะวิ่งหนีตามผู้ชาย หรือ
ไม่ยอมเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา มารดา ถ้า
เป็นลูกผู้ชายก็จะทำตัวเป็นนักเลงหัวไม้ เป็น
เสือเป็นโจรไปก็ได้ หรือไม่ก็ติดยาเสพติดก็มี
อะไรเหล่านี้เป็นต้น สิ่งี่พูดมานี้ ในปัจจุบันเรา
ก็เห็นกันอยู่เป็นประจำ แต่ว่าเราท่านที่ไม่เคย
ได้ยินได้ฟังกัน ก็ไม่รู้ว่าอะไรเป็นสาเหตุ และ

อะไรเป็นผลของสิ่งเหล่านั้น ที่เป็นเช่นนั้นก็
เพราะว่ากรรมและเวร ของการที่ประพฤตินิโคตติ
สิกขาบทที่ 3

สิกขาบทที่ 4 มุสาวาทา เวมณี ทรงห้าม
ไม่ให้พูดคำเท็จ คำไม่จริง ผู้ที่ประพฤตินิโคตติ
สิกขาบทข้อนี้ เมื่อไปเสวยผลกรรมในทุคติ
อบายภูมิมาแล้ว กลับชาติมากเกิดเป็นหญิงหรือ
เป็นชาย ก็จะเป็นคนปากเหม็น คำว่าปากเหม็น
นั้น ตามตำนานก็ไม่ได้หมายความว่าปากมี
กลิ่นเหม็นจริง ๆ หรือก เป็นการเปรียบเทียบ
เท่านั้น ความจริงแล้วท่านหมายความว่าเวลา
พูดอะไรก็ไม่มีใครยอมเชื่อ แม้ว่าคำพูดนั้นจะ
เป็นความจริง พูดดีเขาก็ไม่เชื่อว่าดี แบบนี้
ตามตำนานท่านเปรียบเทียบว่าเป็นคนปากเหม็น
ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่าเป็นการประพฤตินิโคตติใน
สิกขาบทที่ 4 เหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติ
สิกขาบทนี้ขึ้น

สิกขาบทที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัญจानา
เววมณี ทรงห้ามไม่ให้หญิงหรือชายดื่มกินสุรา
เมรัย ตามตำนานท่านกล่าวว่าผู้ที่ดื่มกินสุรา
หรือเมรัยนั้น เมื่อตายไปแล้วก็ไปเกิดเป็นสัตว์
นรก จะถูกกรอกด้วยน้ำทองแดง เมื่อพ้นจาก
นรกและเปรตมาแล้ว ก็จะเกิดเป็นคน ไม่ว่าจะ
หญิงหรือชาย ก็จะเป็นคนบ้าอยู่อีก 500 ชาติ
(บางอาจารย์ท่านว่าเป็นหมาบ้าอยู่อีก 500
ชาติ) มีใครบ้างล่ะที่ปรารถนาที่จะเป็นเช่นนั้น?
แต่ที่ต้องรับผลเวรก็เพราะได้ประพฤตินิโคตติ
ที่ 5 เหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงบัญญัติสิกขาบทที่ 5 ขึ้น

ที่กล่าวมานั้นเป็นการแสดงเหตุและผล
ของสิกขาบททั้งห้า ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติ
ขึ้น ถ้าผู้ฟังมีศรัทธาความเชื่อ มีฉันทะความ
พอใจ ในเรื่องของกรรมและผลของกรรม ดังที่

ได้แสดงมาแล้ว ใจจะต้องเกิดหิริ คือความละอาย ต่อบาป โอตตปปะ คือ ความสะดุ้งกลัวต่อบาป เมื่อใจมีความละอายและความกลัวต่อบาปแล้ว ใจก็จะต้องมีเจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ การลักขโมย การประทุษณ์ผิดในกาม การกล่าวมุสาวาท และการดื่มกินสุราและเมรัย เมื่อใจเป็นผู้งดเว้นแล้ว อะไรล่ะจะเป็นศีล? ก็ใจนั้นแหละที่จะเป็นศีล

แต่ถ้าใจของบุคคลใดไม่เชื่อในเรื่องกรรม และผลของกรรมแล้ว ใจก็จะพาให้เจ้าของทำบาปต่อไปเรื่อย ๆ จะต้องเป็นผู้ไม่มีศีลไปจนกระทั่งวันตาย ในแบบแผนตามตำนานท่านกล่าวว่า ถ้าผู้ใดไม่มีศีลห้าแล้ว ก็เหมือนกับว่าจับตัวเองไปมัดไว้กับนรกอบายภูมิ หรือเปรต หรืออสุรกาย หรือสัตว์เดรัจฉาน ภูมิใด ภูมิหนึ่ง คือเอาตัวเองไปจองไว้แล้ว ตามแต่ว่าโทษของใครจะหนักหรือเบา ตามสถานที่นั้น ๆ

ถ้าผู้ใดงดเว้นสิกขาบทได้ทั้งห้า ก็เรียกว่าเป็นผู้มีศีลห้า ศีลก็คือใจดวงนี้แหละ ถ้ามีผู้มาถามว่า ศีลมีรูปร่างอย่างไร มีอาการอย่างไร มีลักษณะอย่างไร เราก็ตอบว่าศีลก็เหมือนกับตัวเรานี่แหละ เพราะว่าตัวเราเองเป็นตัวศีลตอบเช่นนี้ก็ไม่ผิด

ถ้าผู้ไม่มีศีลห้า คือรักษาศีลห้าไม่ได้ ก็เรียกว่าเป็นมนุษย์อย่างต่ำ ยังเป็นมนุษย์ที่ไม่สมบูรณ์ แต่ถ้าผู้ใดรักษาศีลห้าได้และรักษาควบคู่ไปกับกุศลกรรมบท 10 ประการ แล้วเรียกว่าเป็นมนุษย์แท้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นมนุษย์ที่บริสุทธิ์ จะปรารถนาสิ่งใด ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ หรือนิพพานสมบัติ ก็จะได้สมความปรารถนาทุกประการ

ไม่มีการผิตหวัง

สำหรับผู้ที่ไม่รักษาศีลก็ชื่อว่าไม่รักษาจิตใจของตน หรือผู้ที่ไม่รักษาศีลกุศลกรรมบทก็เหมือนกับว่าทิ้งหมดแล้วทั้งมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติ บุคคลเหล่านี้เรียกว่าเอานรก เอาอบายภูมิเป็นที่อยู่แน่นอนแล้ว ที่พูดมานี้ท่านทั้งหลายจะเชื่อหรือไม่ก็ตาม แต่เป็นการพูดตามหลักของพระพุทธเจ้า ที่ท่านได้แสดงเอาไว้

ถ้าจะพูดถึงมนุษย์ในโลกนี้ แบ่งออกเป็น 2 พวกใหญ่ ๆ คือ

1. บัณฑิตหรือนักปราชญ์ จะเป็นพวกที่เชื่อตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
2. คนพาล จะไม่เชื่อในเรื่องของศีลธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ไม่เชื่อว่ามีนรกมีสวรรค์ มีชาติหน้า มีบุญมีบาป เป็นต้น พวกคนพาลเหล่านี้เชื่อว่าคำสั่งสอนทั้งหลายเหล่านี้บัญญัติขึ้นมาเพื่อหลอกลวงให้คนกลัวเท่านั้น

ท่านทั้งหลายก็ลองพิจารณาดูกันเอาเองว่า ระหว่างคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ นั้น กับคำพูดของคนพาล สิ่งไหนจะสมควรเชื่อกว่ากัน? ท่านก็ลองไตร่ตรองดูกัน นักปราชญ์ท่านกล่าวว่า การที่จะเชื่ออะไรนั้น จะต้องเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ และเชื่อบุคคลที่ควรเชื่อ และพวกเราท่านทั้งหลายที่นับถือศาสนาพุทธ ถ้าไม่เชื่อคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ซึ่งพระองค์เป็นศาสดานั้น แล้วเราจะไปเชื่อคำสั่งสอนของผู้ใดในโลก พระพุทธเจ้าก็ตรัสไว้ว่า “เมื่อเราตถาคตล่วงลับไปแล้ว พระธรรมวินัยและคำสั่งสอนที่เราบัญญัติไว้แล้วนั้น จะเป็นศาสนาของพวกท่านทั้งหลาย” นี่ก็แสดงให้เห็นชัดแล้วว่า พระธรรมและคำสั่งสอน

ทั้งหลายยังเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าได้
แน่นอน ถ้าเราประพฤติปฏิบัติตามก็จะได้รับ
ผลอย่างที่พระองค์ท่านแสดงไว้ทุกประการ

ที่อาตมาแสดงมาในวันนี้ ก็ไม่ได้ประสงค์
ให้ท่านทั้งหลายเชื่อ แต่ต้องการให้ท่านทั้งหลาย

ได้คิดและพิจารณาในเหตุและผล ซึ่งถ้าเห็นจริง
ก็จงนำไปปฏิบัติ เมื่อปฏิบัติแล้วก็จะได้รับผล
มีความสุขความเจริญ ธรรมเทศนาที่ได้แสดง
มาก็สมควรแก่กาลเวลา เอวังก็มีด้วยประการ
ฉะนี้

ธรรมเทศนาหลวงปู่คำดี ปภาโส

เรื่อง อริยทรัพย์ 7 ประการ

แสดง ณ วัดถ้ำผาปู่ จ.เลย

อริยทรัพย์ 7 ประการ มีดังนี้คือ

1. สัทธา แปลว่า ความเชื่อ เชื่อว่าทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
2. ศีล คือ การสำรวมรักษา กาย วาจาใจ ให้เรียบร้อย
3. หิริ คือ ความละอายต่อบาป
4. โอตตัปปะ คือ มีความเกรงกลัวต่อบาป
5. พหุสัจจะ คือ การที่เป็นคนได้ยินได้ฟังมาก
6. จาคะ คือ เป็นผู้รู้จักบริจาคให้ทาน ทำบุญแก่യാจก วณิพก คนขอ สมณชีพราหมณ์
7. ปัญญา คือ เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในกองสังขาร

ขอฝากท่านผู้ฟังทั้งหลาย ว่าสมควรได้มีอริยทรัพย์ได้จริงหรือไม่ นี่เป็นอริยภายใน อริยทรัพย์ภายในเป็นสมบัติของจิตใจเจ็ดประการนี้จึงเรียกว่า เป็นคุณสมบัติของจิตใจ บรรดาหญิงและชายผู้ใดเป็นผู้มีอริยทรัพย์ 7 ประการนี้แล้วก็เป็นอริยบุคคล อริยทรัพย์ แปลว่า ทรัพย์อันประเสริฐ ถ้าผู้ใดมีอริยทรัพย์ 7 ประการนี้

ครบบริบูรณ์แล้ว ก็เป็นอริยบุคคลผู้ประเสริฐ หมายความว่าอย่างนี้รวมกันเรียกว่าเป็นคุณธรรม เป็นคุณธรรมสมบัติของจิตใจ เป็นทรัพย์ของจิตใจ เป็นสิ่งที่ติดตามจิตใจไปได้ ถ้าจิตใจมีทรัพย์อย่างนี้ ที่นี้ส่วนนอกจากนี้คือ

1. กาย

2. วาจา

อันนี้ก็กายในอีก กายนี้ก็เรียกว่า กายสมบัติ วาจาพูดได้ดี ก็เรียกว่าเป็น วาจาสมบัติ ส่วนวาจาวิบัติ คือ พูดไม่ถ่อง (พูดไม่ชัด) พูดไม่ถูกอักขระฐานกรณ์ เช่น อย่างร่างกายไม่สมบูรณ์ เป็นคนเปลี้ย คนค่อม หรือเป็นพยาธิ บาดมะเร็งอย่างใดอย่างหนึ่ง หูหนวก ตาบอด เหล่านี้ก็เรียกว่า เป็นวิบัติเหมือนกัน เรียกว่า ทรัพย์วิบัตินี้แหละถ้าเราจะถือร่างกาย ถ้าพูดถึงความยึดถือ จึงเรียกว่า อุปาทาน 4 ความยึดถือของร่างกายคือ

กามอุปาทานก็ยึดถือสมบัติของกามนี้เป็นต้น
ทิฏฐอุปาทานก็ยึดถือความเห็นของตนว่าเป็นความรู้ความเห็นของตน หรือจะพูดอย่างเข้าใจง่าย ๆ คือ

รูปุปาทานนักษันโร ก็มายึดถือรูปร่างกายนี้แหละว่าเป็นตัวของตัว

เวทูปาทานนักษันโร ก็มายึดถือเวทนา ความสุขและความทุกข์ หรือความเป็นกลาง ๆ ไม่สุขไม่ทุกข์ นี่แหละว่าเป็นตัวมาถือสังขารสภาพที่คิดดีคิดชั่วตามธรรมดาที่เราคิดกันอยู่ นี่แหละเรียกว่า อุปทานความยึดถือสังขารว่าเป็นตัวตน วิญญาณความรู้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มายึดถือว่าเป็นตัวตน อุปาทานนี้หมายความว่า ความยึดถือของจิตใจคือ จิตใจมาถืออุปปัตติภพ ความเกิดเป็นหญิงเป็นชายนี้ว่าเป็นตัวเป็นตน เป็นเราเป็นเขา การมายึดถือรูปนามขันธ์ห้าว่าเป็นตัวตนนี้ มันเป็นตัวตนจริงหรือไม่ ข้อนี้ขอฝากท่านผู้ฟังให้พิจารณาด้วยเหตุผลของตนเอง ที่อุปาทาน คือ จิตใจของเรามายึดขันธ์ มี 5 แต่มีอันหนึ่งมายึด มีผู้เดียวมายึด ผู้ยึดมีผู้เดียว รูปขันธ์คือ ร่างกายของเราทุกคน ธาตุ 4 ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ 32 ประการนี้ เรียกว่า รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ หมายความว่า สุขบ้างทุกข์บ้าง เป็นกลาง ๆ บ้าง เรียกว่า เวทนา 3 หรือว่าความสุขสบายกายสบายใจ เรียกว่า สุขเวทนา ความไม่สบายกายไม่สบายใจเรียกว่า ทุกขเวทนา ความเป็นกลาง ๆ ไม่สุขไม่ทุกข์ เรียกว่า อุเบกขา-เวทนา สังขารที่ 4 ที่ว่าสังขารปรุงใจให้คิดดีบ้าง คิดไม่ดีบ้าง คิดไม่ชั่วบ้าง ก็มายึดถือว่าเป็นตัวของตัว ความนึกความคิดอันนี้ วิญญาณความรู้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ จิตใจของเรา รวมเรียกว่า ความเกิด รูปนามขันธ์ทั้ง 5 นี้ รวมเรียกว่า อุปปัตติภพ อุปปัตติ แปลว่า ความเกิด คำว่า เกิดนะ เกิดเพราะปัจจัยปรุงแต่ง ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงแสดงไว้ในสูตรต้นตปิฎกว่า

1. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย รูปขันธ์ คือ ร่าง-

กายของเราหญิงและชายนี้เป็นของไม่เที่ยง และเกิดขึ้นจากปัจจัยที่ไม่เที่ยง ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย รูปร่างกายเกิดขึ้นจากปัจจัยที่ไม่เที่ยง ใจแล้ว ร่างกายจะเป็นของเที่ยงแล้ว นี่ข้อหนึ่ง

2. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เวทนาความสุขและทุกข์เกิดขึ้นจากปัจจัยที่ไม่เที่ยง เหตุไฉน เวทนาความสุขความทุกข์จะเป็นของเที่ยงแล้ว สัญญาเป็นของไม่เที่ยงปัจจัยที่ทำให้เกิดสัญญา ความจำได้หมายรู้ก็เป็นของไม่เที่ยง

3. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัญญาที่เกิดจากปัจจัยที่ไม่เที่ยง ใจแล้วสัญญาจะเป็นของเที่ยง สังขารที่ปรุงแต่งให้คิดดีคิดชั่วก็ไม่เที่ยง ปัจจัยที่ให้สังขารปรุงใจให้นึกคิดอยู่นี้ก็เป็นของไม่เที่ยง

4. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สังขารเกิดขึ้นจากปัจจัยที่ไม่เที่ยง ใจแล้วสังขารทั้งหลายจะเป็นของเที่ยงแล้ว

5. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย รูปเกิดจากปัจจัยที่เป็นทุกข์ ใจแล้วจะให้รูปร่างกายนี้มีความสุขแล้ว เวทนาเป็นทุกข์ ปัจจัยที่ให้เวทนาเกิดขึ้นก็เป็นทุกข์

6. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เวทนาความสุขและทุกข์เกิดขึ้นจากปัจจัยที่เป็นทุกข์ ใจแล้วเวทนาจะเป็นทุกข์แล้ว

7. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัญญาเป็นทุกข์ ปัจจัยที่ทำให้เกิดสัญญาก็เป็นทุกข์

8. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัญญาเกิดจากปัจจัยที่เป็นทุกข์ ใจแล้วสัญญาจะเป็นความสุข

9. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สังขารเป็นทุกข์ เหตุปัจจัยที่ให้สังขารเกิดขึ้นก็เป็นทุกข์

10. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สังขารเกิดขึ้นจากปัจจัยที่เป็นทุกข์ เหตุไฉนแล้วสังขารจะเป็นความสุข

11. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย รูปเป็นอนัตตา
ปัจจัยที่ให้รูปเกิดขึ้นก็เป็นอนัตตา

12. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย รูปร่างกายคนเรา
ทุกคนนี้ได้เกิดขึ้นจากปัจจัยที่เป็นอนัตตา แล้ว
ไฉนรูปร่างกายจะเป็นหน้าตาตัวตน เวทนา
ความสุขเป็นอนัตตา เหตุปัจจัยที่ให้เวทนาเกิด
ขึ้นก็เป็นอนัตตา

13. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เวทนาเกิดขึ้น
จากเหตุจากปัจจัยที่เป็นอนัตตา เหตุไฉนเล่า
เวทนาจะเป็นหน้าตาตัวตน สัญญาเป็นอนัตตา
ปัจจัยให้เกิดสังขารความนึกความคิดนี้ก็เป็น
อนัตตา ปัจจัยที่ให้สังขารเกิดคิดดี คิดชั่ว ไม่ดี
ไม่ชั่ว นี้ก็เป็นอนัตตา

14. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สังขารสัญญา
ที่นึกคิดอยู่นี้เกิดขึ้นจากกิเลสและปัจจัยที่เป็น
อนัตตา เหตุไฉนเล่าสังขารสัญญาที่เกิดจาก
ปัจจัยที่เป็นอนัตตาจะเป็นหน้าตาตัวตนเล่า
วิญญาณเป็นอนัตตา วิญญาณคือความรู้ทาง
ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นอนัตตา คือ ไม่
เที่ยง เหตุปัจจัยที่ให้วิญญาณเกิดจากปัจจัยที่
เป็นอนัตตาแล้ว เหตุไฉนเล่าวิญญาณทาง หู
ตา จมูก ลิ้น กาย ใจ นี้จะเป็นตัวตนเล่า ท่านได้
อธิบายแยกอย่างนี้ รูปนามเรียกว่า ชันธห้า
แต่ผู้ยึดถือมันท่านจึงแสดงทุกข์ 12 ว่า

1. ชาติทุกข์ก็ดี
2. ชราทุกข์ของคนแก่ก็ดี
3. พยาธิเพราะความเจ็บไข้ได้ป่วยก็ดี
4. เวทนาทุกข์เพราะความตายก็ดี
5. โสภกทุกข์ ทุกข์เพราะความโสภกก็ดี
6. ปริเทวทุกข์ เพราะความประสพสิ่งอัน
เป็นที่รักก็ดี
7. อุปายาสทุกข์ ทุกข์เพราะความพลัด

พราภจากสิ่งที่รักก็ดี

8. ยัมปิจฉัง นะ ละภะติ ตัมปิ ทุกขัง ทุกข์
เพราะความปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สมหวังแล้ว
ตัมปิ ทุกขังเป็นทุกข์ก็ดี ทุกข์ทั้ง 8 ของ 12 ทุกข์
ที่ยกตัวอย่างนี้คือ ปัญจอุปาทาทุกขา โดยย่อ
อุปาทานคือ ใจผู้เดียวเป็นผู้แสวงทุกข์ ตกลงว่า
ทุกข์กับสมุทัยคือ อันเดียวกัน ทุกข์อันใดสมุทัย
ก็อันนั้น คำว่า ทุกข์ หมายความว่าไม่สบายกาย
ไม่สบายใจ เรียกว่าทุกข์ สมุทัย หมายความว่า
เกิดทุกข์

เหตุให้เกิดทุกข์ตามหลักปริยัติท่านหมาย
ัตถนหา 3 คือ

1. กามัตถนหา คือ ความปรารถนาในกาม
สุข หรือ กามสมบัติ
2. ภวัตถนหา คือ ความปรารถนาในภพ
3. วิภวัตถนหา คือ ความอยากไม่เป็น หรือ
กามัตถนหา ความทะเยอทะยานอยากในสมบัติ

อันนี้ก็แจ่มแจ้งอยู่แล้ว เช่น อยากได้ลูกแก้ว
ที่ดี ๆ อยากได้บ้านเรือนดี ๆ อยากได้เงินทอง
หรือผู้มุ่งไปในทางรักษาศีลปรารถนาอยาก
เป็นเทพบุตร อยากเป็นมหาเศรษฐีในโลกนี้
พวกนี้จัดเรียกว่ากามัตถนหา พระพุทธเจ้าจัด
เรียกว่า ภวัตถนหา คือ ปรารถนาในภพในชาติ
จัดเรียกว่าเป็นภวัตถนหา กามัตถนหาหมายความว่า
ปรารถนาในกามสมบัติ ข้าวของ เงินทอง
ลาภ และยศ ภวัตถนหาความอยากเป็นโน่นเป็น
อย่างที่ว่านะ ทำบุญให้ท่านปรารถนาอยากเป็น
เทพบุตร เทพธิดา ภวัตถนหานี้ปรารถนาในภพ
ในชาติ แต่ไม่ปรารถนาพระนิพพาน วิภวัตถนหา
ความอยากไม่เป็นนี้ก็ป็นธรรมดาของคนเรา
ที่มีความเจ็บก็ไม่อยากเจ็บ มีความแก่ก็ไม่อยาก
แก่ ตามธรรมดาผมมันย่อมหงอก ย่อมขาว

ก็ไม่อยากให้เป็นผมหงอกผมขาว อยากเป็นหนุ่ม
อยากเป็นสาวตลอดจนตาย เรียกว่าความอยาก
ไม่เป็นเรียกว่า ความไม่อยากเป็น คือ ไม่อยาก
เจ็บ ไม่อยากแก่ ไม่อยากตาย อะไรเหล่านี้
แหละ บรรดาที่จิตยึดถือนั้นไม่ได้อะไรซักอย่าง
ข้อที่ว่าไม่มีอะไรเป็นของตนเท่าที่จิตยึด
สมบัติภายนอกนั้น มีสิ่งใดบ้างไหมอย่างที่เรา
มาแล้ว สวิญญาณกถาวิญญาณกถาวิญญาณ
ที่ได้ชื่อว่าเป็นทรัพย์ของ ๆ เรา จะเอาเป็น
ของ ๆ เราได้จริงไหม อันนี้ขอฝากผู้ฟังให้
พิจารณาเองที่ว่าสวิญญาณกถาวิญญาณ
ที่มีวิญญาณ อวิญญาณกถาวิญญาณ
ที่ไม่มีวิญญาณ ไร่นา เครื่องเรือน ตึกบ้าน
อะไรเหล่านี้เป็นทรัพย์ที่ไม่มีวิญญาณ บรรดา
ที่จิตเรายึดสิ่งเหล่านี้จะมันจะได้ไหม จิตมัน
จะถือเอาเป็นสมบัติของจิตของใจไปเกิดได้ไหม
อันนี้ขอฝากให้ไปพิจารณา แต่ถ้าให้ผู้แสดงตอบ
ก็ตอบว่าไม่ได้ เมื่อหมดลมหายใจไปแล้วก็หมด
สิทธิ์จะไปถือว่าลูกเรา เมียเรา หลานเรา ตึก
บ้านของเรา เงินแสนเงินล้านของเรา ก็ไม่ได้
พระพุทธรูปเจ้าตรัสไว้ว่า หรือปราชญ์ทั้งหลาย
แสดงว่า

“อะธูโว โลกโก สัพพัง ปะหายะ คะมะนียัง”

สมบัติของโลกทั้งสิ้นไม่ใช่ของของเรา เราไม่ใช่
ของของเขา มีแต่กะมะนียังมีแต่คนตายหนีจาก
ถ้าพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ตายไปแล้วก็ตกมา
ให้แก่ลูก เมื่อตกมาถึงลูก ๆ ก็ใช้สอยต่อไป
เมื่อลูกตายก็ตกแก่หลานต่อ ๆ ไป หมายความว่า
จะถือเอาเป็นจริงไม่ได้ จะมีสิทธิ์ก็แค่มีชีวิต
อยู่ที่นี่ พระพุทธรูปเจ้าตรัสไว้จริงไหม จริง หรือ
ไม่จริง ก็ฝากให้ผู้ฟังพิจารณาด้วย ตนเองนี้
บรรดาที่จิตยึดถือเอาเป็นสมบัติของตนได้ไหม

ที่ถามนี้ถามจิต จิตเอาไปได้ไหม สมบัติภายนอก
นอกนั้น จิตจะเอาไปเกิดที่สวรรค์ด้วยได้ไหม
ถ้าไปเกิดเป็นเทวดาหรือเทพบุตร ถ้าไปเกิด
เป็นสัตว์นรกจิตจะเอาไปด้วยได้ไหม ถ้าไปเป็น
เปรตจิตจะถือไปเป็นสมบัติด้วยได้ไหม ถ้าไป
เป็นสัตว์เดรัจฉานไปเป็นวัวเป็นควาย เป็นอีแร้ง
อีกา เป็นสุนัข สุนัข เรียกว่า สัตว์เดรัจฉาน
จิตจะถือเอาไปเป็นสมบัติได้ไหม ให้คิดดี ๆ
ผู้แสดงเองก็ตอบว่าไม่ได้ แม้ว่าสมบัติภายนอก
หรือสมบัติภายในของเราก็ไม่ได้ จะมายึดรูป
นามขันธ์ห้า รูปร่างกาย ธาตุสี่ ดิน น้ำ ลม
ไฟ อากา 32 นี้ จิตของเรายึดว่าเป็นตัว
จิตจริงหรือไม่จริง ขอฝากให้ไปพิจารณา หรือ
พูดเฉย ๆ หรืออันนี้ก็จริงต่อเมื่อยังมีลมหายใจ
อยู่เท่านั้น ถ้าหมดลมหายใจแล้วจิตนั้นจะครอง
อยู่ได้ไหม ยึดเอาได้ไหม ถือเอาเป็นตัวของจิต
ได้ไหม หมดลมหายใจแล้วอย่าเผลอ ถ้ารักถ้าหวง
ลูกรักเมียรัก อย่าเอาไปเผลอ ไว้ที่ห้องนอนด้วย
กันนั้นแหละ นอนตื่นด้วยกันอยู่นั้นแหละ หรือ
จะเป็นอย่างไรพิจารณาเอา อันนี้ขอฝากจิต
จะยึดถือเอาเป็นตัวได้จริงไหม ถ้าได้เวทนา
ความสุข ความทุกข์ เวทนาท่านหมายว่ามีผัสสะ
เป็นปัจจัย ผัสสะหมายความว่าเครื่องถูกต้อง
คือ ตาได้เห็น เครื่องสัมผัสตา ตาได้รู้ได้เห็น
ในสิ่งเป็นรูปหรือเป็นวัตถุ ลิ้นสัมผัสรสก็รู้ว่า
รสเปรี้ยว รสหวาน กายสัมผัสคือ ความเย็น
ร้อน อ่อนแข็ง มาสัมผัสร่างกายเรียกว่าสัมผัส
ผัสสะเวทนา เวทนาหนึ่ง สังขารหนึ่ง สัญญา
หนึ่ง เกิดจากผัสสะคือ ตื่นจากหลับมาแล้วจึง
เกิดคือจิตทำงานเสียก่อน เวทนาความสุขความ
ทุกข์จึงมี สัญญาความจำได้หมายรู้จึงเกิดมี
สังขารกิริยาที่นึกที่คิดจึงเกิดมี จึงว่าเวทนาทั้ง

3 นี้ จึงเกิดจากผัสสะเวทนา ความสุขก็เกิดจากผัสสะ อย่างมีรูปสัมผัสตา เสียงสัมผัสหู กลิ่นสัมผัสจมูก รสสัมผัสลิ้น โผฏฐัพพะสัมผัสร่างกาย รวมลงเป็นธรรมารมณียั่วใจให้กำเริบ นี่แหละนามทั้ง 3 เกิดจากผัสสะเมื่อจิตตื่นจากหลับขึ้นมาทำงานแล้วจึงมีสุขมีทุกข์ มีสัญญาความจำได้หมายรู้มีสังขารคิด ที่นี้จิตใจของเรายึดถือเอาความสุขความทุกข์ว่าเป็นตัวตนจริง ๆ ได้ไหม จะถือเอาความจำได้หมายรู้ ไม่ให้หลง เมื่อสุขก็จะไม่เอาทุกข์จะให้สุขตลอดเรื่อยไปไม่ให้เสื่อมไม่ให้เสีย บังคับได้ไหม อยู่ในบังคับบัญชาของจิตใจไหม สัญญาความจำได้หมายรู้ท่องหนังสือเรียนหนังสือได้แล้วบังคับบัญชาไม่ให้มันหลงมันลืมได้ไหม ให้จิตบังคับสังขารที่ปรุงแต่งให้คิดดีคิดชั่วอย่างเราคิดกันอยู่นี้อยู่ในบังคับบัญชาของจิตไหม ห้ามไม่ให้คิดได้ไหม หรือบังคับให้คิดแต่เรื่องดี ๆ ได้ไหม ที่นี้ความรู้ทาง ตา จมูก หู ลิ้น กาย ใจ นี้เกิดจากรูปนามเป็นปัจจัย คือ ตื่นขึ้นมาแล้วถ้าไม่มีรูปไม่มีนามก็ไม่มีที่ตั้งของวิญญาน ไม่มีที่ทำงาน จึงหมายความว่าร่างกายเป็นโรงงานชาติ, ใจเป็นสำนักงาน แต่มาคอยรับผัสสะ สิ่งนี้ใจจะถือเป็นตนจริง ๆ ได้ไหม บรรดาจิตใจที่ยึดถืออยู่นี้แหละที่พระพุทธเจ้าจึงได้แสดงพระสังขารมในปรมัตถธรรม จึงได้แสดงยก รูปนามขั้นห้าขึ้นสู่พระไตรลักษณ์อย่างที่ได้ยกพุทธภาษิตเป็น ธรรมนิยามสูตรยกขึ้นมาเป็นนิกเขปบท ณ เบื้องต้น ที่ว่า สัพเพสังขารานอนิจจา ที่ว่าสังขารทั้งหลายเป็นอนิจจา สัพเพสังขาราทุกขาทั้งหลายเป็นทุกข์ สัพเพธรรมานันตตา ธรรมทั้งหลายเป็นอนันตตา

ถ้าพูดตามผู้มีธรรมจักขุหรือปัญญาจักขุ

แล้ว เป็นสังขารมของจริงแท้ธรรมดา ท่านผู้มีธรรมจักขุต้องตรวจดูส่วนของร่างกายทั้ง 4 ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาโร 32 ทุกสิ่งว่าจะเอาเป็นของของตน มันไม่มีสิ่งที่จะเอามีแต่ของเนาเอาไม่ได้ ท่านแสดงอยู่นี้มันก็สมจริงอยู่แล้ว เพราะมันเน่ามันจะเอาอะไรได้ และในสุดตันตปิฎกก็แสดงซ้ำ ๆ ซาก ๆ แม้สามเณรน้อยบวชมาขนาดไม่ถึงเดือนพอเรียนก็ได้พบแล้วในหลักธรรมที่ว่า

ยะถาปัจจะยัง ปะวัตตะมานัง ชาตุมัตตะเมเวตัง ยะทิทัง ปิณฑะปาโต ฯ ตะพุปะภุญชะโก จะ ปุคคโล ชาตุมัตตะโก นิสสัตโต นิชชีโว สุญโญ ฯ สัพโพ ปะนายัง ปิณฑะปาโต อะชิคฺฉะนิโย อิมัง ปุติกายัง ปัตวา อะติวิยะชิคฺฉะนิโย ชายะติ ฯ

นี่พูดง่าย ๆ สามเณรน้อยเรียนมาไม่พอเดือนก็รู้แล้วหลักสูตร ยะถาปัจจะยัง หมายถึง ในปัจจัย ยถาปัจจะยัง ปะวัตตะมานัง ปิณฑะปาต นี้ถ้าพูดถึงปิณฑะปาต ลงปิณฑะปาต เป็นหลักการปิณฑะปาตนี้ก็สักแต่ว่าเป็นธาตุ เกิดเหตุขึ้นที่ปัจจัย ตพุ ปภุญชะโก จ ปุคคโล ชาโต บุคคลคือตัวเราพวกฉันปิณฑะปาตนี้ก็สักแต่ว่าเป็นธาตุ นิสสัตโต มิใช่สัตว์ นิชชีโว ไม่ใช่ชีวิต สุญโญ เป็นสภาพสูญ คำว่าเป็นสภาพสูญหมายบุคคลหญิงชายเรานี้เป็นสภาพสูญเข้าใจใหม่ จึงหมายความว่า ยะถา ปัจจะยัง แปลว่า ทุกข์หนัก แปลเหมือนกัน ตั้งแต่ว่า จีวร ปิณฑะปาต เสนาสนะ เกสัช แต่ปิณฑะปาตเห็นว่าจะได้ความดี การปิณฑะปาตนี้ก็สักแต่ว่าเป็นธาตุและปัจจัย คำว่าเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยคือ เมื่อเรารับประทานเข้าไปแล้วมันจะเข้าไปกลายเป็นมูลเป็นอุจจาระ เป็นอุจจาระ ปัสสาวะ นั่นแหละ เรียกว่า เป็นไป

ตามเหตุตามปัจจัย ตทุปฏญชโก จ ปุคโคล ธาตุ
นี้หมายบุคคลอย่างตัวเราผู้วิญชบาตรับวิญช-
บาตถือไปฉัน ปุคโคล ธาตุ บุคคลตัวเรานี้สักแต่
ว่าเป็นธาตุ นิสสัตโตไม่ไช่สัตว์ นิชชิวไมไช่
ชีวิต สุกญเญเป็นสภาพสุญ จากความเป็นสัตว์
เป็นชีวิต หาสาระแก่นสารไม่ได้ คำว่าสุญหมาย
ความว่าไม่มี, คำว่าไม่มีหมายความว่าไม่มีแก่น
สาร ถ้าหากสมมุติว่า ถ้าหมดลมหายใจแล้ว
ร่างกายนี้เขามักจะเผาไหม้โดยมาก เรียกว่าศพ
เอาใส่หีบใส่โลงเอาไปเผา ธาตุน้ำก็ถูกไฟเผา
ฉิบหายไป ธาตุลมก็ปลิวไปตามลม ธาตุไฟกลายเป็น
ไฟ ธาตุดินก็ยังเหลือแต่อัฐิธาตุ ปูน ถ้าถ่าน
อยู่เท่านั้น เมื่ออัฐิธาตุ กระจุก ไฟไหม้แล้วปน
อยู่กับถ่านเก็บลงฝังเอาผ้าห่อปากหม้อไว้แล้ว
เอาดินกลบ พอ 4-5 ปี แล้วให้ไปเปิดดูจะเห็นแต่
ถ้ากระจุกที่ไฟไหม้เป็นปูนแล้วก็ไม่มีเหลือจะ
สุญไปในดิน หมายความว่าร่างกายเป็นสภาพ
สุญ เรียกว่า ไม่มีแล้ว ถ้าไม่เชื่อก็ลองไปตามดู
เมื่อก่อนปู่เราก็มี ปู่หวด ย่าหวด พ่อโชน แม่โชน
เตี้ยวนี้ลองไปหาดูซิ ไปหาที่ไหนจะเจอจะพบ
จะเห็น ลองไปหาดูพุงนี้ ญาติฝังไว้ที่ไหนไป
หาดูจะเห็นรูปเห็นกายเหมือนเก่าไหม สุญหรือ
ไม่สุญเป็นสัจธรรมจริงหรือไม่

จะยกให้นักธรรมฟังซักหน่อย นักธรรม
เคยถกกันว่าสังขาร 3 เมื่อเวลาคนจะตายสังขาร
ประเภทไหนตายก่อนกัน สังขาร 3 หมายความว่า
กายสังขาร วจิสสังขาร มโนสังขาร

กายสังขารหมายถึง ลมหายใจเข้าออก
วจิสสังขาร หมายถึง การวิตกวิจารณ์

มโนสังขาร หมายถึง จิตใจ สัญญาเวทนา
ก็เรียกว่า มโนสังขาร หรือ จิตตสังขาร

สังขารทั้ง 3 ประการนี้ นักปฏิบัติธรรม
นักธรรมมักจะได้สนทนากันว่าก่อนคนจะตาย
สังขารอะไรดับก่อน ตามที่จริงแล้ววจิสสังขาร
จะดับก่อน จะอธิบายเสียก่อน

คำว่า กายสังขาร คือ ลมหายใจ ทำไม
พระพุทธรเจ้าจึงบัญญัตินามเรียกว่า กายสังขาร
ถ้ายังมีลมหายใจอยู่ สังขารประเภทนี้คือ อุปถัมภ์
กายไม่ให้เน่า ถ้าเน่าหรือเปื่อยก็จะเปื่อยเฉพาะ
ที่ใดที่หนึ่ง เช่น เป็นบาดแผล เป็นน้ำเหลือง
ที่ใดที่หนึ่ง จะไม่เปื่อยเน่าหมดตัว แต่ถ้าหมด
ลมหายใจก็เน่าหมดเลยนี้ จึงหมายเอาลมหายใจ
เรียกว่าเป็นสังขารอุปถัมภ์กายไม่ให้เน่า จริง
ไหมละ

ที่นี้ วจิสสังขารที่ 2 วจิสสังขารหมายวิตก
วิจารณ์อย่างแสดงธรรมอยู่ ถ้าไม่มีวิตก
วิจารณ์ก็แสดงธรรมไม่เป็นเรื่องเป็นราว ไม่
เป็นถ้อยเป็นความ เหมือนดังคนละเมอพูด นอน
หลับละเมอพูด ไม่ได้เรื่องไม่ได้ราวเนื่องจาก
วจิสสังขารดับ วจิสสังขารจะดับก่อน ขณะที่หอบ
ที่เราถามได้ความอยู่นั้นแต่ที่แรกยังมีวิตกวิจารณ์
กลัวตาย เสียตายทรัพย์เสียตายสมบัติ ยังวิตก
วิจารณ์ถึงทรัพย์ถึงสมบัติ ถึงลูกถึงหลาน ยัง
วิตกอยู่คือวจิสสังขารยังไม่ดับเมื่อรู้สึกว่ามี
เวลาที่มีจิตใจเป็นอย่างไร ตอบได้ก็เพียงว่า
“เมื่อ” เป็นคำสุดท้าย ต่อแต่นั้นก็หอบมากเข้า
มากเข้า วจิสสังขารไม่มีแล้ว นึกคิดอะไรไม่ได้
แล้ว ความกลัวล้มกลัวตายไม่มีแล้ว คนเคยกลัว
ผีหลอกก็หายกลัวแล้ว เช่น สมมุติว่าคนวิ่งขึ้น
ไปบนถ้ำสูง ๆ วิ่งอย่างรวดเร็วอย่างเต็มแรง
และจะมีคนหนึ่งยืนรอคอยถามว่าเป็นอย่างไร
นี่อย่างไรบ้างเวลานี้ คนที่วิ่งนั้นจะตอบไม่ได้

เพราะมีแต่หอบ นี่ก็เพราะว่าวจีสังขารมันดับ มีแต่เมื่อย คนตอบก่อนจะตายก็เหมือนกัน นี่ วจีสังขารดับแล้ว แต่กายสังขารยังอยู่ กายสังขารและจิตสังขารยังอยู่ กายสังขารยังอยู่ ก็หมายลมหายใจยังอยู่ เมื่อลมหายใจยังอยู่ก็ว่าจิตสังขารยังอยู่ รวมคำว่าวจีสังขารก็หมายถึงสัญญา กับเวทนา ทำไมจึงหมาย สัญญา กับเวทนาเป็นวจีสังขาร ลมหายใจเข้าออกนี่ ท่านหมายความว่า เกิดจากจิต จิตเป็นมูลราก เป็นสมมุติฐานของลมหายใจเข้าออก ถ้าลมหายใจไม่มีจิตก็ตั้งอยู่ไม่ได้ ถ้าจิตออกไปแล้วลมหายใจก็ต้องดับ แล้วความรู้สึกในอุปบัติภพก็ดับจากสภาพหนึ่งไปเป็นอีกสภาพหนึ่ง ดับจากอุปบัติภพดับจากสภาพอุปทานไปเป็นสภาพภวังคจิต เกิดเป็นสภาพของปฏิสนธิวิญญาณจิต เรียกว่าดับจากอันหนึ่งไปเป็นอีกอันหนึ่ง ไปรู้สึกเป็นสภาพหนึ่ง ไม่ตายบอกว่าไม่ตาย อันภวังค์ที่ตื่น ท่านแปลกันถูกความเป็นจริง ภวังค์แปลว่าความตื่น ภวังค์หมายอวิชา สังขารและวิญญาณก็อยู่ในนั้นด้วย ท่านจึงหมายเอาอวิชา สังขาร วิญญาณ เป็นปัจจัยให้เกิดเป็นนามรูปด้วยนั้นแหละ ภวังคจิตนั้นแหละ ท่านบัญญัติเรียกว่าอวิชา พระพุทธเจ้าและปราชญ์ทั้งหลายแปลว่าไม่รู้ ตามนามบัญญัติทางปริยัติท่านหมายความว่าไม่รู้ หมายความว่าไม่รู้ทุกข์ไม่รู้เหตุให้เกิดทุกข์ ไม่รู้ความดับทุกข์ไม่รู้ทางไปสู่ความดับทุกข์ นี่ท่านแสดงพอให้พวกนักศึกษารู้เหตุผล ถ้าเราแปลตามศัพท์ให้อวิชาแปลว่าไม่รู้ หมายความว่าไม่รู้สภาพของตัวเอง แต่รู้อยู่ แต่ไม่รู้ตัวเอง คล้าย ๆ กับว่าสายตาของเรามองสิ่งใด รู้เห็นหมด แต่ถ้าจะมองดูดวงตาตัวเองมองไม่เห็น ถ้าไม่มีวิทยาศาสตร์ทางกระจกเกิดขึ้นมา อย่า

ไปหวังว่าจะได้เห็นหน้าเห็นตาของตนซึกที่เกาะ เหตุที่ได้เห็นหน้าเจ้าของก็เพราะกระจกหรือ ความรู้จิตก็เหมือนกัน

อย่างมโนวิญญาณก็เป็นความรู้ของจิต นั้นแหละ แต่มันรู้ที่อื่น แต่ไม่รู้เจ้าของ ความไม่รู้ตัวเจ้าของนั้นแหละจึงกลายเป็นสังขาร จึงกลายเป็นปุณฺณภูมิสังขาร จึงสร้างภพสร้างชาติ จึงเกิดเป็นมนุษย์เป็นสัตว์เดรัจฉานเป็นภพนับชาติไม่ถ้วน จึงได้เรียกว่า วัฏฏะวน แปลว่ากิเลสเป็นเหตุให้ทำกรรม เมื่อทำกรรมแล้วกิเลสเกิดขึ้นอีก เหตุเกิดขึ้นก็ทำกรรมต่อไปอีก จึงได้เกิดทั้งบุญทั้งบาป เกิดดี เกิดชั่ว เกิดสุข เกิดทุกข์ เป็นมนุษย์ เป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นเปรต เป็นอสุรกาย เรียกว่า วัฏฏะ เวลาพอจิตละจากตัวอุปาทานความถือ ความเกิดเป็นตัวความรู้สึกนี้ดับเลย แต่ไปรู้อีกสภาพหนึ่ง ให้สมมุติง่าย ๆ ว่า อย่างพวกพระเถร เราตายออกจากร่างไปที่แรกก็ต้องเป็นรูปพระเถร ถ้าคนหนุ่มคนสาวตายออกจากร่างไปที่แรกก็ต้องเป็นหนุ่มเป็นสาว หรือเป็นโรคอะไรป่วยอย่างใดก็ต้องเป็นสภาพนั้นเสียก่อน ถ้าคนแก่ตายก็สมมุติเป็นรูปคนแก่เป็นหญิงเป็นชายตามฐานะ แต่ดับหมดแล้ว ทั้งนี้จึงเรียกเป็นสภาพภวังค์ ท่านจึงแปลว่าความตื่น ขณะที่จิตนำมาทำงานจึงมีเรื่องความนึก ความคิด ความโลภ ความโกรธ ความหลง ราคะ ตัณหา เกิดจากภวังค์ที่จิตมาทำงาน คือ ตื่นจากหลับนั้น ขณะที่หลับสนิทอยู่นั้นและไม่ฝันนั้นเรียกว่าเป็นสภาพเดิม เรียกว่า ภวังคจิต ถ้าผู้มีธรรมจักรุ หรือ จิตตกกระแสนธรรมจะแสดงใสแจ้วเป็นจิตดวงเดียว ไม่ได้มีสุขมีทุกข์ ไม่ได้มีตัวมีตน ไม่มีสัญญา สังขาร หมายความว่า รู้ รู้ รู้

ความตายจะละจากอุปทานความยึดถือ
รูปนามขั้นห้า พอหมดลมหายใจก็วางจาก
สภาพนี้ ท่านจึงว่าเณรตาย จึงปรากฏเป็นเณร
พระตายจึงปรากฏเป็นพระ คนแก่ตายก็ปรากฏ
ตัวเป็นคนแก่ แต่ว่าสังขารที่ออกไปนั้นจำแลง
ตัวได้ ฉะนั้นถ้าคนทำบาปมาก ๆ จึงแสดงจำแลง
ตัวได้ พอออกจากร่างไปก็ปรากฏที่แรกเท่านั้น
แหละ แต่จำแลงเป็นตัวใหม่ได้ จำแลงตัวเป็น
แมวก็ได้ เป็นสุนัขก็ได้ เป็นหมูก็ได้ เป็นม้า
ก็ได้ เป็นเปรตก็ได้ เป็นไก่ก็ได้ เพราะว่าเป็น
สังขารจึงจำแลงได้ ถ้าพูดถึงจิตบาปที่ทำบาป
มาก ๆ ถ้าจิตเป็นบุญเป็นกุศลก็ตามที่เราได้
เรียนนั้นแหละ ท่านจึงเรียกกรรม กรรมนิมิต
คตินิมิต ผู้ทำกรรมดีเวลาจะตายก็เกิดนิมิต
กรรมดี ถ้าผู้รักษาศีลบริสุทธิ์ดีหรือมีการทำ
บุญไว้มาก ๆ ก็หมายบุญกุศลกรรมนั้นแหละมา
นิมิต ก็หมายถึงบุญ มีเทพบุตร เทพธิดา หรือ
รถทิพย์มารองรับไปอย่างสนุกสนาน เรียกว่า
เป็นคติ ถ้าผู้ทำบาปทำกรรมประมาทพระพุทธ-
เจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ครูบาอาจารย์ ตายไป
แล้วบาปอกุศลกรรมนั้นแหละเป็นกรรมนิมิต
คือ บาปอกุศลแสดงนิมิตร้าย มียมบาลตัวใหญ่ ๆ
โต ๆ สูง 8 ศอก 9 ศอก มาแลบลิ้นปลิ้นตาทำท่า
จะมาผูกมัดมัด มิฉะนั้นสัตว์ที่เราฆ่าหรือมิฉะนั้น
ก็ต้องเป็นแสงไฟนรกสว่างขึ้นเฉพาะหน้า เมื่อ
กรรมนิมิตแสดงให้เห็นก็หวังว่าจะต้องไปถูก
เผาในนรกแน่ ๆ ตามคติของใครของมัน นี่แหละ
เป็นข้อที่ควรรู้ไว้

ก็เกือบจะถูกของเขาเหมือนกันที่คริสต์
ศาสนา และบางจำพวกแสดงว่าความตายสูญ
ถ้าความหมายคำว่า ภาวังคจิต หรือ อวิชชา
ปัจจัย สังขารไม่ตาย เป็นอมตธรรมเป็นธรรม

ที่ไม่ตาย ถ้าเขาเห็นอย่างนี้ก็จะไม่วิวาทกับ
พุทธศาสนา หมายความว่า สิ่งหนึ่งดับสูญ
สิ่งหนึ่งไม่ดับให้เข้าใจอย่างนั้นที่แสดงอยู่นี้ไม่ได้
หมายความว่าดับสูญหมด แต่รูปนามขั้นห้า
เกิดในภพไหนดับในภพนั้น รูป นาม เวทนา
สัญญา สังขาร วิญญาณ เพราะมีผัสสะเป็น
ที่เกิด เกิด ๆ ดับ ๆ อยู่อย่างนั้น รูปก็เป็นของที่
เปื่อยเน่า จิตจะยึดถือเป็นตัวเป็นของของตัว
ไม่ได้ เวทนา สัญญา สังขารก็มีเกิด ๆ ดับ ๆ
มีเป็นปัจจัย จึงเกิดขึ้นเมื่อจิตตื่นขึ้นจากหลับตา
ได้สัมผัสเสียง จมูกได้สัมผัสกลิ่น ลิ้นสัมผัสรส
กายสัมผัสสิ่งถูกต้อง เย็น ร้อน อ่อนแข็งแล้ว
เวทนา สัญญา วิญญาณ สังขาร จึงเกิดขึ้น
จิตจึงสร้างจึงปรุงจึงแต่งอันนี้เกิด ๆ ดับ ๆ ถือ
ว่าเป็นสภาพสูญ หาสาระแก่นสารไม่ได้เพราะ
วิญญาณก็มีรูปนามเป็นปัจจัยที่เกิด ถ้าไม่มี
รูปมีนามนั้นแล้ววิญญาณและจิตไม่มีที่ตั้ง ไม่มี
ที่ทำงาน เมื่อจิตทำงานจะเกิดมีกิเลสตัณหา
มานะ ทิฏฐิ ถือตนถือตัว ถือเราถือเขา ความ
ถือเราถือเขานั้นเป็นตัวเรา แม้หรือ หรือว่า
เฉย ๆ สมมุติเฉย ๆ หรือที่แสดงมานี้แปลว่า
เปิดโลกเพื่อให้สัตว์โลกได้มองเห็นแสงสว่าง
ของโลกบ้าง เมื่อจิตยึดถือรูปไม่ได้ยึดถือนาม
ทั้ง 4 ไม่ได้ ก็ถือว่าดับสูญ รูปนามขั้นห้าเกิด
มาในภพไหนก็ดับในภพนั้น แต่ไม่ได้หมายความว่า
ว่าจิตที่เป็นปัจจัยนั้นดับ ไม่ได้หมายความว่า
อย่างนั้นจะต้องเป็นปฏิสนธิวิญญาณก่อภพ
ก่อชาติเกิดอีกต่อไป เมื่อทำดีจะได้เกิดในที่ดี
เมื่อทำบาปมาก ก็จะต้องไปเกิดเป็นสัตว์ ทุกคติภูมิ
ทั้ง 4 เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานบ้าง เปรตบ้าง
อสุรกายบ้าง สัตว์นรกบ้าง อะไรเหล่านี้ ถ้า
ทำดีรักษาศีลดี ให้ท่าน ทำบุญ บริจาคทานดี

ก็หวังสุดที่เป็นที่ผ่าน คือโลกมนุษย์หรือ สวรรค์
ไม่ได้ตกนรกเกิดเป็นเปรตเป็นสัตว์เดรัจฉาน
นี่แหละที่ได้แสดงมาเพื่อเปิดโลกให้ได้เห็นกัน

และกันบ้าง ให้เตือนและรู้เรื่องกันบ้าง ที่ได้
แสดงมาก็สมควรแก่กาลเวลา เอวัง ก็ด้วย
ประการฉะนี้

ธรรมเทศนาหลวงปู่คำดี ปภาโส

เรื่อง หลักคำสอน 3 ประการ

ณ วัดถ้ำผาปู่ ต.นาอ้อ อ.เมือง จ.เลย

สุขุสุขุ ลมเต ปญญ์ ผู้ฟังธรรมด้วยดีย่อมเกิด
ปัญญา.

คำว่าฟังเทศน์หมายความว่า เอาใจฟัง
อย่าให้ใจหนีจากตัวใจผู้ใดก็ให้รักษาอยู่กับตัว
อย่าให้ใจหนีจากตัวใจผู้ใดก็ให้รักษาอยู่กับตัว
ให้รู้อยู่กับภาวณาหรือให้รู้อยู่เฉพาะใจ อย่าให้ใจ
ร่างกายนั่งอยู่ที่นี้แต่ใจมันคิดไปที่อื่น ก็ชื่อว่าใจ
ไม่ฟัง คำว่าใจฟังคือใจจดจ่อ สำหรับผู้แสดงเอง
สุขภาพร่างกายก็ไม่ดี มีอาการเมื่อยง่ายและ
ลมก็ขึ้นเบื้องสูงมาก ฉะนั้นถ้ามีกำลังแค่นี้
จะพูดไปเท่านั้น

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา
สัมพุทฺธัสสะ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา
สัมพุทฺธัสสะ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา
สัมพุทฺธัสสะ

ณ โอกาสนี้จะได้รับประทานแสดงพระ
ธรรมเทศนาคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธ-
เจ้าเพื่อเป็นเครื่องเฉลิมฉลองศรัทธาของชาว
เหล่าพุทธบริษัทที่ได้พร้อมเพรียงกันมาสนธิบาต
ณ ที่นี้

ธรรมที่จะแสดงต่อไปนี้อาจจะแสดง
ไม่กว้าง เพราะว่กำลังร่างกายจะไม่พอที่จะ
แสดงตามหลักคาถาที่ได้ยกไว้ข้างต้นนั้นนี้ที่
เรียก เป็นหลักธรรมที่ว่า

สัพพปาปัสสะ อกรรมัง แปลความว่า ให้ละ
บาปอกุศลทั้งปวง

กุสลัสตุปสัมปทา แปลว่า ให้บำเพ็ญกุศล
ความดีทุกอย่าง

สจิตตปริโยทปนัง แปลว่า ให้ชำระจิตของ
ตนเองให้ผ่องแผ้วหรือให้บริสุทธิ์

เอตัง พุทธานะสาสะนัง แปลว่า นี้เป็น
คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์
ที่ตรัสรู้แล้วมากกว่าเม็ดหิน เม็ดทราย ก็
ได้สอนหลักเดียวกันนี้แหละ จะพูดให้สั้น ๆ ว่า

สอนให้ละความชั่วประพฤติกามตี ความ
ชั่วก็ได้แก่บาปนั้นแหละ ความดีก็ได้แก่บุญกุศล
นั้นแหละ แต่เกี่ยวเนื่องอยู่กับจิตใจของเรา ถ้า
พูดให้สั้น ๆ เอาเฉพาะใจความโอวาทของพระ
พุทธเจ้า 84,000 พระธรรมขันธ์ ท่านก็ย่อลง
มาเป็น 3 ข้อด้วยกันคือ

1. พระพุทธเจ้าสอนให้ละกายทุจริตและ

ประพศิกายให้สุจริตนี้เป็นข้อที่หนึ่ง

2. ให้ละวาจาทุจริตและ ให้ประพศิวาจาให้สุจริต

3. ให้ละ มโนทุจริตและ ให้ประพศิใจให้สุจริต

ถ้าบุคคลเราประพศิต่างนี้ก็หมดเรื่องกันเท่านั้น สมมติว่ากายกับบริสุทธ์คือ ไม่ทำบาปด้วยกาย วาจากับบริสุทธ์คือ ไม่ทำบาปด้วยวาจา ก็เป็นเครื่องหมายว่าใจบริสุทธ์ คนเราจะรู้ได้ว่าเป็นคนดีหรือคนชั่ว ตามหลักท่านแสดงว่าคนดีเรียกว่า บัณฑิตหรือเรียกว่าปราชญ์ คำว่า บัณฑิตหรือ ปราชญ์ไม่ได้หมายถึงเฉพาะพระภิกษุหรือ สามเณรหรือ นักปราชญ์ อาจารย์อื่น ๆ สุดแล้วแต่ใครไม่เลือกกว่าหญิงหรือชาย จะเป็นคฤหัสถ์หรือ นักบวชก็แล้วแต่ ถ้าเป็นผู้ประพศิสุจริตทั้งกายวาจาใจแล้ว ก็นับว่าเป็นบัณฑิตเหมือนกัน เหตุนี้ท่านจึงย่อใจความลงมาเท่านั้น หรือจะพูดตามหลักกุศลกรรมบทยิ่งจะง่ายอีก ก็จะไม่นำพูดอีกเพราะเคยพูดมาแล้วครั้งหนึ่ง ตอนฉลองวิหารอุโบสถวัดถ้ำผาปู เมืองเลย เรื่องศีลห้าหรือกุศลกรรมบท อกุศลกรรมบทได้อธิบายไว้ รวบรวมไว้ละเอียดแล้ว

จะพูดถึงว่าบาป อกุศลกรรมบทหมายความว่า การทำบาปทั้งหลายก็รวมมาอยู่ที่อกุศลกรรมบท 10 ประการนั้นแหละ คำว่าบุญกุศลก็รวมอยู่ที่กุศลกรรมบท 10 ประการนั้นแหละ ชื่อว่ากายกรรม 3 วจีกรรม 4 มโนกรรม 3

กายกรรม 3 ก็คือการทำบาป 3 อย่างคือ

1. ฆ่าสัตว์ นับตั้งแต่แมลงหวี่ แมลงวัน รัน ยุง มดง่าม มดคัน มดดำ มดแดง เป็นต้นขึ้นไป นับแต่สัตว์ตัวเล็กที่สุดจนถึงตัวใหญ่ที่สุด

เราละวันเสียให้หมดบรรดาสิ่งที่มีชีวิต การฆ่าสัตว์นั้นแหละเรียกว่าการกระทำบาปด้วยกาย เรียกว่ากายทุจริต

2. การขโมยของเขาคือไม่ได้ให้ โดยอาการแห่งขโมยเรียกว่า กายทุจริต

3. การประพศิผิดในกามแย่งลูกเขา เมียเขา เรียกว่าเป็นกายทุจริต

วจีกรรม 4 ก็คือการทำบาปด้วยวาจา 4 อย่างคือ

1. พูดเท็จคำไม่จริง

2. พูดส่อเสียดยุยง ให้แตกร้างจากกัน

3. พูดหยาบคาย

4. พูดเพื่อเจ้าหลวมไหลไร้ประโยชน์

มโนกรรม 3 ก็คือการทำบาปด้วยใจมี 3 อย่างคือ

1. โลภอยากได้ของเขา

2. พยาบาทปองร้ายเขา

3. เห็นผิดจากธรรมไม่เชื่อธรรมหรือไม่เชื่อกรรม

ถ้าพูดให้สั้นให้น้อยลงไปอีก กายกรรม 3 และวจีกรรม 4 เป็นกิริยาการทำบาป ย่นลงมาทางใจคือ ใจโลภ ใจโกรธ ใจหลงมี 3 อย่างเท่านั้นแหละเป็นต้นเหตุ ตกลง อกุศลกรรมบทก็หมายใจเท่านั้น หมายใจดวงเดียวคือใจ ก็หมายอันเดียวเรียกว่า เอกังจิตตั้ง ที่เรียกว่า จิต หัวใจก็เรียกว่าเป็นใจดวงเดียว เอกังมโนเรียกว่าใจอันเดียว ตกลงผู้ที่เบื่อความทุกข์ เบื่อความโง่ เบื่อความเป็นบาป ก็มาปฏิบัติกายทุจริตให้เป็นกายสุจริต แก้วจิตทุจริตให้เป็นวจีสุจริต แก้วมโนทุจริตเป็นมโนสุจริต นี่เป็นวิธีปฏิบัติ ถ้าเราจะเทียบในทางโลกเหมือนกับพวกชาวไร่ ชาวนาที่มีไร่มีนา แต่ก่อนมันก็เป็นป่าเป็นดงนั้นแหละ เมื่อถือสิทธิ์

แล้วก็จึงสร้างจึงตากถาง ทำให้เป็นไร่เป็นสวน ทำให้บริสุทธิ์ ทำนาทำให้เป็นนาจริง ๆ ทำสวนก็ให้เป็นสวนจริง ๆ

บุคคลเราที่ว่าเป็นบัณฑิตหรือ นักปราชญ์ หรือคนพาล เราจะรู้กันได้อย่างไรว่าบุคคลพรรคใดพวกใดเป็นพาล ท่านว่าคนพาลท่านมีเครื่องหมายมีนิมิตให้รู้นิมิตเครื่องหมายนั้น หากผู้ใดประพฤติทางกายทุจริต มีการฆ่าสัตว์ บ้าง ขโมยบ้าง เล่นบู้ทร ภรรยา สามีของเขา บ้างอันนี้มีนิมิตเครื่องหมายบอกว่าเราเป็นคนพาล ก็แสดงบอกคนอื่นว่าเราเป็นคนพาล หรือ การชอบพูดเท็จคำไม่จริง ชอบพูดส่อเสียดยุ้ง ให้เขาแตกร้างกัน ชอบพูดคำหยาบ ชอบพูดคำ เพื่อจ้อเหลวไหลไร้ประโยชน์อันนี้ก็เป็นนิมิต เครื่องหมายให้คนอื่นรู้ หรือให้นักปราชญ์ทั้งหลายรู้ว่าเราเป็นคนพาล เราเป็นคนบาป ท่านแสดงว่า

นตฺถิ โลเก รโห นาม โลกไม่มีที่ลับ เมื่อ บุคคลทำดีก็ต้องมีผู้รู้ว่าเป็นคนดี การพูดดีกระทำ ดีคนเราจะรู้กันได้ว่าใครเป็นคนดี คนชั่ว ก็เพราะ เรื่องดีแสดงออกมาทางกายแสดงออกมาทางวาจา การทำทางกายก็เรียกว่าทำไม่เบียดเบียนตน และคนอื่น การพูดทางวาจาก็ไม่พูดเบียดเบียน ตนและคนอื่น คำว่าพูดเบียดเบียนตน และคนอื่นนี้คือ ถ้าเราด่าเขา ๆ ก็ด่าเราบ้างเป็นธรรมดาถ้าเราโกรธเขา ๆ ก็โกรธตอบเป็นธรรมดา มันติดต่อกันอย่างนี้ นี่เป็นเครื่องชี้ที่จะให้ เราพยายามแก้กาย วาจา ใจของเราให้บริสุทธิ์ ท่องให้ได้กุศลกรรมบท 10 อกุศลกรรมบท 10 ประการนี้ ถ้าเราละอกุศลของเราได้ 3 ข้อก็จะ เป็นกุศลกรรมบท 3 ถ้าเราละอกุศลกรรมบท ได้ 5 ข้อก็จะ เป็นกุศลกรรมบท 5 เป็นต้น ส่วน

ทางใจนี้ ถ้าโลภอยากได้ของเขา แต่ตอนนี้ยังอยาก ได้เฉย ๆ ก็ไม่ผิดศีลธรรม ไม่ผิดกุศลกรรมบท คำว่าโลภอยากได้ของเขาที่เป็นบาปผิดศีลผิดธรรม นั้นคือ ไปฉ้อโกง ปล้นจี้ แย่งเขตไร่เขตนา เขตบ้านเขตเรือนอะไรเหล่านี้จึงเรียกว่า ผิดศีลธรรม ถ้าเพียงแต่นึกเฉย ๆ เราไม่ได้กระทำด้วย กายและ วาจาก็ไม่ผิดศีลธรรมเรียกว่า โทษ ทางใจไม่มี บาปทางใจไม่มี แต่จัดเป็นอกุศลวิตก เป็นกรรมวิตก เป็นอกุศลวิตกเท่านั้นวิธีจะแก้ตัว เรา ถ้าเรารู้ตัวว่าเป็นคนบาป ถ้าเราอยากเป็นคนดีกับเขา ถ้าตัวเราเป็นคนบาปก็ดูตัวเราให้ มั่นอกให้เข้าใจ เราผิดศีลธรรมข้อใดบ้าง พยายามแก้ตัวพยายามละบาปทั้งปวงตามหลัก ภาษิตที่ว่า สัพพะปาปัสสะ อะกะระณัง ให้ละ บาปอกุศลทั้งปวง คำว่าบาปแปลว่าเศร้าหมอง อกุศลแปลว่าไม่ฉลาด คำว่าบุญแปลว่าชำระหรือ แปลว่าสะอาด กุศลแปลว่าฉลาด มีสติปัญญาดี เรียกว่ามีหัวดีอย่างนี้เป็นของคู่กัน คำว่าบุญ กุศลก็เป็นคู่กันเป็นความดี คำว่าบาปอกุศลเป็น ความชั่วก็เป็นของคู่กันอีกนั้นแหละ อย่างเรา ต้องคิดต้องแก้ เพียงแค่ว่าแก้ทางกายและวาจาก็ เป็นของยาก เหตุนี้ปราชญ์ทั้งหลายท่านจึง แสดงว่ารากเหง้าของพระพุทธศาสนาหมายถึง

1. ศีล
2. สมာธิ
3. ปัญญา

นี้แหละคือ ศีล สมာธิ ปัญญา เป็นรากเหง้า ของพระพุทธศาสนา ถ้าผู้ใดรักษาศีลไว้ที่กาย ของตน ผูกสมมาธิไว้ที่ใจของตนโดยให้มีสติตั้งมั่น ให้มีจิตใจมีสติคึกคักและ นั่งสมมาธิภาวนา สำหรับผู้ที่ปฏิบัติอย่างทีกล่าวมาไม่ได้ ก็เพราะ ว่าใจ เพราะว่าการฟังยังไม่ถึงใจ ซึ่งให้แก้ทาง

กาย ทางวาจา แก่ทั้งข้างนอกข้างใน ไม่รักษาศีล ไม่ทำสมาธิจะเป็นไปยาก จะต้องรักษาทั้ง 3 ถ้า แก่ทั้ง 3 ก็บริบูรณ์แหละ แต่ถ้าผู้มีอุปนิสัยเคย ได้รักษาศีลมาแต่ปุระชาติหนหลัง โดยมากบรรดา ผู้ที่สมมติว่าเป็นคนดีอยู่ในโลกนี้ ถ้าพูดทาง ฝ่ายคฤหัสถ์นอกจากศีล 5 ทาน อกุศลกรรมบท หากรวมสมาธิเข้าไปอีกด้วยเรียกว่า สมบูรณ์

ถ้าพูดถึงอุปนิสัยมี 3 อย่างคือ

1. ทานอุปนิสัย ได้แก่การชอบทำบุญให้ ทาน
2. ศีลอุปนิสัย ผู้ชอบรักษาศีลสำรวม กายวาจาเรียบร้อย
3. ภาวนาอุปนิสัย ผู้ที่มีภาวนาในรากจิต ทานไว้บ้าง เคยรักษาศีลไว้บ้าง เคยฝึกหัดภาวนา ไว้บ้าง แต่ทั้งนี้หากท่านมีแต่ทานและศีล 2 ประการ นี้ ก็อาจจะสำเร็จได้ แต่ได้เพียงอนาคตเท่านั้น ตามตำนานที่ท่านแสดงไว้ ถ้าได้ครบทั้ง 3 อย่างแล้วไม่ว่าหญิงหรือชาย ถ้าได้เกิดในพระ ศาสนาพระศรีอารยเมตไตรยก็จะได้สำเร็จเป็น อย่างแล้วไม่ว่าหญิงหรือชายถ้าได้เกิดในพระ ศาสนาพระศรีอริยเมตไตรยก็จะได้สำเร็จเป็น พระอรหันต์ได้ ถ้าจะเอาสิ่งอื่นมาประดับมันไม่ ได้หรอก สิ่งที่จะทำให้บริสุทธิ์ได้ก็เรียกว่า ทาน ศีล ภาวนาเท่านั้น

ท่านเจ้าคุณอุบาลี คุณูปมาจารย์ อุปัชฌายะ ของท่านเจ้าคุณเทพบัณฑิตเจ้าคณะธรรมยุต วัดศรีจันทร์ จังหวัดขอนแก่น ได้แสดงธรรมให้ ฟังบ่อย ๆ เพราะว่าท่านเจ้าคุณเทพบัณฑิตได้ เล่าให้อาตมาฟังว่า เวลาท่านเจ้าคุณอุบาลีท่าน แสดงธรรม เมื่อท่านแสดงไปได้ชั่วโมงหนึ่ง หรือสองชั่วโมงกว่า ๆ ก็ต้องหยุดเทศน์และ ก่อนที่ท่านเจ้าคุณอุบาลีจะลงจากธรรมาสน์

ท่านจะให้คติสั้น ๆ ว่า...ถ้าผู้ใดอยากรวย ให้ รักษาศีล ถ้าผู้ใดอยากรุ่งงามและอายุยืน ให้รักษา ศีล ถ้าผู้ใดอยากมีสติปัญญาดี รู้แจ้งในธรรม ให้ ฝึกหัดนั่งสมาธิภาวนา นี่เป็นการย่นใจความ"

อาตมาจะพูดมากไปก็ตาม รวมกันแล้วก็ เรียกว่าทาน ศีล ภาวนา สามอย่างนี้เท่านั้นเป็น บุญกิริยาวัตถุ 10 ตามหลักที่ได้แสดงไว้คือ

1. ทานมัย เรียกว่า บุญสำเร็จด้วยการ ให้ทาน
2. สีสมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล 5 กุศลกรรมบทเป็นต้น
3. ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญ ภาวนา
4. อปจายนมัย บุญสำเร็จด้วยการอ่อน น้อมถ่อมตน
5. เวยยาวัจจมัย บุญสำเร็จด้วยการช่วย ขวนขวายในกิจที่ชอบ เช่นช่วยการทำงานต่าง ๆ เช่น ปลูกบ้าน ปลูกเรือน หรือการงานที่นัด ช่วยกันเป็นต้น
6. บัตติทานมัย บุญสำเร็จด้วยการให้ ส่วนบุญ อย่างเราทำบุญแล้วอุทิศให้แก่ พ่อ แม่ ญาติ เป็นต้น
7. บัตตานุโมทนา มัย อย่างพวกเราทั้ง หลายที่มาอนุโมทนาผ้าป่าในครั้งนี้แหละ เรียกว่า บัตตานุโมทนา มัย บุญย่อมสำเร็จด้วยการ อนุโมทนาส่วนบุญ ถึงจะไม่มีอะไรแม้แต่ยกมือ ขึ้นเฉย ๆ ก็ยังเป็นบุญเรียกว่า ยินดีในการกระทำ หรืออย่างพวกท่านได้สร้างโบสถ์ สร้างวิหาร หรือผ้าป่ามหากรฐินก็ตาม
8. ฐัมมัสสวนมัย บุญสำเร็จด้วยการฟัง เช่น การฟังเทศน์อย่างนี้เป็นต้น
9. ฐัมมเทศนามัย บุญสำเร็จด้วยการฟัง

ธรรม อย่างอาตมาแสดงอยู่นี้ก็ได้บุญเหมือนกัน

10. ทิฏฐุชุกัมม มีความเห็นตรงต่อศีลธรรม ไม่เห็นผิดจากธรรม

แต่ทั้งหมดนี้ท่านย่อลงมาที่เอาบุญ กิริยาวัตถุ 3 เป็นหลัก

1. ทาน
2. ศีล
3. ภาวนา

ข้อที่ว่าอุปจายนามัย บุญสำเร็จด้วยการ อ่อนน้อมต่อมตนนี้ ความประพฤติอ่อนน้อม ต่อมตนนี้เป็นกิริยากายและ วาจา ท่านจัดเข้าใน ศีล ข้อที่ว่าเวยยาวัจจมัย บุญสำเร็จด้วยการ ช่วยขวนขวายในกิจที่ชอบอย่างนี้ การช่วยขวน ขวายเป็นกิจที่ชอบก็ช่วยด้วยกายด้วยวาจา ข้อนี้ ท่านก็จัดเข้าในศีลเหมือนกัน

ข้อที่ว่าปัตติทานมัยคือ การทำบุญอุทิศ ให้ญาติและ ข้อที่ว่าปัตตานุโมทนามัย คือ บุญ สำเร็จด้วยการอนุโมทนานี้ ท่านจัดเข้าในทาน เพราะเป็นจิตของทานคือ การให้ทานนั้นแหละ ข้อที่ว่าธัมมัสสวนมัยบุญสำเร็จด้วยการ ฟัง ธรรมนี้ ท่านจัดเข้าในสมาธิ เพราะผู้ฟังก็ตั้งใจ ฟังข้อที่ว่าทิฏฐุชุกัมมก็จัดเข้าใน 3 อย่างนี้

จะอธิบายเกี่ยวกับเรื่องของบาปชัฏ ๑ ที่จริงแล้วคำว่ากุสลา ธัมมา หมายถึงธรรมที่เป็น กุศล อกุศลธัมมา หมายถึงธรรมที่เป็นอกุศล คำว่าธรรมหมายถึงคน กุศลธัมมาคือธรรมที่เป็นกุศล กุสโลแปลว่าฉลาด ถึงแม้ว่าหญิงหรือ ชายคนใด ฉลาด หัวดี มีสติปัญญาดี บุคคลเหล่านี้ เรียกว่า กุศลธัมมา เป็นคนที่มีบุญมีกุศลบุญ หรือกุศลต้องเป็นของคู่กัน แต่บรรดาพวก คนบาปท่านว่าเป็นพวกยากจนขออะไรพวกนี้ พวกที่ต่ำช้าที่สุดนี้แหละบาป บาปอย่างต่ำที่สุด

บาปอย่างน้อยหรือบาปอย่างกลาง บาปมีหลาย ชนิดมีชนิดที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 เหมือนกัน เช่น อย่างผู้ ตกภัยได้ทุกข์ โง่เขลาเบาปัญญาหาเข้ากินค้า ยากจนขอ คนไร้ญาติขาดมิตรอย่างนี้เรียกว่า เป็นบาปทั้งนั้น พวกที่ทุกข์ที่สุด จนที่สุด จัด เรียกว่าบาปทั้งนั้น และพวกที่เป็นคนบาปแท้ ๆ ก็ไม่อยากมาพึ่งเทศน์กันเช่นนี้ เพราะบาปมัน กันไว้ และก็ไม่มีใครอยากทักท้วงพวกคน บาปหรอกเหตุนี้ นักปราชญ์ทั้งหลายท่าน แสดงว่าคนดีทำชั่วได้ยาก และคนชั่วทำดีได้ยาก เช่นกัน ที่ว่าพวกคนดีทำดีได้ง่ายเช่น พวกผู้ดี อย่างนี้แหละ จะไปทำบุญกันทางไหนก็ชักชวน กันอย่างนี้ แต่พวกชั่ว ๆ แล้วไม่มีใครเรียกไม่มี ใครชวน จึงเรียกว่าคนชั่วทำดีได้ยาก ถ้าจะ มากก็อายเขาเสียอีก จะทำบุญให้ทานอะไรก็ ไม่สมบูรณ์

ที่ว่าบุญแปลว่าสะอาด กุศลแปลว่าฉลาด จะพูดแสดงด้วยผลเมื่อเป็นคนสะอาด ถึงจะดำก็ ดำสะอาด ถึงขาวก็ขาวสะอาด ตลอดถึงที่อยู่ ที่นอน ที่อุปโภคบริโภคทุกสิ่งทุกอย่างจะ สะอาดหมด นั่นแหละบุญแปลว่าสะอาด

กุศลแปลว่าฉลาด คนมีความฉลาดจึงได้ อยู่ดีกินดี บ้านเรือนและอะไร ๆ ก็ดีหมด ก็ เพราะบุญนั่นแหละ นั่นเป็นผลของบุญ

ฉะนั้นนักเทศน์ทั้งหลายท่านจึงแปลว่าผล บุญ และถ้าแปลด้วยผลก็แปลว่าความสุข ถ้าผู้ใด มีความสุขจะได้ชื่อว่าผู้นั้นมีบุญ

คำว่าสุขก็แสดงว่ามีทรัพย์ มีสมบัติ มีลาภ มียศนั่นแหละ โดยไม่ยากไม่จนนั่นแหละเรียกว่า มีความสุข ถ้าแปลด้วยผล ด้วยใช้ความสุขก็ หมายถึงบุคคล จึงว่าให้ดูบุคคลเอาง่ายกว่า ดูตัว เราและดูตัวเขาให้รู้ตัวของตัว ถ้าความดีของเรา

ยังไม่สิ้นสุดก็พยายามให้บำเพ็ญ ถ้าคิดไปคิดมากก็เสียดายศาสนาเหมือนกัน คำว่าน่าเสียดายศาสนา คือ พากันวนทุกข์วนยาก เผ่าศาสนาจึงน่าเสียดายเหลือเกิน อันที่จริงพระพุทธศาสนา คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ ถ้าผู้สนใจจริง ๆ แล้วเราว่าสอนคนโง่ให้เป็นคนฉลาดได้ สอนคนบาปให้เป็นบุญได้ เป็นได้จริง ๆ แต่ว่าจะต้องปฏิบัติตาม เมื่อปฏิบัติตามแล้วจะต้องได้รับผลจริง ๆ เหตุนี้ท่านจึงแสดงไว้ว่าคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามากแต่แสดงโดยย่อ ๆ 3 อย่างคือ

1. คำสั่งสอนพระพุทธเจ้าแสดงพระพุทธเจ้า
2. เพื่อให้ผู้ฟังทั้งหลายรู้แจ้งเห็นจริง ทรงสั่งสอนเพื่อมีเหตุ เหตุนี้ต้องตามเพราะเห็นจริงได้
3. ทรงสั่งสอนเป็นอัครรรย เมื่อปฏิบัติตามแล้วได้รับผลตามสมควรแก่การปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติมากก็ได้รับผลความดีมาก ผู้ใดปฏิบัติขนาดกลางก็ได้รับผลความดีขนาดกลาง ผู้ใดปฏิบัติเล็กน้อยก็ได้รับผลความดีเล็กน้อย อันนี้จริงเหลือเกิน

พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนเพื่อให้ผู้ฟังรู้แจ้งเห็นจริงในคำสั่งสอน แต่ทรงสั่งสอนมีเหตุ เพราะว่าผู้ฟังจะปฏิบัติตามให้เห็นจริงได้ และข้อที่ว่าทรงสั่งสอนเป็นอัครรรยเมื่อปฏิบัติแล้วจึงจะเห็นข้อเท็จจริง แต่การฟังเฉย ๆ ไม่ปฏิบัติตามก็ไม่ได้ผลอะไร ไม่ได้เห็นความเท็จจริงเหมือนพวกไปเรียนวิชาแพทย์มาจะได้ปริญญาโท เอกมาแล้วก็ตาม หรือตลอดทั้งวิชาต่าง ๆ ถ้าไม่ได้ทำงานก็ไม่ได้รับผล เมื่อเรียนหลักวิชาอะไรมากก็ต้องทำตามที่เรียนมาจึงจะได้ผล เช่น นายแพทย์เรียนจบปริญญาตรี โท เอกมาแล้ว ถ้าเรียนแล้วก็อยู่เฉย ๆ ก็ไม่รู้ข้อเท็จจริงว่าตำราแพทย์จะเท็จหรือจริงอย่างไร

อันนี้สรุปใจความแล้วก็ให้พยายามละวางอกุศลทั้งปวง ให้กลัวที่สุดคือการกลัวบาปหิริ คือให้มีความละอายต่อบาป

โอตตปัปะ คือให้มีความเกรงกลัวต่อบาป ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรกลัวที่สุด ให้ดูความสุขทุกข์ของตนนั้น อย่าเข้าใจว่าบุญที่เรามีแล้วนั้นจะไม่หมดสิ้น บุญที่เราสร้างสมมานั้นหมดเหมือนกัน เหมือนกับสมบัติภายนอก ให้เข้าใจว่าเป็นผลของบุญ ผู้ใดมีบุญเท่าสร้างสมรวมกันมาตั้งแต่บุเรชาดิหนหลัง ก็จะได้รับบุญจนมีข้าวของเงินทอง ลาภยศอะไรเหล่านี้แหละเรียกว่า เป็นบุญเก่า ถ้ามีแต่ใช้ผลบุญเก่าอย่างเดียวแล้ว ผลบุญเก่านั้นก็หมดเป็นเหมือนกัน หรือทำบาปซ้ำเติมอีก การทำบาปเป็นการทำลายจิตใจของตนทำลายคุณสมบัติของจิตใจตนให้เสื่อมเสียไปได้เหมือนกัน คนเราโดยมากมักจะขาดทุนก็เพราะมาเลี้ยงแต่ร่างกายนี้แหละ ส่วนด้านจิตใจไม่สนใจไม่ยกสงเคราะห์ ถึงแม้ความโลภ ความโกรธ ความหลง จะทับถมอยู่เพียงไหนก็ตาม ก็ไม่ยกแก้ไขไม่ยกช่วยเหลือ แต่ถ้าร่างกายส่วนนี้เจ็บไข้ได้ป่วยนิด ๆ หน่อย ๆ ก็รีบหาหมอหาพยาบาล ส่วนโรคทางใจไม่คิดแก้ไข ความโลภ ความโกรธ ความหลงเป็นตัวยุง แต่ไม่ยอมคิดแก้ไข ไม่หาทางแก้ พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่าสิ่งแรกที่เกิดขึ้นในโลกนี้เรียกว่ากรรม 3 ประการคือ

1. ความโลภ
2. ความโกรธ
3. ความหลง

สามสิ่งนี้ร้ายกาจกว่าสิ่งอะไรทั้งหมด ร้ายกว่าผีร้าย ร้ายกว่าเสือร้าย ร้ายกว่างูร้าย ไม่มีสิ่งไหนจะร้ายกว่าตัวความโลภ ความโกรธ

ความหลง อันนี้ ถ้าพูดตามที่พระพุทธเจ้าทรง
สั่งสอนไว้ เราลองคิดกันดี ๆ *ที่ว่าร้ายนะคือ*
ความโลภเจ้าของทำร้ายเจ้าของ ความโกรธ
เจ้าของทำร้ายเจ้าของ ความหลงเจ้าของทำร้าย
เจ้าของ เค็ดร้อนเป็นทุกข์ก็เพราะความหลง อันนี้
แหละที่ว่าเป็นของร้ายกาจอย่างตัวอาตมานี้
เที่ยวรุดงค์มาตั้งแต่หนุ่มจนแก่ ขึ้นภูขึ้นเขา เข้า
ป่าเข้าดง ก็ยังไม่เคยเห็นหน้าจนปานนี้ที่ว่าเสื่อ
กินคน ได้ยินแต่ข่าวไม่เคยเห็นมันกินจริง ๆ
ซักที ที่ว่ารู้อย่างไรก็ตายก็ยังไม่เคยเห็นด้วย
ตาจนบัดนี้ ที่ว่าผีร้ายเข้าคนตายก็ยังไม่เคยเห็น
ด้วยตา คนทุกข์คนจนในโลกนี้ไม่ใช่ทุกข์เพราะ
เสื่อกิน ไม่ใช่ทุกข์เพราะรู้อย่างไรก็ตายก็ยังไม่เคยเห็น
ด้วยตา *ข้างฆ่า แต่ทุกข์เพราะความโลภ ความโกรธ*
ความหลงของตน จะทุกข์เพราะสิ่งใด ๆ ก็ตาม
ตัวความโลภ ความโกรธ ความหลงนี้แหละเป็น
ผู้ฆ่า เหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงแสดงว่าบุคคลผู้
บัญญัติธรรมย่อมฆ่าตนเหมือนฆ่าคนอื่น ที่ว่า
ฆ่าตนเพราะทำการทุจริตโดยมากอย่างไรก็ได้
ยินได้เห็นกันนั้นแหละ เกิดมาเป็นคนเหมือนกัน
แต่ความประพฤติไม่เหมือนกัน อย่างพวก
ที่ประพฤติชั่วช้าลามก ฆ่าเจ้าของเพื่อจะ
เอาของของเขาอะไรอย่างนั้นแหละ นั่นก็เพราะ
ความโลภ ความโกรธ ความหลง ของเขานั้นเอง
หรือพวกใด ๆ ที่มารบกวนประเทศชาติไทย
ของเราอยู่ทุกวันนี้ก็เพราะความโลภ ความโกรธ
ความหลงของเขาเหล่านั้น นั่นทำให้ผู้อื่นเป็นทุกข์
เรียกว่าเบียดเบียนตนและผู้อื่น เพราะฉะนั้นให้
ระวังที่สุดเรื่องของโลก *ความโกรธ ความหลง สาม*
ประการนี้ มันสามารถทำให้ผู้รู้แจ้งให้เป็นคนมืดก็
ได้ ฤทธิ์ของมันนะ มันอยู่เหนือทุกคนในโลกที่ได้
เกิดมาในโลกนี้ ยกเว้นเสียแต่พระอรหันต์หรือพระ

อริยบุคคลเจ็ด แต่พระอริยบุคคลเจ็ดถ้าสำเร็จ
เป็นแค่พระโสดาหรือพระสกิทาคา สองจำพวกนี้
มันยังยุ่งเกี่ยวอยู่ ยังคอยหลอกคอยหลอนอยู่
แต่ถ้าถ้ามีดวงตาเห็นธรรมแล้ว แปลว่ารู้หน้าตา
มันบ้างแล้ว จะสบายจริงต้องสำเร็จพระอนาคามี
หรือ พระอรหันต์นั้นแหละ จึงหมดเรื่องเหล่านี้
จึงไม่เป็นทุกข์เพราะความโลภ ความโกรธ
ความหลง ที่นี้คนธรรมดาสามัญจะเป็นมหา
เศรษฐี คหบดีอย่างไร ๆ ก็ตาม จะเป็นสูงสุดใน
โลกนี้ก็ตาม จะเป็นใหญ่ในโลกหมดทั้งโลกก็
ตาม ก็ยังต้องอยู่ใต้อำนาจความโลภ ความโกรธ
ความหลงนี้หมด ต่างกันแต่ว่าผู้มีบุญกุศล
ได้สร้างสมมาต่าง ๆ กัน อันนี้แสดงว่า สุข
บุญกุศล อัจฉริยะ ผู้ใดสะสมส่วนบุญส่วนกุศล
มาแล้วตั้งแต่อยู่ในชาติข้างหลัง เกิดมาชาตินี้ก็
มีความสุข ทุกข์ โปษะ โสภะ! อัจฉริยะ ผู้ใดสะสม
ซึ่งบาปก็นำมาซึ่งความทุกข์ความจน ผู้ใดทำ
บาปอกุศลกรรม ก็ได้รับผลของบาปอกุศลกรรม
เป็นคนทุกข์คนจน ให้เราอย่าไปเห็นอย่าไปฟัง
ความบุคคลที่ว่า ไปกลัวมันทำไมบาป ไม่เห็นมัน
ชี้ข้าง ชี้ม้ามา ชี้เรือเหาะเรือบิน ชีรถชี้รา
อะไรพวกนี้ ก็มีแต่บาป

พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติว่า บาปอกุศล
หมายบุคคลเหล่านี้ ถ้าไปเข้าใจอย่างอื่นก็ผิด ถ้า
ไปเข้าใจว่าบุคคลเป็นตัวบาปให้จำเอาง่าย ๆ
อย่างนักเทศน์ท่านเทศน์บุญก็แปลว่าผล ได้
แก่ความสุข คนมีความสุขก็สุขเพราะมีทรัพย์
มีสมบัติ มีลาภมียศ ไม่ยากไม่จนนั้นแหละ เรียก
ว่าตัวบุญ ผู้ใดทุกข์จนจนขั้นแค้นทำมาหากินได้
ยาก นั้นแหละตัวบาป นี้พูดกันอย่างง่าย ๆ ที่แปล
ให้ฟังนี้แปลอย่างเปิดเผยเต็มที่ ถ้าเข้าใจอย่าง
อื่นนอกจากตัวคนผิดแหละ ถึงสัตว์อื่น ๆ ก็ตาม

อย่างเรื่องที่แสดงมาแล้ว อย่างพาสวดเรื่อง
กรรมมาแล้วนั้น ท่านยกแสดงไปหมดสัตว์
13 จำพวก สัพเพสัตตาแปลว่า สัตว์ทั้งหลายนั้น
นะ กัมมัสะกะกา มีกรรมเป็นของตน กัมมะทา-
ยาทา มีกรรมเป็นญาติคือ ได้รับผลของกรรม
หมดทั้งสิ้น กัมมะโยนิ มีกรรมเป็นแดนเกิดด้วย
กันหมดทั้งสิ้น กัมมะพันธู มีกรรมเป็นผู้ติดตาม
กัมมะปะฏิสะระณา มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย ยัง
กัมมัง กะริสสันติ แล้วแต่ใครจะทำกรรมอันใด
ไว้ กัลละยาณัง วา ปาปะกัง วา จะเป็นกรรมดี
หรือกรรมชั่วบาปหรือบุญ ตัสสะ ทายาทา
ภวิสสันติ ย่อมได้รับผลของกรรมนั้น แต่ว่าสัตว์
อื่นที่แสดงไปแล้วกล่าวถึงภูติผีปีศาจหรือ สัตว์

อื่น ๆ นั้นเขาไม่รู้หรอก แต่ท่านยกมาให้เรา
เข้าใจว่า กรรมทำให้เกิดเป็นสัตว์ในน้ำและ บนบก
นับตั้งแต่แมลงหวี่หรือ แมลงวัน หรือตั้งแต่สัตว์ตัว
เล็กที่สุดถึงตัวใหญ่ที่สุด กรรมจำแนกแล้วก็กัม-
มะโย นิ มีกรรมเป็นแดนเกิดคือ กรรมจำแนกมาเกิด
เป็นสุนัข สุนัขหรือเป็นอะไรต่าง ๆ นับตั้งแต่สัตว์น้ำ
หรือสัตว์บก ไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์เดรัจฉานเนื่อง
จากกรรมจำแนกทั้งนั้น หรือว่าคนไม่สามารถ
เลือกเกิดเองได้ มีอาจารย์องค์หนึ่งพูดลับ ๆ
ว่าชาติหนึ่งผมเคยเกิดเป็นแมลงหวี่ ชาติหนึ่ง
เกิดเป็นมอด ลูกศิษย์ท่านมาเล่าให้ฟัง นี่ก็ยกตัว
อย่างผู้มีญาณในปัจจุบัน นี่แหละแสดงกรรม
ตั้งแต่ต้นจนอวสานซึ่งแสดงมาซ้ำ ๆ ซาก ๆ
โดยความไม่สะดวก ก็สมควรแก่กาลเวลา เอวัง

ธรรมเทศนาหลวงปู่คำดี ปภาโส

เรื่อง คดีโลก-คดีธรรม

เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2522

ต่อไปจงพากันตั้งใจฟังธรรมโดยย่อ คือ
วันนี้ประสงค์แสดง เรื่องคดีโลกกับคดีธรรม
เปรียบเทียบให้ท่านทั้งหลายฟัง เพื่อจะได้เข้าใจ
ในหลักสองประการนี้

ถ้าพูดถึงคดีโลกและคดีธรรมแล้ว เป็นของ
คู่กัน และเปรียบเทียบกันได้ คดีโลกก็หมายถึง
ทางโลก คดีธรรมก็หมายถึงคดีธรรม อย่างที่เรา
ได้รวมกันฟังเทศน์อยู่นี้แหละเรียกว่าคดีธรรม
ถ้าพูดถึงสมบัติทางโลก ก็เรียกว่าสมบัติภายนอก
นอก เช่น ข้าวของ เงินทอง ตลอดจนลาภและ
ยศ ทรัพย์ภายนอกก็มักจะสูญหายไปด้วยภายนอก
ทรัพย์ภายในซึ่งหมายถึงบุญกุศล ก็มักจะ
สูญหายไปด้วยภายใน ทรัพย์สมบัติภายนอก
นั้นสูญหายไปด้วย 3 ทาง คือ 1. โจรภัย
2. อุทกภัย 3. อัคคีภัย

ถ้าไม่มีภัย 3 ประการนี้แล้ว สมบัติภายนอก
ก็ไม่จำเป็นต้องรักษา จะไว้ที่ไหน ทิ้งไว้
ที่ไหนก็ได้ เมื่อเรามีทรัพย์สมบัติแล้ว เราก็ก
ถือว่าเป็นของ ๆ เรา เราก็ต้องเก็บต้องรักษา
สำหรับผู้ที่มีมาก ๆ ก็ต้องไปฝากธนาคาร อย่าง

นี้ก็เพื่อให้ปลอดภัยนั่นเอง คือ ตัวเราไม่
สามารถรักษา ก็รวมถึงข้าวปลา ผลไม้ในไร่
ในสวนที่เราปลูกไว้แล้ว ก็ต้องรักษา เพราะ
มันมีภัย บางทีก็เกิดน้ำท่วมทำให้เสียหาย บางที
ก็เกิดมีคนเข้าไปขโมยของกันและกัน บางทีก็
มีสัตว์ร้ายเข้าไปกัดกิน หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

ถ้าเราไม่ดูแลรักษาแล้ว ก็ต้องสูญเสียชีวิต
สมบัติเหล่านั้น นี่แหละเราจึงจำเป็นต้องรักษา
สำหรับสมบัติภายในของเรา ที่เรียกว่าบุญกุศล
ความรู้ความฉลาด คำว่ากุศลก็แปลว่าฉลาด

คำว่าบุญก็แปลว่าสะอาด คำว่าบาปแปลว่าเศร้า
หมอง อกุศลก็แปลว่าไม่ฉลาด หรือว่าโง่ ก็
เป็นคู่กันอยู่อย่างนี้ ที่สอนให้รักษาบุญกุศลก็
เพราะว่า บางทีเราบำเพ็ญขึ้นมาแล้ว ถ้าไม่
รักษาก็อาจฉิบหายไปได้ ด้วยความโลภ ความ
โกรธ ความหลง สิ่งสามประการนี้แหละที่
ท่านเรียกว่าข้าศึก มันมีฤทธิ์มีอำนาจมาก เห็น
บุคคลทุกคนในโลกนี้ ที่เกิดมาแล้ว ไม่ว่าจะ
เป็นชาวไร่ ชาวนา พ่อค้า ข้าราชการ หรือใคร ๆ
ก็ตาม ก็อยู่ตามอำนาจของความโลภ ความ

โกรธ ความหลงทั้งสิ้น สามประการนี้มันมีอำนาจใหญ่ มีฤทธิ์ใหญ่ มันสามารถทำให้ผู้รู้แจ้งแล้ว เป็นคนมีดีและคนโง่ก็ได้ มันสามารถทำปัญญาชนให้หลงผิด ให้กระทำผิดเสียก็ได้ ท่านจึงยกอุทาหรณ์เป็นตัวอย่าง การยกอุทาหรณ์นี้ไม่ใช่เป็นการดูถูกดูหมิ่น ท่านที่แพ้ไปแล้ว แม้ว่าจะเป็นฝ่ายภิกษุที่ท่านได้มหา หรือได้เปรียญแล้วก็ตาม มันก็สามารถทำลายได้ เรียกว่าผู้ที่เรียนรู้แล้ว มันก็สามารถกลับทำให้เป็นคนมีดีได้ เมื่อมีดีแล้วก็สามารถจะกระทำผิดได้ จนกระทั่งต้องปาราชิก ต้องสึกออกไปเราก็เคยได้ยินได้ฟังกันมา ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะด้วยอำนาจของความโลภ ความโกรธ ความหลง หรือราคะตัณหา ความรักความใคร่เหล่านี้ สำหรับในเพศบรรพชิตเรานี้ ท่านยกเอาราคะตัณหา ความรักความใคร่ ในเพศตรงข้าม เป็นข้าศึกอันที่หนึ่ง เรียกว่าเป็นแม่ทัพใหญ่ของฝ่ายข้าศึก โทสะเป็นอันดับสอง โมหะเป็นอันดับสาม สำหรับราคะความรักใคร่ในเพศตรงข้ามนั้น จะรวมถึงรูป เสียง กลิ่น รส โสภณรูปพะสิ่งสัมผัสต่าง ๆ ก็จัดว่าเป็นข้าศึกเหมือนกัน แม้แต่ในทางโลกหรือฆราวาส ผู้ที่เป็นปัญญาชนซึ่งจัดว่าเป็นผู้มีสติ มีความรู้ ก็ยังตกอยู่ในอำนาจของ ความโลภ ความโกรธ ความหลง และกิเลสตัวอื่น ๆ อีกเหมือนกัน มันจึงทำให้ผู้มีปัญญาหลงผิด เมื่อหลงผิดแล้วก็กระทำผิด ก็ต้องมีความผิดในกฎหมายบ้านเมือง อันนี้แหละพระพุทธเจ้าจึงสั่งสอนให้สังวร หรือเพียรระวังบาป ให้ระวังรักษาอย่าให้มันมาทำลาย บุญกุศล สติปัญญา ความรู้ความฉลาดของเรา ให้เสื่อมให้เสียไป ฉะนั้นท่านจึงสอนให้รักษาจิต ก็หมายถึงรักษาโลกจิต คือความโลภ

โทสจิต คือความโกรธ ความอาฆาต พยาบาท ผูกแค้นแก่ผู้อื่น หรือหวังความมุ่งร้ายต่อผู้อื่น สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้ ก็เพราะความหลง ท่านจึงให้ระวังรักษามาก ๆ ในเรื่องทีกล่าวนมาแล้ว

เรื่องจิตใจของเราจะเชื่อถือเป็นเราไปทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้ ทางศาสนาจึงต้องฝึกหัดอบรมเพิ่ม เพื่อว่าบุคคลใดขาดตกบกพร่องสิ่งใด จะได้เพิ่มเติมไม่ให้ขาด ถ้าจะเปรียบเทียบกับพวกที่เรียนวิชาแพทย์ ก็เพื่อให้เรียนรู้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ชาติทุกอย่าง เมื่อเวลาเจ็บไข้แล้ว ร่างกายขาดสิ่งใดไป ก็จะได้หาวิธีมาเพิ่มได้ถูกต้อง ที่นี้สมบัติภายในใจของเราขาดอันไหน ขาดศรัทธาความเชื่อ หรือขาดวิริยะความเพียร หรือขาดสติไม่มีกำลัง ขาดสมาธิ จิตใจฟุ้งเพื่อไปตามอารมณ์ จิตใจไม่ตั้งมั่น ขาดปัญญา ความรู้จักบาปบุญคุณโทษ ท่านจึงให้หาเพิ่มเหมือนกัน ครูบาอาจารย์ท่านจึงแนะนำสั่งสอนให้เราเชื่อเรื่องของกรรม เรื่องผลของกรรม ท่านก็จะแสดงเรื่องกรรมที่เป็นกุศล อกุศลให้ฟัง เพื่อที่จะได้น้อมใจเชื่อให้รู้จักกรรมดีกรรมชั่ว บาปบุญคุณโทษ คำว่าบาปบุญคุณโทษ เราก็เห็นได้ง่าย ๆ เพราะตาเราได้เห็น หูเราได้ยิน แม้ว่าบุคคลที่ไม่ได้เรียนกฎหมาย ก็สามารถสังเกตได้ รักษาตนให้พ้นจากโทษได้เหมือนกัน เพราะมีผู้ที่กระทำผิดให้เห็นเป็นตัวอย่าง เราก็เลือกเอาว่า อันไหนดี อันไหนไม่ดี ถ้าเราเลือกแบบที่ดี ก็เรียกว่าสังคมผู้ดีหรือบัณฑิต ส่วนผู้ที่เลือกแบบที่ไม่ดี ก็เรียกว่าสังคมคนชั่วหรือคนพาล การที่เราจะมีศรัทธาหรือความเชื่อ เราก็จะต้องพิจารณาเหตุผลต่าง ๆ สำหรับผู้ที่กระทำในสิ่งที่ดี ก็จะมีความสุขกาย สบายใจ สำหรับผู้ที่กระทำชั่ว

นั้น จะไม่มีความสุข ถึงแม้ว่าจะนอนอยู่ก็ไม่เป็นสุข เช่น ผู้ที่เป็นโจรลักขโมยเขา ก็ต้องอาศัยอยู่ตามป่าเพื่อที่จะหลบหนีจากเจ้าหน้าที่ เราจึงเรียกบุคคลพวกนี้ว่าเสือ นี่ก็เป็นตัวอย่างให้เห็นอยู่แล้วว่า ผู้ประพฤติดีก็อยู่อย่างสบายมีความสุข ส่วนผู้ที่ประพฤติชั่วก็มีแต่ความทุกข์ เมื่อเรารู้อย่างนี้แล้ว เราก็จะค่อยมีสติปัญญาสังเกตว่าบุคคลใดหรือสังคมใด ที่เราควรยึดถือเป็นตัวอย่าง ที่เราจะประพฤติปฏิบัติตาม ทุกสิ่งทุกอย่างมันมีครูด้วยกันทั้งนั้นแหละ เช่น พวกนักมวยก็ต้องมีครูสอน หรือสำหรับผู้ที่ประพฤติชั่วนั้น ก็จะต้องมีตัวอย่างมาเหมือนกัน ทุกสิ่งทุกอย่างจะดีหรือชั่ว ก็มีตัวอย่างให้เราได้เห็นกันมาทั้งนั้น....ก็ให้มองดู และพิจารณากันเอง

เรื่องบาปก็หมายถึงบุคคลผู้กระทำความผิด ถ้าพูดถึงบาปก็หมายถึงตัวบุคคลนั้นแหละ เช่น พวกที่รูปชั่วตัวดำ หรือพวกหาเช้ากินค่ำ เป็นต้น ดังนั้นบาปจึงเรียกว่า เศร้าหมอง สีสนวรณะ ก็เศร้า ไปหมดทุกสิ่งทุกอย่าง พ่อแม่เป็นบาป ลูกที่เกิดมาก็ต้องเป็นผู้ที่มีบาปเหมือนกับพ่อแม่ ถึงได้เกิดมาเป็นลูก ท่านจึงเรียกว่ากรรมพันธุ์ ข้อเหล่านี้เป็นสิ่งที่มิให้เห็นอยู่แล้ว.....ให้พากันพิจารณาเอา

ให้พากันสำเหนียกไว้ เรื่องของความโลภ ความโกรธ ความหลง จะต้องไปด้วยกันทุกคน ถ้าพูดถึงความโลภ เมื่อมันมีเจตนาบันดาลเกิดขึ้นมาแล้ว มันจะมีดี ไม่รู้จักบาปบุญ ไม่กลัวคุกกลัวตะราง อันนี้เรียกว่าฤทธิ์ของมัน ท่านจึงให้ระวังดี ๆ ในเรื่องของสามประการนี้ ท่านสอนว่า อย่าไปปรุงแต่งตามมัน ให้มีสติรู้เท่าทันมัน เมื่อเราปฏิบัติได้อย่างนี้แล้ว ความโลภ ความ

โกรธ ความหลง เหล่านี้ก็จะเสื่อมอำนาจไป ตัวอย่างเช่น เมื่อเราประสงค์จะเอาสิ่งใด เราจะต้องพิจารณาเหตุเสียก่อน เมื่อพิจารณาดูแล้วว่ามันไม่ผิดศีลผิดธรรม เราก็สามารถเอาได้ แต่เมื่อพิจารณาดูแล้วว่ามันผิดศีลผิดธรรม เราก็ละเสียไม่เอา นี่แสดงว่าเราไม่ปรุงแต่งตามมัน ในความอยากได้หรือความโลภ และเราก็มีสติรู้เท่าทัน คือมีการพิจารณาในเหตุผลเสียก่อน ถ้าเราประพฤติได้ในลักษณะนี้ เราก็จะได้ชื่อว่าเป็นคนดี กระทำแต่ในสิ่งที่ดี มีแต่บุญกุศล ถ้าพูดสั้น ๆ ก็หมายความว่า ทุกสิ่งทุกอย่างมีเหตุและมีผลเท่านั้น คือถ้าเราทำเหตุดี ก็จะได้รับผลดี แต่ถ้าเราทำเหตุชั่ว เราก็จะได้รับผลชั่ว

แต่การที่จะทำเหตุที่ดีนั้น มนุษย์เราทำกันยากนักยากหนา ที่ว่าทำยากเพราะอะไร? คือมนุษย์บางเหล่าไม่รู้จักเหตุและผล จึงไม่รู้จักเลือกเฟ้นทำเหตุที่ดีกัน และอีกอย่างหนึ่งก็คือ พวกเราไม่ค่อยชอบกระทำเหตุที่ดีกัน แต่ผลของมันนั้นชอบกันทุกคน

มนุษย์ทั้งหลายที่เกิดมาในโลกนี้ มีสิ่งที่ปรารถนาและต้องการอยู่ 3 อย่าง

1. ความร่ำรวยด้วยทรัพย์สมบัติ และพร้อมด้วยลาภยศ
2. ความสวยความงาม ประกอบด้วยผิวพรรณ วรณะ และทรวดทรง
3. ความมีสติปัญญาดี ฉียบแหลม ว่องไว

สิ่งที่กล่าวมาเป็นผล 3 ประการ ที่มนุษย์ทุกคนต้องการและปรารถนา แต่ผล 3 ประการนี้ ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ท่านกล่าวไว้ว่า ผล 3 ประการนี้ จะเกิดขึ้นได้ จะต้องประกอบด้วยเหตุ 3 ประการ คือ 1. ทาน 2. ศีล

3. ภาวนา และท่านได้อธิบายไว้ดังนี้

ถ้าผู้ใดมุ่งความร่ำรวยและลาภยศแล้ว จะต้องทำทานให้เป็นเหตุเอาไว้ เมื่อเกิดมาแต่สภาพแต่ละชาติ จึงจะเป็นคนร่ำรวย ประกอบด้วยลาภและยศ

ถ้าผู้ใดต้องการความสวยความงามประกอบด้วยผิวพรรณ วรรณะ ที่งดงามแล้ว จะต้องทำเหตุด้วยการ รักษาศีล และรักษาความโกรธของตนเอาไว้ เมื่อเกิดมาแต่สภาพแต่ละชาติ จะเป็นคนสวยงาม ประกอบด้วยผิวพรรณ วรรณะที่งาม

ถ้าผู้ใดต้องการมีสติดี เจียบแหลมว่องไวแล้ว จะต้องทำเหตุด้วยการทำภาวนาสมาธิเอาไว้ คือฝึกจิตให้ปราศจากนิเวศธรรมทั้งหลาย เมื่อเกิดมาแต่สภาพแต่ละชาติ จะเป็นผู้มีสติปัญญาดี เจียบแหลมว่องไว

แต่การที่จะทำเหตุดังกล่าวมานี้รู้สึกว่ามีมนุษย์เราจะทำกันยากมาก คือจะให้คนชั่วไปรักษาศีลก็เป็นการยาก ไม่อยากที่จะไปหาข้ออ้างเสมอ จะไปพึ่งเทศน์ก็ยาก ไปฝึกหัดภาวนาก็ยาก เมื่อเราท่านยากต่อการทำเหตุแล้ว เพราะฉะนั้นผลที่จะได้รับก็ยากที่จะได้ อันนี้แหละขอให้เราท่านทั้งหลายเข้าใจกันเสียว่า สิ่งที่เราประสบพบเห็นในแต่ละภพแต่ละชาตินั้น เนื่องมาจากเราท่านได้กระทำเหตุต่าง ๆ เอาไว้ทั้งนั้น ไม่มีใครที่จะกระทำให้กันได้ในเรื่องเหล่านี้ พระพุทธเจ้าองค์ไหน ๆ ก็จะมาทำให้ไม่ได้ เพียงแต่ท่านได้ชี้แนะแนวทางการปฏิบัติให้ท่านนั้น ขอให้ท่านทั้งหลายจงเข้าใจตามนี้

ต่อไปจะพูดถึงเหตุชั่ว 3 ประการ และผลชั่ว 3 ประการ ซึ่งพวกเราท่านทั้งหลายที่เกิด

มาในโลกนี้ไม่ต้องการ เหตุชั่ว 3 ประการ มีดังนี้

1. เป็นคนตระหนี่เหนียวแน่น ไม่มีศรัทธา เสียสละทรัพย์สมบัติของตนที่มีอยู่เพื่อสมณะชีพราหมณ์ผู้ทรงศีล และยากจนขอทาน

2. เป็นคนไม่มีศีล และเป็นคนไม่อดทนต่อความโกรธของตน

3. เป็นคนไม่มีสมาธิภาวนา

ตามหลักท่านกล่าวว่า คนตระหนี่เหนียวแน่น ไม่มีศรัทธาในการบริจาคทำบุญ เมื่อเกิดมาแต่สภาพแต่ละชาติ จะเป็นคนจนทรัพย์จนสมบัติ

บุคคลที่ไม่รักษาศีล และไม่ทนต่อความโกรธของตน เมื่อเกิดมาแต่สภาพแต่ละชาติ จะเป็นคนไม่มีทรวดทรงสวยงาม ตลอดทั้งผิวพรรณ วรรณะก็ไม่งาม

บุคคลที่ไม่มีการทำสมาธิภาวนา เมื่อเกิดมาแต่สภาพแต่ละชาติ จะเป็นคนที่ไม่มีความสติปัญญา เจียบแหลม

สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ความทุกข์ความจนของเราก็คือ ความไม่สวยไม่งามของเราก็คือ ความโง่เง่าความไม่มีสติปัญญาของเราก็คือ ไม่ได้มีเจ้ากรรมนายเวรมาจากโลกไหน ที่จะมาทำให้เราเป็นไปตามที่กล่าวมาได้ ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นเป็นเพราะว่าเราทำขึ้นมาเอง สร้างขึ้นมาเอง เราผู้ทำนั้นเองที่เป็นเจ้าของของกรรม เราจะไปตามเจ้ากรรมนายเวรที่ไหนก็ไม่สามารถเห็นได้ นอกจากตัวเราเท่านั้น เมื่อสรุปความแล้ว เราทำกรรมเราเอง เราก็ต้องลงโทษตัวเอง เราจะไปโทษสิ่งอื่นไม่ได้ บางคนไปโทษผี นางไม้ บางคนไปโทษดินโทษฟ้า บางคนไปโทษบ้านโทษเรือน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไม่สามารถ

ทำให้เราทุกข์ เราจน ไม่ได้ทำให้ไม่สวยไม่งาม
ไม่ได้ทำให้ไม่มีสติปัญญา ขอให้ท่านทั้งหลาย
จงอย่าได้ไปโทษในสิ่งต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านั้น
ไม่ได้ทำอะไรให้มนุษย์เรา มีแต่มนุษย์เราทำเอง

ทั้งนั้น จงพากันเข้าใจเสียเถิด ธรรมที่แสดงมา
นี้ ก็เกี่ยวกับเรื่องคติโลกและคติธรรม พร้อมด้วย
เหตุผลต่าง ๆ ก็เห็นสมควรแก่กาลเวลา.....เอวัง

ธรรมเทศนาหลวงปู่คำดี ปภาโส เรื่อง การทำสมาธิ

การทำสมาธิก็ให้ขึ้นอยู่กับบริการกรรม
ภาวนา บริการกรรมภาวนาต้องอาศัยความชำนาญ
ความชำนาญ ในเอกัตตารมณฺ์ เอกัตตารมณฺ์
นี้หมายเอาว่าเป็นอารมณ์เดียว ถ้าใช้พุทฺโธ
ก็เอาพุทฺโธอย่างเดียว หรือถ้าจะกำหนดอานา-
ปานัสสติ ก็กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ก็เอา
เฉพาะลมหายใจเข้าออกอย่างเดียว แต่ละอย่าง
ก็ต้องทำจนชำนาญชำนาญ ผู้ที่บริการกรรมพุทฺโธ
ก็เอาพุทฺโธนั้นแหละเป็นเป้าหมาย เป็นเป้าหมาย
กำหนดรู้ ให้ระลึกอยู่ตรงพุทฺโธ พุทฺโธกับใจ
อย่าให้แยกจากกัน เอาพุทฺโธเป็นเป้าหมาย
พุทฺโธเป็นเครื่องระลึกของใจ ใจหมายความว่า
ผู้รู้ หรือว่าธาตุรู้ นั้นแหละระลึกพุทฺโธ พุทฺโธ
ก็เป็นใจนั้นแหละเป็นผู้ระลึก ส่วนตัวใจจริง ๆ
หมายเฉพาะผู้รู้ ร้อนก็รู้ว่าร้อน หนาวก็รู้ว่า
หนาว เป็นผู้เรียกว่ารู้ทุกสิ่งทุกอย่าง เรียกว่า
ใจหรือเรียกว่ามะโน มะโนก็แปลว่าผู้รู้ มะโนก็
แปลว่ารู้

ถ้าไม่มีเป้าหมาย เรากำหนดเฉย ๆ ไม่มี
เป้าหมาย ไม่มีจุดหมาย จิตก็ไม่สงบ ฉะนั้น
ท่านจึงเรียกว่า บริการกรรมภาวนาเสียก่อน จน

กว่าจิตมันจะสงบได้ หรือเป็นสมาธิได้ เมื่อจิต
รวมเป็นสมาธิแล้ว ให้สังเกตสำหรับผู้ที่ยัง
รวมเป็นสมาธิแล้ว ก่อนจะออกก็อย่าออกทีเดียว
ให้พิจารณาเสียก่อน ว่าเราได้ละปลิโพธกังวล
อย่างใดบ้าง? ได้ตั้งจิตกำหนดอย่างไร? ใช้
บริการกรรมอะไร? พิจารณาเสียก่อน ทำอย่างไร
จิตของเราจึงสงบลงได้คืออย่างนี้ เพื่อที่คราวหลัง
จะได้รู้วิธีกำหนดจิต ถ้าเราไม่พิจารณาเสียก่อน
คราวหลังจะหลง

อีกอย่างหนึ่งถ้าจิตรวมใหญ่เป็นบางครั้ง
แล้ว คราวต่อไปก็อยากให้จิตรวมอย่างนั้นอีก
โดยมากก็ไม่สามารถจะรวมได้ เพราะว่ามัน
ติดความอยาก ความอยากมันกันไว้ อันนี้ก็มัก
เป็นได้เหมือนกัน ถ้าจิตรวมสนิทแล้วก็ไม่
สามารถจะพิจารณาได้ เพราะว่ามันเข้าถึงฌาน
ถ้าจิตลงแค่อุปจารสมาธิก็สามารถพิจารณา
ได้ ขณะที่จิตจะพิจารณาได้มันจะลงแค่อุปจาร-
สมาธิ อุปจารสมาธินี้ก็จะมีอาการส่าย ๆ อยู่บ้าง
แต่ไม่นึกคิดออกนอก จะอยู่ตามอาการภายใน
ของใจ ตอนนั้นแหละจะพิจารณาอะไรก็ได้ ถ้าจิต
ยังไม่ชำนาญแล้ว ให้สังเกตดูได้ ถ้าได้อุปจาร-

สมาธิแล้ว ก็ใกล้จะสำเร็จถึงฌานแหละ อุปจาร-
สมาธินี้อาจจะมีนิมิตอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น
เมื่อเข้าถึงอัปนาสมาธิแล้ว จะไม่มีนิมิต มีแต่
ความสุขความสบาย เพราะจิตเป็นเอก รวมสนิท
แน่นแฟ้นถึงอัปนาสมาธิ อัปนาก็หมายถึงฌาน
นั้นแหละ ถ้าพูดถึงอัปนาก็หมายถึงสำเร็จฌาน
แล้ว องค์ของฌานจึงได้มีปิติสุข เอกัคคตาคือมี
ความสุข ส่วนปิตินั้นมีลักษณะอาการมาก เมื่อ
จิตอย่างหยาบปิติก็จะเป็นอย่างหยาบ ถ้าเมื่อถึง
อัปนาแล้วก็จะเป็นปิตีอย่างละเอียด ปิติเลย
หมายถึงความอิมใจ นั้นก็สบาย หายปวดแสบ
ปวดชา ปิตินั้นนี้เป็นปิตีอย่างละเอียด เรียกว่า
ปิติสุข สุขก็หมายถึงสุขกายสุขใจนั้นแหละ แต่ผู้
ที่ยังไม่ถึงอัปนาก็อย่าด่วนคิดอยากให้งถึง มันจะ
เป็นไปเอง เมื่อเราเจริญทำสติให้มากจิตก็จะก้าว
ไปเองหรือก เมื่อชำนาญในการบริกรรม จนสติ
กับกัมมัฏฐานที่เรากำหนดรู้อยู่นั้นเป็นอันเดียว
กัน ถ้ากำหนดลมหายใจเข้าออก ก็กำหนดสติ
จดจ่ออยู่กับลมหายใจเข้าออก ถ้าสังเกตลมมา
สัมผัสที่ตรงไหนชัด ก็ให้จงอยู่ที่ตรงนั้น สัมผัส
ปลายจมูกหรือที่หัวใจ แล้วแต่การสังเกตของผู้
ภาวนาของแต่ละคน ก็ให้กำหนดตั้งสติระลึก
จดจ่ออยู่ที่จุดเดียว อย่าให้ความรู้เราส่งตามลม
หายใจเข้าออก ให้มีความพยายามไม่ให้ถอย แต่
อย่าไปอยาก อย่าปรารถนา อันนี้ให้เข้าใจว่ามัน
จะเป็นเอง ถ้าเราทำถูกแล้ว ถูกแนวทางของ
สติปัฏฐานแล้ว ความสงบมันก็จะสงบเอง มัน
จะเป็นอุปจารสมาธิมันก็เป็นไปเอง จะเป็นไปเอง
ทั้งนั้น ถ้าเราไปปรารถนาหรือไปมีความอยาก
จะให้เป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้ อยากรู้ อยากเห็น
อันนี้ก็เลยกลายเป็นกิเลส เป็นตัณหา เป็นความ

ปรารถนา เมื่อไม่ได้สมปรารถนามันก็เป็นทุกข์
ท้อใจ นี่ทุกข์ของความอยากความปรารถนา
ผู้ที่จิตลงง่ายสบายนั้น ถึงจะมีความนี้กอย่าง
ไหน เมื่อจิตลงแล้วมันก็ตัดขาดไปเอง นี่เรียก
ว่าจิตคล่องแคล่วลงง่าย ท่านว่าจิตสงบ เมื่อได้
ขั้นอุปจารสมาธิแล้ว ก็หัดพิจารณาร่างกาย
ควบคู่กันไป กิริยาที่เราทำจิตเป็นอารมณ์เดียว
เรียกว่าเป็นสมณะ การที่เราหัดพิจารณาร่างกาย
ส่วนใดส่วนหนึ่งนี้ เรียกว่าเป็นบาทของวิปัสสนา
กิริยาที่พิจารณาสังขารร่างกาย พิจารณา
กัมมัฏฐานห้า พิจารณา ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง
ท่านเรียกว่ากัมมัฏฐานห้า อุปัชฌาย์เมื่อจะ
บวชให้พระหรือเณรก็ต้องสอนกัมมัฏฐานบทนี้
เสียก่อน เหตุไฉนพระพุทธเจ้าจึงให้เรียนกัมมัฏ-
ฐานห้าเสียก่อน? นับว่ากัมมัฏฐานห้าเป็นสิ่ง
สำคัญมาก คนเราจะรักจะเกลียดกันก็เพราะ
เป็นเรื่องของกัมมัฏฐานห้านี้ คนก็จะมาหลงอยู่
ที่นี้แหละ ก็เป็นการพิจารณากายาเหมือนกัน
เพราะเป็นเอกเทศของกาย ถ้าเราจะพิจารณา
แล้วก็ให้กำหนดลอกหนังออก ก็ยังเหลือแต่
กล้ามเนื้อ เรียกว่าเป็นอสุภานิมิต และก็เปลี่ยน
อารมณ์หยาบเอาอารมณ์ละเอียดเข้า เพื่อเปลี่ยน
ให้จิตวางอารมณ์หยาบ มิฉะนั้นก็กำหนดเอา
น้ำมันก๊าดราดตัวเราทั้งตัว ให้ตัวเราชุ่มไป
ด้วยน้ำมัน แล้วก็ให้เอาไฟจุดให้ไฟลุกขึ้น เมื่อ
ไฟลุกแล้ว ร่างกายของเราจะเปลี่ยนแปลง โดย
หนังของเราก็จะแตกออก ปรีออก จะเห็นเป็น
สีแดง ๆ เหลือง ๆ เหล่านี้ ถ้าเราสมมุติอย่างนี้
สัญญาจะไม่ลบเลือน ก็เรียกว่าเป็นอุคคหนิมิต
เดี๋ยวนี้เรียกว่าเปลี่ยนอารมณ์หยาบ เพื่อให้
จิตวางอารมณ์หยาบ มายึดอารมณ์อันละเอียด
คล้าย ๆ กับเด็กเล่นของบางสิ่งอยู่ แต่เราก็

ไปแย่งเอาของออกมา เด็กก็จะร้อง แล้วเราก็จะหาสิ่งอื่นมาเปลี่ยนให้ เช่น เด็กชอบเล่นสิ่งที่เป็นอันตราย เราก็จะแย่งเอาออกจากมือเด็กก็จะร้อง แล้วเราก็หาสิ่งที่ไม่เป็นอันตรายมาเปลี่ยนให้ คล้าย ๆ อย่างนั้น เหมือนบางครั้งก็ให้สมมุติเหมือนกับว่าเราเจ็บป่วย ให้หมอรักษาก็ไม่หาย ในที่สุดเราก็จะต้องตาย เมื่อเราตายแล้ว ก็สมมุติให้มีคนมารดน้ำศพ เราก็พิจารณาดูวิธีการว่าเขารดอย่างไร? เมื่อเสร็จแล้วก็จะเก็บศพใส่โลง เราก็พิจารณาดูว่า เขาจะใส่โลงด้วยวิธีไหน? และเมื่อถึงวันจะเผา เขาก็จะเอาเราไปวางไว้ที่กองฟอนหรือเชิงตะกอน (เมรุ) เมื่อวางไว้ที่กองฟอนแล้ว ส่วนมากมักจะให้สัปเหร่อทำความสะอาด หรือตากเนื้อเถื่อนแห้งออกเสียก่อน เอาใส่เอาฟองออกให้หมด เอาน้ำเลือดน้ำเหลืองออกจนหมด เมื่อเสร็จแล้วเขาก็จะจุดจะเผา ตามเมืองใหญ่ ๆ โดยปกติเขามักจะมีเมรุ เวลาเผาก็เผากันในเมรุนั้นแหละ และเมื่อเผาเสร็จแล้วก็เหลือแต่กระดูก ก็ให้กำหนดพิจารณาร่างกระดูกนั้นต่อไปอีก พิจารณาอย่างที่ว่ามานี้ก็ใช้ได้เหมือนกัน ซึ่งเป็นนโยบายที่ใช้กันมาในสมัยก่อน ๆ

มีอยู่คราวหนึ่งได้ไปกราบท่านอาจารย์ใหญ่ (หลวงปู่มั่น ฐริทัตตเถระ) ท่านได้ถามว่า “อาจารย์สอนอย่างไร?” ก็ตอบท่านว่า “ในบางครั้งท่านสอนให้กำหนดลมหายใจเข้าออก และในบางคราวก็ให้กำหนดระลึกพุทธโธ” ท่านอาจารย์ใหญ่ก็ถามอีกว่า “อาจารย์ไม่ได้สอนให้ลอกหนังรึ?” นี่แสดงให้เห็นว่าวิธีพิจารณาโดยการลอกหนังก็เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างหนึ่งเหมือนกัน

ตามธรรมดาแล้วคนเราเมื่อลอกหนังออก

หมดแล้ว จะยังเหลือแต่กล้ามเนื้อ เมื่ออยู่ในลักษณะเช่นนั้น จะไม่มีความสวยงามงาม จะเคยเป็นนางงามมากก็ไม่งาม หรือจะเป็นใคร ๆ ก็จะไม่งาม นี่จึงเป็นนโยบายที่ใช้ในการพิจารณา

ในสมัยก่อนท่านอาจารย์ใหญ่มั่น ท่านอาจารย์สิงห์ ท่านได้สอนว่า เวลาจะเดินจงกรมหรือนั่งสมาธิ ท่านมักจะให้ทำลายร่างกายเสมอ โดยนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่ง จะไม่ให้เป็นคนเป็นตัวอยู่อย่างนี้ ในบางครั้งก็เอาไฟจุดอย่างที่ว่านั่นแหละ ในบางครั้งก็ลอกหนังให้เหลือแต่กล้ามเนื้อบ้าง หรืออาจจะกำหนดไม่ให้ตาย เช่น สมมุติว่ามีคนร้ายมาทำร้ายร่างกายเรา เราก็ล้มคว่ำลงไป และกำหนดให้ถูกลอกหนังออกให้หมด เหลือแต่กล้ามเนื้อ ยังสมมุติให้เดินต่อไปอีก โดยที่ตาข้างในก็ให้กลับมาอยู่ข้างนอกเสีย สิ่งเหล่านี้เป็นนโยบายที่พระสมัยก่อนใช้กัน เพราะว่าพระกัมมัฏฐานในสมัยก่อนส่วนมากจะบวชเป็นฝ่ายมหานิกายมาก่อน ฉะนั้นจำเป็นที่จะต้องใช้นโยบายอย่างหยาบ เรียกว่าเป็นอสุภสังขยา

ตามปกติแล้วในสมัยก่อนนั้น ท่านสอนให้ใช้คำบริกรรมพุทโธหมดทั้งสิ้น ไม่ว่าจะป็นจิตนิสัยเช่นไร ตามธรรมดาผู้ที่มีจิตนิสัยเป็นคนโกรธง่าย หรือเชื่อง่าย หรือเป็นคนวิตกวิจารณ์ หรือเป็นคนมีสติปัญญาดี หรือเป็นคนราคะรักสวยรักงาม อะไรเหล่านี้ ท่านให้ใช้คำบริกรรมอันเดียวกันหมดคือ “พุทโธ” และเรื่องที่พ่อแม่ครูบาอาจารย์ท่านตักเตือนและเทศน์สั่งสอนนั้น ก็คือเรื่อง “สติ” เตือนอยู่ซ้ำ ๆ ซาก ๆ แต่เมื่อมาดูแบบแผนตามตำราที่ว่า “ถ้าเจริญกัมมัฏฐาน ไม่ถูกกับจิตนิสัยแล้ว จิตจะไม่สามารถ

ลงเป็นสมาธิได้ จะไม่สำเร็จมาน” และได้กลับไปพิจารณาถึงพระในสมัยก่อน ๆ ว่า ใช้คำบริกรรมพุทโธเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะมีจิตนิสัยเป็นเช่นไรแล้ว ทำไมถึงได้สมาธิกันเป็นส่วนมาก?

ในปัจจุบันเทศนาของพระพุทธเจ้า ที่พระองค์ทรงตรัสเตือนภิกษุทั้งหลาย ก่อนที่จะปรินิพพาน มีใจความว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ท่านจงยังความไม่ประมาท ให้ถึงพร้อมทุกกลมหายใจเข้าออก ให้ยึดเอาความไม่ประมาทเป็นหลัก” ท่านกล่าวคำว่า “ประมาท” หมายถึงเปลอสติ นึกคิดออกไปนอกร่าง ลืมตัว สิ่งเหล่านี้เป็นการประมาททั้งสิ้น ถ้าเรามีสติรู้ตัว เรียกว่าสัมปชัญญะ รู้ตัวอยู่ เรียกว่า ไม่ประมาท ขณะที่เราเผลอไปที่ไหนเรียกว่าประมาท เผลอหมายถึง หลงจิตใจเคลิ้ม ลืมตัว ส่งไปนอกร่าง ฉะนั้นเรื่องการทำสติให้มาก ๆ นี้สำคัญมาก เมื่อเรารู้อย่างนี้แล้วจึงหายสงสัย ว่าทำไมพระในสมัยก่อนใช้แต่คำบริกรรมพุทโธอย่างเดียว ซึ่งไม่ต้องเกี่ยวข้องกับจิตนิสัยแล้ว จิตลงเป็นสมาธิเป็นส่วนมาก ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะพ่อแม่ครูบาอาจารย์ในสมัยก่อนท่านเน้นเรื่องสติมาก ดังที่ได้พูดมาให้ฟังเบื้องต้นแล้ว

ในตอนที่เราฝึกหัดจิตนี้ เป็นเรื่องที่ฝืนใจมาก และจะต้องข่มใจมาก ถ้าเราไม่สามารถฝึกหัดใจให้ได้ ก็ไม่สามารถที่จะสำเร็จสมณะ ไม่สำเร็จเป็นสมาธิ ท่านจึงเปรียบเทียบเหมือนกับการฝึกสัตว์ เช่น เขาจะไปต่อเอาลูกช้างป่าที่มันโตแล้ว เมื่อเขาเอามาฝึก เขาก็ต้องทรมาน และบังคับใจมันเต็มที่เหมือนกัน เพียงแค่ระวังรักษาไม่ให้มันตายเท่านั้นเอง น้ำก็ให้กินเพียงไม่ให้ตาย อาหารก็ให้กินเพียงแค่ว่าไม่ให้ตาย

นี่เรียกว่าเป็นการบังคับใจสัตว์ หรืออย่างที่เขาฝึกหัดสุนัข ลิง ให้ทำงานทำการได้ ก็เป็นการบังคับใจเหมือนกัน ฉันทใดก็ดี การฝึกหัดจิตของเรา ก็จะต้องบังคับใจฝืนใจเช่นเดียวกัน จึงจะเห็นผลได้

กายานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือการที่ได้ อสุภกัมมัฏฐานเป็นเหตุให้พิจารณากัมมัฏฐาน ความแก่ ความเจ็บความตาย ความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ของรูปนาม รูปก็แยกเป็นส่วนรูป คือ ธาตุสี่ ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาโร 32 นี้ก็นับเป็นส่วนของรูป ส่วนนามเรียกว่า เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ และอาการของใจ เวทนามีคือใจเสวยสุขบ้าง ทุกข์บ้าง หรือเป็นกลาง ๆ เรียกว่าไม่สุขไม่ทุกข์ เรียกว่าอุเบกขา เวทนา สัญญาก็หมายความจำได้หมายรู้ สังขาร หมายถึงจิตที่นึกคิดของเรานั้นแหละ คิดดีบ้าง คิดชั่วบ้าง คิดไม่ดีคิดไม่ชั่ว วิญญาณหมายความว่ารู้ทางตา หู ลิ้น จมูก กาย ใจ เรียกว่า วิญญาณ 6 วิญญาณ 5 เป็นอาการของมโนวิญญาณ คำว่า วิญญาณ 5 คือ ความรู้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย นี้เป็นคู่กับใจ คือใจของเรา เรียกว่า มโนวิญญาณ จะคอยรับอารมณ์อยู่เฉพะหน้า จะเกิดรัก เกิดเกลียด ยินดี ยินร้าย หรืออะไรต่าง ๆ ก็ตาม ใจนี้แหละเป็นผู้รับรู้ เป็นผู้ทำงาน ถ้าจะอธิบายวิญญาณ 5 เทียบกับบุคคลแล้ว ก็นับว่าเป็นบุคคลที่สบาย เป็นที่รับรู้เท่านั้น เช่น ตาเป็นแผนกตรวจรูปและวัตถุต่าง ๆ ที่ตามองเห็น เป็นแต่รับรู้เท่านั้น รู้รูปวัตถุต่าง ๆ ตามวิสัยที่ตาจะมองเห็นเท่านั้น ส่วนหูก็เป็นแผนกสำรวจทางเสียง รับรู้ทางเสียง แต่ก็เป็นการรู้ให้ใจนั้นแหละ เมื่อได้ยินเสียงในลักษณะอย่างใดแล้ว ใจนั้นแหละเป็นผู้เกิดรัก เกิดกลัว ในเสียงเหล่านั้น

เรื่องอะไรส่วนมากมักจะเกิดจากทางตา หู เป็นส่วนมาก จะเกิดอยู่เกือบตลอดเวลา ใจ จึงต้องทำงานนี้คิดอยู่วันยังค่ำ ตามเหตุการณ์ที่เราต้องพบต้องทำ ใจจะเป็นผู้ทำงานอยู่สิ่งเดียว เมื่อสุขก็สุขอยู่ผู้เดียว เมื่อทุกข์ก็ทุกข์อยู่ผู้เดียว ก็เพราะใจดวงเดียว ความรู้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ก็จะต้องอยู่ตามแผนของใครของมัน จะสับเปลี่ยนกันไม่ได้ จะเอาความรู้ทางหู ไปดูทางตา หรือจะเอาความรู้ทางตาไปฟังทางหู ก็ไม่ได้ ซึ่งจะเป็นไปตามหน้าที่ของใครของมัน

ต่อไปจะพูดถึงเรื่องสติกับปัญญา สำหรับสติกับปัญญานี้จะเป็นผู้ปกครองใจ ฉะนั้นผู้ที่มีหน้าที่ปกครองคนอื่น ก็ต้องฝึกหัดปกครองตนให้ได้เสียก่อน จึงจะไปปกครองคนอื่นได้ เช่น ผู้ที่เป็นครูเป็นอาจารย์ ก็จะต้องปกครองตนให้ได้เสียก่อน จึงจะไปปกครองลูกศิษย์ได้ อันนี้เราก็ต้องฝึกหัดจิตใจ เพื่อให้มีสติปัญญา เป็นผู้ปกครองใจให้ได้ เป็นผู้พิพากษาของตัวเอง เรียกว่าใจของเราก็เป็นศาลตัดสินความผิด ความถูกในตัวของเรา สิ่งเหล่านี้จะเป็นไปได้ ก็ขึ้นอยู่กับสติปัญญาของเราเอง โดยการที่เรารักษาศีล ทำสมาธิให้เป็นต้นเหตุ เมื่อศีลสมาธิของเราพร้อมแล้ว จิตใจก็จะมีปัญญาคอยอบรม คอยชำระกิเลสได้ ตามกำลังของแต่ละบุคคล ซึ่งมีขั้นหยาบ ขั้นกลาง ขั้นละเอียด ตามลำดับ

กิเลสขั้นละเอียด เรียกว่าอนุสัย คือเป็นสิ่งที่มาในสันดาน จะต้องใช้ปัญญาเป็นตัวแก้ กิเลสขั้นกลาง ได้แก่ นีวรณธรรมทั้งห้า กิเลสขั้นหยาบ จะเสื่อมอำนาจไปก็เพราะอำนาจของการรักษาศีล

ต่อไปนี้จะพูดถึงเรื่องนิวรณธรรม 5 ซึ่งมีดังนี้คือ

1. กามฉันท คือ ความยินดีในกามสุข
 2. พยาบาท คือ ความโกรธ อาฆาตจองเวร
 3. ถีนมิทธะ คือ ความง่วงเหงาหาวนอน
 4. อุทธัจจะกุกกุกจะ คือ ความคิดฟุ้งซ่านรำคาญ
 5. วิจิกิจฉา คือ ความลังเลสงสัยในบาปบุญ คุณ โทษ มีการสงสัย ตัดสินใจเองไม่ได้
- ห้าข้อที่กล่าวมานี้เรียกว่า นีวรณธรรมทั้งห้า เป็นเครื่องกั้นจิต ไม่ให้บรรลुकุณความดี นีวรณธรรมทั้งห้ากับกิเลสสาม ก็เป็นอันเดียวกันนั่นเอง สำหรับกิเลสสามมีดังนี้

1. ราคกิเลส
2. โทสกิเลส
3. โมหกิเลส

ราคกิเลส ก็หมายความว่าความกำหนัด ความใคร่ ราคกิเลสนี้ก็ตรงกับกามฉันท คือมีความพอใจในกามสุข ความพยาบาทก็ตรงกับโทสกิเลส ถีนมิทธะ ความง่วงเหงาหาวนอน อุทธัจจะกุกกุกจะ ความฟุ้งซ่านรำคาญ วิจิกิจฉา ความลังเลสงสัย สามอย่างนี้ก็จัดเข้าในโมหกิเลส

นิวรณธรรม 5 และกิเลส 3 นี้ เป็นอันเดียวกัน เพียงแต่ให้ความหมายชัดกว่ากันเท่านั้น ซึ่งต่างก็เป็นเครื่องกั้นจิต ไม่ให้ทำความดี ไม่ให้บรรลुकุณ ไม่ให้ยินดีในการทำ ความดี ไม่ให้ยินดีในการบำเพ็ญบุญกุศล ไม่ให้ยินดีในการให้ทาน รักษาศีล ภาวนา มั่นกัณมันปิดไว้ ท่านจึงว่านิวรณธรรมเป็นเครื่องกั้นจิต สำหรับผู้ที่ทำจิตได้ขั้นอุปนาสมาธิแล้ว ก็เรียกว่าชนะ

กิเลสอย่างหยาบ และอย่างกลางได้เรียบร้อยแล้ว ยังเหลือแต่กิเลสชั้นละเอียด เรียกว่าเป็นฌานได้ เมื่อฌานยังไม่เสื่อมก็จะเป็นวิมุตติไปตลอด จนกว่าจะออกจากฌาน การที่ไม่มีความทุกข์ก็เรียกว่าวิมุตติ คือหลุดพ้นจากกิเลสอย่างหยาบ อย่างกลาง นี่แหละเป็นสิ่งที่ควรทำที่สุด เรียกว่าทำประโยชน์แก่ใจ แต่คนเราโดยมากไม่ว่าจะเกิดในประเทศไหน ๆ ก็ตาม มักจะไปยินดีไปสนใจกับรูปร่างนามขั้นหยาบ คือสภาพของร่างกายนี้เป็นส่วนมาก ส่วนเรื่องของจิตใจนั้นไม่เคยสนใจไม่เคยทะนุบำรุง ไม่ส่งเสริมด้านจิตใจ ถึงใจจะเป็นทุกข์ก็ยังไม่ดูว่าใจเป็นทุกข์เพราะเหตุใด ไม่เคยดูแล แต่มัวไปดูกับร่างกายเป็นส่วนมาก คือถ้าร่างกายเจ็บไข้เล็ก ๆ น้อยก็จะไปหาหมอรักษา ไปเข้าโรงพยาบาล แต่ถ้าเป็นทุกข์ทางใจ ก็ไม่เคยสนใจที่จะพิจารณากัน สำหรับผู้ที่ฝึกหัดนั้นก็พิจารณาหาเหตุหาผล เวลาที่ใจเป็นทุกข์ เมื่อพิจารณาออกแล้ว ก็ารู้จักวิธีรักษาวิธีแก้ในความทุกข์ เรียกว่าเป็นหมอไปในตัวเหมือนกัน สำหรับพระพุทธเจ้านั้นท่านเป็นนายแพทย์ใหญ่ เป็นนายแพทย์รักษาโรคจิต พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า “โรคทางกายนั้นมีน้อยกว่าโรคทางใจมาก” บุคคลที่อายุ 50-60 ปีแล้ว ที่ยังไม่มียโรคภัยเบียดเบียนก็ยังสามารถดูได้ แต่โรคทางใจนี้ มันจะรบกวนมาก

สำหรับคนธรรมดาสามัญ จึงได้ให้ฝึกหัดจิตโรคทางจิตใจนี้มากจนนับไม่ถ้วน ไม่ว่าจะเป็นความโลภ ความโกรธ ความหลง ตลอดจนกิเลสต่าง ๆ อีกมากมาย

ถ้าเราได้ยิน ได้ฟัง ได้ปฏิบัติในธรรมนี้ ท่านเรียกว่าเราได้เรียนวิชาแพทย์ทางด้านจิตใจ เมื่อเราเรียนรู้แล้ว ก็ฝึกหัดทำตาม และพอได้สมาธิแล้ว เราก็จะมีนโยบายรักษาจิตใจของเราเองแหละ เวลาที่ใจเกิดทุกข์เกิดเดือดร้อนอย่างใด ก็จะได้พิจารณาด้วยตนเอง เราก็จะรักษาได้ด้วยตนเอง เหตุนี้ท่านจึงว่ามีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่ สำหรับผู้ที่มีศีล มีทาน และมีภาวนา ซึ่งเรียกว่าเป็นบัณฑิตเป็นนักปราชญ์ คำว่าบัณฑิตนี้ ไม่ได้เลือกว่าเป็นหญิงหรือเป็นชาย สุดแต่แต่ว่าใครจะรู้ สิ่งที่เราที่รู้ก็คือเรื่องของจิตใจนี้เอง เรื่องของจิตใจนี้เป็นเรื่องที่รู้ได้ยากกว่าสิ่งอื่น ๆ บุคคลโดยมากจะเอาจิตใจของตนเองทิ้งเสีย เพราะฉะนั้นคนในโลกจึงต้องขาดทุนกันมาก เพราะเราได้ทิ้งใจ ซึ่งเป็นที่พึ่งอย่างวิเศษ เพราะฉะนั้นเรื่องของจิตใจนี้เป็นสิ่งที่ควรฝึกหัดเป็นอย่างยิ่ง การฝึกหัดก็คือการรักษาศีล ให้ทาน และภาวนา ตามที่ได้อธิบายมาแล้ว ก็เห็นว่าสมควรแก่กาลเวลา.....เอวัง.

ธรรมเนียมของหลวงปู่คำดี ปภาโส

เรื่อง การแก้อาการของนิमित

เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2521

วันนี้เป็นโอกาสดี ที่ท่านทั้งหลายได้มีโอกาสบำเพ็ญบารมีเพิ่มขึ้นอีก คือได้มีการฟังธรรมเทศนา ซึ่งเป็นธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งการบำเพ็ญบารมีเช่นนี้ ไม่ใช่เป็นของง่ายเท่าใดนัก เพราะฉะนั้นวันนี้จึงนับว่าเป็นโอกาสอันดียิ่ง วันนี้ใคร่ประสงค์จะพูดเรื่องของนิमित ขอให้ทุกท่านจงตั้งใจฟัง

เมื่อผู้ปฏิบัติผู้ใดไม่ว่าจะเป็นภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา สามารถรักษาศีลให้สำรวมดีแล้ว การทำสมาธิภาวนาก็จะสามารถเป็นไปได้ง่าย แต่ถ้าผู้ปฏิบัติรักษาศีลไม่สำรวม ไม่บริสุทธิ์แล้ว การทำสมาธิภาวนาก็จะเป็นไปได้ยาก ทำไมท่านจึงพูดเช่นนั้น? ก็เพราะว่าเมื่อเรารักษาศีลได้ดีแล้ว ก็เท่ากับว่าเป็นการปราบกิเลสอย่างหยาบได้แล้ว ดังนั้นเมื่อเราทำสมาธิภาวนาควบคู่กันไป ก็จะสามารถเป็นได้ง่ายดังที่กล่าวมาแล้ว

สำหรับการทำสมาธิภาวนานั้น เราจะกำหนดพุทโธ พุทโธ เป็นอารมณ์ และเอาพุทโธเป็นเป้าหมายก็ได้ หรือว่าเราจะกำหนดลมหายใจเข้าออกเป็นอารมณ์ และเป็นเป้าหมาย

ก็ได้เช่นเดียวกัน อันนี้แล้วแต่ว่าเราจะชอบหรือถูกจริตกันกับวิธีไหน ถ้าเราจะกำหนดลมหายใจเข้าออก เราก็กำหนดลมหายใจที่มาสัมผัสที่ปลายจมูก หรือที่หัวใจหรือที่ท้องน้อย หรือที่ลิ้นปี่ ที่ไหนก็ได้ แต่ให้กำหนดเอาอยู่ที่เดียว เมื่อเรากำหนดสติของเราตั้งมั่นอยู่ที่ไหน จิตของเรา ก็ให้อยู่ที่นั่น เพราะสติเป็นเครื่องผูกเป็นเครื่องครอบงำ เป็นเครื่องบังคับ นอกจากสติและความรู้แล้ว ไม่มีสิ่งไหนในโลกที่จะสามารถบังคับจิตให้สงบลงได้ เมื่อเราต้องการบำเพ็ญสมณะ เราต้องเจริญสติให้มาก ๆ

การฝึกหัดทำสมาธิภาวนานี้ ในตอนแรก ๆ จะทำได้ยาก มักจะมีอาการปวดเมื่อยตามแขนตามขา หรือตามเอวตามหลัง ในตอนแรก ๆ นี้ เราจะต้องอาศัยความอดทน และต้องอาศัยความฝืนอยู่บ้างพอสมควร แต่เมื่อเรากระทำติดต่อกันไปประมาณ 2-3 อาทิตย์ ก็ารู้สึกเคยชิน อาการปวดเมื่อยต่าง ๆ ก็ค่อย ๆ หายไป เมื่อเรามีความรู้สึกว่าปวดเมื่อย ท่านจึงแนะนำให้เปลี่ยนอิริยาบถ จากการนั่งสมาธิเปลี่ยนเป็นการเดินจงกรม ซึ่งวิธีการกำหนดในขณะที่เดิน

จกรรมนั้น ก็เหมือนกับเรากำหนดเวลาที่เรานั่งสมาธินั้นแหละ เพียงแต่เปลี่ยนจากนั่งเป็นเดินเท่านั้น

เมื่อเราทำสมาธิได้แล้ว ขณะที่จิตรวมวูบลงไป ร่างกายของเรานี้ก็จะเกิดเป็นซากศพ ที่มีสภาพเหมือนกับว่าเพิ่งจะขุดขึ้นมาจากหลุม เกิดลักษณะเช่นนี้ก็มี แต่ว่าร่างกายของเราก็ไม่ได้เป็นจริง ๆ หรือก เมื่อจิตถอนออกมาแล้วก็จะเป็นตัวตนธรรมดา อาการที่เราเห็นเป็นซากศพ เช่นนี้ท่านเรียกว่าเป็น “อสุกนิมิต” ถ้าเราเคยได้ยินครูบาอาจารย์แนะนำสั่งสอนในเรื่องของอสุกนิมิตนี้แล้ว เราก็ทำความรู้เท่าทัน อสุกนิมิตนี้ถ้าเกิดบ่อย ๆ เป็นการดีมาก ท่านอาจารย์ใหญ่ (ท่านอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ) ท่านนิยมมาก ถ้าพระเณรองค์ใดได้อสุกนิมิต ร่างกายเปื่อยเน่าเป็นซากศพแล้ว ท่านว่าผู้นั้นก็จะสามารถที่จะบรรลุธรรมได้ง่าย อสุกนิมิตนี้ไม่ใช่เป็นของร้าย เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วถ้าเราอดกล้วไม่ได้ก็ให้เราลืมตาเสีย ตั้งสติให้มั่น แต่ขออย่างเดียวอย่าลุกวิ่งหนี ถ้าเราเคยได้ยินได้ฟังคำแนะนำอย่างนี้แล้ว เมื่อเวลาที่เกิดอสุกนิมิต ก็จะระลึกได้อยู่หรือก แต่ถ้าเราไม่เคยได้ยินได้ฟัง เมื่อเวลาที่เกิดแล้ว และเรากล้ว ถ้าเราลุกขึ้นวิ่งหนีก็จะทำให้เราเสียสติได้ การลุกขึ้นวิ่งหนีนี้ขอห้ามโดยเด็ดขาด การที่เกิดอสุกนิมิตนี้ เรียกว่าเป็นการที่พระธรรมได้มาแสดงให้เราได้รับรู้ได้เห็น ว่าร่างกายของเราก็เป็นอย่างนี้ ย่อมมีความเจริญในเบื้องต้น มีความชราในเบื้องกลาง และก็มีความแตกสลายในที่สุด ซึ่งเรียกกันว่าพระธรรมได้มาแสดงโปรดเป็นอสุกนิมิต เมื่อเวลาเกิดอสุกนิมิตแล้ว เราสามารถทนได้ นับว่าเป็นการดีมาก เป็นประโยชน์ต่อการภาวนา

มาก อันนี้เรียกว่าเป็นนิมิตภายในตัวเรา แต่ในบางครั้งก็เกิดเป็นนิมิตภายนอก เช่นในบางครั้งเห็นเป็นพระพุทธรูปเจ้าหรือบรรดาพระสงฆ์มาปรากฏให้เห็นก็มี หรือบางทีก็เห็นเป็นรูปโบสถ์วิหาร หรือสิ่งอะไรต่าง ๆ นิมิตภายนอกนี้รวมเรียกว่า “อุคคหนิมิต”

เรื่องของนิมิตเป็นเรื่องที่สำคัญ ในบางครั้งก็มาทำท่าแลบลิ้นปลิ้นตา ก็อย่าไปเข้าใจว่าเป็นเปรต เป็นผี ที่จริงแล้วเป็นเพราะว่า สังขารภายในมันฉายออกไป เพื่อหลอกใจของเราเอง มันฉายออกไปจากใจนี้แหละ อันนี้พูดเตือนสติไว้ เรื่องของนิมิตนี้ผู้ปฏิบัติบางคน ก็เกิดนิมิตมากจริง ๆ แต่บางคนก็เกิดนิด ๆ หน่อย ๆ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าอุปนิสัยและวาสนาบารมี ที่เราได้กระทำมาตั้งแต่ปู่เรชาติหนหลัง

การทำสมาธิภาวนานี้ถ้าบุคคลใดเกิดเห็นนิมิตมาก ก็อย่าได้ไปเกิดความกลัวจนกระทั่งเลิกปฏิบัติ ขอให้ปฏิบัติต่อไป โดยให้สติตั้งมั่นกำหนดรู้ อย่างที่แนะนำมาแล้ว เมื่อเราทำต่อไปเรื่อย ๆ จะเกิดอานิสงส์มาก คือถ้าเป็นคนดุร้ายก็จะกลายเป็นคนใจดี เป็นคนที่โกรธง่ายก็จะค่อย ๆ เบาบางลง ถ้าเป็นคนที่บ่เมื่อทำจิตให้สงบได้แล้ว ก็จะเป็นคนที่ฟังอะไรรู้เรื่อง เข้าใจในเหตุในผล หรือเป็นคนที่ฉลาดอยู่แล้ว ก็จะทำให้เพิ่มพูนปัญญาขึ้นไปอีก ท่านจึงว่ามีอานิสงส์มาก

ขณะที่เราเกิดเห็นนิมิตขึ้นมา ถ้าเราแก้ความกลัวในนิมิตได้ ต่อไปก็จะสบายเมื่อเกิดความกลัว ให้เราอย่าไปยึดเป็นตนเป็นตัว เป็นเราเป็นเขา ให้กำหนดรู้ว่าเป็นมาร ซึ่งพระพุทธรูปเจ้าท่านเรียกขันธ์มารบ้าง หรือกิเลสมารบ้าง เราลองคิดดู แม้แต่พระพุทธรูปเจ้าเอง ท่านยังมีมารมาคอยรังควาน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะบาปอกุศลที่เราได้

กระทำมาแต่ละภพแต่ละชาติ ได้มากัดกันเรา
เกรงว่าเราจะหลุดพ้นจากอำนาจของเขา ขอให้
เราจงรู้เท่าทันไว้

กิเลสมารหรือขันธมารเหล่านั้น อย่าให้เรา
ไปยึดเป็นตนเป็นตัว เป็นเราเป็นเขา ให้กำหนด
เอาผู้รู้ ผู้รู้ก็คือใจ อย่าส่งไปดูนิमित ถึงแม้ว่าเรา
จะไม่ส่งไป เราก็มารู้ก็เห็นอยู่ ตาใจไม่เหมือนตาเนื้อ
ของเรา สำหรับตาใจนี้มันรู้ไปหมด

เวลาที่เกิดนิमितสิ่งใด ให้กำหนดรู้ที่อยู่ตรงที่ใจ
สติกับความรู้ให้เป็นอันเดียวกัน อย่าส่งไปตาม
อาการของนิमितภายนอกที่ปรากฏ ให้เราเห็นว่า
สิ่งนั้นเป็นนิमित ไม่ใช่เป็นของจริงตามที่เห็น
ถ้าเรากำหนดรู้ได้อย่างนี้ ชักพักหนึ่งนิमितเหล่านั้น
ก็จะหายไปเอง

ส่วนเรื่องของปิตินั้น ก็คล้าย ๆ กับเรื่อง
ของนิमित แต่เรื่องปิตินี้เป็นสิ่งที่ทำให้เราสบาย
ตัวเบา เยือกเย็น วิธีแก้ก็เช่นเดียวกันกับการ
แก้นิमित คือให้เรากำหนดรู้ที่ใจอย่างเดียวคือ
การกำหนดผู้รู้ หมายถึงความรู้

ลักษณะอาการของปิตินั้นก็มีมาก เช่นใน
บางครั้งเราก็รู้สึกตัวเราใหญ่กว่าปกติ หรือ
ลอยขึ้น หรือรู้สึกว่าร่างกายของเรานั้นได้หายไป
อันนี้ก็อย่าไปเข้าใจว่าเราตายไปแล้ว นี่เป็น
การที่จิตรวม มันจะวางกาย แต่เมื่อเราถอนออก
มา ก็จะเป็นตนเป็นตัวเหมือนเก่านั้นแหละ และ
ขณะที่จิตรวมเป็นสมาธิอยู่นั้น เราอย่าไปบังคับ
มันถอนออกมาปล่อยให้จิตถอนออกมาเอง ถึงแม้
ว่าจะเป็นชั่วโมงก็ไม่ใช่ไร คนที่ฝึกหัดใหม่จะ
ต้องทำจิตให้กล้าหาญ ยอมมอบกายถวายชีวิตไว้
กับศีล สมาธิ ปัญญา และคุณพระศรีรัตนตรัย
ที่มีคนพูดว่าทำสมาธิภาวนาแล้วเป็นบ้านั้น ก็
เพราะว่าไม่มีครูบาอาจารย์คอยแนะนำสั่งสอน

เช่นเมื่อเกิดเห็นนิमितแล้วเกิดความกลัวนั้น ก็ลุก
ขึ้นวิ่งหนี สิ่งนี้แหละที่จะทำให้เสียสติ และเมื่อ
เกิดเสียสติแล้ว ถ้ามีอาจารย์แก้ให้ ก็จะสามารถ
หายได้เหมือนกัน

สำหรับเรื่องการทำสมาธิภาวนานี้ ถ้าผู้
ปฏิบัติสามารถทำให้จิตสงบเป็นสมาธิได้แล้ว
ก็จะมีอันสงฆ์มากดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และถ้า
เราไม่สามารถที่จะชำระกิเลสให้หมดไปในชาติ
นี้ได้ ก็จะเป็นอุปนิสัยติดไปทุกภพทุกชาติ จนกว่า
เราจะสามารถที่จะชำระกิเลสได้หมดจากจิตใจ
เราได้

เรื่องของนิमितจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็ไม่
สำคัญ การทำสมาธิหรือการภาวนานี้ ปราชญ์
ทั้งหลายท่านให้มุ่งความสงบภายในจิตใจเท่านั้น
ถ้าผู้ปฏิบัติทั้งหลายสามารถทำจิตใจของตนให้
เป็นอารมณ์เดียวได้แล้ว ก็เป็นพอเท่านั้น ไม่ต้อง
มีนิमितเกิดขึ้นก็ไม่ใช่ไร บางคนภาวนาไปชอบ
อยากเห็นโน่นอยากเห็นนี่ ความอยากเห็นโน่น
อยากเห็นนี่ไม่มีประโยชน์อะไรแก่จิตใจเราเลย
มีแต่ความอยากเผาใจเราอย่างเดียว การภาวนา
ท่านต้องการให้เห็นกิเลสของตนเท่านั้น เห็น
อย่างอื่นไม่สำคัญเท่ากับเห็นกิเลสของตน คือ
เห็นความโลภของตน เห็นความโกรธของตน เห็น
ความหลงของตน เห็นมานะทิฐิของตน เห็นราคะ
ตัณหาของตน เมื่อเราเห็นกิเลสดังกล่าวนี้แล้ว
เราต้องวางแผนทำลายกิเลสดังกล่าวนี้ให้หมด
สิ้นจากจิตใจของเรา สิ่งนี้จึงเป็นความรู้ความ
เห็นที่ถูกต้องตามหลักที่ท่านแสดงไว้ บางท่าน
ภาวนาไปก็อยากเห็นภาพต่าง ๆ *อยากเห็นนรก*
บ้าง *อยากเห็นสวรรค์บ้าง* *อยากเห็นเทวดาบ้าง*
คือการที่เห็นสิ่งเหล่านี้ก็ไม่มีอะไรแปลก ที่ว่า
ไม่แปลกก็เพราะว่า เมื่อเห็นแล้วกิเลสตัณหาก็ยัง

มีอยู่เหมือนเดิม บางคนยังแถมให้เกิดกิเลสตัณหา
มานะทิฏฐิให้มากขึ้นอีกเสียด้วย เลยไม่ยอมกราบ
ใครไหว้ใครทั้งนั้น เลยถือตนเป็นผู้วิเศษ เลย
กลายเป็นสักคວรณ ้มคວรณไปโดยปริยาย คือ
จะเป็นการปิดทางมรรค ปิดทางผล ปิดทาง
นิพพาน ส่วนความเห็นที่ถูกตองนั้น คือการเห็น
จิตตามความเป็นจริง เห็นกายตามความเป็นจริง
คือเห็นธาตุทั้งสี่ดิน น้ำ ลม ไฟ ของตนเองและ
ของคนอื่น เห็นเป็นแต่สักว่าธาตุ ไม่ใช่สัตว์บุคคล
ตนตัวเราเขา และเห็นว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัต-
ตา ถ้าเราเห็นได้แบบนี้ เรียกว่า *เห็นกายตาม*

ความเป็นจริง และที่ว่าเห็นจิตตามความเป็นจริง
คือ ท่านถือสภาพรู้เป็นตัว ไม่ได้ถือเวทนาสาม
เป็นตัว เวทนาทั้งสามก็คือสุขเวทนา ทุกขเวทนา
หรือความไม่สุขไม่ทุกข์คือที่เป็นกลาง สิ่งเหล่านี้
ก็เห็นเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไม่มีตนไม่มีตัว
ในเวทนาทั้งสาม ถือความรู้เป็นตัว นี้เรียกว่า
เห็นจิตตามความเป็นจริง ผู้ปฏิบัติทั้งหลาย ถ้ามี
ตนมีตัวอยู่ในสิ่งที่โลกสมมุติกันขึ้น ถึงจะภาวนา
ดีแค่ไหน ก็ยังถือว่าจิตโลภียอยู่ ดังที่ได้แสดง
เรื่องการแก้อาการของนิमितมาโดยย่อ ก็เห็น
สมควรแก่กาลเวลา.....เอวัง

ธรรมเทศนาหลวงปู่คำดี ปภาโส

เรื่อง จิตกับใจ

เมื่อ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522

คนเรานี้สำคัญอยู่ที่จิตอยู่ที่ใจ ตามหลักพุทธภาษิตที่ว่า มโนปุพฺพฺพคฺมา ฌมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา ก็แปลว่า ใจ ปุพฺพฺพคฺมา ฌมฺมา แปลว่า ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้าหรือมีใจเป็นใหญ่ เป็นประธาน การทำบุญหรือทำบาปก็สำเร็จด้วยใจ มโน เสฏฺฐา มโน มยา ธรรมทั้งหลายมีใจประเสริฐ คำว่าใจหมายถึง ผู้รู้ร้อนก็รู้ว่าร้อน หนาวก็รู้ว่าหนาว สุขหรือทุกข์ มีใจเป็นผู้รับ เป็นตัวกลาง คำว่าจิต ก็หมายถึงจิตตั้งที่แปลว่านึกคิด ก็คือใจผู้รู้ที่แหละเป็นผู้ที่นึกคิด สิ่งที่ไม่มีใจคือ สิ่งที่ไม่มีผู้รู้ ไม่มีนึกไม่มีคิด ไม่มีสุขไม่มีทุกข์ จิตตั้ง ท่านจึงแปลว่านึกคิด บางอาจารย์ท่านว่าจิตเป็นใหญ่ ถ้าพูดถึงธรรมชั้นสูง คำว่า สิ้นอาสวกิเลส ก็หมายถึงจิตเป็นผู้สิ้น อย่างพระพุทธเจ้าแสดงธรรมแก่คหบดีผู้หนึ่ง มีใจความที่เข้าใจง่าย ๆ ว่า “ดูก่อนท่านคหบดี บุคคลเหล่าใดไม่รักษาจิตแล้ว กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม ก็ชื่อว่าไม่รักษา รักษาจิตอย่างเดียวแล้ว ก็แล้วไปหมด ทั้งกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม แล้วไปทั้ง กาย วาจา ใจ เมื่อเขาไม่รักษาจิตของเขาแล้ว กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม

ของเขาก็ชั่ว การตายของเขาก็ไม่ดี การกระทำของเขาก็ไม่งาม” นี่เป็นใจความในสูตรที่พระพุทธเจ้าแสดงแก่คหบดีผู้นั้น ที่นี้พระพุทธเจ้าท่านแสดงแก่พระสงฆ์ “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุรักษาเพียงแต่อย่างเดียวนั้น รักษาอะไรเล่า? ดูก่อน ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ประกอบด้วยใจ พึงให้รักษาด้วยสติ” ตกลงคำว่าจิตกับใจนั้น จะหมายความว่าเหมือนกันก็ได้ แต่บางอาจารย์ ถือว่าจิตตั้งที่แปลว่านึกนี้ เป็นอาการของใจ แต่ใจหมายถึงเป็นสภาพรู้ตัวกลาง ถ้ารวมเข้าเป็นอันเดียวกันแล้ว พุดแทนกันได้หรือแล้วแต่ผู้ฟังจะถนัด ที่ว่าเป็นคำพุดแทนกันได้เช่น กิน ฉันทน์ รับประทาน หรือเสวย อย่างนี้แหละแทนกันได้ เพราะฉะนั้นถ้าพุดเรื่องจิตก็ให้เข้าใจว่าเป็นใจ เป็นของเกี่ยวเนื่องกัน แล้วแต่ผู้ฟังจะเอาคำไหน ก็เป็นพุทธภาษิตทั้งสองคำ แต่ว่าท่านแยกประเภทอีกไว้ในสูตร ท่านแยกจิตเป็น 2 ประเภท คือ

1. จิตแท้ใจเดิม นี่เป็นอันเดียวกัน
2. จะระณะจิต หมายถึงจิตที่เกิดจากจิตแท้ใจเดิม

คำว่าจิตแท้ใจเดิมนี้ ในธรรมท่านเรียกว่า "อมตธรรม" เป็นธรรมที่ไม่ตาย จะต้องสร้างภพสร้างชาติอีกต่อไป

ที่ว่าจะระณะจิต เกิดจากจิตแท้ใจเดิมนี้ ตามมติบางอาจารย์ท่านจะนับตั้งแต่นามทั้งสี่คือ เวทนาจิต คือเรียกว่าใจเสวยสุข เสวยทุกข์ สัญญาจิต คือ ความจำได้หมายรู้ สังขารจิต คือสภาพจิตที่ปรุงแต่ง ให้คิดดีบ้างคิดชั่วบ้าง คิดไม่ดีคิดไม่ชั่ว อย่างที่เรา ๆ เคยคิดกัน วิญญาณจิต คือหมายถึงวิญญาณหก ความรู้ทางตา เรียกว่าจักขุวิญญาณ รู้ในวัตถุวิญญาณ โสตวิญาณ รู้ในเสียงทุกสิ่งทุกอย่าง รู้ทางหู ฆานวิญาณ รับรู้ทางกลิ่น เหม็น หอม อย่งใด ก็รู้ได้ ชิวหาวิญาณ ความรู้ทางลิ้น รู้รสเปรี้ยว หวาน เป็นต้น กายวิญาณ ความรู้ทางกาย เช่น สิ่งที่ถูกต้องกาย เย็นร้อน อ่อนแข็ง เรียกว่า สิ่งที่มาถูกต้องสัมผัสกาย

ธรรมารมณฺ์เหล่านี้เป็นคู่กับใจ รวมอารมณฺ์ ทั้งห้าประชุมเข้าไปในจิตใจ เรียกว่า "ธรรมารมณฺ์" เป็นคู่กับใจ นับตั้งแต่นามทั้งสี่ตลอดไป จนถึงจิต 89 ดวง หรือท่านแยกอาการออกไป เรียกว่ากิเลสพันห้า ตัณหาร้อยแปด ก็นับว่าเป็นจะระณะจิต เป็นจิตที่เกิดจากจิตแท้ใจเดิม คำว่าจิตแท้ใจเดิมนี้ในนามบัญญัติท่านเรียก "อมตธรรม" เป็นธรรมที่ไม่ตาย นับอายุไม่ได้ ท่านยกตัวอย่าง ที่พระพุทธเจ้าตรัสแสดงในบุพชาติของท่าน นับตั้งแต่ปรารธนาพุทธภูมิในชาติแรก นับตั้งแต่จิตดวงนั้นปรารธนาเป็นพระพุทธเจ้า บำเพ็ญบารมีสร้างโพธิสมภาร มีการให้ทาน รักษาศีล นับตั้งแต่บุพชาติที่แรกไป ที่พระองค์ตรัสว่า "เราตถาคตสร้างโพธิสมภาร มาเป็นการช้านานถึง 4 อสงไขย แสนมหากัป

ในปัจฉิมชาติที่ได้มาเป็นสิทธกะราชกุมาร ที่ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในปัจจุบัน" ที่ว่า ตรัสรู้ ก็คือจิตที่ปรารธนาที่แรกในยุคนั้น สมัยนั้น เดือนนั้น วันนั้น นั้นเอง นับตั้งแต่วันที่ปรารธนาเป็นพระพุทธเจ้า ก็จิตดวงนั้นที่ได้บำเพ็ญบารมีมา จิตแท้ใจเดิมที่ว่านี้แหละ ในปัจฉิมชาติที่ได้ตรัสรู้นั้นก็จิตแท้ใจเดิมตัวนั้นแหละ มาตรัสรู้

ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้ก็เพราะมีใจ ถ้าพระพุทธเจ้าไม่มีใจ คือไม่มีจิตแท้ใจเดิม หมายความว่าไม่มีความรู้ เช่นอย่างบุคคลบางจำพวกที่ว่าตายแล้วสูญ บุญบาปไม่มีตามมตินี้ พระพุทธเจ้าของเราที่ได้บำเพ็ญบารมีมาตั้งแต่บุพชาติแรกจนถึง 4 อสงไขยแสนมหากัป มาโดยลำดับนั้น ก็จะไม่สามารถตรัสรู้ได้ ในปัจฉิมชาตินั้น ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้ก็เพราะมีจิตแท้ใจเดิม ดังนั้นท่านจึงว่าเป็นอมตธรรม เป็นธรรมที่ไม่ตาย จะต้องสร้างภพสร้างชาติสืบต่อไป ถ้าจะยกตัวอย่างหัวข้อที่ควรจำ คำว่าจิตแท้ใจแท้ จะหมายถึงอันเดียวกันก็ได้ ขณะที่รู้ร้อน รู้หนาว มีนามบัญญัติเรียกว่าใจ คำว่าใจมาจากมะนะ แปลว่ารู้ มโน แปลว่ารู้ คำว่าใจจึงหมายถึงถึงความรู้

กิริยาที่นึกคิดไปตามอารมณฺ์เรียกว่าจิต หรือกิริยาที่ทั้งรู้ ทั้งนึก ทั้งคิดเรียกว่าจิตใจแท้ จิตใจเดิม อันนี้แล้วแต่ผู้ฟังจะถนัด ถึงแม้จะเป็นสองชื่อก็ให้เข้าใจว่าเป็นอันเดียวกัน เอกังจิตตั้ง เอกังมโนกัง เป็นอันเดียวกัน หากจะให้ข้อพิสูจนฺ์ ขณะที่เรานอนหลับ ตัวเราหายไปไหน ไม่มีความรู้สึกนึกคิด ความรู้สึกนึกคิดทั้งหลายมันดับไปไหน จะเหลือแต่ลมหายใจเข้าออก เป็นเครื่องหมายบอกว่ายังไม่ตายเท่านั้น นี้ก็ตรงกับธรรม

ชั้นสูง ที่พระพุทธเจ้าและปราชญ์ทั้งหลายทรง
แสดงว่า รูปนาม ชั้นห้านี้เป็นสภาพสูญ คำว่า
สูญหมายความว่าไม่มี คำว่าไม่มีหมายความว่า
ไม่มีสาระแก่นสาร เป็นแต่กิริยาอาการที่นึก
ที่คิดเท่านั้น ถ้าพูดว่าแก่นสารของเราหญิงชาย
แต่ละคน ก็หมายจิตใจแท้จิตใจเดิมเท่านั้น อันนี้
ก็เป็นข้อพิสูจน์ที่ว่า เป็นสภาพสูญสำหรับ
รูปนามชั้นห้า

คำว่าตัวเราก็มามีเป็นบางครั้ง ไม่มีเป็นบาง
คราว ที่ว่ามีเป็นบางครั้ง เช่นเราตื่นจากหลับ
เมื่อจิตแท้จิตใจเดิมมายึดเป็นร่างกาย ตอนนี้ตัวเรา
จึงมี นามทั้งสี่ ท่านจึงแสดงว่าเป็นสิ่งที่เกิด ๑
ดับ ๑ พร้อมกัน เวทนาความเสวยสุขทุกข์ สัญญา
ความจำได้หมายรู้ สังขารหมายสภาพที่ปรุงใจ
คิดดีคิดชั่ว คิดไม่ดีคิดไม่ชั่ว วิญญาณ ความรู้
ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ตลอดถึงทิวภูมิมานะ
กิเลสตัณหา โดยปกติเมื่อเราตื่นแล้ว มันจะมา
มากมายที่สุด สำหรับกิริยาอาการของใจ คือ
เกิดจากตัวอุปาทาน เมื่อจิตมายึดมาถือร่างกายนี้
เรียกว่าสักกายะทิวภูมิ มายึดถือร่างกายว่าเป็น
ตนตัว อัตตานุทิวภูมิหมายถึง แล้วแต่สิ่งไหนจะ
เกิดขึ้น ความโลภ ความโกรธ ความหลง ราคะ
ตัณหา มานะ ทิวภูมิ ที่ไหนจะเกิดขึ้นก็ตามต่างเห็น
เป็นตนเป็นตัวไปหมด สำหรับอัตตานุทิวภูมิ แต่
เกี่ยวเนื่องกับสักกายะทิวภูมิ เมื่อจิตตื่นขึ้นมายึด
ถือร่างกายตัวตนแล้ว ตนเราจึงมี ถ้าจิตไม่มายึด
ถือร่างกายนี้แล้ว จิตเราก็ไม่มี ให้คิดดูเวลาเรา
นอนหลับ ไม่มีตัวตน คือไม่มีความรู้สึกนึกคิด
สรรพสิ่งอื่นสูญไปหมด ที่นี้บางคนนอนหลับไป
แล้วยังมีอาการละเมอเพื่อฝัน ที่มีอาการละเมอ
เพื่อฝันก็เพราะจิตแท้จิตใจเดิมนั้นแหละ ขณะที่เรา
หลับเรียกว่าจิตเลิกลาง ไม่ทำงาน เหมือนกับ

ข้าราชการเลิกงานก็กลับบ้านของ ๆ ตน เมื่อ
เรารู้สึกตื่นขึ้นมา ก็เพราะจิตแท้จิตใจเดิมนั้น
แหละ และเมื่อเราตื่นขึ้นมาเรารู้ว่าฝันเห็นสิ่งนั้น
สิ่งนี้ ก็เพราะจิตแท้จิตใจเดิมนั้นเหมือนกันที่เป็น
ผู้บอก ที่นี้เมื่อเราอนหลับแล้ว เมื่อถึงเวลาตีก ๑
จะรู้สึกว่าอากาศเย็น ก็เป็นเพียงแค่รู้สึกเท่านั้น
ก็จะคว่ำผ้าห่มมาห่ม และก็หลับต่อไป นี้เรียกว่า
ตื่นไม่ทำงาน ขณะที่ตื่นในตอนเช้าจริง ๆ พอตื่น
ขึ้นมา นามทั้งสี่มี เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ
ก็เกิด นี่แหละเรียกว่า เกิดกับดับพร้อมกัน เวลา
หลับก็หลับพร้อมกัน เวลาตื่นก็ตื่นพร้อมกัน ที่นี้

เวลาตายก็ดับพร้อมกัน ยังเหลือแต่จิตแท้จิตใจเดิม
ซึ่งเป็นอมตธรรมที่เหลืออยู่ แต่สภาพอื่นดับไป
หมด สูญไปหมด นี่ก็ตรงกับหลักที่ปราชญ์ท่าน
ว่า รูปนาม ชั้นห้านี้เป็นสภาพสูญ คำว่าสูญ
หมายความว่าไม่มี คำว่าไม่มีหมายความว่าไม่มี
สาระแก่นสาร ถ้ามีสาระแก่นสารก็คือ จิตแท้
จิตใจเดิมนั้นเอง อันนี้แหละเป็นสาระแก่นสารสำหรับ
เราท่าน สำหรับอันอื่นเราก็ได้สังเกตเห็นแล้วว่า
ตรงกับสภาพสูญ อย่างที่พระพุทธเจ้าแสดงแก่
พระโมฆราชว่า “ดูก่อนโมฆราช เธอจงมีสติ
ตามเห็นโลก ให้เห็นว่าเป็นของสูญ และให้
ละอัตตานุทิวภูมิ ความเห็นในตนนั้นเสีย เท่านั้น
แหละ มัจจุราชและความตายจะตามไม่พบ ตาม
ไม่ทัน และตามไม่เห็น” จะยกตัวอย่าง เป็นข้อคิด
ข้อเปรียบเทียบ อีกตัวอย่างหนึ่ง ในตอนครั้งที่
พระพุทธเจ้าแสดงแก่พระรัฐบาล สำหรับพระ-
รัฐบาลนั้นเป็นคนโสด เป็นคนหนุ่ม ได้มีโอกาส
ไปฟังเทศน์พระพุทธเจ้ากับบรรดาเพื่อนคบดี
ทั้งหลาย ครั้งนั้นพระพุทธเจ้าทรงเห็นว่าพระ-
รัฐบาลมีอุปนิสัยที่จะสำเร็จเป็นพระอรหันต์ จึง
ได้ตรัสแสดงธัมมเทศ 4 ประการ

1. โลกคือหมู่สัตว์ ความชราความแก่เข้ามาใกล้แล้ว ไม่ยั่งยืน ไม่รู้ว่าจะตายเมื่อใด

2. โลกคือหมู่สัตว์ เมื่อมัจจุราชความตายมาถึงแล้ว ไม่มีหม่อวิเศษใด ๆ ในโลก จะมารักษาเอาบุคคลนั้นไว้ได้

3. โลกคือหมู่สัตว์ ไม่มีสมบัติอะไรเป็นของ ๆ ตน

4. โลกคือหมู่สัตว์ มีความพร่องอยู่เป็นนิจัตถมหาทาโสเป็นทาสแห่งความอยากของตน ความว่าพร่องอยู่เป็นนิจหมายความว่าไม่พอ เมื่อพระรัฐบาลได้ฟังเทศน์แล้ว จึงไม่ยอมแต่งงาน แม้บิดามารดาจะประสงค์ให้แต่งงาน ก็ไม่ยอมแต่ง ในที่สุดพระรัฐบาลจึงได้ออกบวช และสำเร็จเป็นพระอรหันต์ในเวลาต่อมา

ท่านได้อธิบายหลักธรรมใน 4 ประการนี้ นับว่าเป็นสังฆธรรมของจริงทั้งนั้น ดังจะได้ อธิบายดังต่อไปนี้

1. ข้อที่ว่าความชราเข้ามาใกล้แล้วไม่ยั่งยืน ไม่สามารถรู้ว่าชีวิตที่มีอายุถึง 60-70 ปีไปแล้ว จะมีเวลาเหลืออีกกี่วัน กี่เดือน ก็ไม่รู้ได้ อันนี้ก็ นับว่าเป็นสังฆธรรมของจริง

2. ข้อที่ว่ามัจจุราชความตายมาถึงแล้วไม่มี หม่อใด ๆ จะมารักษา เอาชีวิตไว้ไม่ได้เพราะใน เมื่อหมดอายุขัยแล้ว ก็จะต้องตายแน่ ๆ นี้ก็ นับว่าเป็นสังฆธรรมอีกเหมือนกัน

3. ข้อที่ว่าไม่มีสมบัติอะไรเป็นของ ๆ ตน สมบัติก็หมายเอา ข้าวของเงินทอง ไร่นาไร่วสวน ลากยศ ตีกร้าน อาคารต่าง ๆ เป็นต้น ทุกสิ่งทุกอย่างนี้รวมเรียกว่ามนุษย์สมบัติ แต่พระพุทธเจ้าปฏิเสธว่า ไม่มีอะไรเป็นของ ๆ ตน ไม่ ว่าจะเป็นสมบัติภายนอกคือ สิ่งของเงินทอง ห้างร้านต่าง ๆ หรือแม้แต่สมบัติภายในคือร่างกาย

ของเรา นี้ นับว่าเป็นสมบัติที่แสนรักแสนหวง เราจะถือเอาเป็นตนของเราจริง ๆ จะได้หรือไม่? คำว่าสมบัติภายในตัวของเรา รูปนามขันธห้านี้ ดับไปแล้ว จะเรียกว่าอย่างไร? ถ้าไม่ใช่เรียกว่า ศพ เมื่อเขาเรียกว่าศพแล้ว ก็หมดสิทธิ์ นี่ก็เป็นจริงอย่างที่พระพุทธเจ้าแสดง เมื่อหมดลมหายใจ แล้วก็เรียกว่าหมดสิทธิ์ พระพุทธเจ้าแสดงว่า สมบัติที่เป็นของ ๆ เราก็คือ บุญกุศล ที่เราได้ กระทำ บาปอกุศล ที่เราได้กระทำไว้ สิ่งนี้จึง จะเป็นของ ๆ ตน เป็นสมบัติของจิตใจ คำว่า "ตน" ของเรานี้ ก็เป็นเพียงสมมุติแค่ชีวิตหนึ่ง ๆ เท่านั้น เราจะถือเป็นตัวเป็นตนของเราจริง ๆ จัง ๆ ไม่ได้ เมื่อหมดลมหายใจแล้ว เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็ดับไปหมด ก็จะเหลือแต่ จิตแท้จิตเดิม เป็นตัวกรรม เป็นผู้รับกรรม ฉะนั้น ทางพระพุทธศาสนาจึงสอนให้เชื่อกรรม เชื่อผล ของกรรม ว่าบุคคลทำดีก็ได้รับผลดี ถ้าทำชั่ว ก็ได้รับผลชั่ว ให้รู้ว่ากรรมเป็นของ ๆ ตน กรรม เป็นผู้จำแนก คือจำแนกให้เป็นผู้มีฐานะสูงหรือ ต่ำ ตามแต่บุคคลได้กระทำการกรรมอย่างใดมา

ที่ว่ามิกรรมเป็นของ ๆ ตนใครเล่าจะปฏิเสธ ได้ว่า กรรมไม่ใช่ของ ๆ เรา เราก็รู้อยู่แล้วว่า กายกรรมหมายถึงร่างกายของเรานี้ วิจิตรกรรมก็ หมายถึงคำพูดของเราแต่ละบุคคล มโนกรรมก็ หมายถึงใจของเราแต่ละคน นี้ จะยกกุศลกรรม- บพ อกุศลกรรมบพมาเป็นหลัก กายกรรม 3 วิจิตรกรรม 4 มโนกรรม 3 การกระทำบาปด้วย กาย วาจา อันนี้เป็นอาการเฉย ๆ ถึงแม้บุคคล จะทำบาปด้วยกาย 3 อย่าง กายก็จะไม่ได้รับ บาป ทำบาปด้วยวาจา 4 อย่าง วจิกก็ไม่ได้รับ บาป สรุปลงแล้วก็มีแต่มโนกรรม 3 ที่กระทำ แล้วตัวใจเป็นผู้รับบาป เพราะมโนกรรมเป็น

ตัวกรรม เหตุไฉนมนโกรรมแปลว่าผู้รู้อยู่แล้ว
ทำไมจึงต้องทำกรรม? การกระทำบาปด้วย
กายกรรม 3 วชิกรรม 4 นี้ กระทำไปด้วยเพราะ
ความโกรธบ้าง ความหลงบ้าง ความโลภบ้าง
ตัวหลงนี้แหละเป็นตัวต้นเหตุ เมื่อความโลภเกิด
ก็จะไปเป็นตัวให้ความโลภ เมื่อความโกรธเกิด
ก็จะไปเป็นตัวให้ความโกรธ อันนี้แหละเรียกว่า
ใจหลง นี่แหละต้นเหตุ หลงไปในตน ในความโลภ
ความโกรธ ความหลงนี้หมายถึงจิตใจหลง อาจ
จะรู้ยู่บ้างเรื่องของศีลธรรม แต่ไม่เชื่อเรื่องของ
ศีลธรรม ก็ชื่อว่าหลงอยู่นั่นเอง สิ่งใดที่ไม่มีความ
รู้ก็ไม่มีหลง ใจดวงเดี่ยวนี่แหละที่สำคัญ

ที่จริงความโลภก็เกิดจากใจนั้นแหละ ท่าน
เรียกว่าโลภจิต ความโกรธก็เกิดจากใจ เรียกว่า
โทสจิต ความหลงก็ใจอีกนั่นแหละที่เป็นตัวหลง
เรียกว่าโมหจิต กลับเป็นข้าศึกแก่เจ้าของ ท่าน
จึงเรียกข้าศึกคือกิเลส ทำไมธรรม 3 ประการนี้
ท่านจึงเรียกข้าศึกคือกิเลส? คำว่าโลภะ หมายถึง
ความว่าอยากได้ของเขามาเป็นของตน แต่ถ้าเรา
อยากรวบ เราก็ทำงานที่สุจริตปราศจากโทษ

ความโลภอันนี้ก็เป็นคุณเป็นประโยชน์เหมือนกัน
ฉะนั้นคำว่าโลภ แปลว่าอยากได้อยากมี แต่คำว่า
โลภะ แปลว่าอยากได้ของคนอื่นเขา

กุศลกรรมบถคือส่วนที่เป็นกุศล เช่น บุคคล
ละกายกรรม คือสามารถรักษากุศลกรรมบถได้
เด็ดขาด ใจก็จัดเป็นอโลภะ ไม่อยากได้ของเขา
ถ้าความโกรธจะมีอยู่บ้าง ก็จะพยายามไม่ปอง
ร้ายใคร เพราะใจรู้ธรรมเชื่อกรรม เชื่อผลของ
กรรม ก็ใจตัวเดี่ยวนั้นแหละเป็นสิ่งสำคัญ

ที่ว่าทานมัย ที่บุญสำเร็จด้วยการให้ทาน
นั้น ก็สำเร็จแก่ผู้รู้ที่แหละ ก็คือใจดวงเดียวอีก
เหมือนกัน ศีลมัย ที่ว่าบุญสำเร็จด้วยการรักษา
ศีล ก็สำเร็จด้วยใจผู้รู้ตัวเอง จะเป็นบุญหรือบาป
ก็ตามจะสำเร็จได้ ก็เพราะใจเท่านั้น สิ่งที่ไม่
มีผู้รู้ก็จะมีบาป ไม่มีบุญ เพราะไม่รู้จักทำบาป
ทำบุญ สรุปอีกครั้งก็มีใจเท่านั้นที่เป็นสาระ
แก่นสาร ฉะนั้นท่านจึงให้รักษาใจกว่าอะไร
ทั้งหมด ที่ได้แสดงธรรมเรื่องจิตกับใจมา ก็สมควร
แก่กาลเวลา.....เอวัง

ธรรมเทศนาหลวงปู่คำดี ปภาโส

เรื่อง ความสุขของผู้ปฏิบัติธรรม

ณ วัดถ้ำผาปู่ อ.เมือง จ.เลย

ขอจงพากันฟังธรรมที่จะแสดงด้วยความเคารพ วันนี้ประสงค์อยากจะพูดถึงความสุขของบุคคลผู้มีปิติธรรม ดังพุทธภาษิตที่ท่านได้แสดงรับรองไว้ดังนี้

ธัมมะปิติ สุขัง เสติ แปลว่า ผู้มีปิติธรรมย่อมถึงความสุขได้ ผู้ปฏิบัตินี้จะต้องผ่านหลักอย่างหายาไปจนถึงละเอียด เมื่อแรกก็ผ่านอย่างหายาไปเสียก่อน เช่น มีอาการ เมื่อเราหลับตาไปก็ปรากฏมีสีแดง ๆ ดำ ๆ นั่นก็เป็นเงื่อนไขของปิติเหมือนกัน ส่วนปิติที่กายนั้น เราจะรู้สึกว่าจะเบา ภายสบายใจ นี่เป็นปิติขั้นละเอียดไปแล้ว จัดเข้าไปในปิติสุข เมื่อเราปฏิบัติติดต่อกันไปเรื่อย ๆ ในตอนสุดท้ายจะไปตกอยู่ที่ความอิมกายอิมใจ คำว่าอิมกายอิมใจนั้นมันจะอิมอยู่เสมอ ปลื้มใจ อิมใจ ขณะที่เดินหรือนั่งภาวนา จะรู้สึกว่าจะสบาย ภายสบายใจ นั่นก็รู้สึกปวดหลังปวดเอว ไม่รู้สึกปวดแข้งปวดขา อาการเหล่านั้นมันจะหายไปหมด จะมีแต่ความสบายใจสบายกาย ร่างกายของเรานี้จะเบาไปหมดทั้งตัว ตัวจะเบาเหมือนสำลีไปหมดทั้งตัว และเมื่อปฏิบัติต่อไปนาน ๆ อาจจะเกิดเป็นอนุสมานิมิต เห็นเป็นศพ

เป็นผีก็ได้ และเมื่อประสบในตอนแรก ๆ บางคนอาจจะกลัว แต่ถ้าเราเคยได้รับการได้ยิน ได้ฟังจากครูบาอาจารย์บ่อย ๆ ก็จะหายกลัวได้

ความจริงเรื่องสมาธินี้เป็นประโยชน์มาก เรื่องของการปฏิบัติสมาธิและการภาวนานี้ เป็นความสุขที่ลึกลับ แต่สำหรับผู้ที่ไม่เคยทำจิตใจให้สงบได้ ก็คล้าย ๆ กับว่าไม่เคยประสบสุข แต่ถ้าเมื่อใดได้ปฏิบัติให้จิตใจให้สงบได้แล้ว จะเป็นสุขที่วิเศษ เป็นสุขที่ลึกลับ ผู้ที่ไม่สนใจ ไม่ปฏิบัติในการภาวนา ก็จะไม่ประสบพบสุข ท่านจึงเรียกว่า นัตถิ สันติ ปะรัง สุขัง คือความสุขอะไรในโลก จะหาเสมือนความสงบสุขไม่มีจิตใจที่สงบสุขนี้ รู้สึกว่าเป็นความสุขที่แท้ จะทำให้สบายกาย สบายใจ

เมื่อเราปฏิบัติสมาธิภาวนาไปเรื่อย ๆ จนถึงขั้นสูง ๆ แล้ว ต่อไปก็อาจจะได้อภิญญา รู้เหตุรู้ผลต่าง ๆ รู้เรื่องดีเรื่องร้ายที่จะมาถึง ซึ่งจะสามารถรู้ได้ล่วงหน้า สิ่งเหล่านี้ท่านเรียกว่าอภิญญา อภิญญานี้จะมีได้เป็นเฉพาะบางบุคคล ไม่ว่าจะ เป็นพระสงฆ์หรือคฤหัสถ์ก็สามารถมีได้เหมือนกัน แต่ก็ไม่ได้เป็นเหมือนกัน

หมดทุกคน ผู้ที่จะได้อภิญญา นี้ จะต้องเป็นผู้
ที่มีอุปนิสัยมาก่อน

ตามที่พระพุทธเจ้าท่านทรงตรัสไว้ว่า
“สมาธิใดเมื่อสืบบรมแล้ว จะมีผลใหญ่มีอานิสงส์
ใหญ่” หมายความว่า ภาวนามัย ที่บุญสำเร็จ
ด้วยการนั่งสมาธิภาวนานี้ มันจะได้เห็นผล
ทันตาในปัจจุบัน คือพูดถึงความสุข ก็เกิดความสุข
สุขในปัจจุบัน และก็จะเกิดความรู้ความฉลาด
คือสิ่งที่ไม่เคยรู้ก็เกิดรู้ สิ่งที่ไม่เคยเห็นก็เกิดเห็น
มันเกิดรู้ไปเรื่อย ๆ จนเป็นปัญญาเพิ่มขึ้น สร้าง
มันสมองเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นับว่าเป็นประโยชน์
อย่างมาก ในสมัยก่อนพระกรรมฐานนี้ไม่ได้
ศึกษาเล่าเรียนอะไร แต่เมื่อได้ปฏิบัติภาวนา
ไปเรื่อย ๆ มันก็เกิดรู้เกิดเป็นไปเอง ฉะนั้นทาง
ฝ่ายปริยัติท่านจึงว่า พวกพระกรรมฐานไม่ได้
เรียน แต่เมื่อเวลาพูดธรรมนั้น จะไปตรงตาม
แบบตามแผน ไม่มีขัด ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เรียน แต่
มันรู้ไปเอง เรียกว่าความรู้เกิดจากใจ ตรงกับ
ที่ว่า ภาวนามัยยังให้กุศลเกิดขึ้น กุศลก็หมายถึง
ความรู้ความฉลาดนั่นเอง

การปฏิบัติทำสมาธิภาวนานี้ ถ้าเราทำ
วันนี้ ก็จะเป็นนิสัยในวันข้างหน้า ถ้าเราทำ
เดือนนี้ ก็จะเป็นนิสัยในเดือนข้างหน้าต่อไป
เรื่อย ๆ อุปนิสัยจะเกิดขึ้นจะมีขึ้น ก็ต่อเมื่อเรา
ได้กระทำแล้วนั้นแหละ

เมื่อสมัยอยู่จังหวัดนครราชสีมา มีโยม
อยู่คนหนึ่ง เป็นคนมีอายุแล้ว ปัจจุบันนี้ได้ถึง
แก่กรรมไปแล้ว ได้เล่าให้อาตมาฟังว่า เคย
ฝึกหัดภาวนากับมารดาตั้งแต่ยังเป็นเด็กอายุ
12 ปี เมื่อหัดภาวนาแล้วจิตก็สงบลงโดยไม่ได้
นึกคิดอะไร แต่ก็ไม่เคยเล่าให้ผู้ใดฟัง ต่อมาก็

แต่งงานมีครอบครัว และก็ได้เกิดป่วยเป็นประจำ
ก็ได้สั่งให้น้องสาวไปเยี่ยมบ้าง มีอยู่วันหนึ่ง
โรคก็กำเริบ สามีกก็ไม่อยู่ไม่ทำงาน ท่านเล่า
ว่า ขณะที่โรคกำเริบนั้น ตามแข่งตามขานนั้น
ได้ตายไปหมด ไม่มีความรู้สึก มือก็กระดิก
ไม่ได้ ตาจะลืมก็ไม่ได้ จนกระทั่งมองไม่เห็น
จึงคิดว่าตัวเราจะต้องตายแล้ว ก็เลยกำหนดจิต
ดูแบบตอนที่อายุ 12 ปี ปราบกว่าจิตก็สงบลง
จริง จิตลงไปอยู่ที่ใจแล้ว ในขณะที่นั้นความรู้สึก
ของร่างกายไม่มีแล้ว แต่ความรู้ภายในใจยังมี
ก็เลยกำหนดความรู้ที่นั่นแหละ จิตมันก็ล
รู้อยู่อันเดียวรู้อยู่ที่ใจ ก็เลยเย็นสบาย มีแวง
มีกำลังมาก จิตลงไปตั้งมั่นอยู่ที่เดียว ความสบาย
นั้นก็ค่อย ๆ ซานขึ้นมาที่หน้าอก ตามแข่งตาม
ขาก็ซานไปหมด จนกระทั่งความสุขความสบาย
นี้แผ่ไปทั่วร่างกาย ในขณะที่นั้นน้องสาวก็มา
เยี่ยมพอดี พอมาเห็นร่างกายก็เข้าใจว่าพี่สาว
ตายแล้ว เพราะว่าหน้าตาเป็นผีไปแล้ว จึงได้
ร้องว่า “พี่เอ๋ยอย่าเพิ่งตาย คืนมาเสียก่อน”
ขณะนั้นก็เริ่มที่จะได้ยินเสียงบ้าง แต่เหมือน
กับว่าได้อยู่ไกล ๆ จนกระทั่งความสุขความ
สบายได้แผ่ไปตามส่วนของร่างกายมากเข้า
จึงเริ่มได้ยินเสียงชัดขึ้น และตาก็เริ่มลืมได้
จนปรากฏเห็นน้องสาว และจนได้พูดได้อีก
ก็ถามน้องสาวว่า “ไปเรียกฉันกลับคืนมาทำไม
ฉันสบายแล้ว ทำไมไม่ให้ฉันไปเสียเล่า” นี่เป็น
เหตุการณ์ที่เจ้าตัวและทั้งน้องสาวได้มาเล่า
ให้ฟัง

นี่แสดงว่าการภาวนามีอานิสงส์มาก คือ
เป็นเหตุให้รู้จักจิตรู้จักใจ รู้จักใจแท้ใจเดิม รู้จัก
อะไรเป็นสาระแก่นสาร ที่อยู่ในตัวเรา นี้ ซึ่ง
นับว่าเป็นประโยชน์มาก

ในสมัยปัจจุบันนี้นับว่าประชาชนให้ความสนใจในการฝึกหัดปฏิบัติสมาธิภาวนากันมาก โดยเฉพาะตามสำนักของพระกรรมฐาน เช่น หลวงปู่แหวน หลวงปู่ขาว อาจารย์มหาบัว เป็นต้น เมื่อเรามีเวลาก็พยายามฝึกหัดทำ เพื่อให้เป็นอุปนิสัย มีผู้หนึ่งในตอนแรกบวชเป็นพระฝ่ายมหานิกาย แต่ได้มาศึกษาอยู่ด้วยที่ วัดถ้ำผาปู เป็นเวลา 40 วัน นับว่าเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติเหมือนกัน ก่อนที่จะบวชก็รักษาศีลห้า อยู่เป็นประจำ ตั้งแต่สมัยเป็นคนหนุ่ม และในวันพระก็จะถือศีลอุโบสถ (ศีล 8) เป็นประจำ และทุกคืนก่อนที่จะนอนนั้น จะต้องนั่งสมาธิภาวนาอย่างน้อย 1 ชั่วโมงเสียก่อน ฝึกเช่นนี้ มาจนเป็นนิสัย ถ้าคืนไหนเรานอนก่อนโดยที่ไม่ได้นั่งสมาธิ นั้นก็จะนอนไม่หลับ จะต้องลุกขึ้นมา นั่งสมาธิก่อน ถึงจะนอนหลับ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าเราได้ทำมาจนเป็นอุปนิสัยเสียแล้ว ถ้าผู้ใดปฏิบัติได้เช่นนี้นับว่าดีมาก และจะเป็นประโยชน์ที่สุด และก็ถูกตามหลักปริยัติธรรมที่ท่านได้กล่าวไว้แล้วว่า การทำบุญในพระพุทธศาสนามีสองอย่างคือ

1. อามิสบูชา คือการบูชาด้วยวัตถุ ทรัพย์สิน เช่น การถวายปัจจัย เป็นต้น

2. ปฏิบัติบูชา คือการบูชาด้วยข้อปฏิบัติ เช่น การรักษาศีล การทำสมาธิภาวนา เป็นต้น

ที่ว่าเป็นการบูชานั้น ก็คือการบูชาพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ นั่นเอง นี่ก็แสดงว่าการปฏิบัติบูชาก็มีผลมากกว่าการบูชาด้วยอามิส ดังที่ได้ยกตัวอย่างมาให้ฟังกันแล้ว แต่การปฏิบัติบูชานี้ นับว่าเป็นสิ่งที่ทำกันได้ยาก แต่ที่ว่ายากนั้นก็เฉพาะพวกที่ไม่มีอุปนิสัย แต่พวกที่มีอุปนิสัยแล้วจะกลายเป็นของที่ง่ายไป

เอง คือมันจะเกิดมีฉันทะ ความพอใจ มีศรัทธา ความเชื่อ ความเลื่อมใส ขึ้นมาเอง และเมื่อเรามีฉันทะความพอใจแล้ว ก็จะไม่เป็นการยากที่จะปฏิบัติ ที่จะหาโอกาสหาเวลาปฏิบัติเองได้

วิธีที่เราบริกรรมพุทโธนั้น ก็เป็นเพียงระลึกของใจ คำว่าตั้งสติกำหนดใจ ก็หมายความว่า ตั้งใจกำหนดใจนั้นแหละ เมื่อเราตั้งใจไปเรื่อย ๆ ใจของเราก็จะมีสติ เป็นวิธีที่จะอบรมให้มีศรัทธา ความเชื่อ ความเลื่อมใส ให้เกิดขึ้น เพื่อที่จะให้เกิดปัญญาจากการได้ยินได้ฟัง ก่อนที่เราจะยินดีในศีล เราก็ต้องเคยอ่าน เคยได้ยิน ได้ฟัง ในเรื่องของศีลเสียก่อน ก่อนที่เราจะมีเจตนา ในการฝึกหัดทำสมาธิ เราก็ต้องเคยได้อ่าน ตำรับตำรา หรือเคยได้รับการอบรมสั่งสอน เรื่องของการทำสมาธิมาเสียก่อน เราจึงจะเกิดปัญญาในเรื่องที่เราได้รู้มา และก็มีเจตนา ในการปฏิบัติต่อไป

ตามพุทธภาษิตที่ว่า สุขุ วิเวโก คือความสุขที่เกิดจากความวิเวก ความสงบ ความสงบใจของเราก็จะเกิดปีติ ยินดี ฉะนั้นพระกรรมฐานเมื่อออกพรรษาแล้ว ท่านก็จะเที่ยวรุกขงค์ไปตามป่า ตามเขา เพื่อหาที่สงบวิเวก แต่ก่อนที่จะไป ก็ต้องไปกราบเรียนครูบาอาจารย์ และต้องรอให้ท่านได้เรียกประชุมและสั่งก่อนจึงจะไปได้ การไปก็ต้องไปตามที่ครูบาอาจารย์ ท่านกำหนดให้ว่า อำเภอไหน จังหวัดไหน จะไปนอกคำสั่งของท่านไม่ได้ แต่สำหรับองค์ที่สามารถทำสมาธิได้ โดยที่ปฏิบัติอยู่ในเมืองนั้น นับว่าอุปนิสัยเก่าแก่กล้ามาก

ที่นี้เมื่อจิตมันสงบแล้ว มันก็เลยติดในสถานที่วิเวก ทำให้เมื่อมีหมู่คณะมาก ๆ จึงทำให้อยากหนีไปอยู่ในที่ ๆ วิเวกมันสบายดี เพราะว่าเมื่อ

ไปอยู่ในสถานที่ ๆ วิเวกนั้น จิตมันสงบง่ายลงง่ายดี

การภาวนานี้เปรียบเหมือนกับการรบกับข้าศึก คือรบกับกิเลส เมื่อจริงแล้วกิเลสมันก็สู้เราเหมือนกัน จึงเรียกว่าภาวนาให้จิตเราว่าง ในการรบกับข้าศึกคือรบกับกิเลสนี้ บางครั้งเราก็กัมมันเหมือนกัน เมื่อเวลาเราแพ้ คือเราไม่สามารถทำจิตใจให้สงบได้ กิเลสมันตั้งรอนมันต่อสู้อยู่ เมื่อเราจะทำความดีเห็นหนึ่งแห่งกรรมหนึ่งเจ้ากรรมนายเวร หนีจากกิเลส กิเลสมันจึงเกิดวุ่นวายภายใน ถ้าผู้ใดมีบุญ มีบารมีแก่กล้า ก็เรียกว่ามีอาวุธดี มีนักรบดี ไว้สำหรับต่อสู้ข้าศึก คือกิเลส

อุปนิสัยที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นอุปนิสัยที่สำคัญมาก เราจะต้องพยายามบำเพ็ญให้เกิดขึ้นแก่ตัวเองให้จงได้ คือ

1. ทานูปนิสัย คือ การทำบุญให้ทาน เรียกว่า สำเร็จด้วยการให้ทาน
2. สีลูปนิสัย คือ การที่เรารักษาศีล 5 หรือ ศีล 8 หรืออุโบสถศีล ตามเวลาตามโอกาส เรียกว่าสำเร็จด้วยการรักษาศีล
3. ภาวนูปนิสัย คือ การฝึกหัดนั่งสมาธิ เดินจงกรม เรียกว่า สำเร็จด้วยการภาวนา

ทำไมจึงว่าอุปนิสัยสามอย่างที่กล่าวมานั้นสำคัญมาก เพราะอะไร? ที่สำคัญก็เพราะว่า พระพุทธเจ้าจะไปรดเฉพาจะบุคคลที่มีอุปนิสัยสามอย่างดังกล่าว ตามตำนานท่านกล่าวว่า เมื่อผู้ที่มีอุปนิสัยสองอย่างคือ ทานูปนิสัย และสีลูปนิสัย ได้เกิดทันในสมัยพระพุทธเจ้าองค์ใดองค์หนึ่ง จะสามารถสำเร็จได้แค่เพียงพระอนาคามี แต่ถ้าบุคคลใดมีอุปนิสัยครบสามอย่างแล้ว และเกิดทันในสมัยพระพุทธเจ้าองค์ใดองค์

ก็จะสามารถสำเร็จเป็นพระอรหันต์ได้

สำหรับพระอนาคามีนั้น จะไม่กลับลงมาเกิดในโลกมนุษย์อีกแล้ว จะไปสำเร็จเป็นพระอรหันต์ และนิพพานในชั้นสุทธาวาสนั้นเลย ส่วนผู้ใดที่ได้พระโสดาบัน และพระสกิทาคามีนั้น จะกลับมาเกิดในโลกมนุษย์อีกไม่เกิน 7 ชาติ แล้วก็จะสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ในครั้งพุทธกาลมีคฤหัสถ์เป็นจำนวนมากที่สามารถสำเร็จเป็นพระอริยเจ้าได้ ทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่าบุคคลที่เกิดร่วมในสมัยที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั้นจะเป็นบุคคลที่มีบารมีแก่กล้าเป็นจำนวนมาก

ในปัจจุบันนี้มีพระและฆราวาสจำนวนมากที่ไม่เชื่อว่า ผู้ที่ปฏิบัติแล้วจะสามารถสำเร็จเป็นพระอริยเจ้าชั้นใดชั้นหนึ่งได้ ท่านเหล่านั้นถือว่าหมดยุค หมดสมัยแล้ว สำหรับเรื่องนี้แล้ว ถ้าไม่ประพฤติปฏิบัติเองแล้ว ก็จะไม่สามารถรู้ได้ ผู้ที่จะรู้ได้ เห็นได้จะต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติ แล้วก็จะเห็นเอง พระพุทธเจ้ายังตรัสกับพระอานนท์ ก่อนที่พระองค์จะเสด็จปรินิพพานว่า “แม้ว่าตัวตถาคตจะปรินิพพานไปแล้ว แต่ธรรมคำสั่งสอนของตถาคตยังอยู่ ถ้าผู้ใดประพฤติปฏิบัติตาม ก็จะสามารถสำเร็จมรรคผลได้เหมือนกัน” นี่แสดงให้เห็นแล้วว่า ในปัจจุบันนี้ก็ยังสามารถสำเร็จเป็นพระอริยเจ้าชั้นใดชั้นหนึ่งได้เหมือนกัน สำหรับผู้ที่ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

สำหรับผู้ที่ไม่เชื่อในเรื่องเหล่านี้ เราก็ไม่สามารถไปตำหนิติเตียนอะไรได้ เพราะเรื่องบุญเรื่องวาสนานี้ไม่สามารถที่จะแข่งกันได้ เรื่องที่ว่าบุญคุณที่ไม่เชื่อนั้น อย่าว่าแต่ในสมัยปัจจุบันเลย แม้แต่ในสมัยพุทธกาลก็ยังมีเหมือนกัน คือในสมัยพุทธกาลนั้นยังมีบุคคลที่ไปด่า

พระพุทธเจ้าอยู่ มีอยู่ครั้งหนึ่ง มีผู้ไปดำพระ
พุทธเจ้าอย่างมาก พระอานนท์เลยกราบทูล
พระพุทธเจ้า ให้หลีกหนีไปที่อื่น พระพุทธเจ้า
ทรงถามพระอานนท์ว่า “เมื่อหนีไปถึงบ้านหน้า
เขายังดำอยู่อีกจะทำอย่างไร?” พระอานนท์
ก็กราบทูลว่า “ถ้าดำอีกก็หนีอีก” พระพุทธเจ้า
ก็ทรงเตือนพระอานนท์ว่า “อย่าเข้าใจเขาค่า
อานนท์ เขาค่าเราแตกต่างกัน และอีกประการ
หนึ่ง เราจะต้องแก้ที่นี้ ถ้าเราไม่แก้ที่นี้ เราจะต้อง
หนีไม่มีที่สิ้นสุด”

ในโลกมนุษย์นี้ เราจะหลบหนีจากคำตำหนิ
ติเตียนไม่ได้ ถึงแม้พระพุทธเจ้าเอง ซึ่งเป็นจอม
ปราชญ์ทั้งหลาย ก็ยังถูกโลกติเตียนอยู่ พระ
พุทธเจ้าท่านจึงตรัสเป็นพุทธภาษิตไว้ว่า นัตถิ
โลเก อนินทิตโต แปลใจความว่า คนที่ไม่ถูกนินทา
ไม่มีในโลก เราจะให้สัตว์โลกปราศจากสิ่ง
ดังกล่าวไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราผู้ปฏิบัติธรรม
ทั้งหลาย ก็อย่าพากันไปเอาเรื่องของโลกมา
เป็นอารมณ์ของใจ จะทำให้จิตใจเรามัวหมอง
ธรรมดาจิตของผู้ปฏิบัติเรา ไม่สะอาดและเศร้า
หมอง ก็เนื่องมาจากว่าเราไป “หลงอารมณ์
ของโลก” ว่าเป็นเขา เป็นเรา เป็นตน เป็นตัว
แล้วก็เลยไปยึดเข้ามาไว้ในใจของตน ใจที่เคย
สะอาดก็เลยขุ่นเศร้าหมอง เพราะฉะนั้นเรา
ผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลาย จงเรียนรู้สิ่งที่เป็นขาศึก
ของใจ ของตนเสียก่อน จึงจะทำให้ใจบริสุทธิ์
ได้ สิ่งที่เป็นขาศึกของใจเรามีดังนี้

1. ความโลภ
2. ความโกรธ
3. ความหลง
4. มานะทิฏฐิ
5. ราคะตัณหา

สิ่งดังที่กล่าวมานี้แหละเป็นขาศึกแก่ใจ
แต่มนุษย์เราส่วนมากชอบที่เป็นทาสของสิ่ง
ดังที่กล่าวมา บางคนก็เป็นทาสของความโลภ
บางคนก็เป็นทาสของความโกรธ บางคนก็เป็น
ทาสของความหลง บางคนก็เป็นทาสของมานะ
ทิฏฐิ บางคนก็เป็นทาสของราคะตัณหา คำว่า
เป็นทาส คือเป็นคนรับใช้เขา เมื่อเรายอมเป็น
ทาสเขาแล้ว เขาก็ต้องบังคับใช้เราทุกอย่าง
เช่น เมื่อกิเลสบังคับให้โลกก็โลภตามกิเลส
เมื่อกิเลสบังคับให้โกรธก็โกรธตามกิเลส เมื่อ
กิเลสบังคับให้หลงก็หลงตามกิเลส เมื่อ
กิเลสบังคับให้มีมานะถือตัวก็จะถือตัวตามกิเลส เมื่อ
กิเลส บังคับให้มีราคะ ตัณหา ก็มีราคะตัณหาตาม
กิเลส นี่จึงถือว่าเป็นทาสของกิเลส ธรรมดาถ้า
คนเรากอดอยู่ในความเป็นทาสของกิเลสแล้ว
ก็จะไม่มีความสุข จะมีแต่ความทุกข์ เดือดร้อน
วุ่นวาย จริงไหมเล่า? ดังกับที่พระพุทธเจ้าทรง
ออกอุทานว่า “โลกนี้ขัดข้องวุ่นวาย เหนือจาก
ความขัดข้องวุ่นวายแล้ว ไม่มีอะไรเลย” แต่
ถ้าผู้ใดปฏิบัติตนให้อยู่เหนือกิเลสได้ก็จะมี
ความสุขตลอด จะนั่งก็เป็นสุข จะนอนก็เป็นสุข ไม่มี
ขาศึกมารังควานจิตใจ คำว่าปฏิบัติตนให้เหนือ
กิเลส นั้น คือไม่ยอมเป็นทาสของกิเลส สมมุติ
ว่ากิเลสบังคับให้เราโลภเราก็ไม่โลภ กิเลส
บังคับให้หลงในสิ่งที่โลกสมมุติกันขึ้นเราก็ไม่
หลงตาม กิเลสบังคับให้มีมานะทิฏฐิก็ไม่ทำตาม
กิเลสบังคับให้เราเกิดความกำหนัดรักใคร่ใน
รูป ในเสียง ในกลิ่น ในรส ในโผฏฐัพพะ ก็
ไม่กำหนัดยินดีไปตาม นี่ก็ถือว่าปฏิบัติตนให้
เหนือกิเลสได้แล้ว ชื่อว่าหายจากความเป็นทาส
ของกิเลส การเป็นทาสนี้ ถ้าเป็นทาสของคน
ก็ค่อยยังชั่วหน่อย ถึงจะเหนื่อยหรือลำบาก

แค่ไหนก็ตาม ก็ยังดีกว่าการตกเป็นทาสของ
กิเลส เพราะการเป็นทาสของคนนี้ เมื่อตายแล้ว
ก็ไม่ได้ไปตกนรก แต่ถ้าตกเป็นทาสของกิเลส
แล้ว เมื่อตายไปก็ต้องไปตกในอบายภูมิ
เพราะฉะนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่ากลัวมาก บรรดาผู้

ที่ตกเป็นทาสของกิเลสอยู่ จงพยายามถนอมตน
ให้ขึ้นอยู่เหนืออำนาจของกิเลสดังกล่าว ก็จะมี
แต่ความสุขกาย สุขใจ ตลอดไป ดังได้แสดงมา
ก็สมควรแก่เวลา.....เอวัง

ปัญหาการปฏิบัติธรรม

ปัญหา

เดิมภาวนาพุทโธอยู่ แล้วเวียนหายไป พอรู้ตัวว่าไม่ได้บริกรรม จึงเริ่มต้นใหม่ กราบขอคำแนะนำ

หลวงปู่ตอบ

มีสติรู้ตัวอยู่เป็นใช้ได้ แต่ถ้าคล้ายหลับไป เรียกว่า “โมหสมาธิ” คือสติยังน้อย สติตามจิตไม่ทัน พระเณรก็เป็นเหมือนกัน ต้องพยายามทำไปนาน ๆ ให้เปลี่ยนนิสัยบางที ถ้านั่งมันง่วงให้เปลี่ยนเป็นเดินจะได้ไม่ง่วง ผู้ฝึกหัดปฏิบัติใหม่ควม่งว่งเข้าครอบงำทุกคน พระเณรเหมือนกัน ถ้าไม่หลับก็ใช้ได้ เรียกว่าจิตสงบ หรือจิตรวม มีสัมปชัญญะรู้ตัวอยู่ เป็นใช้ได้

นี่ถ้าพูดกันถึงเรื่องหลับจริง ๆ แม้อยู่ในพวก ในหมู่พระเณรมาก ๆ ก็สามารถหลับกรนโกกรก ๆได้ ในกลางหมู่ มีสามเณร หลานชายองค์หนึ่งได้ไปฝากกับอาจารย์มหาปิ่น วัดศรัทธาราม ป่าช้าที่ 2 มีเพื่อนฝูงมาเยี่ยม ทักว่า

“เณรของผู้ใดก็..... นั่งอยู่ในหมู่หลับกรน”

“เณรของท่านอาจารย์คำดี”

ออกพรรษาแล้ว อาตมาก็เลยขอท่านเอามาอบรมอยู่ที่วัดด้วย ก็เป็นอย่างไร ทำร้านที่หนึ่งให้ ทำที่เดินให้ ขณะเดินก็ไม่ใช่ไรหอรอก พอ นั่งสมาธิ กุฏิอยู่ห่างกันประมาณไม่ถึงเส้น ได้ยิน

เสียงกรน “อ้อ! รวมใหญ่หรือ?” เทียวดู เทียวว่า ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ทันคนอื่นเขา ตื่นก็สายถูกดูว่าบ่อยเข้าจึงลักหนี เข้าใจว่าจะไปบ้านที่นอนแก่น เพราะเป็นลูกหลาน หายไปตั้งเดือน มีคนมาส่งข่าวว่าไปอยู่วัดนั้น ในนครราชสีมา พวกคณะซีไปพบเข้าเลยมาบอก เกิดสงสาร ตามกลับมาอบรมอีก ถ้ามเธอว่า

“เจ้าจะอยู่หรือจะกลับนอนแก่น ถ้าจะกลับนอนแก่นจะส่งรถให้” (เจ้า = เธอ ส่งรถ = ส่งขึ้นรถ ฝากไปกับรถเสียค่าโดยสารให้) เธอตอบว่า

“ขอยู่กับท่านอาจารย์อีกเสียก่อนเถอะ” คราวนี้ไม่นาน จึกว่าแม่นตั้งใจจึงได้ (ไม่รู้ว่าจะตั้งใจอย่างไร) จิตรวมได้ดี ไม่รู้ว่าจะกลับจิตกลับใจตั้งใจอย่างไร เมื่อจิตรวมแล้ว ตื่นแต่เช้า นอนก็ตึก แล้วสามเณรก็สรรเสริญว่า

“แต่ก่อนคุณเหมือนท่านอาจารย์ จะเกลียดขัง กระผมมีแต่ดูว่า เดียวนี้พูดกับกระผมดีมาก”

“แต่ก่อนเธอประพฤติไม่ดี เมื่อประพฤติดีแล้วก็พูดดี”

ปัญหา

ภาวนาพุทโธอยู่ ต่อมาละวางคำภาวนาไป แต่มีความรู้้อยู่และไม่ได้หลับ จิตไม่ได้ส่งคิดออกไป เป็นจิตสงบอยู่เฉย ๆ เมื่อระลึกได้ว่ามิได้บริกรรมพุทโธ จึงเริ่มบริกรรมพุทโธใหม่ กราบขอคำแนะนำ

หลวงปู่ตอบ

ให้พยายามทำไปสติยังมีกำลังพอ พยายามทำไปอยู่อย่างนั้นแหละ บางทีจิตมันเข้าภวังค์ สติเราตามไม่ทัน พยายามทำสติให้มาก *กำหนดลมหายใจให้มันชัด ลมหายใจสัมผัสชัดตรงไหนก็ใช้สติจ้องอยู่ตรงนั้น* ไกล่จิตจะรวมได้แล้ว ถ้าสงบดีให้วางคำบริกรรม กำหนดเอาแต่รู้

ปัญหา

ถ้ารู้ว่าจิตรวมแล้วจะให้พิจารณาอย่างไรต่อไป?

หลวงปู่ตอบ

ยังไม่ให้พิจารณา ให้กำหนดรู้อยู่ *บาง* คนพิจารณาแล้วจิตถอนก็มี ถ้ามีเหตุอะไรมันก็กำหนดอยู่ที่ผู้กำหนด ตริตตรองอยู่กับผู้ตริตตรอง ใคร่ครวญอยู่กับผู้ใคร่ครวญไม่ให้ส่งออกนอก พินิจอยู่กับผู้พินิจ

ถ้าแน่นก็ให้กำหนดแน่นอยู่อย่างนั้น เพื่อให้จิตรวมสนิท ถ้าหากไปตริตตรองเข้ามัก จะถอนจากสมาธิวิธีที่ดี ให้จิตกำหนดรู้แน่นอยู่เสียก่อนจนจิตมันถอนเอง เมื่อจิตถอนจากสมาธิแล้วเราก็ตนอยู่ไม่ได้ก็ต้องออกตามเสียก่อน เปลี่ยนอิริยาบถเดิน พอเดินแล้วก็เข้าที่อีก กำหนดเหมือนเดิมแน่นแหละ ก็ค่อยชานิชานาญไปเอง

ปัญหา

จิตเข้าสู่ภวังค์หมายความว่าอย่างไร?

หลวงปู่ตอบ

จิตเข้าสู่ภวังค์นี้หมายความว่า จิตเข้าสมาธิ คำสามัญภวังค์ แปลว่ามีจิต สามัญสมาธิจิตนี้ยอมทำภวังค์จิตให้แจ้งได้ สมาธิที่มีสติติดตาม และ

ทำไปเรื่อย ๆ สมาธิยอมทำภวังค์ให้แจ้งเกิด ความรู้ต่าง ๆ ขึ้น ทำให้รู้จักจิตรู้จักใจของตน ขณะที่แน่นอยู่ เป็น *เอกจิตตาจิต* เป็นจิตดวงเดียวเดี่ยวนี่ก็เรียกว่าเข้าภวังค์ แต่รู้สึกสบาย ถึงคราวมันก็ถอนเอง ไม่ต้องตั้งใจถอน ให้มันเป็นไปเอง ถ้าจิตถอน แล้วจะรู้สึกปวด แข็งปวดขาให้เปลี่ยนอิริยาบถเป็นเดินเสียบ้าง

หรือจะหมายอีกอันหนึ่ง จิตเข้าฌานหมาย เข้าถึงตัวภวังค์จริง ๆ เช่นมีปีติ หรือมีความสุข แน่นแน่นเป็นจิตดวงเดียวไม่มีการนึกคิดอะไรต่ออะไร ก็ความรู้สึกสบายมาก

คำว่า *เข้าฌานกับเข้าภวังค์เป็นความหมายเดียวกันเรียกสมาธิถึงจิตเดิม จิตแท้จิตเดิมดวงนั้น* เป็น “อมตธรรม” เป็นธรรมที่ไม่ตาย นับอายุไม่ได้นี้เป็นข้อควรสังเกตไว้

ภวังค์มี 3 สมาธิก็มี 3

ภวังค์อุปาท เป็นคู่กับ *ขณิกสมาธิ*

ภวังค์จรณะ เป็นคู่กับ *อุปจารสมาธิ*

ภวังค์ปัจเฉทะ เป็นคู่กับ *อัปปนาสมาธิ*

ภวังค์อุปาท เป็นภวังค์หยาบ ๆ เทียบ ขณิกสมาธิ เป็นสมาธิสามัญ เช่นไปกระทบของ แข็งเกิดเจ็บขึ้น ความรู้ก็ไปจดจ่ออยู่กับความเจ็บนั้น

ภวังค์จรณะ นี้มีอาการส่าย ๆ อยู่บ้าง แต่รวมไปถึงภายในแล้ว ไม่มีความคิดส่งออกไปภายนอก แต่มีอาการส่าย ๆ ไปตามอาการ สัญญาภายในบ้าง เทียบได้กับอุปจารสมาธิ ก็จนสำเร็จฌาน ถ้ารวมได้วันละครั้งสองครั้ง หรือบาววัน (บาววัน = เว้นวัน) หรือ 2 - 3

วันรวมได้ครั้งเร่งความเพียรเข้าไปก็รวมได้ ตามหลักท่านบอกว่า สมาธิจนเจียนถึง อัมปนา

ภวังค์ปัจเจกฯ เข้าถึงจิตแท้จิตเดิม ถึงอัมปนา เรียกว่าสำเร็จฌาน มีจิตเป็นดวงเดียว แนบแน่น แน่วแน่นลงไปนาน ๆ เมื่อถอนออกแล้วทำให้จิต ใจเข้มขึ้น ไม่มีการร่วงเหงาหาวนอน หาก ไม่นอนตลอดคืนก็อยู่ได้ พุดฟังง่าย ๆ คือจิตรวม ได้นาน ๆ มีปีติ มีความอิมกาย อิมใจนั่งสมาธิก็ นั่งได้นาน แม้เดินก็เดินได้นาน

ถึงอย่างไรก็พยายามทำไปเถอะ

ปัญหาของพระภิกษุ เมื่อจิตเป็นสมาธิแล้ว ลำดับ เข้าจึงได้ ร่างกายจึงจะลอยได้?

หลวงปู่ตอบ

หลวงปู่มั่นท่านเรียกสมาธิใหญ่ นั่งก็สงบ ลงได้ นอนก็สงบได้ เดินก็สงบได้ ยืนก็สงบได้ พุดง่าย ๆ นั่งก็รวมสนิท ยืน เดิน ก็รวมสนิท ตอนนอนจิตมักจะลอย แสบสบาย เหมือนไม่อยู่กับเสื่อกับหมอน พาลอยโล่งโค้ง ๆ (โล่งโค้ง = ลอย วนเวียน) ที่ลอยขึ้นสูง ๆ นั้นเรียกว่า สุญญตวิ-โมกข์ ก็เป็นได้บางคน เจ้าของจะรู้ตัวลอยขึ้น (เจ้าของ = ตนเอง)

มีลูกศิษย์ผู้หนึ่งเป็นสามเณร ได้สุญญต วิโมกข์เหมือนกัน พันตำรวจตรีพลกิจ อยู่ที่ขอนแก่น เกษียรณราชการแล้วบวชอยู่ด้วยตั้งแต่เป็น เด็ก เป็นสามเณร จนเป็นพระเวลานั่งเข้าที่ อยู่คนเดียวกายก็ลอยขึ้น เมื่อมาประชุมฟัง เทศน์พออาตมาแสดงธรรม แก่กำหนดจิตสงบ ก็รวมได้ พอจิตรวมแล้วจิตก็ลอยขึ้นสูง กาย ก็ลอยขึ้นหมดทั้งตัวด้วย พอพ้นปลายไม้แล้ว

(ปลายไม้ = ยอดไม้) ร่างกายก็หลุดหลุย (หลุด หลุย = ลอยลง) ลงหมด ยังเหลือแต่จิตลอยสูง ขึ้น ๆ เมื่อแรกก็ตกใจ

ได้ถามเธอ “มันอยู่สูง ๆ มันอยู่จ้งได้ละ?”

“มันมีเหลือม ๆ เท่าฝ่ามือนี่ จิตจะอยู่นั้น (เหลือม = ประกายแสง) เหมือนพายุพัดใบไม้ ให้ปลิวสูงขึ้น ๆ” เธอตอบ

“เมื่อจะให้ลง ทำอย่างไร?”

“ไม่ได้ลง เวลานั่งฟังเทศน์ เสียงเทศน์ของ ครูบาอาจารย์ใกล้ขึ้น ๆ พอถึงที่อยู่แล้วก็รู้สึกตัว เอง ไม่ได้ลง”

สุญญตวิโมกข์ได้เป็นบางคน ไม่ได้ทั่ว ไป ถ้าได้สมาธิใหม่รวมได้ทั้งอิริยาบถทั้ง 4 แล้ว เวลานอนจะลอยขึ้น จิตลอยขึ้น ลอยโล่งโค้ง อยู่อย่างนี้

ปัญหา

จะรักษาอารมณ์จ้งได้ละหลวงปู่ มันจึงจะ ไม่ พาพะคะว ต้...า...ม ลงมา? (มันจึงจะไม่ หกคะเมนตุมลงมา)

หลวงปู่ตอบ

ร่างกายมันหลุดหลุยลงเอง (หลุดหลุย = ลอยลง) มันขึ้นไปแต่จิต ขึ้นทีแรกร่างกาย มันลอยขึ้นไปแค่ปลายไม้ (ปลายไม้ = ยอดไม้) แล้วหลุดหลุยลงเอง เพพังลงเอง

มีลูกศิษย์คนหนึ่งเป็นคนจีนชื่อถ้ำแก้ว แข่ง พุดไม่ค่อยชัด พอฟังกันได้ ได้สุญญตวิ-โมกข์ คือกัน (เหมือนกัน) คราวใดมันขึ้นสบาย เขาละ ร่างกายลอยขึ้นได้ ทำได้อยูอย่างนั้น ต่อมาเกิดกลัวเมื่อแก้หายแล้วไม่ยอมทำอีก แหม! น่าเสียดาย! ถ้าเป็นพระ หรือสามเณรพุด จาเข้าใจกันได้ก็เป็นการดี

บางครั้งจิตรวมขณะนั่งสมาธินี้แหละ ตัวหายไปหมด ร่างกายไม่มี ว่างหมด ไม่มีตัวไม่มีตน เหลือแต่รู้ มีแต่ผู้รู้เท่านั้น เมื่อจิตรวมสนิท มันวางกาย แต่ก็ยังได้ยินเสียงคนพูดกัน

มีอาคนหนึ่งเป็นหญิงอยู่บ้านหนองคู ขอนแก่น วันพระพากันไปรับศีลและนอนค้างวัด กับผู้เฒ่าผู้แก่ญาติพี่น้องอีกหลายคน เมื่อตื่นเช้าสี่ตีห้าทำวัตรเสร็จ ก็เข้าที่นั่งสมาธิจิตรวมสนิทดี ว่างกายทั้งหมด ร่างกายหายไป แต่ก็มีตัวตนเหมือนเดิม เหลือแต่รู้ใครมาหากก็ได้ยิน ใครพูดก็รู้ แต่คล้ายไม่มีตัวตนนั่งอยู่ อย่างนั้นจนตะวันขึ้นสาย

มีชายผู้หนึ่ง เป็นอุบาสกของวัดถ้าผาปู่ สมัยอาตมาไปอยู่ 3 - 4 ปีแรก มีอาชีพทำไร่ เล่าให้ฟังว่า วันนั้นทำงานในไร่แล้วไม่ได้กลับบ้านนอนอยู่ที่นาเพื่อทำไร่ฤดูแล้งตลอดแล้งทั้งวันเสร็จงาน เมื่ออาบน้ำชำระตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว รู้สึกสบายกว่าทุกวัน เส้นก็ไม่ได้ปวดทำไมสบายแปลก ๆ พอทำวัตรเสร็จแล้ว เข้าที่นั่งสมาธิต่อ พอจิตรวมลงไป กายหายไป มีแต่รู้ จึงลืมตาขึ้นดู ก็เห็นร่างกายยังมีอยู่เช่นเดิม แกกก็เลยนั่งต่อไปเลย เพราะเคยได้ฟังคำอธิบายจากครูบาอาจารย์มาแล้ว ปรากฏว่าร่างกายสูญไปตั้งหลายชั่วโมง ขณะนี้บวชแล้ว อันนี้เป็นความรู้ทางใจ ความรู้ไม่ดับสติยังตั้งมั่น มีแต่ผู้รู้เลยไม่มีตัว

ถ้ายังมีครูบาอาจารย์อยู่ที่ใดที่หนึ่งแล้ว เรื่องวิปัสสนาไม่ต้องกลัว เกิดไม่บ่อย

บางคนเป็นสมาธิง่าย บางคนทำตั้ง 2 - 3 ปีจึงเป็นก็มี ถ้ารู้ว่าบุญบารมีวาสนาของเรายังอ่อน ไม่ได้สร้างสมมาแต่ปู่พพชาติหนหลังนี้ก็รู้

อย่างน้อยย่อทำใจ ถ้ารู้ตัวว่าตนเอง วาสนาอ่อน อินทรีย์อ่อนจะปล่อยให้แก่เองไม่ได้หรอก ต้องปฏิบัติเอาจึงจะได้ เหมือนผลไม้ในสวนเจ้าของ ต้องปรนนิบัติ ใส่ปุ๋ย รดน้ำ พรวนดิน ระวังดูแลรักษาไม่ให้เป็นอันตราย มันก็ค่อยเจริญงอกงามขึ้นเองไม่เสียผลหรอก

ถ้าเราทำเหตุ ผลก็ต้องได้รับ

ถ้าเราไม่ทำสิ่งใด เราย่อมไม่ได้ไม่มีสิ่งนั้น เหมือนสมบัติภายนอก ต้องการสิ่งใดก็ต้องชวน ขวายหามาไว้

ความปรารถนาก็เหมือนความพอใจนั้นแหละ ความปรารถนาที่จะทำบุญให้ทาน หรือรักษาศีล พอให้มีได้ แต่ความปรารถนาความสงบอยากให้อจิตรวมนั้นเป็นข้าศึกแก่สมาธิอย่างยิ่ง ขอแนะไว้

ถ้าเกิดความอยากขึ้นมักจะเกิด ห่อใจ ทุกข์ใจเดือดร้อน เกิดความร้อนใจโกรธให้ตนเอง ถ้าความอยากมันเกิดขึ้นเอาจิตเพ่งความอยาก แต่อย่าถือว่าเป็นจิตของเรา เป็นจิตใจของเรา ให้กำหนดรู้ว่าความอยากเป็นเพียงอาการของใจ ความอยากเป็นความนึกคิดของใจ คือใจนี้กอยาก คนส่วนมากเมื่อได้ยินได้ฟังว่าผู้นั้นได้สมาธิอย่างนั้น ผู้นี้ได้สมาธิอย่างนี้ ก็อยากได้เหมือนเขา เมื่ออยากได้ก็ไม่เป็น ถ้าแก้ความอยากไม่ได้ จิตก็ไม่รวมเป็นสมาธิ เพราะความอยากเป็นนิวรณ์ธรรม เป็นเครื่องกั้นจิตมิให้บรรลุความดีมิให้สำเร็จฉฉาน

ให้มุ่งแต่เป็นปฏิบัติบูชาแต่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ให้เป็นเพียงปฏิบัติธรรมบูชา ให้วางหนังสือ ตำรับตำราอ่านแต่เพียงรู้เรื่องเข้าใจ พอให้เกิดศรัทธา

ในหลักท่านว่า ตณฺหาสมฺภูโต อโยกา-
โย ตณฺหา นิสฺสาย ตณฺหา ปหาตพฺพา บุคคล
จะทำความดีบุญกุศล ก็อาศัยความอยาก ถ้าพูด
ถึงสมาธิภาวนาท่านให้ละความอยาก

จิตเป็นแก้วสารพัดนึก นึกรักก็เป็นรัก นึก
โกรธก็เป็นโกรธ นึกกลัวก็เป็นกลัว นึกอยากก็
เป็นอยาก ฯลฯ ทั้งหมดเป็นอาการของใจ พุด
ง่าย ๆ ให้เอาความรู้เป็นใจ ให้กำหนดเอาผู้รู้เป็น
ใจ ความอยาก ความปรารถนาเป็นอาการของใจ
ถ้า ไม่มีครูบาอาจารย์แนะนำ มักจะทำผิด ปฏิบัติ
สมาธิภาวนาด้วยความอยาก มุ่งฤทธิ์ มุ่งเดช มุ่ง
อะไรต่าง ๆ นานา มุ่งให้ตนวิเศษกว่านักปฏิบัติ
ทั้งหลาย

เป็นการปฏิบัติผิดทาง ผลที่ได้จากการ
คือ การหลอกตนเอง ทำยที่สุดเกิดวิปัสสนา แม้แต่
บรรดาพระผู้ใหญ่ต้องถึงกับลาสิกขาที่เคยมี
เรียกว่าไปผิดทาง

ไม่ต้องกลัวในสิ่งนี้ ยังมีครูบาอาจารย์ลูก
ศิษย์หลวงปู่มั่นอีกหลายท่านแก้ไขได้

ถ้าเราทำใจกลาง ๆ ไม่ได้ปรารถนาสิ่งใด
แต่มุ่งเพื่อปฏิบัติบูชาเท่านั้นไปตรง ๆ ปิดกั้นพอดีพอ
งามไม่โลดโผน ถึงโลดโผนก็หายไปเอง

อย่างเจ้า คุณอาจารย์เทศก์ก็เคยเล่าให้ฟัง
ว่า ปิติของท่านก็เป็นอย่างโลดโผน สมัยก่อน
อยู่กระท่อมเล็ก ๆ พอเกิดปิติร่างกายสั่น กุฏิ
สะเทือนไปหมด พอแก้แล้วก็หายไปเอง

มีปะขาวผู้หนึ่ง เป็นลูกศิษย์ มหาเส็ง สมัย
อาตมาเป็นเจ้าอาวาสวัดป่าชัยวัน ขอนแก่น
จิตรรวมเกิดปิติใหญ่อยากเทศน์ ไม่มีคนก็
ต้องออกมาเล่นลายแสดงธรรม แกเป็นคน

เสียงดังอีกด้วย พวกชาวนาได้แตกตื่นไปดูได้
ถามกันว่า เป็นอย่างนั้น สบายไหมล่ะ ตอบ
ว่า สบาย.....สบายกาย สบายใจ

หลวงปู่ได้เคยอบรมหญิงผู้หนึ่งที่สะแกราช
รายนี้ก็เกิดปิติอย่างโลดโผน ถึงเวลาปักดำ
หญิง 5-6 คนมาขอโอกาสพวกดิฉันกำลังปักดำ
นา ถึงฤดูแล้ว จะให้พวกดิฉันปฏิบัติอย่างไร

เวลาไปนาให้บริกรรมกำหนดจิตใจไป
ตลอดถึงนา เวลากลับจากนามีหิ้ว(ไม้ไผ่ที่แห้ง,
ใช้ทำฟืน)มีฟืนมาด้วย ก็ให้บริกรรมกำหนดจิต
จากนาตลอดถึงบ้าน

มีคนมาเล่าให้ฟังภายหลังว่า เวลาปิติมัน
เกิดแต่งของไปนา ต้องวิ่งจากบ้านตลอดถึง
นา ถึงนาแล้วยังไม่หายต้องทำทางจงกรมไว้
สำหรับวิ่งต่ออีก

เวลากลับจากนา มีหิ้วฟืนมาพร้อม พอ
กำหนดจิตแล้วก็เป็นเลย สติดี รู้ตัวอยู่ แต่
อยากวิ่ง เอาของใส่บ่าแล้วก็วิ่งจากนาถึง
บ้าน เมื่อถึงบ้านแล้วก็ยังไม่หาย ต้องมีทาง
จงกรมสำหรับวิ่งอีก

ถึงวันพระมาเล่าสู่ฟัง และฟังธรรม พอ
แสดงธรรมก็ได้ยินเสียงร้องรายงาน่า มันเกิด
แล้ว ขอลงไปเดินเสียก่อน แต่ไม่ใช่เดิน แกวิ่ง
เสียงดังต๊ับ ๆ วิ่งอยู่ประมาณ 30 นาที กลับขึ้น
มานั่งเฉย

ถามแกว่า “เมื่อย (เหนื่อย) ไหมล่ะ”
แกตอบว่า

“ไม่เมื่อย สบายกายสบายใจ”

น่าเขยผู้หนึ่งเป็นผ้าขาว (ชีปะขาว) ผักหัด
เกือบ 20 ปี มรณภาพที่วัดนี้เมื่ออายุ 80 ปี
เศษ ถ้ามีญาติคนขอ เอาของมาแลกข้าว เป็น
ตัวเขียดเล็ก ๆ หรือปลาตัวเล็ก ๆ ยิ่งชอบเรียก

ภรรยาให้นำตะกร้าใส่ข้าวมาวางไว้ให้เขา
ให้จนมากพอไม่ต้องไปหาที่อื่นอีก แล้วก็เทศน์
ฝ่ายญาติชาวบ้านก็ว่า ธรรมแตกแล้ว เป็นบ้า
แล้ว

แกก็พิจารณาตัวของแก เขาว่าเราเป็นบ้า
แต่ถ้าเป็นบ้ามันสุขอย่างนี้ก็น่าเป็น

สมัยนั้นอาตมาอยู่สะแกราช อำเภอปักธง-
ชัยแก่กับภรรยาและบุตรไปเยี่ยม เพราะมีลูก
ชายไปบวชเป็นสามเณรอยู่ด้วย ไปอยู่เกือบอา-
ทิตย์ไม่ได้นอนวัดหอรก เขาเชิญให้ไปนอนใน
บ้าน (บ้าน = หมูบ้าน) ให้แกพูดแสดงธรรมให้
ฟัง ข้าพเจ้าชอบนอนบ้านนี้ แล้วก็ไปนอนบ้าน
นั้นจนถึงวันกลับ

เรื่องปิติไม่ใช่สิ่งน่ากลัวหอรก เพราะสบาย

มีลูกศิษย์เป็นสามเณรคนหนึ่ง ทำร้านให้
อยู่ห่างกันจากกุฏิประมาณ 2 เส้น ได้ยินเสียง
เณรสะเอิก ๆ เดินมาก็ยังสะเอิกเสียงดัง มานั่ง
อยู่ตรงหน้าก็ยังสะเอิก ๆ ๆ ๆ เรารู้อยู่แล้วว่า
เป็นปิติ ได้ถามสามเณร

“จิตใจเป็นอย่างไรล่ะ?”

“จิตใจสบาย” สามเณรตอบ

ปิติไม่ใช่ สิ่งที่น่ากลัว เพราะสบาย ให้
พิจารณาว่า ไม่เที่ยง ถึงคราวมันก็หายไป
ทำความรู้ว่ามันไม่เที่ยง มีพุทธภาษิตรับรองอยู่
แล้วว่า

“ธมฺมปิติ สุขํ เสติ”

ผู้มีปิติธรรมย่อมถึงความสุขได้

ข้อเขียนต่อไปนี้ เป็นลายมือจริง ของ พระครูญาณทัสสี (หลวงปู่คำดี ปภาโส) ซึ่งท่านบันทึกไว้ขณะที่ยังมีชีวิต เนื้อหาสาระในบันทึกนี้ เกี่ยวกับหลักธรรม ได้แก่ สามเณรสิกขา ปัจจเวกชนวิธี พรหมวิหาร 4 ชั้นธปริตร อาฏานาฎิยปริตร ปฏิจจสมุปบาท หรือ ปัจจยการ 11 และพระสูตรหลายสูตรที่หลวงปู่บันทึกไว้คือ นันทียสูตร พีชสูตร มุจจิตสูตร สังโยชน์สูตร อุปาทานสูตร สักกายทิฎฐิ 20 พร้อมทั้งหลักธรรมแนววิปัสสนา คือ วิสุทธิ 7 สงเคราะห์เข้ากับ วิปัสสนาญาณ 9

นับว่า บันทึกของหลวงปู่ได้ฝากมรดกอันล้ำค่าชั้นสุดท้าวไว้ให้แก่ ศิษยานุศิษย์ ผู้เคารพเลื่อมใส จะน้อมรับเอาไปประพฤติปฏิบัติตามด้วยคารวะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลวงปู่ได้อธิบาย ปฏิจจสมุปบาท หรือ ปัจจยการ 11 เปรียบเทียบในเชิงปริยัติกับปฏิบัติ และยังไม่มีใครเคยอธิบายเช่นนี้มาก่อนเลยในฝ่ายปฏิบัติ เพราะปัจจยการนี้เป็นธรรมะที่ละเอียดลึกซึ้ง ยากที่จะเข้าใจได้ ถึงอย่างนั้น หลวงปู่สามารถอธิบายชี้เหตุ ชี้ผล ให้เข้าใจได้ โดยใช้ถ้อยคำภาษาที่ฟังง่าย เข้าใจง่าย ท่านหลวงปู่เข้าถึงนิรุกติภาษา ในคำอธิบายก็ไม่มีส่วนใดที่จะขัดแย้งกับหลักปริยัติ จึงเป็นที่เชื่อได้อย่างสนิทใจว่า องค์หลวงปู่ ท่านได้ปฏิบัติธรรม รอบรู้ธรรม เข้าถึงธรรมได้อย่างแท้จริง

๑) สามเณรศึกษา และบวชที่วัดศรีสุทนต์

๒) อนุญญาธิการ ภาควิชา สามเณรชั้น ๓ ศึกษาวิชา

๓) เสด็จสามเณรชั้น ๓ ศึกษาวิชา

๔) แยกวิชาภาษาไทย พระครูเจ้า วัดทองน้อย

๕) ศึกษาวิชา ๑๐ แก่สามเณรทั้งหลาย และเพื่อให้

๖) สามเณรทั้งหลายศึกษาในศึกษา ๑๐ เหล่านี้คือ

๗) วิชาภาษาสันสกฤต ๑ วิชาจากลักษณะของสัตว์ของ

๘) วิชาไม้ดอกไม้ ๑ วิชาจากเมฆนธรรม ๑ วิชาจากแก้ว

๙) วิชาจากเหตุเช่นที่ต่างแห่ง ความประมาทเพราะ

๑๐) วิชาที่มา คือ สุภามะรุธ ๑

๑๑) วิชาจากปริศนาคาถามในวิภาค คือ ๕๖ แห่ง

๑๒) วิชาจากพจนานุกรมของ ประโยคคนดี ๑

๑๓) วิชาจากอนุชาตศึกษาแห่ง กศ ๑

๑๔) วิชาจากเหตุเช่นที่ต่างแห่ง ความกำหนัด คือ ๓๐ แห่ง

๑๕) วิชาแสดงกายตบตอกไม้ของ สมเด็จ ๓๑

๑๖) สามเณรศึกษา

๑๗) วิชาภาษาสันสกฤต

๑๘) วิชาจากที่ต่าง ๆ ของคนละคนละคน

๑๙) วิชาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้า

๒๐) พระครูเจ้า วัดทองน้อย วิชาสามเณร

๒๑) วิชาจาก ๑๐ วิชาที่นายเขียน ๑๖๓๑ วิชา

๒๒) วิชาสามเณร วิชาสามเณร ๑๖๓๑

๒๓) วิชาจากสิ่งของที่ต่าง ๆ วิชาไม้ดอกไม้

๒๔) วิชาจากเมฆนธรรม ๑ วิชาจากแก้ว

๒๕) วิชาจากเหตุเช่นที่ต่างแห่ง ความประมาท

๒๖) วิชาที่มา คือ สุภามะรุธ ๑

๒๗) วิชาจากปริศนาคาถามในวิภาค

๒๘) วิชาจากพจนานุกรมของ ประโยคคนดี

๒๙) วิชาจากอนุชาตศึกษาแห่ง กศ ๑

๓๐) วิชาแสดงกายตบตอกไม้ของ สมเด็จ ๓๑

๓) สามเณรศึกษา

พระผู้เป็นเจ้าของข้าพเจ้า ได้ทอดพระเนตรเห็นว่า เพื่อจะทำการงานทางกรรม
(ปรัชญา) วิชา แก่สามเณรผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ -
องค์ ๕ ซึ่งในนั้น คือ สามเณร หากพิจารณาเพื่อจะให้เกิดปัญญาหลาย
ประการ ๑) ไม่มีความดี ๑) หากพิจารณาเพื่อให้เกิดประโยชน์
แก่อีกผู้หนึ่งหลาย ๑) หากพิจารณาเพื่อจะได้แก่งานของ
หลาย ๑) ถ้าตัดปัญญาทั้งหลาย ๑) ให้ถูกทางหลาย -
แต่การจากกัน ๑) พระผู้มีพระภาคได้ทรงสอนข้าพเจ้าเพื่อ
จะทำการงานกรรมแก่สามเณรผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ -
เหล่านี้ว่า
ขอปฏิบัติอย่างสังเขป
รวบรวมข้อปฏิบัติห้าม ของสามเณรมี ๒๐ แห่ง
ว่า องค์ ๑๐) ที่มณฑลกรรม ๑๐) องค์เป็นเหตุให้สามเณร
นิยหายเสีย คือ กัดซาก เรียกว่า นาสะนัจจ: ๑)
สามเณรต้อง ขอบัญญัติห้าม ซึ่งไม่ยอมต้อง นาสะนัจจ: ๑) เพียง

๔) สามเณรศึกษา

นามของ ๑๑) ที่มณฑลกรรม ๑๐)
แต่ให้ทำการปฏิบัติทางจิตจาก เทวโลก เรียกว่า เรียกว่า
ที่มณฑลกรรม ๑๑) นามของ ๑๑) ที่มณฑล
๒) องค์ของเทวโลกของ เทวโลก
๓) สามเณร ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๔) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๕) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๖) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๗) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๘) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๙) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๑๐) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๑๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๑๒) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๑๓) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๑๔) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๑๕) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๑๖) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๑๗) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๑๘) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๑๙) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล
๒๐) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล ๑) ที่มณฑล

๗ วิถีชีวิต และ รัชปัทมา

ความเขินอาย (๑) ศิริณี (สาว) สักว่า เขินอาย เห็น
ไปตามขลุ่ย ตามเหตุเท่านั้น บุคคล (คือตัวเรา) ผู้ประหลาด
ศิริณีเอง ก็จักว่าเขินอาย (๑) มิใช่สักว่า มิใช่ขลุ่ย เขินสภาพ
ผู้ใดจากความเขินอาย (๑) ศิริณี (สาว) (๑) -
อย่างนี้ เขินของที่บุคคลไม่พึงเกิดขึ้น ครั้นมาถึง กาย
อันเขินอายเหล่านี้แล้ว ก็เขินของหน้าเกิดขึ้น เขินของที่บุคคล
พึงเกิดขึ้นนี่ๆ พึงพิจารณาในขณะรับมีนภาบาท
โดยความเขินอาย (๒) วิมพาตอาหารนี้ สักว่า
เขินอายเขินไปตามขลุ่ย ตามเหตุเท่านั้น (๑) บุคคล
คือตัวเรา ผู้ประหลาด วิมพาตอาหารนี้ สักว่า เขินอาย
(๑) มิใช่สักว่า มิใช่ขลุ่ย เขินสภาพผู้ใดก็ตามเขิน
ขลุ่ย (๑) วิมพาตอาหารทั้งปวงนี้ เขินของบุคคล (๑) -
พึงเกิดขึ้น ครั้นมาถึง กายอันเขินอายเหล่านี้แล้ว ก็เขินของ
หน้าเกิดขึ้น เขินของที่บุคคลพึงเกิดขึ้นนี่ๆ

(๒) พึงพิจารณาในขณะรับมีนภาบาท
โดยความเขินอาย (๓) เขินของที่เขินอายนี้
สักว่าเขินอาย เขินไปตามขลุ่ย ตามเหตุเท่านั้น
บุคคล (คือตัวเรา) ผู้ประหลาดไปประหลาด เขินสภาพ
ก็สักว่าเขินอาย (๑) มิใช่สักว่า มิใช่ขลุ่ย เขินสภาพผู้ใดก็ตาม
ความเขินอาย (๑) เขินอาย (๑) เขินของที่เขินอาย
ขลุ่ย เขินของบุคคลไม่พึงเกิดขึ้น ครั้นมาถึง กายอัน
เขินอายเหล่านี้แล้ว ก็เขินของหน้าเกิดขึ้น เขินของที่บุคคล
พึงเกิดขึ้นนี่ๆ
พิจารณาในขณะรับมีนภาบาท (๑) พึงพิจารณาในขณะ
ว่า (๑) ยาก็เป็นขลุ่ยแห่งคนไข้ เขินประการของ
ศิริณี สักว่าเขินอาย เขินไปตามขลุ่ย ตามเหตุเท่านั้น
บุคคล (คือตัวเรา) ผู้ประหลาด วิมพาตอาหารนี้
วิมพาตอาหารนี้ สักว่า เขินอาย (๑) มิใช่สักว่า มิใช่ขลุ่ย -

(๑๕)

(ต้นชะงิกจะยักคอกได้แก่ยี่สิบท้ายทางตะวันออก)

เป็นสภาพสุญญากาศความเย็นสนิทที่สุดหรือความสบายที่สุด

(ต้นชะงิกจะยักคอก) พิจารณาเมื่อหน้า

๑ เราพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยแยกส่วน ๆ พิจารณาเพียง

เพื่อจะกำจัดความหนาวเย็น พิจารณาการกำจัดความร้อนเย็น

เพียงเพื่อจะกำจัดลมฝนแห้งเพื่อลมแดด แดดร้อน

เมื่อกลางคืน พิจารณาเพื่อจะปกป้องด้วย : ที่ให้ความสบาย

การเย็น ๆ เท่านั้น ๆ คม

๒ เราพิจารณาค่าเฉลี่ย + ~~ความ~~ ปริมาณ พิจารณา : พิจารณา

โดยแยกส่วน

๑ ไม่โดยปริมาตร เพื่อจะมองเขา ไม่โดยปริมาตรเพื่อจะปรับ

โดยไม่โดยปริมาตร เพื่อจะตากแห้งประโยชน์ของลมที่ตี

เราโดยปริมาตร พิจารณา : พิจารณา เพื่อความตั้งอยู่แห่ง

กลางคืน เพื่อจะให้กลางคืนเย็นไป เพื่อจะกำจัดความ

(๑๖) พิจารณาความหนาแน่นที่น้อยที่หนึ่ง)

พิจารณา (ต้นความอดอยากอากาศเย็น เพื่อจะหา : ที่

หรือ โดยอุณหภูมิโลกชั้นบรรยากาศอากาศที่เรา

กำจัดความหนาแน่นด้วย สกปรกเพื่อหาหาใหม่ที่เกิดขึ้นด้วย

ความที่กายคกเป็นไปข้างหน้า ความไม่สนิทใจเวลาอยู่

เช่นสุนัขที่แก่เรา ๆ ความร้อนของ ๆ

(๓) เมื่ออุณหภูมิอากาศสูงขึ้นที่หนึ่งซึ่งมีความหนาแน่น

(เราพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยแยกส่วน ๆ พิจารณา : พิจารณา

ที่หนึ่งที่หนึ่ง พิจารณาเพื่อจะกำจัดความหนาวเย็น

โดยแยกส่วน ๆ พิจารณา

พิจารณาเพื่อจะกำจัดลมฝนแห้งเพื่อลมแดด แดดร้อน

เมื่อกลางคืน พิจารณาเพื่อจะมองเขา ไม่โดยปริมาตรเพื่อจะปรับ

และจะปรับที่หนึ่งการออกอากาศโดยเฉลี่ย ๆ ความร้อนที่ ๓ ๆ

(คำว่า สกปรกอากาศชั้นบรรยากาศชั้นบน ๆ พิจารณา : พิจารณา

พิจารณา) (สกปรก) แปลว่า สกปรก สกปรก

๑๑) (พิจารณาวิชาที่หายยากยากเย็นพิสดาร,

→ พิจารณาวิชา

เพื่อจะประวิตรวิชาที่หายยากยากเย็นพิสดารเหล่านั้น

๔) เราพิจารณามาแล้วโดยแยบคาย เสนอแนะให้พิจารณาคือประวิตรโลก

ซึ่งยากเย็นพิสดารเหล่านั้น เช่น พิจารณาหาอายุขัยของมนุษย์

เพื่อจะกำจัดสิ่งชั่วร้ายออกจากทั้งหลาย ก็เกิดแต่อาพาธต่างๆ

อันเกิดขึ้นแล้ว ให้สงบระงับไป เพื่อความสะอาดไม่มีอาพาธ

ต่างๆ เช่น อย่างนี้ เถอ เช่นๆ ความระงับที่ ๕) ๖)

(อธิบายว่าเราได้แก้อะไรบ้าง

๖) เมื่อรู้ เมื่อประวิตรโลกนี้ไม่ได้พิจารณา ก็ยังพิจารณา

เมื่อประวิตรโลกแล้ว เช่น ลำดับไป ดังนี้ว่า)

๑) สวรรค์ที่เราไม่เคยพิจารณา ประวิตรโลกแล้วในสวรรค์

เขา ประวิตรโลกแล้ว เพียงเพื่อจะกำจัดความเย่อหยิ่ง เพียง

เพื่อจะกำจัดความรุ่มรวย เพียงเพื่อจะกำจัดสมมุติแห่ง

เพื่ออุปสรรคความเกิดแก่สัตว์โลก หลากหลาย

(๑๒) (พิจารณา เมื่อ ประวิตรโลกทั้งหมทั้งหมทั้งหม)

เพียง เพื่อจะกำจัดอหังการที่ ๕) ๖) ๗) ๘) ๙) ๑๐) ๑๑) ๑๒) ๑๓) ๑๔) ๑๕) ๑๖) ๑๗) ๑๘) ๑๙) ๒๐)

(๒) พิจารณาว่า เราไม่ประวิตรโลกแล้ว เราไม่ประวิตรโลกแล้ว

ในธรรม พิจารณาว่า เราไม่ประวิตรโลกแล้ว เราไม่ประวิตรโลกแล้ว

ประวิตรโลก เพื่อจะข่มเรา ไม่ประวิตรโลก เพื่อจะข่มเรา

โลก เพื่อจะตกแต่ง ประวิตรโลก เคยทำเสีย

เรา ประวิตรโลก เพื่อจะตั้งอยู่แห่งกายอันหนึ่ง

เพื่อจะกำจัดความเย่อหยิ่งเสียบ้าง ด้วยความวิจิตรโดยยาก

ความเย่อหยิ่ง เพื่อจะข่มเรา พระบรมครู

จึงพิจารณาพิศมยาภาณนี้ เราจะทำดีเฉพาะเขาเสีย

๒) ๓) ๔) ๕) ๖) ๗) ๘) ๙) ๑๐) ๑๑) ๑๒) ๑๓) ๑๔) ๑๕) ๑๖) ๑๗) ๑๘) ๑๙) ๒๐)

ความที่กายนี้เข้าไปได้มาด้วย ความเย่อหยิ่ง

ความเย่อหยิ่ง คักมีแก่เขาๆ ความระงับที่ ๒) ๓) ๔) ๕) ๖) ๗) ๘) ๙) ๑๐) ๑๑) ๑๒) ๑๓) ๑๔) ๑๕) ๑๖) ๑๗) ๑๘) ๑๙) ๒๐)

๑๓๖

(๓) เมฆาสนะ ที่นอนที่นั่น เธอไม่ได้อธิษฐานขมาขใจ โภคกิจ
 ให้อภัย เมฆาสนะ ที่นอนที่นั่น เธอขใจ โภคกิจ ฌียง
 ให้อภัย ความขมาขใจ ฌียง เพื่อจะกำจัดความชั่วร้าย
 ฌียง เพื่อจะกำจัดมลทินแห่งเลือดของลมแดด แล่นสั้น
 ฌียง กาลานนึ่ง ฌียง เพื่อจะชำระบรรเทาอันชงกาย คือฤๅดูสิ
 แลจะยินดีในการออกศึกเร้นอยู่เท่านั้น ขบธรรมเนียม
 ใด ยาศูนย์คัยแห่งคนใจ เช่นขริกชาริต เธอไม่ได
 ฌียง ขมาขใจ โภคกิจ ในอันนี้ คือความชั่วร้ายเมฆาสนะ
 ฌียง เธอขใจ โภคกิจ ฌียง เพื่อกำจัดสิ่งชั่วร้าย
 ฌียง ขมาขใจ ที่เกิดขึ้นแต่เอาพาชต่างๆ อันเกิดขึ้นแล้ว
 ฌียง ขมาขใจ ไป เพื่อความเจริญไม่เอาพาชต่างๆ เช่น
 ฌียง จะเอาพาชต่างๆ ขบหายสหายเมฆาสนะ ฌียง
 ฌียง ย่างเท้าเท่านั้น ขบธรรมเนียม ฌียง

(๑๔)

(ขบธรรมเนียม เมฆาสนะ)

ฌียง เมฆาสนะ

ฌียง เมฆาสนะ

ฌียง เมฆาสนะ

ฌียง เมฆาสนะ

ฌียง เมฆาสนะ

ฌียง เมฆาสนะ

(ขบเมตตา)

๑ เมฆาสนะ สุนิสาใหม่, สุนิสาใหม่

ฌียง เมฆาสนะ

ฌียง เมฆาสนะ

ฌียง เมฆาสนะ

ฌียง เมฆาสนะ

ฌียง เมฆาสนะ

เช่นผู้มีวิญญูญาณทุกฝ่าย (เกิด)

สัมเพสสันตทานุสสิวัตตาทาณชฺช วิระหะสันตฺต (สัตว์ทางหลายฝ่าย)

๒) คบของคัมภีร์ ๗๗ (ของคนเช่นผู้มีวิญญูญาณทุกฝ่าย)

๓) สัมเพสสันตทานุสสิวัตตาทาณชฺช วิระหะสันตฺต (สัตว์ทางหลายฝ่าย)

(คบของคัมภีร์ ๗๗) (ของคนเช่นผู้มีวิญญูญาณทุกฝ่าย) (เกิด)

๓) สัมเพสสันตทานุสสิวัตตาทาณชฺช วิระหะสันตฺต (สัตว์ทางหลายฝ่าย)

หลายทางของสัตว์ได้ปราศจากสมบัติอันดีได้แล้ว (เกิด)

๔) สัมเพสสันตทานุสสิวัตตาทาณชฺช วิระหะสันตฺต (สัตว์ทางหลายฝ่าย)

ผู้มีกรรมเช่นของ ๆ คน

กัมมะทายาทาณ (เช่นผู้มีกรรมเช่นทายาทาคักเช่นผู้ได้รับผลของกรรม)

กัมมะโยนิ (เช่นผู้มีกรรมเช่นผู้กำเนิด (เช่นผู้มีกรรมเช่นคนเกิด))

กัมมะพัพพ (เช่นผู้มีกรรมเช่นเผ่าพันธุ์ (เช่นผู้มีกรรมเช่นพวกพันธุ์))

(๑๖)

กัมมะโยนิ สันตทานุสสิวัตตาทาณชฺช วิระหะสันตฺต (เช่นผู้มีกรรมเช่นสัตว์)

สัมเพสสันตทานุสสิวัตตาทาณชฺช วิระหะสันตฺต (สัตว์ทางหลายฝ่าย)

กัมมะพัพพ สันตทานุสสิวัตตาทาณชฺช วิระหะสันตฺต (สัตว์ทางหลายฝ่าย)

กัมมะโยนิ สันตทานุสสิวัตตาทาณชฺช วิระหะสันตฺต (สัตว์ทางหลายฝ่าย)

กัมมะพัพพ สันตทานุสสิวัตตาทาณชฺช วิระหะสันตฺต (สัตว์ทางหลายฝ่าย)

กัมมะโยนิ สันตทานุสสิวัตตาทาณชฺช วิระหะสันตฺต (สัตว์ทางหลายฝ่าย)

กัมมะโยนิ สันตทานุสสิวัตตาทาณชฺช วิระหะสันตฺต

๑๓๗

(คำเมตตา)

- ๑ สัพพะเพณีสถา อเวธวา อหังชา อชฌมา อชฌิตวา สัพพิณฺทสา มชฺ
- ๒ สัพพะเพณีนารชา อเวธวา อหังชา อชฌิตวา สัพพิณฺทสา มชฺ อชฌิตวา
- ๓ สัพพะเพณีสถา อเวธวา
- ๔ สัพพะเพณฺ ปุคคตา อเวธวา
- ๕ สัพพะเพณฺ อชฌิตวา อเวธวา
- ๖ สัพพะเพณฺ อชฌิตวา อเวธวา
- ๗ สัพพะเพณฺ อชฌิตวา อเวธวา
- ๘ สัพพะเพณฺ อชฌิตวา อเวธวา
- ๙ สัพพะเพณฺ อชฌิตวา อเวธวา
- ๑๐ สัพพะเพณฺ อเวธวา อเวธวา
- ๑๑ สัพพะเพณฺ มนุสสา อเวธวา
- ๑๒ สัพพะเพณฺ อชฌิตวา อเวธวา อชฌิตวา สัพพิณฺทสา

(อภยงคฺเมตตา)

(๑๓๘)

๒ คำภักตยา

- ๑ สัพพะเพณีสถา สัพพะเพณฺทกกา อชฌิตวา อชฌิตวา
- ๒ สัพพะเพณฺ นารชา สัพพะเพณฺทกกา อชฌิตวา
- ๓ สัพพะเพณฺ ทกกา สัพพะเพณฺทกกา
- ๔ สัพพะเพณฺ ปุคคตา สัพพะเพณฺทกกา
- ๕ สัพพะเพณฺ อชฌิตวา อชฌิตวา สัพพะเพณฺทกกา
- ๖ สัพพะเพณฺ อชฌิตวา สัพพะเพณฺทกกา
- ๗ สัพพะเพณฺ อชฌิตวา สัพพะเพณฺทกกา
- ๘ สัพพะเพณฺ อชฌิตวา สัพพะเพณฺทกกา
- ๙ สัพพะเพณฺ อชฌิตวา สัพพะเพณฺทกกา
- ๑๐ สัพพะเพณฺ ทเวธา สัพพะเพณฺทกกา
- ๑๑ สัพพะเพณฺ มนุสสา สัพพะเพณฺทกกา อชฌิตวา
- ๑๒ สัพพะเพณฺ อชฌิตวา สัพพะเพณฺทกกา อชฌิตวา

(อภยงคฺภักตยา)

๒๑) คำอุบาย ๗ และแผ่นเมฆา ๗

๒๒) สัพเพหิวิปัติกา กัมมัสสะกา กัมมะทายาหา กัมมะโยสี
กัมมะหัตถุ กัมมะโยสีสะระลา ยัม กัมมัง กิระสสันนิต্তิ กัมมยาสะรัง
กา ว่ากัธ มา สัสสะทายาหา กิระสสันนิต্তิฯ ขอบุเบกขาฯ)

(สัพพะหัตถุ ๗ แผ่นเมฆา ๗)

๑) วิรุชกัเชทธี เม เมตตัง, เมตตัง ความเข้มิถของ
เราคงมีกับสกุลพระยามากหลายซึ่งอิริริชกั
เมตตัง ๑๐ราปเถทธี เม, ความเข้มิถของ เรา คงมี

กับสกุลพระยามากหลายซึ่ง ๑๐ราปเถทธี

คัพพะยาปเถทธี เม เมตตัง, ความเข้มิถ + คงมี กัช -
ของ เรา
สกุลพระยามากหลาย ซึ่ง คัพพะยาปเถทธี

เมตตัง กัมมहाโคตมะ:เกทธี ๖, ความเข้มิถของเรา

คงมีกับ สกุลพระยามากหลาย ซึ่ง กัมมहाโคตมะ:คัช

๑) ปาทเกทธี เม เมตตัง, ความเข้มิถของเรา คงมี

๒๒) แผ่นเมฆา ๗

กัมมัสสันนิต্তิ กัมมัสสันนิต্তิ

เมตตัง กิระปาทเกทธี เม, ความเข้มิถของเรา คงมี

กัมมัสสันนิต্তิ กัมมัสสันนิต্তิ

๑) เมตตัง เม เมตตัง, ความเข้มิถของเรา คงมี

กัมมัสสันนิต্তิ กัมมัสสันนิต্তิ

๒) เมตตัง เมตตัง เม, ความเข้มิถของเรา คงมี

กัมมัสสันนิต্তิ กัมมัสสันนิต্তิ

๓) เมตตัง เมตตัง เมตตัง, ความเข้มิถของเรา คงมี

๔) เมตตัง เมตตัง เมตตัง, ความเข้มิถของเรา คงมี

๕) เมตตัง เมตตัง เมตตัง, ความเข้มิถของเรา คงมี

๖) เมตตัง เมตตัง เมตตัง, ความเข้มิถของเรา คงมี

๗) เมตตัง เมตตัง เมตตัง, ความเข้มิถของเรา คงมี

๘) เมตตัง เมตตัง เมตตัง, ความเข้มิถของเรา คงมี

(๒๓๓) (เสสเมสทาเกพะฆายัง กังคะ)

สัพเพ อภิสสาณิ ยัสสัณหุ , สวเพริชชังความเหริสสุทังนาลาย -
มา กิณฺฐิ ช่าละฆาคะมา | โภคะมากาหมอยทังนงเอยักโกมาสิย

อัยยมาโณ พุทฺธาสิ | แล้วแก่มุตรัเวลลาหิ ๖๗๗๗
อัยยมาโณ พุทฺธาสิ | พระพุทธเจ้า ทรงพระคุณ มิใช่ประมาณ

อัยยมาโณ สัมมาเย | พระธรรม ทรงพระคุณ มิใช่ประมาณ
อัยยมาโณ สังฆิเย | พระสงฆ์ ทรงพระคุณ มิใช่ประมาณ

ปมาณะนัชชตาณิ สัสสูระปานิ , สัตถุสิโณกคคาน + สิวุ
อะหิสิคฺคิโกกา สะตปฺกัสิ | แมลงของ ตะเขี่ยว สะชาป

อุณฺฆาชาณิ . ระกฺขณิสีกา ; เมฆองฆมย สุกเกเก มุญเฑลลัน
| คอหมี่ประมาณ (มิมาก มาก)
เมฆองฆคฺคณ พุทฺธังนตฺตริย)

กะต้ามะรังกชา กะต้ามะปริตตทา , ความรักษา อันเรา กระทำแล้ว
| ความซึ้งกับอันเรา กระทำแล้ว

ปฺริกโกมมณฺฑุ กุทฺธาณิ , มุญฺสิตรัชชังหลาย กุทฺธาณัง กอสงฺหิโก
| นุสริย -

(๒๓๔) (อฏฺฐาชาณิเยปริตตวิชัยสสันนัง นมะตถุ)

วิชัยัง นมะตถุ , | เขามิกระทำการสงฆมณเฑาะ |

ผู้มิชนะจากเจ้าอยู่
นมะตถุ สันนัง นมะตถุ สัมพะทธานัง นุ | ทำการนมะตถุ -
| แต่ พงษ์สมมา สัมพะทธานังหลายเจ็ด
| พระสงฆ์อยู่

(อฏฺฐาชาณิเยปริตตทา)

อติชฺชิสสันนัง นมะตถุ , | ความหมอบนม | เทง | เจ้า | เอง | สิ

| แต่ พระพุทธเจ้า ผู้มีพระนามว่า อติชฺชิส
| จาก ชุมชน สันนัง สิริมโต , | ผู้รักกับ ผู้มีสิริ

ปิธา สุนฺธิสสันนัง นมะตถุ | | ความหมอบนม | เทง | เจ้า | เอง |

ผู้มิชนะจากเจ้าอยู่ ผู้มีพระนามว่า สุน
| สิทธิ | สิทธิกิติ | อเนก | เคารพ | เทง | ผู้ | สิทธิ | ทาง | พง

+ | เคารพ | สันนัง | นมะตถุ | | ความหมอบนม | เทง | เจ้า | เอง | สิ
| เภา | | แต่ | พระพุทธเจ้า | ผู้มีพระนามว่า | เคารพ |

ปรีชา อัครประยา แปล เช่น ความไทย

เมื่อ อัครประยา และ ปรีชา อัครประยา ทั้ง ๒ คน ได้มา ไป พิจารณา

เรื่อง พิษสารณา เมื่อ ปรีชา อัครประยา ทั้ง ๒ คน ได้

อย่างนี้ มา ได้ จึง พิจารณา ได้ ทั้ง ๒ คน ได้ พิจารณา

๑ ข้อนี้ เขา พิจารณา พิจารณา ทั้ง ๒ คน ได้ พิจารณา

พิจารณา เขา ปรีชา อัครประยา ทั้ง ๒ คน ได้ พิจารณา

ความหมาย เมื่อ พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

แห่ง เหลือบ และ ยุง คมแดง และ สัตว์ เล็ก กลาง -

เพียง เพียง ๒ คน อัครประยา ทั้ง ๒ คน ได้ พิจารณา

๒ พิจารณา พิจารณา เขา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

พิจารณา พิจารณา + เขา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

เขา ปรีชา อัครประยา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

(๓๐) อัครประยา แปล เช่น ความไทย

คือ ความที่ ออกอากาศเสีย เพื่อ ละลาย ความที่ พิจารณา -

พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

(๓๑) เสนาสนะ ที่ นอก ที่ หนึ่ง ได้ เขา ไม่ ได้ พิจารณา

ปรีชา อัครประยา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

เขา ปรีชา อัครประยา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

เพียง พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

แห่ง เหลือบ และ ยุง คมแดง และ สัตว์ เล็ก กลาง

เพียง พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

๒ พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

(๓๒) เขา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา พิจารณา

บิริโวกได้เขียนที่ข้าง สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ทายพระบิริโวกบ้าง เพราะเหตุว่าพิจารณานานแล้ว
 เเล บิริโวกเห็น เห็นสำคัญเกิดพระบิริโวกแท้จริง
 อดซึ่งสามพระพิจารณานาน เสมอมาในกาลเมื่อเข้าไปสู่
 ที่ห้องเกล้าซึ่ง ทากๆ ครึ่ง สามพระเห็น สัตว์ครึ่งก้อย
 สำคัญพิจารณานาน เห็นเห็นเหตุ เห็นชัดในกาลที่
 รัช เเล กาลที่พระบิริโวกเอ็งซึ่ง ครอง
 เมื่อ สามพระ พิจารณานาน ในกาลทั้ง ๒ ครั้ง เเล เมื่อ
 สามพระกระทำ สัตว์ พิจารณานาน ในกาลเมื่อ รัช
 เมื่อ บิริโวกไม่กระทำ ซึ่งครอกขณะ สัตว์ อาบที่เม
 แก่สามพระเห็น ๑ ครั้ง เมื่อ สามพระ รับที่ไว้ กระทำ
 ซึ่งครอก ขณะ สัตว์ เมื่อพระบิริโวกได้กระทำ ซึ่งครอก
 ขณะ สัตว์ เเล อาบที่เม เห็น แก่สามพระเห็น แก่กิจ
 ทายพระบิริโวกที่ ครอง เห็นว่า การที่พระบิริโวกซึ่ง
 รัช ครอง ๔ แห่ง พระเสชะ อดิระ บรมคณ ๗ คำ พจน

ซึ่งว่า ทายพระบิริโวก คือ บิริโวก ซึ่งเคยอันองค์
 พระเสชะ สามพจน เเล รัช ครอง ให้ เกอครึ่ง พระ
 ๑ เสชะ อดิระ บรมคณ ๗ คำ พจน เห็น บรมคณ ๑
 องค์ สมเด็จ พระสุวิภาค เพราะเหตุการดัง เห็น
 พระเสชะ อดิระ บรมคณ ซึ่ง ครอง เออ ซึ่ง รัช ครอง อันเห็น
 ของ แห่ง บิดา ซึ่ง บิริโวก ได้ ซึ่ง รัช ครอง แห่ง
 สำบิ บิริโวก ที่ ๔ ได้ แก่ พระอะระชิระ บรมคณ ทั้ง
 หลาย ที่ สัตว์ อาบ เเล เรียงว่า พระอะระชิระ บรมคณ
 อดิระ บิริโวก ทั้ง ๔ ประการนั้น สำบิ บิริโวก ซึ่ง
 อดิระ เลิศกว่า บิริโวก ทั้ง ๒ อย่าง เเล
 ทิลาหะ รัช ครอง เกอ ซึ่ง รัช ครอง ทั้ง ๒ อย่าง ๑
 บรมคณ ไม่ พียง เกลียด ครั้น มา ถึง ทายอัน เปื่อย เเล
 มี เเล ก็ เห็น ของ ฟ้า เกลียด เห็น ของ ที่ บรมคณ
 ทั้ง เกลียด ย่าง ๗ ๗) มี สัตว์ ซึ่ง พิจารณา โดย เห็น
 (ของ บิริโวก ที่ พียง เกลียด ๗)

อารักขกัมมัญญฐาน

- ๑ พุทธชาต มุสสตี ระลึกรูปคุณ พระพุทธเจ้า ที่อยู่ในพระอุบค
- เวลาทรง ก่อ กว แก่ ผู้อื่น ๆ
- ๒ เมตตา แม้ไม่คิดจะคิด จะให้ สัตว์ ทับ ปลาย เป็น สจ ท้า ทศ
- ๓ อารักขะ พิจารณา ร่างกายตน เวลา ผู้อื่น ให้ เห็น เห็นชอบ ไม่บง
- ๔ ฆารณะ สติ นึกถึง ความตาย อันจะมี แก่ ตน ๆ

กัมมัญญฐาน ๔ ประการนี้ เห็นชอบ เหมาะ แก่ บุคคล ทั้ง ๗
 ไม่ขัด กับ อารมณ ขอบ ผู้จะ บำ เพ็ญ เลข เพราะ ข้อ สำ
 คัญ ใน กัมมัญญฐาน ๔ ประการ ก็คือ การ ระลึกรูป คุณ ของ
 พระพุทธเจ้า ผู้เป็น ต้น ของ การ ศาสนา เมื่อ บุคคล ไม่ ระลึกร
 ถึง พระผู้ เป็น บรม ศาสดา ของ ตน แล้ว ใครอื่น จะ เป็น ผู้ ประ
 เสริฐ ไปกว่า แล้ว เวลา การ แ่ เมตตา สัตว์ ทับ ทลาย
 ก็ เป็น ของ วรรเจริญ เสมอ เป็น นิตย เหมือน กัน แม้ อิก ข
 ข้อ ทับ ก็ เช่น เดียว กัน ทั้งนี้ จึง ให้ ชื่อ อารมณ ๔ นี้ ว่า อารักข
 กัมมัญญฐาน ที่ วรรเจริญ เป็น นิตย ฯ

(อารักขกัมมัญญฐานนี้ ท่านอาจารย์ หลวง ชื่น และ
 ท่านอาจารย์ หลวงปู่ เจ้าคุณญาณวิเศษ (สังข์ ขมุดอำคโฆ)
 สอน ขอบ ธรรม สีขาน สีขย ชด แรก ด้วย กัมมัญญฐาน ๔ ประ
 การ นี้ วรรเจริญ ทำ ให้ มาก ที่ สุด ฯ เพราะ ฉนั้น วรรเจริญ สวม เพร
 ชด แก่ จึง วรรเจริญ บอ กวาง ใน ธรรม วินัย คำ สอน สอน ขอบ
 พระ สวม มา สวม พุทธ เจ้า โดย มาก ฯ

อะ นัง เวือบ อาน้ำ ปาม สุตติ กำหนด ลม หายใจ เข้า ออก
 ดับ ที่ เหนะ แล้ว เวือบ ต้น นั้น วิธี่ กำหนด ลม หายใจ เข้า ออก
 นั้น ท่าน เหนะ ให้ สวม เกต ลม หายใจ เข้า ออก สวม สที่ ตรง
 ๒ ทน ชัด ปลาย จมก หรือ หัวใจ เรา ท่าน รู้ ชัด ก็ ตรง ไทท ก็ ดับ
 สติ กำหนด รู้ ตรง อยู่ ที่ จุด นั้น จุด เดียว นั้น เหนะ แต่ ขอ ให้ ดับ สติ
 ที่ ใต้น ออย่า ให้ สติ ระลึกรู้ ตาม ลม หายใจ เข้า ออก ให้ กำหนด
 รู้ อยู่ จุด เดียว เท่านั้น ฯ

อัน ที่ จริบ ปี ก ทัด สติ กำหนด กว เป็น อารมณ ก็ได้ เหมือน
 คั้น เพราะ ว่า สติ ัญญฐาน ๔ ก็มี กาย กยใจ เท่านั้น เป็น ฐาน
 ที่ ดับ ปี ก ทัด รู้ ส่วน ของ ร่าง กาย ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ อ
 การ ๓๒ ส่วน ธาตุ ดิน ก็ เป็น ธาตุ ดิน ทับ ทาก ฯ ส่วน ธาตุ
 น้ำ ก็ เป็น ธาตุ น้ำ ทับ ทาก ฯ ส่วน ธาตุ ลม ก็ เป็น ธาตุ ลม ทับ
 ทาก ฯ ส่วน ธาตุ ไฟ ก็ เป็น ธาตุ ไฟ ทับ ทาก ฯ ตลอด อ
 การ ๓๒ ก็ เหมือน กัน ฯ

แต่ วิธี่ ปี ก ทัด ดับ สติ กำหนด พิจารณา ร่าง กาย ~~นี้~~ →

พระอุปัชฌาย์ บรรพชา บวชกน เป็นสามเณร
 เหตุไฉน ถึงต้องสืบสอน กรรมฐาน ๕ นี้ ก่อน กรรมฐาน
 อื่นๆ คือ เวทนา สมมติ ทลายน ๑๓ โภคา จนกับ ทลายน ๑
 ๓๗ แล้วกับ ทลายน ๑๓ ๓๓๓ ๓๓๓๓ ๓๓๓๓๓ ๓๓๓๓๓๓
 กรรมฐาน ๕ นี้ วิธีพิจารณานี้ สมควรแล้ว ชั้นเหล่านี้ให้
 เห็นว่า เป็นของ ทลายนสาขางาม ย. ข. ๕ ได้ เป็นของ โส โครก
 ปฏิภาณ กณฺหา เกศียด มีสังขาร ทลายนสาขางาม ย. ข. ๕ ได้ ไม่เป็นที่
 ยธรรมาภิมุขใจไปทับนั้น เพราะฉะนั้น คนเราจึงต้อง ขำระ
 ดริยประการต่างๆ เมื่อไม่หมั่นรักษา ความปฏิภาณ กณฺหา เกศียด
 เพราะเหตุนี้แล คนเรา กน ช่าง หลวง จึงต้อง อาบน้ำชำระ
 ทำความสะอาด เสมอ และ ประดับ ประดา ด้วยเสื้อผ้า และ ประ
 ษรม ดริย เครื่องหอม ต่างๆ จึงนึ่ง นอน ใกล ได้ กน ได้ ถ้าไม่อาบ
 ทำชำระ ทำความสะอาด ดับ กลางแล้ว ก็จะไม่ กน เต็ม นึ่ง
 นอน ใกล กน ไม่ได้ เลย ๔ | กรรมฐาน ๕ ประการ สม ชน
 แล้ว ชั้น ๕ ประการนี้ เป็นสิ่ง ที่หมั่นทำ ปก ปัด อสรพิษ
 ของ เชื้อ ย. ๕ โส โครก สด รก ภาย ใน รูป กาย เป็นอเนก ไร้ยาง
 ของ ให้ นึก ว่า สิ่ง ที่ หมั่น ทำ ปก ปัด อสรพิษ ย. ๕ โส โครก อสรพิษ ออก
 มาดู ถ้าหมั่น ทำ ปก ปัด อสรพิษ นอน ใกล กน เต็ม นึ่ง นอน ใกล
 กลาง ทำ นอน ใกล นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล
 ที่ รัง ไทล ออก ภาย มา นอน ใกล กน เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล
 ไม่อาบ ทำชำระ สะล้าง ไร้ยาง อสรพิษ อสรพิษ อสรพิษ อสรพิษ
 ก็จะ สกน เต็ม นึ่ง นอน ใกล นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล
 นึ่ง นอน ใกล แต่ที่ จริย หมั่น ทำ ปก ปัด อสรพิษ นี้ เปรียบ เหมือน เอา ย. ๕
 ที่ เมื่อ ละ เวียง ทำ อสรพิษ อสรพิษ อสรพิษ อสรพิษ อสรพิษ อสรพิษ
 นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล
 พิจารณา ดู ๔ | อีก ประการหนึ่ง คนเรา ต้อง ภาวนา ทำ ตัน เรา
 เขา ต้อง ภาวนา ดู เห็น กน ว่า ไม่นาน นี้ มัน จะเป็น โพรง ไทล หรือ
 ประการใด ใด ของ มัน นี้ หรือ ไม่ มี หรือ ไม่ มี ก็ หมั่น ทำ ปก ปัด อสรพิษ
 กน เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล
 ตา ออก มา ดับ สอน ข้าง แล้ว ให้ ทำ นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล
 ละ เวียง และ ทำ นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล
 ขวด ลวด ลวด ออก มา จริย ๔ | แล้ว ทำ นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล
 ปราภาณ ๕ | เว้น แก่ ใจ นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล
 ลวด ลวด นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล
 เต็ม นึ่ง นอน ใกล นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล เต็ม นึ่ง นอน ใกล

โดยย่อ พอ เป็น แผลง ทบ พิจารณา ของ ผู้ปฏิบัติ สืบต่อไป
 วิถีใด ๆ ก็ดี ถือว่า ออกจาก แนว ทบ ที่ ครอบ อาราย และ
 พระจริย: ภาว ธรรม ใด ๆ ความจริง การ พิจารณา รูป ร่าบ กาย
 จะให้ เห็น ไป เหมือน กัน ทบ ทั้ง ก็ ตาม มี ได้ คือ แล้ว แต่ อ่า
 บาย และ ปัญญา ของ ผู้ใด จะ คิด รู้ เห็น ออก ไป อย่างใด แล้ว
 ก็ พิจารณา ไป ตาม จริต นี้ สืบ ความ สบาย ของ ตน พิจารณา
 การ พิจารณา รูป กาย นี้ เปรียบ เหมือน คน คลาย (ธอ) ๑
 เครื่อง เรือน แล้ว แต่ ใคร จะ มั่ง ด้วย วิถีใด จะ ไร หรือ มั่ง
 ไร ก่อน ก็ได้ บรรดา ทบ ที่ พิจารณา รูป กาย ชำ ธิ ชำ ษา ภาว แล้ว
 ชุต สนท ทก กัณ ไม่ เหมือน กัน คือ ได้ ความ สบาย ต่าง ๆ กัน คือ
 ทบาย ความ ว่า ต่าง คน ก็ ต่าง พิจารณา ทา ความ สดก สบาย
 ตาม จริต นี้ สืบ ของ ตน กำหนด อก บไร ชาติ ใน สบาย เกิด ความ
 สด สบ ใจ แล้ว ก็ พิจารณา อย่าง นั้น กำหนด สืบ นั้น ใ ห้ มาก
 (อธิ วิถี ทบ ส่วน ของ ร่าบ กาย ที่ ลึก เข้า ไป คือ ทบ บ และ
 เย็น กระต ก เย็น ใน กระต ก การ พิจารณา ดู ไป ๆ มา ๆ จน แล้ว แล้ว
 เรก ใจ แล้ว เห็น ว่า ทรบ ไทม เป็น ที่ สบาย รู้ เห็น ชาติ ชาติ แล้ว
 จึง กำหนด เมฆ รู้ อยู่ เฉพาะ สืบ นั้น แล้ว และ เจริญ ท้า ให้ มาก ถ้า
 ทบ ว่า เป็น คน ทำ ตรีบ กำหนด เมฆ พิจารณา ไป ๆ มา ๆ อยู่ อก บนั้น
 เท่านั้น ก็ ใช้ ได้ เอา ชำ จึง เป็น การ ภาว ภาว จึง เป็น ธรรม ธรรม อะไร จะ
 ทบ ทำ ตรีบ ไม่ ได้ แต่ ความจริง อก บ รู้ ได้ เหมะ แล้ว ๆ
 ((ที่ นี้ ทำ ด้วยการ พิจารณา ภาว ธรรม ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ คือ
 ๑) แยก พิจารณา เป็น ส่วน ๆ ธรรม ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็น ดิน ส่วน
 นี้ ก็ กำหนด เป็น นี้ ถ้า กำหนด ก่อน ปรกติ ไม่ ได้ ไม่ เจริญ แล้ว
 จะ กำหนด แยก ออก อย่าง เขา ชำ แผลง เมื่อ สวรรค์ ก็ได้ กำหนด รู้ ธรรม
 ๒) ภาว ของ ดิน และ ส่วน ของ น้ำ ลม ไฟ ย่อย รู้ ได้ เจริญ แล้ว เหมือน กัน
 อย่าง เผลอ หลบ เอา ตัว มา ธรรม ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็น ดิน ใ ห้ มาก บั บ สด สบ ธรรม ๔
 ๓) ปัญญา ของ ตน ก็ แล้ว กัน ซึ่ง ชื่อ ว่า ความ ออาก ความ ปรารถนา ความ
 ออาก ไร ออาก เห็น อะไร ก็ ตาม ไม่ ควร ตาม เห็น ว่า เป็น ตัว ตน พิจารณา
 ทบ ว่า นี้ เป็น ชำ ธิ ธิ คือ สวรรค์ ธรรม ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ใ ห้ ตบ ใ ห้ มาก บั บ
 ๔) สืบ สืบ กำหนด รูป กาย และ กำหนด ใน เท่านั้น เป็น ที่ พิจารณา ธรรม ๔
 ของ ตน เอง ๆ)

เรอบ ๗ ๗ โย สขธิ วิสยวณ เข็รยบ เข็รยบ พชก เกิดจาก เข็รดี

เข็รดี ถัวอฆ่าบ ขคคธ เรวทัก ทลวย ~~มีมา~~ ~~เกิด~~ ~~เข็รดี~~ เข็รดี ซาย
ทักเกิดแล้วในใจ เมื่อถึง ภาละ ที่ จะตาย ด้วยโรคชรา
ขยวธิ อย่างใด ก็ตาย ถ้าจิตต์แท้ใจ เดิม พชก สักกชี่ ไม้
ไหน จึงละทิ้ง ฆ่าบ เก่า อวภ ทักไป เวลาคบ ทัก ที่ เกิด เข็รดี
เรียกด่า สักก เดส เมื่อใด ที่ เกิด แล้ว จิตต์แท้ใจ เดิม
นั้น ก็มีความรู้สึกผิดใจ อยู่แล้ว เข็รดี จึง เรียกว่า โย วิสยว
ธิ วิสยวณ เมื่อ พชก อวภ โอ การแล้ว จิตต์ ซาย ก็ เข้า
โย วิสยว ธิ ใน คหัท มารถา สร้าง ซาดี เข็รดี ซาย

วิสยวณ จิตต์ เข็รดี ที่ สร้าง ซาดี เข็รดี เข็รดี
ส่วน บิดา มารดา ก็ไม่ ได้ ปรอง แด่ง แด่ง ซาดีน ซื่อ ศรีษ
ทตาให้ แด่ง ปรอง การใด ละย แด่ง จิตต์แท้ใจ เดิม ที่ เรียกว่า
อวิชชา สังฆาร วิสยวณ เข็รดี พชก อวภ ทลวย การม ก็ อวภ
สภาวะ ธาต ขอบ บิดา มารดา นั้น แด่ง ปรอง แด่ง จึง เข็ร
รูปนาม ซันธ ๕ คือ เวทน สังฆา สังฆาร วิสยวณ
เมื่อ ถ้วน กำหนด วัน เดื่อแล้ว จึง คชอด ออกมา เข็ร
ทารก มีรูป ร้าง เข็รดี ซาดี เข็รดี ทตา ๓๓ ครบ คั่น ขธิ ขยวณ
เมื่อ ตก ลุง จาก ครรภ มารดา ก็ ร้อง แอๆ มาก คณ ภาติ
โย วิสยว ธิ ซาย จึง รู้ ได้ ว่า เข็รดี หรือ ซาย (เข็รดี)
เมื่อ ทารก ซาย เข็รดี ทัก ทลวย เจริษ เตียบโต ~~โย วิสยว ธิ~~
ด้วย ออำนาจ อวิชชา ทัณ ทา อวภ ทลวย การม อวภ ทลวย ~~โย วิสยว ธิ~~
ส่วน ทัก ทารก ไม่เห็น มีอะไร มีแต่ รูปนาม ซันธ ๕ ทา
นั้น บิดา มารดา ปรอง กอข ด้วย เมตตา กรุณา เข็รดี ซาย ซัย จึง
จึง อปรอง เข็รดี เข็รดี ๑ คำ ซคฆ เจริษ เตียบโต เข็รดี ซาย เข็รดี
สาว ก็ ขับ พีบ ภา อวภ บิดา มารดา เรอขไป จนกว่า ได้ ค
ครอง ที่ เรียกว่า ภรรยา สาวี จึง มี ขยว ธิ ซาย เข็รดี
ทลวย สม ขธิ สภ และ สค ซาว ของ ทอง เข็รดี ตัก ร้าง ทาบ
ซาย เรอข ที่ อยู่ อวภ ทลวย ทลวย เรอข อวภ อวภ เรอข
ซาย ซาย ~~โย วิสยว ธิ~~ (โย วิสยว ธิ) (โย วิสยว ธิ)
โย วิสยว ธิ ซาย เข็รดี ทลวย เข็รดี ทลวย เข็รดี ซาย เข็รดี
โย เขา ได้ มา จาก ไทพ อวิชชา เขา ได้ อวิชชา เขา มี ซอ ให้
โย ซาย ซาย โย วิสยว ธิ ซาย ซาย ซาย ๑ เลอ ๗ ๗

และ ยศ ถ้าว่า ด้วย เหตุผล อันแท้จริงแล้ว จะหมาย ความ ว่า
คนเรา ทั้ง ที่พูด กัน ว่า ได้ ว่า มี ก็ มี สิทธิ์แท้ใจ เดิม มี แล้ว
ก่อน ทรัพย์ สมบัติ จ้าว ของ เงิน ทอง ลาภ ยศ สมบัติ อะไร
ในโลกนี้ หมด ทั้งสิ้น ถ้าไม่มี สิทธิ์แท้ใจ เดิม กับ แสลง มา
แล้ว ผิด คนเรา ทั้ง จะได้ เกิด เป็น หลิง เป็น ชาย หรือ ไม่ ๔
เรื่อง รูป นาม ชันธ นอก ก็ได้ แสลง มา ขอ สมภาร แล้ว
คราวนี้ ภาร แสลง เรื่อง ชันธ ใน ข้าง เพื่อ ผู้ อ่าน ขาด คน
อาจ ไม่ เข้าใจ คำว่า ชันธ ใน อันแท้ที่จริง ก็ หมายถึง
สิทธิ์แท้ใจ เดิม นั้นแหละ เรียก ว่า ชันธ ใน ตามตำนาน
ทั้ง เรียก ว่า ภู คำว่า ภู มี ๒ คือ กรรม ภู อปรีย์ติ ๑
ภู กรรม ภู ได้ แก่ สิทธิ์แท้ใจ เดิม นั้นแหละ ๑ อปรีย์ติ ภู
อปรีย์ติ หมายถึง ความ เกิด เป็น ชาย หลิง ดัง ผู้ อ่าน ขาด มา
แล้ว นั้นแหละ แต่ เริ่ม ๒๒๗ หน้า พิจารณา ใ้ครุ ครุค เหตุ
และ ผล ทั้ง ส่วนดี และ ร้าย เพราะ เหตุ ว่า คนเรา ทั้ง ไม่
ว่า ประเทศชาติ ภาษาใด โดยมาก ก็ ภา กั้น อปรีย์ติ ๑
ขำ รง รูป นาม ชันธ ๕ เวท น สิวลา สังขาร วิญญาณ ๑
ชันธ นอก ที่ เป็น สภาพ แก่ เจ็บ ตาย นี้แหละ โดยมาก ๑
ส่วน ชันธ ใน สิทธิ์แท้ใจ เดิม นั้น จะ อปรีย์ติ เสร้า ของ ๑
ด้วย ทีละ ความ โลก โภจร หลง ด้วย เหตุใด ก็ ทม บุคคล
เรา ทั้ง ไม่รู้ ไม่ถนัด ช่วย เหลือ ด้วย ประการใด เลย
แต่ บาง ทั้ง ช่าง หลิง ก็ ช่วย เหลือ เกื้อ กว อุต ทน ด้วย การ
ทำ บุญให้ ทน รักขาศีล ๕ ทำ สมบัติ ภาวนา ที่มี ข้าง แต่ น้อย
นัก ๑ คราวนี้ ขอบ อ่าน พัง เรื่อง พระพุทธองค์ ทรง แสลงธรรม
โปรด พระสุภัทรา ทั้ง เรียก ว่า ธรรม สมธาน ๔ ประการ ๑
ข้อ ที่ ๑ ว่า โลก คือ หมู่สัตว์ อัน ชรา ทำ เข้า มา ได้ ไม่ ยั้ง มีน
ข้อ ที่ ๒ โลก คือ หมู่สัตว์ เมื่อ กรรม มัจจุราษ คือ ความ ตาย มา
ถึง แล้ว ไม่มี ทม อ วิเศษใดๆ จะ มา รักษา ยื้อบ กัน ชีวี ได้ ไม่ ได้
ข้อ ที่ ๓ ว่า โลก คือ หมู่สัตว์ ไม่มี สมบัติ อะไร เห็น ชอบ ๗ ตน ๔
ข้อ ที่ ๔ ว่า โลก คือ หมู่สัตว์ มี ความ พ้อ ย่อย เป็น นิด ๑
ตัณหา ธา วิ เป็น ทาส แห่ง ตัณหา คำว่า พ้อ ย่อย เป็น นิด
หมาย ความ ว่า ไม่พอ ถ้า มี เงิน แสลง แล้ว ก็ อยาก ได้ ลาภ มี ลา
แล้ว ถึง มี ๑๐๐ ล้าน หรือ ใ้กฎ ~~หมื่น~~ ก็ ยับ ไม่พอ แก่ ความ อยาก
คำ ว่า เป็น ทาส แห่ง ตัณหา หมาย ความ ว่า เป็น ทาส แห่ง
ความ อ ยาก อยาก ได้ อยาก รวย ด้วย อำนาจ แห่ง ตัณหา ๑
ข้อ ๓ ที่ ว่า โลก คือ หมู่ ~~ไม่มี~~ มนุสส คนเรา นี้ ไม่มี สมบัติ อะไร

เป็นชอบ ๆ คน ๆ นี้ มีความหมายลึกซึ้งมาก คำ
 ว่า สมบัติ ก็หมาย มนุษย์สมบัติ ทกสิ่ง ทกออย่าง
 ขาด ของ เป็นของ เป็นอ้อ และ มี สภาบิต รั้งองว่า
 อสนิก โลก โลก สหประชา ^{สังคม} ความนี้ มี ความว่า สมบัติ ของโลก
 ไม่ใช้ชอบเรา และ ไม่ใช้ชอบเขา ความนี้ มี แต่ คน
 ตายหนีจาก จริบอยู่ ไร่ ว่า บุคคลชาติใด ภาษาใด เมื่อ
 ตายแล้ว ไม่ มี ใคร เอาทรัพย์สินสมบัติ ขาด ของ เป็นทอง
 ไร้มัน ไม่ ว่า แต่ สมบัติ ภายนอก แม้ แต่ รูปนาม →
 ชั้น ๕ ภายใน ชั้น ๓ คน เรา เห็น เสมอ จะ รัก จะ ใคร ~~เห็น~~ เห็น
 ห่วง ห่วง เหนอ พระพุทธองค์ ทรง สืบ สอนไว้ ว่า รูป →
 นาม ชั้น ๕ ทก ~~รูป~~ รูปทุกนาม เห็นสภาพเช่น คำว่า คน
 ความ ความว่า ไม่ มี คำว่า ไม่ มี ความ ความว่า ไม่ มี พระ →
 แก่นสาร คำว่า ตัว คน สัตว์ บุคคล ใน รูปนาม ชั้น ๕ มี อยู่
 ใน รูปนาม ชั้น ๕ มี อยู่ ที่ ตรงไหน คำว่า รูป ก็ ได้ แก่ ธาตุ ๔
 ดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศ ดาษ ส่วน ฝ่ายธรรม ทั้ง ทวาร ที่ เป็น →
 ก ๔ และ อระก ๔ รวมกับ กิเลส ๕ มหา นามะ ทิฏฐิ โลก →
 โกรธ หลง ดับ ได้ แลดู มา แล้ว ทกสิ่ง ทกออย่าง มัน ก็
 เป็น วิสสาร: ชอบ มัน ย้อยแล้ว ทก ๕ ภาระ คำว่า ตัว คน →
 คน เรา เห็น มี วิสสาร: อยู่ ที่ ตรงไหน ไม่ ใช้ ยก ว่า สมบัติ
 เอา ว่า ตัว คน เรา เขา เท่านั้น หรือ อัน แก่ ที่ จริบ ธรรม
 ๕: เสรี ๕ แก่ ไม่ แก่ เสียตาย ก็ ได้ แก่ สัตว์ แก่ ไฉน ดับ
 ได้ แลดู มา แล้ว นั่น เละ เป็น ๕ ภาระ ๕ ภาระ และ
 เป็น วิสสาร: ครอง รูปนาม อยู่ ใน ชั้น ๕ ๕ ภาระ นามว่า →
 พระ อามะ โน เจตต ราชาฯ) ตรง กับ ภาบิต ที่ ว่า อามะ โน ๕ ภาระ
 ตมา ๕ ภาระ อามะ โน เสฐฐา อามะ โน มยะ ตมา ว่า ๕ ธรรม ทั้ง →
 หลาย มี ใจ เป็น ไฉน มี ใจ เป็น ๕ ภาระ การ ทำ ขุส หรือ →
 ขา ๕ สำ เร็จ แล้ว ดับ ใจ อามะ โน เสฐฐา อามะ โน มยะ ๕ ธรรม →
 ทั้ง หลาย มี ใจ ๕ ภาระ เสฐฐา คำว่า ใจ ก็ ได้ แลดู มา แล้ว
 ทวาร ความ ว่า ธาตุ ๕ ที่ เรียก ว่า สิบสาม ธาตุ และ จริบอยู่
 ที่ ว่า ๕ ธรรม ทั้ง หลาย มี ใจ ๕ ภาระ เสฐฐา ถ้า จะ เปรียบ ก็ เหมือน
 แห้ง ทอด คำ ๕ ธรรม ๕ ภาระ ๕ ภาระ อยู่ใน สิบสาม ๕ และ แห้ง
 ตำบล ๕ ใจ สัตว์ แก่ ไฉน เดิม ก็ เป็น ของ ๕ ภาระ เสฐฐา แก่ แต่ ๕ ภาระ
 ๕ อยู่ ใน กอง กิเลส ๕ มหา นามะ ทิฏฐิ ความ โลก โกรธ หลง
 เพราะ ฉะนั้น ๕ ภาระ บุคคล เรา เห็น สิ่ง เห็น ใจ ใจ อาก
 อัน ก็ จริบ ๕ ภาระ: บุคคล ทั้ง หลาย เมื่อ แรก เห็น เป็น

ก็ เห็น มนุษย์ ชักชวน และ มี กีเลส โลก โกรธ ทลวง เหมือนกัน
กับ พวก เรา พวก นี้ เหล่านี้
ที่ มี ส่วน พวก เรา ชาว พุทธ บรรดา ที่ นบี ก่อ พระพุทธศาสนา
สมาธิ ด้วย ความ เชื่อ และ เลื่อมใส มี พระรัตนตรัย เป็น ที่ พึ่ง -
ถ้า นบี แต่ นบี คือ ๕ - คือ ๕ หรือ คือ ๑๐ - คือ ๒๒๓ ถ้า
สำราญ กาย วาจาใจ บัณฑิต เรียบร้อยดี เป็น พื้นฐาน อยู่
แล้ว และ มี ศรัทธา มี นิสัย ความ พอใจ ทำ สมาธิ เป็น ไป เจริญ
ก้าว หน้า ถึง ชั้น อัจฉกา สมาธิ จิตต์ ธรรม สนิษ แล้ว แน่น เข้ม
เปิด ตา จิตต์ เป็น จิตต์ ครอบ เดี่ยว จริต ๆ และ ชำนิ ชำ นาส ด้วย
การ เข้า สมาธิ และ การ ออกจาก สมาธิ พร้อม ครอบ กาย วิเวก
ความ เข้มแข็ง ก็ ไม่ ชาติ วรรค ชาติ ตอน สมาธิ จิตต์ ก็ ธรรม ได้
ทุก ครั้ง ทุก คราว เข้มแข็ง แล้ว ถ้า ได้ อ่าน พย เรียบ จิตต์ แท้
ใจ เข้ม ดับ เสดบ มา แล้ว ก็ เข้าใจ เชื่อ แน่น ว่า จิตต์ แท้ใจ เข้ม
มี จริต และ เป็น วิสวะ แก่น สาร มี อยู่ ภายใน รูป นาม
ขันธ ๕ ดับ ที่ ได้ เสดบ มา แล้ว นั้น เเล ฯ

พละ (คือ ธรรม เป็นกำลัง ๕ อย่าง

- 1 ศรัทธา ความเชื่อ ๗
- 2 วิริยะ ความเพียร ๗
- 3 สติ ความระลึกได้
- 4 สมาธิ ความตั้งใจมั่น ๗
- 5 ขันติ ความรอบรู้ ๗

อินทรี ๖๕ ก็เรียก เพราะ เป็นใหญ่ ในกิจ ของตน
 ธรรม ๕ ประการ ที่ได้มาว่า พละ เพราะ เป็นธรรม ทำให้
 เกิด กำลัง แต่ ท่าน คง หมายถึง เอา กำลัง ใจ ไม่ใช้ กำลัง
 ภาย เพราะ กำลัง นั้น ถ้า จะ แยก ไป ก็ ได้ เช่น ๗ คือ กำ
 ลัง ภาย อย่าง ๑ กำลัง ใจ อย่าง ๑ กำลัง ภาย จะ เจริญ เติบ
 โต ทวี ยิ่ง ขึ้น ไป ได้ เพราะ ดำรง บำรุง ด้วย อาหาร แล บัด
 เปลี่ยน วิถี ๖ ทับ ๔ คือ ขึ้น เค็ม นุ่ม นอม และ ใช้ การ
 ขริ ทาร โดย วิถี ต่าง ๆ เป็น อาทิ ๗ แต่ เพียง กำลัง ภาย
 ก็ อาจ ให้ กิจ การ ที่ ตน ประสงค์ สำ เร็จ ได้ เท่า ที่ คง ๗
 แต่ ถ้า ได้ กำลัง ใจ เข้า อยุ่ กับ ภา ก็ จัก เกิด ความ มั่น คง แข็ง
 แกรง ยึด ซึ้น เพราะ กำลัง ใจ เป็น เครื่อง ขัด คั้น กำ ลัง ๗
 ภาย ให้ ทำ การ ดำ เนิน ไป ตาม กิจ ที่ ตน ประสงค์ นั้น ๆ
 แต่ กำลัง จะ มี ไป พบ ผล ก็ ต้อง อาศัย ธรรม เป็น เครื่อง ๗
 อบรม ธรรม อัน จะ เป็น เครื่อง บำรุง และ อบรม นั้น ได้
 แต่ ธรรม ทับ ๕ ที่ กล่าว แล้ว เมื่อ มี พร้อม แล้ว ก็ จัก ๗
 เกิด กำลัง เช่น ๗ ใจ ขริ บุรณ ๗ ขอ ท่อ อ่อน เหว ล่อ กิจ
 การ ต่าง ๆ ทับ ทาบ โลก และ ธรรม ท่าน จึง ได้ ขนาม ทับ
 ว่า พละ ธรรม ๗ แต่ ที่ เรียก ว่า อินทรี ๖๕ นั้น ก็ เพราะ เป็น
 ใหญ่ ใน กิจ ของ ตน คือ ศรัทธา ก็ เป็น ใหญ่ ใน ส่วน ศรัทธา
 ซึ่ง เป็น ใหญ่ ใน กิจ คือ ความ เชื่อ ๗ วิริยะ ก็ เป็น ใหญ่ ใน ส่วน
 ใหญ่ ใน ส่วน วิริยะ อัน เป็น ใหญ่ ตาม กิจ คือ ความ เพียร ๗
 (สติ ก็ เป็น ใหญ่ ใน ส่วน สติ อัน เป็น ใหญ่ ตาม กิจ คือ ความ ระลึก ได้
 สมาธิ ก็ เป็น ใหญ่ ใน ส่วน สมาธิ อัน เป็น ใหญ่ ตาม กิจ คือ ตั้ง ใจ
 มั่น ๗ (ขันติ ก็ เป็น ใหญ่ ใน ส่วน ขันติ อัน เป็น ตาม ๗
 กิจ คือ ความ รอบรู้ ๗ ต่าง ก็ เป็น ใหญ่ ไป ตาม กิจ ของ ตน ไม่
 เกิน ข้อง กับ ส่วน อื่น ดัง ได้ มา เช่น นั้น ๗ ขาง เหน็บ ๗
 ท่าน เนะ และ อดิ บาย ว่า ความ เพียร และ สมาธิ ให้ มี
 กำลัง เสมอ กัน ๗ ศรัทธา กับ ขันติ ให้ มี กำลัง เสมอ กัน
 สติ เจริญ ทำให้ มาก ได้ ๗ ถ้า ความ เพียร มี กำลัง มาก

ขำ เพ็ญ เพ็ญธ ด้วยว่า ความ อยาก หรือ ความ ยธรรณมา
ฤทธิ เดช อภินิหารา สยามิ ฆาน เว้น อากิ ฯ พัน เป็รียข ฯ
เหมือน เรากัน จะ ก่อไฟ ซีดไม้ ซีดไม้ เดียง กิต แล้ว เหว
หลัว หรือ ฟัน โดยมาก ขยับลง ล้อม หัวง ว่า จะ ไรไฟติด
เป็น เบ่ง เจบ กลาย เป็รียไฟ ผัน ไร สยามิ มี กำลับ ฯ
น้อย ความ เพ็ญธ มาก ถ้วย อำนาค เหน็บ สัน ทา จัง กวาย
เป็น นิกรณ ธรรม กัน สิจจ ไม้ ไร ชล ความดี แม้ เแต่ การ เร็ยญ
ฆาน สยามิ ก็ เป็น ไร โดย ยาก ถ้า ทาก เป็น ไร ก็ เป็น มิจจนา ฯ
สยามิ มิจจนา ฆานะ มิจจนา สิมุคต พัน มิจ เพราะ รุ้ มิจ ฯ

ถ้า ~~สยามิ~~ สรัคธา มี กำลับ น้อย ยัณฆา มี กำลับ มาก สิจจ
ฟง ฆาน เพราะ ไร หัว มาก ส่วน ยี่ ไร เข้า มา ยี่ ก หัด ปฏิยติ ฯ
ใหม่ ไร สามารถ จะ กำหนด สัง เกต รุ้ ไร ว่า กำลับ ไร ๕
ประการ นั้น ๗ สิ่ง ไร มี กำลับ มาก สิ่ง ไร มี กำลับ น้อย ดบ
กำหนด ไร ไร ได้ หรือ ถ้า ยี่ ไร มี สติ ยัณฆา แม้ กล้า สามารถ
กำหนด ไร ไร ได้ เรา พัน ก็ ไร สามารถ จะ ตก แ่บ จัจ ไร ให้ เท่า กัน
ได้ เพราะ มิ นั้น พัน จึง ไร ความ ว่า สติ เจริญ ทำ ไร มาก
ไร ดับ มี ฯ

(สติปัฏฐาน ๔)

(แนว ทบ ฐิติ ธรรม ตาม หลัก สติ สติ ปุฏฐาน ๔) คือ

๑. กายา นยัสสมา สติ ปุฏฐาน ยิกหัตถ์ สติ กำหนด ภาวนา กาย เพื่อ ให้ รู้ ตาม ความ เป็นจริง ฯ
๒. เวทนา นยัสสมา สติ ปุฏฐาน ยิกหัตถ์ สติ กำหนด เวทนา คือ ความ สข และ ทก และ โฉ เป็น กลาง ๆ คือ ไม่ สข และ ไม่ ทก ย ท เรียบกว่า อ ยิก ขา ฯ เพื่อ รู้ ตาม ความ เป็นจริง ฯ
๓. จิตต นยัสสมา สติ ปุฏฐาน ยิกหัตถ์ สติ กำหนด กำหนด ภาวนา จิตต ที่ นึก คิด เพื่อ รู้ ตาม ความ เป็นจริง ฯ
๔. ธรรม นยัสสมา สติ ปุฏฐาน ยิกหัตถ์ กำหนด ภาวนา ธรรม ที่ เป็น กิเลส หรือ อะภิสส เพื่อ ให้ รู้ ตาม ความ เป็นจริง ฯ
 เพื่อ เป็น แนว ทบ สำ ทธ ยัส สติ เข้า มา ยิก หัตถ์ ฐิติ ฐิติ ใหม่ ะวะ แรก สู้ ยิก หัตถ์ ฐิติ ฐิติ ใหม่ จึง ต้อง ยิก หัตถ์ อบรม ทระ มา พ จิตต ใจ ของ ตน หรือ ว่า ยับ ดย จิตต ใจ ของ ตน ให้ ะระ ลิก ยริ - กรรม อย่าง ใด อย่าง หนึ่ง ดัง เช่น ะระ ลิก พท ไร่ ๆ เป็น อารมณ ะระ ลิก เป็น เป้า ทมาย เพื่อ รู้ ว่า จิตต ของ เรา ะระ ลิก พท ไร่ ๆ อยู่ - ภาย ใน ใจ ฯ หรือ กำหนด ลม ทาย ใจ เข้า ออก เป็น อารมณ เป็น จุด เป้า ทมาย เพื่อ รู้ ว่า จิตต ของ เรา อยู่ ที่ ลม ทาย ใจ เข้า - ออก ฯ ก็ เพราะ เหตุ นี้ แล สู้ ที่ เข้า มา ยิก หัตถ์ ฐิติ ฐิติ ใหม่ ท่าน - จึง เน้น ทำ ให้ ใช้ ยริ กรรม อย่าง ใด อย่าง หนึ่ง เป็น อารมณ เรียง ว่า ยริ กรรม ภาวนา ถ้า ไม่ ะระ ลิก ยริ กรรม เป็น อารมณ เสีย ก่อน - แล แล้ว เรา ท่าน จะ ยิก หัตถ์ สติ กำหนด รู้ อะไร เป็น อารมณ - แล และ เรา ท่าน จะ รู้ ได้ อย่าง ไร ว่า จิตต ของ เรา ท่าน เวลา ยี - นึก คิด พัง สร้าง ไป ตาม อารมณ อารไร และ จิตต ของ เรา + เวลา ยี ไป อยู่ ที่ ไหน ยาบ และ มี อารมณ อะไร ยาบ เป็น ~~อารมณ~~ ^{อารมณ} เครื่อง อยู่ และ ธรรม ดา ของ จิตต ใจ คน เรา ท่าน สู้ ่ กั ยว เมื่อง ด้วย สัม พาส สภาพ ยี ปรบ แดง จิตต ใจ เรา ท่าน จึง คิด ดี ยาบ คิด ชั่ว ยาบ คิด ไม่ ดี และ ไม่ ชั่ว ยาบ ตลอดจน วัน ยับ ค่ำ ไม่ มี สิ้น สุด จิตต ใจ เรา ท่าน จึง พง ข เอง ใด ยล่ำ พัง ไม่ ได้ ก็ เพราะ เหตุ นี้ แล ปรชา ะระ ลิก ทับ ทลาย จึง ได้ ะระ บ รวม กรรม ฐาน ไก่ ๕๐ ะระ การ ซึ่ง เป็น อารมณ สม กะ ภาวนา เพื่อ กลย ะระ ได้ เลือก ใช้ กัม มชฎ ฐาน ให้ ถูก จิตต ของ ะระ เจริญ กัม มชฎ ฐาน นั้น ๆ เพราะ การ เจริญ กัม มชฎ ฐาน ที่ ไม่ ถูก จิตต นั้น ย่อม ทำ ความ ลำบาก ให้ แก่ ผู้ เจริญ เป็น อนันต และ ผล อนันต จะ ได้ พึง ด้ จาก การ เจริญ กัม มชฎ ฐาน ที่ ไม่ ถูก จิตต นั้น ก็ คือ ความ ลำบาก ะระ ไม่ ได้ ะระ โย ยช ความ สข บสุข จาก การ ย่ำ เมฆ ะระ

เรื่อง ปฏิจจสมุปบาท วิญญาณ นั้นเปรียบ เหมือน นิชิต ที่เกิดจาก
เมล็ด ที่ไม่ดับไม่แมบ ถ้าจะเทียบ หรือ ยกตัวอย่าง ก็
เหมือน บุคคล เรา ทั้งหลาย ชายหญิง ที่มาเกิดแล้ว
ในมนุษยโลกนี้ ไม่ว่าชาติ ภาษาใดๆ บรรดา ที่ยังมีต้น
หาอาสวะ ยับไม่สิ้น เมื่อจากชาตินี้แล้ว ย่อมเกิดอีก
เมื่อถึง ภาวะที่จะดับ ชาติ จะตาย ด้วยโรคชรา พะยาตี
อย่างใดก็ตาม สิตแท้ใจเดิม จนสิ้นทุกขไม่ไหว ถึงละทิ้ง
ร่างเก่าออกหนีไป แสวงหา ที่เกิด นั้นเรียกว่า สัม
ภเวสี เรื่อง แสวงหา ที่เกิด ชอบ สัตว์ ทั้งหลาย ถ้า
จะเปรียบ ก็เหมือน ชายหนุ่ม แสวงหา คู่ครอง หรือ
ว่า คู่รัก ~~ตาม~~ ตามฐานะ ชาติ สกุล คุณสมบัติ ความดี ของ
ตน หรือ ชาติ ชน วัฒนธรรม ชอบ ตน เพราะ เห็นว่า สัตว์ ทั้ง
หลาย สัม วัฒนธรรม ดี และ ธรรมชั่ว ใจ มาก น้อย ต่างๆ กัน
เพราะ เหตุ นั้น แล สิตแท้ใจเดิม ที่เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท
วิญญาณ ก็มี ความรู้สึกนึกคิด เหมือนกัน ไม่ว่า ชาย
หญิง ต่างกัน แต่ ภาร แสวงหา ที่เกิด ตามฐานะ ชาติ สะ
กุล คุณสมบัติ ความดี ของตน ที่ สัม ธรรม ได้ ทั้ง ธรรมดี และ
กรรมชั่ว มาก น้อย ต่างๆ กัน ถ้า วิญญาณ สัตว์ เหล่า ใจ
สัม ธรรมดี ได้ มาก ก็ ใจ ที่ เกิด ดี มี สุขดี ถ้า วิญญาณ
สัตว์ เหล่า ใจ สัม ธรรม ชั่ว อะ กศว กรรม ชั่ว ได้ มาก ก็ ใจ ที่
เกิด ไม่ดี มี ทุกขดี เช่น ที่ ไป เช่น ที่ เกิด ถ้า ว่า ใจ ยเมตตา ใน
โลก มนุษย์ นี้ เมื่อ ใจ ที่ เกิด ดับ กล่าว แล้ว เมื่อ พร้อม ดับ
โอกาส ที่ ก่อ หมาย แล้ว วิญญาณ สิต ชาย ก็ เข้า ปฏิจจสมุปบาท ใน
ภพ ภูมิมารดา สรรบ ชาติ เป็น ชาย วิญญาณ สิต หญิง ก็ เข้า
ปฏิจจสมุปบาท ใน ภพ ภูมิมารดา สรรบ ชาติ เป็น หญิง อัน ที่ ใจ ใจ ธรรม
บิดา มารดา ไม่ได้ ปรอง แต้บ แต้บ ชาติ นมือ ศรีษะ หุตตา ให้
แต่ ปรอง ใจ เวช แต่ สิตแท้ใจเดิม ที่ เรียกว่า อธิษฐาน
สัม ฆาร วิญญาณ ตัณหา อุปาทาน กรรม ก็ อา ศรัธ
ระ ภาวะ ชาติ ชอบ บิดา มารดา มัย แต่ กะละละ ยัม ภสะ เปส
ชั้น แผละ ปรอง แต้บ จึง เป็น ปรณาม ชันธ ๕ เวท นก สัน
ญา สัม ฆาร วิญญาณ จึง ด้อย ใจ ธรรม ้วย เจ็บ โด ไป โด ย คำ ด้
วัน เดือน คน ภูมิมารดา เดือน แล้ว จึง คลอด ออกมา เป็น ทา
รก มี ปรอง แต้บ แต้บ ชาติ นมือ ศรีษะ หุตตา อา การ ๓๒ ธรรม
ขริ ปรอง เมื่อ คลอด ตก ออก จาก ภพ ภูมิมารดา แล้ว

โดยมาก ผู้ที่ ตาม ไม่รู้ ว่า ตาม เพราะ เหตุว่า รูปนาม อัน
ได้ แยก ก่อ ออก ไป แล้ว ส่วน รูป นาม อัน ได้ แยก
แต่ ใจ เดียว นี้ มี รูป เก ทน สัน นู นู สัน ขาร วิญญาน
เหมือน คน ที่ ยัง เป็น คน อยู่ ถ้า ผู้ ตาม เป็น พระ เป็น
พระ ก็ ปรา กฏ ทั้ เป็น พระ เป็น พระ เช่น เดียว ถ้า คน
ประ ชย มี นักร อื่น นักร หัก ขา ก็ ไป ร่วม หมู่ ตาม เจบ
เอา พุทธ ธิรา ลับ กบิ หมู ลณะ ตาม เจบ แต่ หมู
ดณะ ไม่ รู้ ไม่ เห็น ดับ ยัง สัก กุ ตก แล้ว เวลา ไม่ ได้
อื่น ดับ วิส ต ุ น แล้ว จึง ไม่ เอา หู ไร ไร ฟัง ต่าง คน
ก็ เจบ . เพราะ ไม่ เห็น ของ เห็น รูป เอะ เจบ วิญญาน
พูด คุย ดับ ๆ แต่ หมู ลณะ พระ เณร พุทธ ลุข กัน สัน น
เพราะ เหตุ นี้ แล วิญญาน ผู้ ตาม จึง เกิด ใจ ที่ สิ้น ใจ ว่า
เรา ตาม แล้ว กระ มัง ถ้า วิญญาน ผู้ ตาม ยัง
ไม่ แน่ ใจ ว่า เรา ตาม ก็ แส ดบ กบิ ปริ กิ ริ ต ุ อ่าง อื่น
ให้ หมู ได้ อื่น ได้ รู้ พระ เณร ขา บ ปริ กิ ริ ต ุ ก ลัว
อด กว้า ไม่ ได้ ก็ ร้อง ร้อง ไร้ น ห่า หมู หรือ ครุ บว่า อาร รว
ว่า มี หลอก หรือ ว่า เปรต เช่น นี้ ก็ แยก เหมือน ขอก
ให้ วิญญาน ผู้ ตาม รู้ ทั้ ว่า เรา ตาม แล้ว จึง ไม่ แส ดบ
อา ทธ กิ ริ ขา อะ ไร ไร ่อ ไป อื่น ผู้ อ่า น พิบ ทธ ราม ภา
วิญญาน ผู้ ตาม รู้ ภา นาด ม เรา ได้
ล กุ ทธ กิ ริ ขา ผู้ ตาม เป็น ขา บ - หลับ เน่า แก่ ทน น สาน
เมื่อ ละ กิ ริ ขา บ ก่อ ออก ไป ก็ ปรา กฏ ทั้ เป็น ผู้ เน่า
ขา บ หลับ ตาม สภา พ เดียว หมู น สาน ตาม ล กุ ทธ
วิญญาน ละ กิ ริ ขา บ ก่อ ออก ไป ก็ ปรา กฏ ทั้ เป็น หมู น
เป็น สาน ตาม เดียว เหมือน คน ที่ ยัง เป็น คน อยู่

१ शकामयः सिः चिमेवतागामिभुक्
 उर्याशयः मेः कले च कले मेः
 एत एत मे मेः उर्याशय उर्याशय
 मे मेः वल्लभा हे वल्लभा मेः एत एत
 > एत एत मे मेः वल्लभा वल्लभा मे
 मेः उर्याशयः हे उर्याशय एत एत मे
 मेः शकामयः हे शकामय मे मेः उर्याशय
 १० उर्याशय मे मेः उर्याशय एत एत एत
 मे मेः उर्याशय एत एत एत मे मेः उर्याशय
 मेः उर्याशय एत एत एत मे मेः उर्याशय
 १ मेः उर्याशय एत एत एत मे मेः उर्याशय
 २ मेः उर्याशय एत एत एत मे मेः उर्याशय

३ मेः उर्याशय एत एत एत शकामयः
 ४ मेः शकामयः एत एत उर्याशयः
 ५ मेः उर्याशयः एत एत वल्लभा
 ६ मेः वल्लभा एत एत एत एत
 ७ मेः वल्लभा एत एत उर्याशयः
 ८ मेः उर्याशयः एत एत एत
 ९ मेः एत एत एत एत शकामयः

३१० उर्याशयः उर्याशयः उर्याशयः
 उर्याशयः उर्याशयः उर्याशयः
 उर्याशयः उर्याशयः उर्याशयः

ନିଁ କେଦ ଧର୍ମେ ଅଗ୍ର ବାସୀ ନିମିଷେ କେଦାର୍ଣି ବା
 ୧୦ ବାସୀ ନିମିଷେ ଦେବେ ନିମିଷେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ
 ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନିମିଷେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ
 ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ
 ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ
 ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ
 ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ
 ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ
 ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ ନାଦ୍ୟୁକ୍ତେ

ପ୍ରଥମ ବିଧି ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ତରଫରୁ ପଠାଯାଉଥିବା ଅନ୍ତର୍ଗଣ୍ୟ
 ଉପସ୍ଥାନରୁ ଉଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଗଣ୍ୟ
 ଉଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଗଣ୍ୟ
 ଉଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଗଣ୍ୟ
 ଉଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଗଣ୍ୟ
 ଉଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଗଣ୍ୟ
 ଉଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଗଣ୍ୟ
 ଉଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଗଣ୍ୟ
 ଉଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଗଣ୍ୟ
 ଉଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଗଣ୍ୟ
 ଉଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଗଣ୍ୟ
 ଉଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଗଣ୍ୟ

๓๗

คือ ตามเข็มนาฬิกา! เมื่อถึงจุดนี้
 ก็ให้ดูที่ภาพที่แสดงโดย
 หมายด้วยตัวอักษรที่แสดงโดย
 ที่ปลายเข็มที่ชี้ไปยังจุดนั้น
 อย่างที่เห็นในภาพที่แสดงโดย
 ที่แสดงโดยเข็มที่ชี้ไปยังจุดนั้น
 และถ้าเข็มที่ชี้ไปยังจุดนั้น
 อยู่ใกล้กับจุดที่แสดงโดย
 ตามเข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา
 หรือตามเข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา
 หรือตามเข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา
 หรือตามเข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา
 หรือตามเข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา

๓๘

ไร่ เว้นแต่ที่เข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา
 หรือตามเข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา
 หรือตามเข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา
 หรือตามเข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา
 หรือตามเข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา
 หรือตามเข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา
 หรือตามเข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา
 หรือตามเข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา
 หรือตามเข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา
 หรือตามเข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา
 หรือตามเข็มนาฬิกา! หรือตามเข็มนาฬิกา

นิสฺส นฺนิลฺล คหฺมฺหวํ ฌีโรจํ อโณนฺนํ นํ
 ๑๓๑
 เณฺสํ เณฺสํ นํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๓๒
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๓๓
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๓๔
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๓๕
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๓๖
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๓๗
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๓๘
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๓๙
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๔๐

๑๓๙

๑๔๑
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๔๒
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๔๓
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๔๔
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๔๕
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๔๖
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๔๗
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๔๘
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๔๙
 เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ เณฺสํ
 ๑๕๐

๑๕๐

ἡμεῖς ἐπισημαίνοντες ἡμᾶς ἑαυτοὺς ὡς
 ἀνομίαν καὶ ἁμαρτίαν ἐν ᾧ οὐκ ἔχοντες
 τί δικαιώσασθαι ἐπιθυμοῦμεν ἔναντι
 τοῦ δικαιοῦ θεοῦ· οἳ οὐκ ἐπισημαίνουσι
 ἡμᾶς ἁμαρτίας· ἀλλὰ ὡς ἠνάγκαστα
 ἐσμεν ἡμᾶς ἐπισημαίνοντες ἡμᾶς ὡς
 ἀνομίαν καὶ ἁμαρτίαν ἐν ᾧ οὐκ ἔχοντες
 τί δικαιώσασθαι ἐπιθυμοῦμεν ἔναντι
 τοῦ δικαιοῦ θεοῦ· οἳ οὐκ ἐπισημαίνουσι
 ἡμᾶς ἁμαρτίας· ἀλλὰ ὡς ἠνάγκαστα
 ἐσμεν ἡμᾶς ἐπισημαίνοντες ἡμᾶς ὡς

170

ἀνομίαν καὶ ἁμαρτίαν ἐν ᾧ οὐκ ἔχοντες
 τί δικαιώσασθαι ἐπιθυμοῦμεν ἔναντι
 τοῦ δικαιοῦ θεοῦ· οἳ οὐκ ἐπισημαίνουσι
 ἡμᾶς ἁμαρτίας· ἀλλὰ ὡς ἠνάγκαστα
 ἐσμεν ἡμᾶς ἐπισημαίνοντες ἡμᾶς ὡς
 ἀνομίαν καὶ ἁμαρτίαν ἐν ᾧ οὐκ ἔχοντες
 τί δικαιώσασθαι ἐπιθυμοῦμεν ἔναντι
 τοῦ δικαιοῦ θεοῦ· οἳ οὐκ ἐπισημαίνουσι
 ἡμᾶς ἁμαρτίας· ἀλλὰ ὡς ἠνάγκαστα
 ἐσμεν ἡμᾶς ἐπισημαίνοντες ἡμᾶς ὡς
 ἀνομίαν καὶ ἁμαρτίαν ἐν ᾧ οὐκ ἔχοντες

171

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

27

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

28

רֹדֵף מַלְאָכָה, שֶׁנֶּחֱמֵהוּ שְׂרֵפָה:
שֶׁעַל־כֵּן הָיָה שֶׁנֶּחֱמֵהוּ שֶׁעַל־כֵּן
יִשְׂרָאֵל נִשְׂרָף כִּי הָיָה שֶׁנֶּחֱמֵהוּ
מִפְּנֵי הַמַּלְאָכָה הַזֹּאת וְעַתָּה
יִשְׂרָאֵל מִיִּנְיַן הַמַּלְאָכָה הַזֹּאת
שֶׁנֶּחֱמֵהוּ שֶׁעַל־כֵּן הָיָה שֶׁנֶּחֱמֵהוּ
שֶׁעַל־כֵּן הָיָה שֶׁנֶּחֱמֵהוּ שֶׁעַל־כֵּן
יִשְׂרָאֵל נִשְׂרָף כִּי הָיָה שֶׁנֶּחֱמֵהוּ
מִפְּנֵי הַמַּלְאָכָה הַזֹּאת וְעַתָּה
יִשְׂרָאֵל מִיִּנְיַן הַמַּלְאָכָה הַזֹּאת

רפ

מִיִּנְיַן הַמַּלְאָכָה הַזֹּאת וְעַתָּה
יִשְׂרָאֵל מִיִּנְיַן הַמַּלְאָכָה הַזֹּאת
שֶׁנֶּחֱמֵהוּ שֶׁעַל־כֵּן הָיָה שֶׁנֶּחֱמֵהוּ
שֶׁעַל־כֵּן הָיָה שֶׁנֶּחֱמֵהוּ שֶׁעַל־כֵּן
יִשְׂרָאֵל נִשְׂרָף כִּי הָיָה שֶׁנֶּחֱמֵהוּ
מִפְּנֵי הַמַּלְאָכָה הַזֹּאת וְעַתָּה
יִשְׂרָאֵל מִיִּנְיַן הַמַּלְאָכָה הַזֹּאת

יִשְׂרָאֵל מִיִּנְיַן הַמַּלְאָכָה הַזֹּאת
שֶׁנֶּחֱמֵהוּ שֶׁעַל־כֵּן הָיָה שֶׁנֶּחֱמֵהוּ
שֶׁעַל־כֵּן הָיָה שֶׁנֶּחֱמֵהוּ שֶׁעַל־כֵּן
יִשְׂרָאֵל נִשְׂרָף כִּי הָיָה שֶׁנֶּחֱמֵהוּ
מִפְּנֵי הַמַּלְאָכָה הַזֹּאת וְעַתָּה
יִשְׂרָאֵל מִיִּנְיַן הַמַּלְאָכָה הַזֹּאת

רפ

၁။ မိမိတို့၏ အကျိုးကို စောင့်ရှောက်
 ကြည့်ရှုရန် အလေးထားပါ။
 ၂။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၃။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၄။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၅။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၆။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၇။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၈။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၉။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၁၀။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။

၁၅၅

၁။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၂။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၃။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၄။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၅။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၆။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၇။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၈။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၉။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။
 ၁၀။ အကျိုးကို ရရှိရန် အားထုတ်
 ကြပါ။

၁၅၆

၁၂၆၂၃၄၅၆၇၈၉၁၀၁၁၂၁၃၁၄၁၅၁၆၁၇၁၈
 ၁၉၂၀၂၁၂၂၂၃၂၄၂၅၂၆၂၇၂၈၂၉၃၀၃၁
 ၃၂၃၃၃၄၃၅၃၆၃၇၃၈၃၉၄၀၄၁၄၂
 ၄၃၄၄၄၅၄၆၄၇၄၈၄၉၅၀၅၁၅၂၅၃
 ၅၄၅၅၅၆၅၇၅၈၅၉၆၀၆၁၆၂၆၃၆၄
 ၆၅၆၆၆၇၆၈၆၉၇၀၇၁၇၂၇၃၇၄၇၅
 ၇၆၇၇၇၈၇၉၈၀၈၁၈၂၈၃၈၄၈၅၈၆
 ၈၇၈၈၈၉၈၀၈၁၈၂၈၃၈၄၈၅၈၆၈၇
 ၈၈၈၉၈၀၈၁၈၂၈၃၈၄၈၅၈၆၈၇၈၈
 ၈၉၉၀၉၁၉၂၉၃၉၄၉၅၉၆၉၇၉၈၉၉
 ၁၀၀၁၀၁၀၂၀၃၀၄၀၅၀၆၀၇၀၈၀၉

၀၉

၁၀၀၁၀၂၀၃၀၄၀၅၀၆၀၇၀၈၀၉၁၀၁၁
 ၁၂၁၃၁၄၁၅၁၆၁၇၁၈၁၉၂၀၂၁၂၂
 ၂၃၂၄၂၅၂၆၂၇၂၈၂၉၃၀၃၁၃၂၃၃
 ၃၄၃၅၃၆၃၇၃၈၃၉၄၀၄၁၄၂၄၃
 ၄၄၄၅၄၆၄၇၄၈၄၉၅၀၅၁၅၂၅၃
 ၅၄၅၅၅၆၅၇၅၈၅၉၆၀၆၁၆၂၆၃၆၄
 ၆၅၆၆၆၇၆၈၆၉၇၀၇၁၇၂၇၃၇၄၇၅
 ၇၆၇၇၇၈၇၉၈၀၈၁၈၂၈၃၈၄၈၅၈၆
 ၈၇၈၈၈၉၈၀၈၁၈၂၈၃၈၄၈၅၈၆၈၇
 ၈၈၈၉၈၀၈၁၈၂၈၃၈၄၈၅၈၆၈၇၈၈
 ၈၉၉၀၉၁၉၂၉၃၉၄၉၅၉၆၉၇၉၈၉၉
 ၁၀၀၁၀၁၀၂၀၃၀၄၀၅၀၆၀၇၀၈၀၉

၁၀၀

၂၈၂ ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ဝါဒကောဝိဒ် ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

သေသကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်ကမ္ဘာပုံကောဝိဒ်

ကောဝိဒ်

Щебѣмъ и рѣшиши

и рѣшиши и рѣшиши

и рѣшиши и рѣшиши

и рѣшиши и рѣшиши

и рѣшиши и рѣшиши

и рѣшиши

и рѣшиши и рѣшиши

и рѣшиши

и рѣшиши и рѣшиши

и рѣшиши и рѣшиши

и рѣшиши

и рѣшиши и рѣшиши

и рѣшиши и рѣшиши

и рѣшиши и рѣшиши

и рѣшиши

и рѣшиши и рѣшиши

и рѣшиши

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.สัมพันธ์พาณิชย์ 1030/8-9 ถนนนครไชยศรี ดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร. 2412862 นายประวิทย์ มาสกุลรัตน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. 2528

